

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

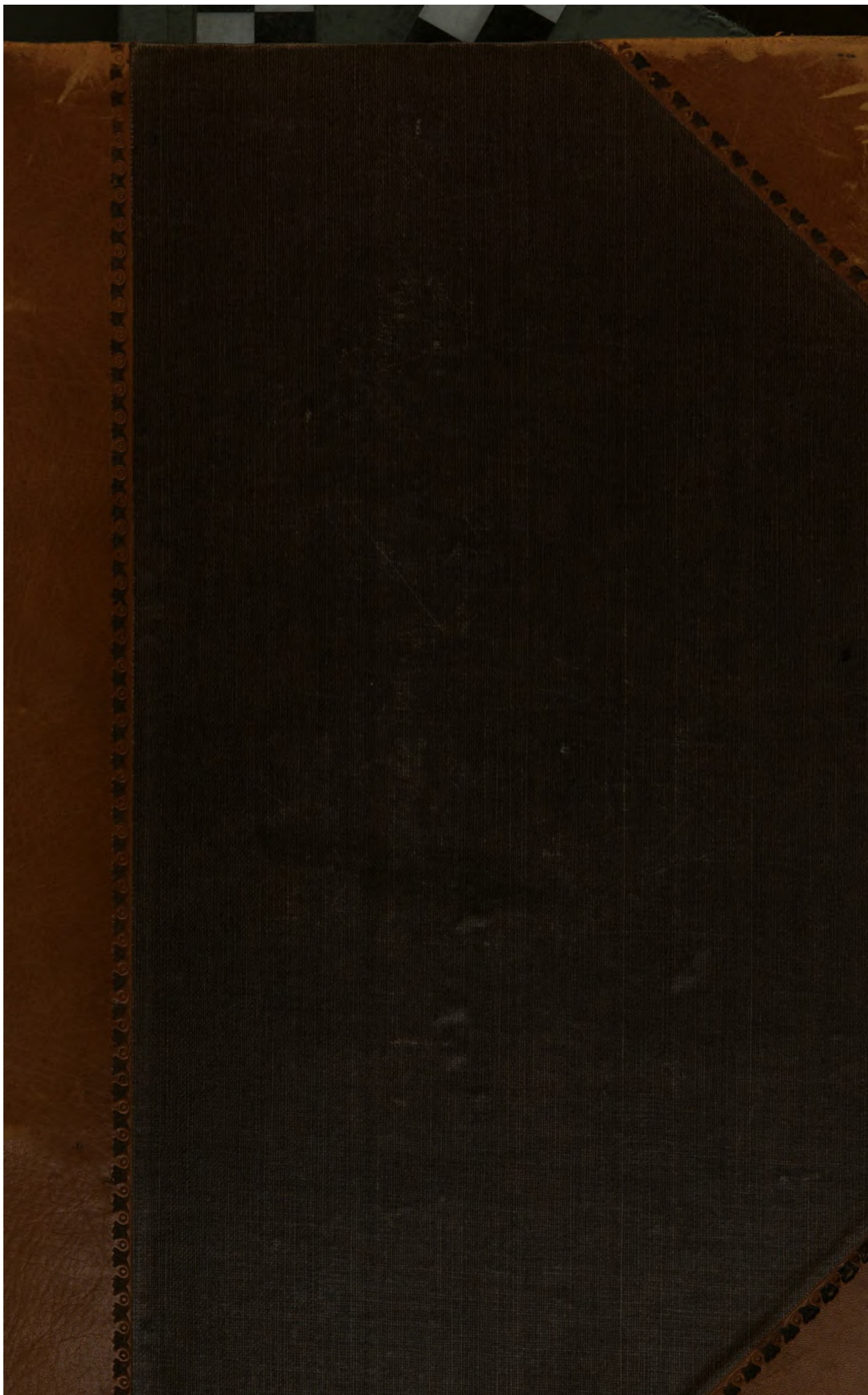
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

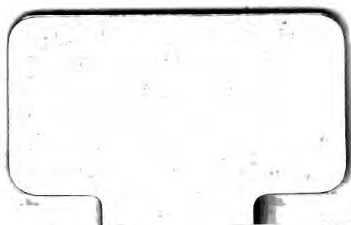
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

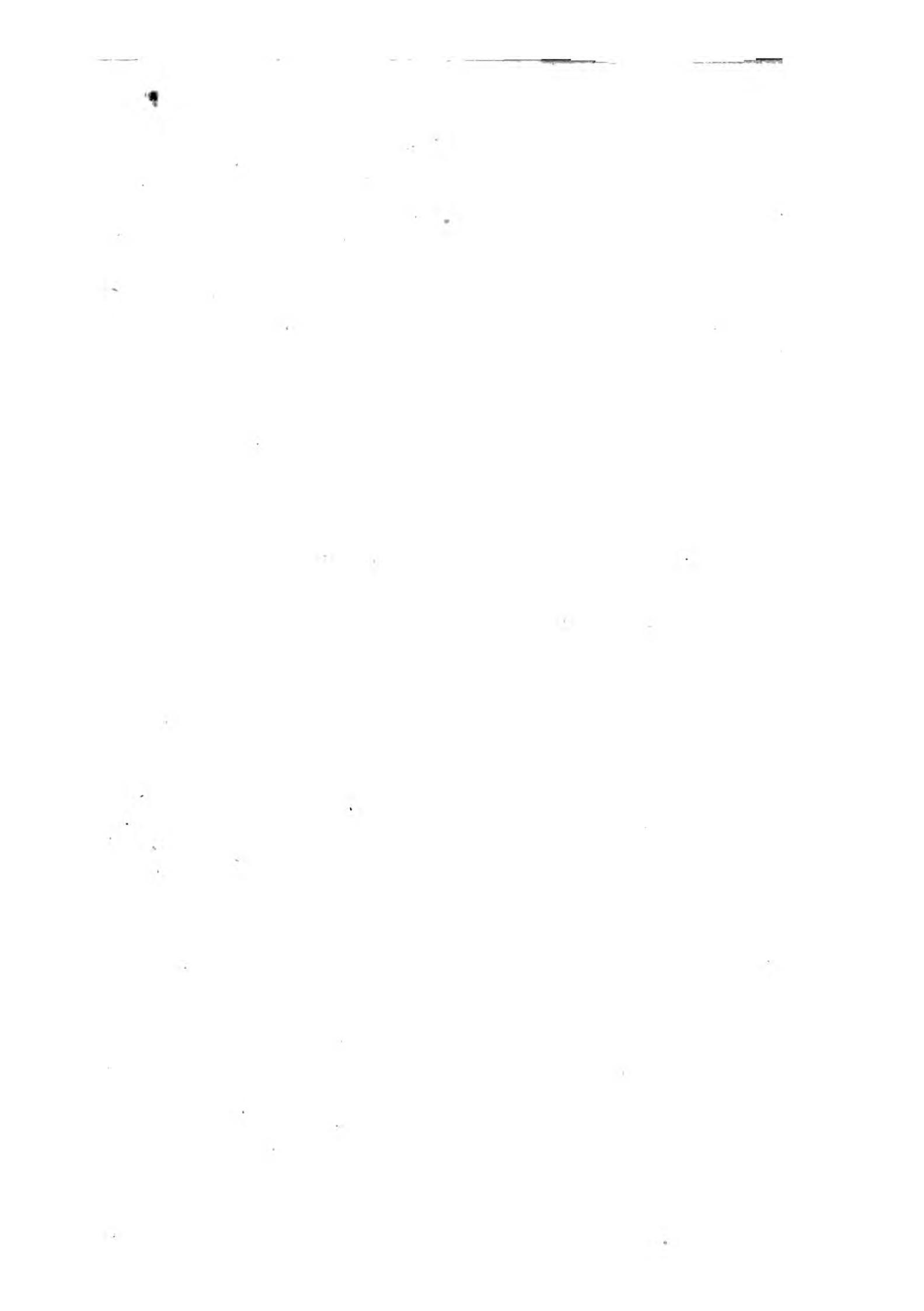

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

✓
Sen. 3. 247.

RELIQVIAE

IVRIS ECCLESIASTICI ANTIQVISSIMAE.

GRAECE EDIDIT

A. P. DE LAGARDE,

PHILOSOPHIAE DOCTOR, THEOLOGIAE LICENTIATUS, IN GYMNASIO COLONIENSI MARCHIARVM PRAECEPTOR.

MDCCCLVI

FORMIS TYPOGRAPHEI CAESAREI VINDOBONENSIS.

B. G. TEVBNERVS VENVM DAT LIPSIAE.

Βλάψων μὲν μὴ μεγάλα, δηλώσων δὲ ὧν δεόμεθα.

Ius christianum ante Constantinum inveterata potius ecclesiae *consuetudine* christianorumque moribus, quam aut episcoporum edictis aut synodorum scitis aut ulla denique certa auctoritate constituebatur. nam illo tempore νόμοι vocabantur praecepta in pentateucho collecta, sicut *leges* apud Romanos appellabantur, quae condicione populi libera latae essent. sed quamquam antiquissimis temporibus leges iudaicae tenuisse christianos videntur, quum qui ad nova sacra converterentur Iudaei veterem religionem non statim abicerent, sed superstitione in speciem severitatis corrupta christianae libertati illudere conarentur: tamen ea aetate, de qua nunc ago, pentateuchus theologiae, non iuris fons esse credebatur (comparatas leges mosaicas et romanas ¹⁾ ecclesia non vidit nisi mancipata); neque ad nos pertinet ἐκλογή τοῦ παρὰ Θεοῦ διὰ τοῦ Μωϋσῆ δοθέντος νόμου τοῖς Ἰσραηλίταις, quam edidit I. B. Cotelerius ²⁾ totam e pentateuchi verbis compositam et quasi contextam. ἐντολαὶ autem ipsius Christi *mandata* erant non necessitate aliqua cogentis, sed divina religionis et amoris necessitudine ad sibi obsequendum invitantis et trahentis, quum iustitia christiana non imperetur, sed gignatur et e sacra quadam Christi quasi contagione ultro proveniat. διατάξεις vero et *constitutiones*, ut principibus romanis, ita apostolis adscribebantur: ita tamen, ut etsi essent qui constitutiones apostolicas ab ipsis Christi discipulis editas crederent, vix multi invenirentur qui ad eas provocare auderent. κανόνες, quos latine *regulas*, hebraice תּוֹרָה possumus dicere ³⁾, a quibusdam quasi iure consultis christianis destinabantur eis, qui ad gubernandam ecclesiam electi habere vellent

¹⁾ Lex dei ed. Fr. Bluhme, Bonnae 1833. — ²⁾ ecclesiae graecae monumenta vol. I p. 1—27. Paris. 1677. — ³⁾ Ulpiani liber regularum et eiusdem fragmenta a Boeckingio edita Lipsiae anno 1855. Zunz die gottesdienstlichen vorträge der Juden p. 91, 92.

21 Demosthenis encom. 12 quom. hist. conscrib. 36 saltat. 11 astrolog. 1. magnopere vero ἡ διδασκαλία τῶν ἀποστόλων differt a διδασκαλίᾳ τῶν ἀποστόλων, quas totidem fuisse crediderim quot apostolos et syriace versas servavit desertum S. Macarii nitricum. sed quum Guilelmus Cureton, quem honoris causa nomino, has διδασχάς sibi edendas reservaverit, nolo longus esse de rebus, quas ab illo longe quam ego possim melius tractatum iri certum est. codex est 14644 musei britannici syriacus.

Venio nunc ad κανόνας, de cuius vocabuli significatione ita disputare nequeo, ut per omnes scriptores graecos qualis fuerit persequar, sed Lucianum et alexandrinum Clementem accuratius quomodo loquerentur inspexi. κανῶν trutinæ examen, quod si rectum stat, utramque librae lancem eodem pondere pressam esse indicabit. hoc *examen* dictum voluere Romani, quasi *exagimen*, ad quod oneris aequabilitas exigeretur. hinc iunxit auctor testamenti Nephthalim 2 (Grab. I, p. 211) σταθμῶ καὶ μέτρῳ καὶ κανόνι πᾶσα κτίσις ὑψίστου et Lucianus Harmon. 3 (tom. I, p. 855 Reiz) ὁ γνώμων καὶ ὁ ὀρθὸς κανῶν: Hermotim. 76 (I 820) συνόλος εὐδαίμων, ὅποιον χρὴ τὸν κανόνα εἶναι καὶ γνώμονα τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν βίου: ibid. 18 (I 757) ἔχωμεν τουτοῖ κανόνα καὶ στάθμην ἀκριβῆ τῶν τοιοῦτων καὶ χρὴ ἀπὸ . . . διαγιγνώσκειν: quom. histor. conscrib. 63 (II 69) οὗτός σοι κανῶν καὶ στάθμη ἱστορίας δικαίας: Seyth. 7 (I 867) οὗτός σοι ὁ ἐλληνικὸς κανῶν, τοῦτο δεῖγμα τῆς φιλοσοφίας ἀττικῆς. ita ad hominem qui quasi viva virtus est transfertur κανῶν a Luciano Lapith. 7 (III 423) κανόνα οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης ἀποβλέποντες et ironice Peregrin. 9 (III 331) ὁ Πολυκλείτου κανῶν. copulantur etiam κανῶν et πῆχυς Lucian. quom. histor. conscrib. 6 (II 7) ἔχουσιν ἄμεινον συντιθέναι τὸν κανόνα τοῦτον προσάγοντες, ἥνπερ γε δόξῃ αὐτοῖς ὀρθὸς εἶναι: εἰ δὲ μή, αὐτοὶ μὲν καὶ τότε τῶ αὐτῷ πῆχει ὥσπερ καὶ νῦν μετρούντων τὸ πρᾶγμα, ubi librandi significatio in simplicioremetiendi sensum quasi extenuata est. cf. πῆχυς εἰς καὶ μέτρον ἀκριβῆς Lucian. q. hist. conscrib. 39 (II 53). discernendi significationem clare expressam habemus apud Clementem 151, 38 ὁ νόμος κανῶν τυγχάνων δικαίων τε καὶ ἀδίκων. nullam vero praepositionem saepius assumit vocabulum hocce quam κατὰ ad indicandam similitudinem et congruentiam aliquam, qua ad exemplum quod tanquam optimum propositum est

acceditur. ita Clemens alexandrinus κατὰ τὸν τῆς ἀληθείας κανόνα p. 204, 8. 9: 287, 17: 288, 34: κατὰ τὸν τῆς παραδόσεως κανόνα 119, 27/28: κατὰ τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας 137, 12: κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα 296, 12: 287, 24: κατὰ τὸν κανόνα τὸν γνωστικὸν 233, 13: κατὰ τὸν ὑγιῆ κανόνα 202, 27: κατὰ τὸν κανόνα τοῦ εὐαγγελίου 206, 19/20 cf. 195, 1. 2: κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν 296, 8: hebr. תּוֹרָה Talm. Bēraḳot 5 A. κατὰ τὸν Πολυκλείτου κανόνα Lucian. saltat. 75 (II 308). sed τέκτονες θεατέρω τῶν ὀφθαλμῶν πρὸς τοὺς κανόνας ἀπευθύνουσι τὰ ξύλα Lucian. Icaromen. 14 (II 769); cf. ἐς τοὺς κανόνας οὓς προτεθεῖκατε ἀποβλέπων, πρὸς τοὺς ρυθμίζει καὶ ἀπευθύνει τὸν ἑαυτοῦ βίον id. Piscat. 30 (I 599): πρὸς τὸν ὀρθὸν κανόνα ἀπηκριβῶται id. adv. indoctum 2 (III 101). cui contrarium est παρά: Clemens 203, 14 ἢ παρὰ τὸν κανόνα ἡδονή: et dicuntur homines παραβαίνειν Clem. 320, 26 vel ὑπερβαίνειν id. 197, 18/19 τὸν κανόνα, ut dicuntur ὑπερβαίνειν ὄρους: quod tamen haud scio an ab alia vocabuli significatione ductum sit, qua κανόνες sunt cancelli. Michaeae verba vii 4 הַכּוֹסֵם וְשֵׁן רִגְלָאֵי vertuntur ὡς σῆς ἐκτρώγων καὶ βαδίζων ἐπὶ κανόνος. inveno etiam κλέπτειν τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας Clem. 324, 47. κανόνα homines dicuntur vel μὴνύειν Clem. 195, 41 vel προτίθεσθαι Lucian Demon. (II 375) vel παριστάναι Clem. 220, 34/35 eique quibus proponitur λαμβάνουσι Clem. 321, 40/41 et deinde ὑπὸ τὸν κανόνα eis facere quaedam ἐπιτέτραπται Clem. 220, 15. κανὼν quasi viva lex vel exemplum rei quae talis est qualis esse debet, quod si accurate imitati fuerimus ad ipsam summam perfectionem attigimus. iam vero non extimesco ne ridiculus sim, si eos canones ecclesiasticos antiquiores esse dixero, qui non imperativo modo sed vel infinitivo vel indicativo utantur: canonis enim non est iubere, sed monstrare et describere.

Quoniam de toto genere librorum ad ius christianum pertinentium dixi, nunc de singulis libris pauca dicam. de constitutionibus apostolicis fieri non potest ut loquar: nam quum eas a duabus manibus profectas esse, intexta vero fila, quamvis secerni tum non possent, ex eadem colo ducta intellexisset Usserius, unde falsarius ignatianus Ignatio telam extendit: seiungi haec quaestio a lite ignatiana nullo modo poterat. commodiori igitur haec tempore seposui. sed non possum de constitutionum apostolicarum libro octavo tacere, quem post E. Grabium multi fuere

VIII

qui ab Hippolyto romano conscriptum et postea, quum non pauca inferta fuissent, ad constitutiones apostolicas additum esse crederent. provocare solent ad libri octavi formam eam, quam e Grabii apographo primus A. Fabricius edidit, ego in hoc volumine e libro monacensi graeco 380, summorum virorum benevolentia mihi permissa, repetivi (I. II). sed libros vindobonensem, baroccianum, monacensem ex uno eodemque fonte fluxisse certum est lectionibus (ut ceteras taceam) insulsissimis hisce: τὸ τῆς ἐκκλησίας σκεῦος editionis meae pagina 5, 5, quum semper ἐκλογῆς σκεῦος Paulus vocetur, συνηγορεῖ p. 8, 33, δῆμου p. 8, 26. si igitur unius codicis ex octateucho illo pseudoapostolico hausisse se librarius dicit, etiam reliquos omnes non formam libri octavi puriorem servavisse, sed ex octavo libro quae vel Iohanni scholastico vel Photio pro consilii ratione maxime arrisissent credemus transscripsisse. et se ex constitutionibus apostolicis mutuatum esse profitetur codicis monacensis librarius ed. huius p. 11 media. credi tamen potest patriarchas illos constantinopolitanos, quos haec delibavisse suspicatus sum, quaedam in suis constitutionum codicibus non habuisse, quae nos legimus, licet eam ob causam hoc veri simile non videatur, quod capita non pauca ab illis non exscripta in oriente inveniri mox videbimus. neque ex dicendi ratione quidquam facile de auctore extricaverimus. nam Hippolytus redimendus primum est e monachorum catenis, quibus miserime lancinatus et paene in frusta dissectus vix spiritum trahit. ut est paedore obtectus vermibusque arrosus propter magnam suam iudicum reverentiam coram tribunali comparere nondum audet. multum vero abest, ut mihi velit respondere, qui non iudex sim, sed causae apparitor. videtur tamen considerandum esse, regulas sub Hippolyti nomine circumferri solitas non Romae, sed in oriente Hippolyto adscribi, ita ut in oriente etiam scriptas esse veri simile sit. iam si eadem apostolorum constitutiones vocantur, sequitur, ut similis Hippolyto illi cum apostolis necessitas intercessisse credita sit, quam Clementi romano. Hippolytum vero γνώριμον τῶν ἀποστόλων nominatum invenimus in Aegypto¹⁾. sed praeter constitutiones apostolicas octo nunc libris

¹⁾ ἐν... βιβλιοθήκῃ ἐπιγεγραμμένῳ Ἰππολύτου τοῦ γνωρίμου τῶν ἀποστόλων εὐρον δέηγμα τοιοῦτον. Palladius histor. lausiaca p. 125 ed. Meurs. a. 1616. Fabric. bibl. graec. tom. VII p. 197 n. 30 ed. Harles.

comprehensas alius etiam octateuchus clementinus aetatem tulit, non tamen in Graecia, sed in oriente superstes, cuius versiones aegyptiacas habemus duas, alteram dialecto memphitica conscriptam et ab H. Tattamo editam ¹⁾, alteram thebanam. thebanae editionis exemplum unum tantum innotuit a Northumbriensium duce in Britanniam advectum et Tattamo donatum: Tattamus mihi transscribendum concessit. codex est recentissimus, non bombycinus, sed papyraceus, paginis constans centum et una, formis litterarum eis scriptus, quas Zoega ultima aetate usurpatas fuisse docuit. codici memphitico adiecta est versio arabica, quam neque Tattamum editioni suae adiecisse neque me transscripsisse vehementer doleo. notavi tamen eum hominem qui satis inepte (ut aegyptiace loqueretur) se $\Phi\alpha \dot{\iota} \iota\omega\tau \alpha\gamma\gamma\omicron\varsigma$ vocavit, appellari ابو طبل arabice. alia eiusdem libri exempla exstitisse olim in Aegypto videmus pagina $\rho\omicron\tau$ Tattami, ubi male legit editor anglicus سمه اخره , quum legendum sit نسخة اخره i. e. *exemplum aliud*. neque hoc a verbis $\mu\alpha\rho\tau\epsilon\kappa\epsilon\theta\eta\mu\alpha \dot{\mu}\mu\omicron\varsigma$ seiungendum erat, quum minime sit horum vocabulorum versio arabica, sed ab aliis $\mu'' \mu$ legi dicat. ita in codice thebano p. 71 نسخة اخره نسخة legitur. et نسخة nihil aliud est ac كصول et كسول , quod videtur aegyptiacum sit. nam ut κασυτ ortum est ex $\dot{\iota}\iota\omega\tau$ vel $\mu\omicron\kappa\omicron$ ex $\dot{\mu}\text{-κασ}$ vel καστ ex $\epsilon\eta\text{-}\rho\omicron\tau$, poterat etiam a radice κασ κσαι (scribere) duci $\dot{\iota}\iota\text{-κασ}$ et deinde κασ vel κασ , ut habemus $\dot{\iota}\iota\text{-κασ}$ $\epsilon \text{ κολ } \dot{\iota}\phi\alpha\nu\tau\acute{\omicron}\varsigma$ Iohann. xix 23. vocabula nonnulla a Persis ad Aegyptios et ab Aegyptiis ad Persas migrasse certum est, ut منش = μνη quercus, خرکوس = $\text{καρσωοστε καρσωοστ}$ lepus, سك = κακον paucus, آبگون = αβακινι vitrum. talium vocabulorum ut patriam vix indicari posse monstrem, placet ad Dosiadae aram (antholog. graec. XV 25, 7. 8) provocare tom. II p. 606 ed. F. Jacobs, ubi legitur:

$\epsilon\varsigma \text{ γάρ } \beta\omega\mu\acute{\omicron}\nu \delta\rho\eta\varsigma \mu\epsilon, \mu\acute{\eta}\tau\epsilon \tau\alpha\gamma\chi\omicron\upsilon\rho\omicron\upsilon$
 $\text{πλίνθοις, μήτ' } \text{'Αλύβης παγέντα βώλοις.}$

ubi Jacobsius: $\mu\acute{\eta}\tau\epsilon \tau' \alpha\upsilon\rho\omicron\upsilon$ *Br. c. Salm. Fort. μήτε Δουρίου.* et scholiasta tom. III p. 626: $\delta \text{ δὲ } \nu\omicron\upsilon\varsigma \cdot \omicron\upsilon \text{ γάρ } \delta\rho\eta\varsigma \mu\epsilon \omicron\upsilon\tau\epsilon \chi\rho\upsilon\sigma\omicron\upsilon\nu, \omicron\upsilon\tau\epsilon \acute{\alpha}\rho\gamma\upsilon\rho\omicron\upsilon\nu \cdot \tau\acute{\alpha}\gamma\chi\omicron\upsilon\rho\omicron\varsigma \gamma\acute{\alpha}\rho \delta \chi\rho\upsilon\sigma\acute{\omicron}\varsigma. \eta \text{ λέξις}$

¹⁾ the apostolical constitutions or canons of the apostles in coptic. with an english translation by Henry Tattam. London 1848.

περσική, non omnino verum vidit M. Lacrozius in lexico armenico manu scripto (Lugduni Batavorum adservato) p. LXIX: *Nihil moror Graecum arae Dosiadae scholiastem, qui τάγχουρον lingua Persica aurum dici fabulatur, cuius erroris duplicem fontem fuisse censeo. Primo enim Holobolo Rhetori (id enim esse Scholiastae illius inediti nomen e Vossii observationibus in Melam II, 7 pag. 283 cognovi) fraudi fuit lectio corrupta. ita enim legit: εἰς [ut supra] ubi prior versus, cum Phalaecius esse debeat, Molossum pro Trochaeo habet in fine, quod notavit iam doctissimus Salmasius, qui et locum non infelici coniectura emendavit. praeterea Cosmae illius Indicopleustis ¹⁾, quem Montfauconius edidit, topographiam christianam procul dubio Holobolus legerat, ubi ταγγάρα p. 139 D et p. 143 v. 4 ante finem lingua vel Axumitarum vel Afrorum barbarorum aurum dictum fuisse legitur, quem scriptorem ob oculos habuisse credo dictum Dosiadae scholiastem. non omnino recte, inquam: τάγχρου scribendum. nam תינח: Iob xxviii 19 Ludolf lex. p. 265 si non aurum, certe τσπάζιον: arabice تنكار chrysocolla Freytag I p. 202 A: afghanice تنك et تنك aurum Dorn pushtoochrestomathy s. v. ²⁾ verum ut ad octateuchi illius clementini versiones aegyptiacas referam orationem, Georgius Cosmae presbyter, qui editionem memphiticam adornavit, se non graecum sed thebanum exemplum expressisse scribit ³⁾. Aethiopes eundem quem Aegyptios librum habere Vanslebii libro quodam ⁴⁾ usus vidit H. Tattamus: qui si Iobi Ludolfi ad historiam aethiopicam commentario ⁵⁾ uti vel voluisset vel potuisset, intellexisset procul dubio, Aethiopes versionem aegyptiacam thebanam vertisse. instituti mei ratio non patitur ut longus sim in his tractandis: sed qui verba תינח: תפז: אצלנהו: Ludolf p. 314 med.*

¹⁾ αὕτη ἡ Σάσου χώρα ὑστάτη ἐστὶ τῶν Αἰθιοπῶν, ἐνθα καὶ πολὺ χρυσίον ἐστὶ τὸ λεγόμενον ταγγάρας. Montfaucon nova collect. II p. 143 D. — ²⁾ ita ספיר סאפזירוס indice ganipriya amatus a Saturno planeta; hebr. ברלל indice udikhala vel ulikhala Roth-Boehlingk I 921 bdellium; syr. בלור βήρυλλος indice vâidûrya Vidûra oriundus; ברק μάραγδος ζμάραγδος indice marakata; hebr. כרכר Esaj. liv 11, chald. כרכרונא, syr. כרכרנא, lat. chalcedonius quum lexicographi syriaci cornu bestiae cuiusdam esse dicant quo cultrorum capuli induci soleant, non dubito quin indicum khaqgadhenu sit i. e. cultellus, rhinoceros femina, persicum karkadan (προκόττας Phot. bibl. CCL p. 456 A: καρτάζωνον Aelian. nat. hist. XVI 20), graecum προκόδειλος vel προκόδειλος. solent enim eadem vocabula alia aliis regionibus animalia designare. — ³⁾ αερμενεσιμ ἄμοσ ἐ βολ δην † αεν ἢ ρεμ-μαριε ψα † αεν ἢ ρεμ-π-εμοιτ pg. 118 Tatt. — ⁴⁾ P'histoire de l'église d'Alexandrie 1677: Tattam preface p. v—xiii. — ⁵⁾ pg. 305—335.

aegyptissare non videt et ex sahidico (ἀνε)τετῆνευ ne χωρα e
 αωτῆ expressa esse vel toties repetitum በእነተ : ካዕ : ex ετθε αε :
 eum neque in aethiopica neque in aegyptiaca lingua nimis ver-
 satum dixerim.

editio memphitica in septem libros divisa est: initio tantum
 canones numerantur, sed ultra canonem undequadragesimum isto
 dirimendi modo non proceditur. numeri canonum a Tattamo
 editioni adscripti e codice sahidico petiti sunt ¹⁾).

liber primus, *qui idem est liber secundus*, p. α—κθ eadem
 continet quae graece in nostri voluminis capite undecimo leguntur.

liber secundus, *qui idem est liber tertius*, p. λα—ϗα.

liber tertius, *qui idem est liber quartus*, p. ϗβ—ρια eadem
 continet quae graece in nostri voluminis capite primo leguntur
 i. e. constitut. apost. VIII 1 et 2.

liber quartus, *qui idem est liber quintus*, p. ϑιϗ—ϑλα. const.
 apost. VIII 3—27 sed multis praetermissis, non nullis additis.
 neutiquam vero editio aegyptiaca eis omnibus caret, quae patri-
 archae constantinopolitani non receperunt, sed eam legem sibi
 scripsisse videtur, ut eiciat liturgias omnes, retineat quae de
 cerimoniis faciendis inveniantur. itaque e capitibus 5 et 12 editio-
 num nostrarum servavit verba μή τις τῶν ἀπίστων; et quae his
 similia a diacono ante coenam sacram clamanda sunt. cf. p. XIII.

liber quintus, *qui idem est liber sextus*, p. ϑλϗ—ϑζϗ. const.
 apost. VIII 28. 30. 31. 32, 11 πᾶς δὲ πιστός — 12 ἐδιδάξαμεν.
 33. 34. 42—46.

liber sextus, *qui idem est liber septimus*, p. ϑζε—ϑοα. const.
 apost. VIII 32, 1 οἱ πρώτως προσιόντες — 10 διδάκτοὶ Θεοῦ ²⁾).

liber septimus, *qui idem est liber octavus*, p. ϑοϗ—ϑιϗ. cano-
 nes apostolici, huius voluminis cap. IV.

editio thebana in canones divisa est atque ita quidem, ut
 regulae 1—30 quae numerentur ex huius voluminis capite un-
 decimo intellegi possit: nam codicem sahidicum in libello isto
 dirimendo sequutus sum.

λα. ετθε η επισκοπος. aethiop. § 21, Ludolf p. 323, ubi liturgia
 integrior.

λη. ετθε η presbυτερος. aethiop. § 22, Lud. p. 327.

λϗ. ετθε η διακονος. aethiop. § 23, Lud. p. 328.

¹⁾ preface p. xiv. — ²⁾ ad § 10 cf. Petri epistolam ad Jacobum datam cp. 13.

- ηθ. ετθε γε π-ετε-ψυχε πε ε ροεις ρη οτ ωρξ ε τ ετχαρηστια.
aeth. § 44 A.
- ζ. ετθε γε μ π-ετε-ψυχε αν πε ε π[α]ρτ λαατ ε βολ ρμ π ποτηριον.
aeth. § 44 B.
- ζα. ετθε μ μα η τωμε. radix τωμε arab. *مس* abscondidit, se-
pelivit. aeth. § 46.
- ζβ. ετθε π πατ ετε ψυχε ε ψληλ. aeth. § 47¹⁾.
- ζγ. ετθε νε χαρισμα μη νε χιροαονια. ε τμ τρε λαατ ποτψοτ
μμογ ε ζωοτ. aeth. § 48—51. constitut. apost. VIII 1—3.
- ζδ. ετθε π επισκοπος. aeth. § 52 A. const. apost. VIII 4 2 *ἐπί-
σκοπος δεῖ χειροτονεῖσθαι . . . 3 5, 4—6 sed omissis § 6 verbis
φημι ἐγὼ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Πέτρου*. deinde post verba *ἀπίστων.
αὐτῶ ἡ τεῖ ρε ερ ψαν π επισκοπος γεκ η ετχοοτε τηροτ ε βολ.
ετε ψυχε ε τρεγ αατ. ειτε ρα η ετ ψωπε μη η κε σεεε²⁾*.
sequitur const. VIII 11 4 *ὁ διάκονος* — 6: deinde post verba
*καὶ ὁ διάκονος κραζέτω caput libri octavi duodecimum inde
a μή τις usque ad ἐστῶτες ὦμεν*, ommissa cohortatione illa *οἱ
τὴν πρώτην εὐχὴν εὐχόμενοι προέλθετε*.
- ζε. προσφερην (i. e. ultimum vocabulum const. apost. VIII 12 1).
aeth. § 52 B. const. apost. VIII 12 2. deinde: *καὶ οὕτως ὁ
ἀρχιερεὺς εὐξάσθω ἐπὶ τῇ προσφορᾷ ἵνα τὸ ἅγιον πνεῦμα καταβῆ
ἐπ' αὐτήν. τὸν μὲν ἄρτον ποιεῖτω σῶμα τοῦ χριστοῦ, τὸ δὲ ποτή-
ριον αἷμα τοῦ χριστοῦ. καὶ τελέσας τὰς προσευχὰς πάσας, ἃς
δεῖ αὐτὸν λέγειν, πρῶτος μεταλαμβάνετω ὁ ἐπίσκοπος (const.
apost. VIII 13 4), μετ' αὐτὸν οἱ πρεσβύτεροι, μετ' αὐτοὺς οἱ
διάκονοι καὶ ὁμοίως πάντες οἱ λοιποὶ κληρικοὶ κατὰ τάξιν· μετ'
αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς μεταλαμβάνετω. διδοὺς δὲ ὁ ἐπίσκοπος λε-
γέτω, ὅτι τοῦτό ἐστι τὸ σῶμα τοῦ χριστοῦ. καὶ ὁ δεχόμενος λε-
γέτω, ὅτι ἀμήν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ διάκονος διδοὺς τὸ ποτήριον
λεγέτω, ὅτι τοῦτό ἐστι τὸ αἷμα τοῦ χριστοῦ· τοῦτό ἐστι τὸ ποτή-
ριον τῆς ζωῆς. καὶ ὁ δεχόμενος ἀποκρινέσθω ὅτι ἀμήν. καὶ ψαλ-
λέτωσαν διδόντες ἕως ἂν παύσωνται συνάγοντες πάντες. ὅταν δὲ
πάντες μεταλάβωσι καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες μεταλάβωσι καὶ ἐν
τῷ παύσασθαι ψάλλοντα τὸν ψάλτην, ὁ διάκονος ἀνακραυγαζέτω*

¹⁾ v. fragments du livre gnostique, intitulé Apocalypse d'Adam. p. par E. Renan. (extrait du journal *Asiat.* 1853): ubi Renanus a me iussus nostrum locum conferre cum testamento Adami hortatus est. — ²⁾ καὶ ἐπειδὴν οὕτως τελέσῃ ὁ ἐπίσκοπος τὰς εὐχὰς πάσας ἃς δεῖ αὐτὸν ποιεῖν εἴτε ὑπὲρ τῶν ἀρρώστων εἴτε [?] ὑπὲρ τῶν λοιπῶν. haec manifesto verba hominis sunt orationem longiorem in brevius contrahentis.

λέγων (cap. 14): μεταλαμβάντες πάντες τοῦ τιμίου αἵματος καὶ τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ, εὐχαριστήσωμεν αὐτῷ ὅτι κατηξίωσεν ἡμᾶς μετέχειν [μετασχεῖν? μετεχε] τῶν μυστηρίων αὐτοῦ τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἀθανάτων, τῶν ἠριθμημένων ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἔπειτα (15) ὁ ἐπίσκοπος προσευχέσθω εὐχαριστῶν ἐπὶ τῷ φαγεῖν τὸ σῶμα καὶ τῷ πιεῖν τὸ αἷμα τοῦ χριστοῦ. τελέσαντος δὲ αὐτοῦ προσεύξασθαι ὁ διάκονος λεγέτω ὅτι κλίνατε τὴν κεφαλὴν ὑμῶν τῷ κυρίῳ καὶ εὐλογεῖσθε. καὶ εὐλογηθέντων αὐτῶν ὁ διάκονος λεγέτω αὐτοῖς ὅτι ἀπολύεσθε ἐν εἰρήνῃ. τὰ λειψθησόμενα δὲ ὀλίγα [ψυχία?] οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι συστελλέτωσαν σφόδρα προσέχοντες αὐτοῖς μὴ πολλὰ περισσεύσῃ, ἵνα μὴ κρίμα γένηται ἐπ' αὐτοὺς μέγα σφόδρα ὡς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἀαρῶν καὶ τοὺς υἱοὺς Ἠλεί, οὓς ἐπάταξε τὸ ἅγιον πνεῦμα, διότι οὐκ ἐφυλάξαντο τοῦ μὴ καταφρονεῖν τῆς θυσίας τοῦ κυρίου. ἢ πῶσῃ μᾶλλον οἱ καταφρονήσοντες τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου; ἠγούμενοι τροφήν εἶναι σωματικὴν μόνον ἢ μεταλαμβάνουσι καὶ μὴ πνευματικὴν. ταῦτα δὲ περὶ τῆς ἁγίας μυστικῆς λατρείας διατασσόμεθα ὑμῖν, ὧ ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι.

- ζα. εἶθε τε χειρονομία ἢ νε πρεσβύτερος μῆ η διακονος. aeth. § 53. const. VIII 16. πρεσβύτερον δὲ χειροτονῶν, ὧ ἐπίσκοπε, τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπιτίθει, τῶν πρεσβυτέρων πάντων ἐστώτων καὶ τῶν διακόνων προσευξόμενος χειροτονήσεις αὐτόν. (const. VIII 17) καὶ τὸν διάκονον χειροτονήσεις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. περὶ δὲ τῶν ὑποδιακόνων καὶ τῶν ἀναγνωστῶν καὶ τῶν διακονισσῶν προείπομεν ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖν αὐτούς.
- zb. εἶθε η ομολογητης. aeth. § 54. constit. VIII 23, sed tacito Iacobi nomine. ὁμολογητῆς κτέ.
- zh. εἶθε μ παρθενος. aeth. § 55 A. const. VIII 24, tacito Iacobi nomine. παρθένης κτέ.
- zθ. εἶθε νε χηρα, aeth. § 55 B. const. VIII 25, tacito Lebbaci nomine. χήρα κτέ.
- ο. εἶθε η εξορτισμος [sic]. aeth. § 55 C. const. VIII 26, rubrica omissa.
- οα. εἶθε κε η-ετε-μше ηε ε трет χειρονομει μ η επισκοπος ριτη οτηρ¹⁾ η επισκοπος. aeth. § 56—59. const. VIII 27. 28 sed tacito Simonis nomine.

¹⁾ cf. nomen mauricum *Varsutina* Tertull. apolog. 2, 8 = πόση βασίλισσα. **COPTΩN** dirigere.

- οβ. ετθε η απ[α]ρχη μη η ρεμητ. aeth. § 60. const. VIII 30, omissa rubrica. *πάσα άπαρχή προσκομίζεται κτέ.*
- ογ. ετθε η ετ ηα ρ ροτο ρη ηε προσφορα. μηοσταλοοτ ε ρραι μ η ηατ μ η μεστηριον. aeth. § 61. const. VIII 31, omissa rubrica.
- οδ. ετθε η εητ ατ† μ ηετοτοι ε μετεχε ε μ μεστηριον ετ οτααβ. aeth. § 62. const. VIII 32 1 *οί πρ.* sed codex mancus, ut ultra verba *τά κατ' αὐτοῦς* nihil definire possimus. hoc tamen certum Aethiopem e versione sahidica vertisse: nam editio memphitica const. VIII 32 1—10 [= lib. VI] alio loco exhibet. sequuntur in aethiopico codice § 63 *de artificibus & opificibus* memph. p. pze ed. Tatt. ετθε ηι τεχνη ηεμ ηι ιοπε vel *على الصنایع والاعمال* arab. = const. VIII 32 5. 6: — § 64 *de concubina* etc. const. VIII 32 7: — § 65 *de omnibus fidelibus viris foeminisque evigilantibus manè, [ut] lavent manus suas & orent.* const. VIII 32 11 ¹⁾: — § 66 *de omnibus fidelibus viris foeminisque [ut] convertant servos suos, & quietem à laboribus concedant illis die Sabbati & Dominicâ.* const. apost. VIII 32 12: 33 1: — § 67 *ne etiam faciant opus domesticum die septimo hebdomadis sanctæ, nec in solennitate festorum.* const. VIII 33 2. 3: — § 68 *de tempore precum.* const. VIII 34 ²⁾ 1: — § 69 *Si non possitis accedere ad Ecclesiam [tempore persecutionis] Episcopus administret S. Cœnam in domo sua. Vir mundus mundam reddit Ecclesiam & vir profanus profanat Ecclesiam* ³⁾. const.

¹⁾ Clemens. alex. p. 227, 47/48 ἔθος τοῦτο Ἰουδαίων ὡς καὶ τὸ πολλάκις ἐπὶ κοίτῃ βαπτίζεσθαι. Exod. xix 15 γίνεσθε ἕτοιμοι μὴ προσέλθητε γυναίκι. Levit. xv 18. testam. Nephthahim 8 (Grab. I p. 217) καιρός συνουσίας γυναικός αὐτοῦ καὶ καιρός ἐγκρατείας εἰς προσευχὴν αὐτοῦ. Clemens alex. p. 198, 12. 13 οὐδὲ μὴν τὸν ἀπὸ τῆς κατὰ συζυγίαν κοίτης ὁμοίως ὡς πάλαι βαπτίζεσθαι καὶ νῦν προστάσσει ἡ θεία διὰ κυρίου πρόνοια. Pseudo-Lucian. amores 42 (II 445 Rz.) θηλότητος εὐνή, ἀφ' ἧς ἀναστάς ἕκαστος εὐθὺ λουτροῦ χρεῖός ἐστιν. Lucian. ψευδολογ. 23 (III p. 180) ἀπὸ τοῦ σοῦ φιλήματος καὶ ἰοῦ ἐκείνου τίς ἂν ἡ ἱεροῖς ἢ βωμοῖς προσέλθοι; τίς δ' ἂν θεός ἐπακούσειεν ἔτι εὐχομένους; πόσων περιρραντηρίων, πόσων ποταμῶν δεῖ; —

²⁾ Tertull. de orat. 25 *de tempore vero non erit otiosa extrinsecus observatio etiam horarum quarundam, istarum dico communium quae diei interspatia signant, tertia, sexta, nona, quas solennioris in scripturis invenire est.* Clemens alex. p. 306, 45/46 εἰ δὲ τινες καὶ ὥρας ταχτάς ἀπονέμουσιν εὐχῆ, ὡς τρίτην φέρε καὶ ἕκτην καὶ ἑνάτην, ἀλλ' οὖν γε ὁ γνωστικός παρὰ ἔλλον εὐχεταὶ τὸν βίον. id. p. 80, 27. 28 πολλάκις καὶ τῆς νυκτός ἀνεγερτέον τῆς κοίτης καὶ τὸν θεὸν εὐλογητέον. — ³⁾ Tertull. de spectac. 8 *loca non contaminant, sed quae in locis fiunt: 15 [loca] non per semet ipsa nos inquinant, sed per ea quae illic geruntur.* ceterum cf. Lucian. Alexander s. ψευδόμαντις 38 (II 244 Reiz): πρόρρησις ἦν ὡσπερ Ἀθήνησι τοιαύτη· εἴ τις ἄθεος ἢ χριστιανός ἢ ἐπικούρειος ἦκει κατάσκοπος τῶν ὀργίων, φευγέτω· οἱ δὲ πιστεύοντες τῷ θεῷ τελείσθωσαν τύχη τῇ ἀγαθῇ. Chrysostom. homil. in ep. ad. Hebrae. ιζ tom. IV

VIII 34 2: — § 70 *De diebus, in quibus decet facere commemorationem eorum, qui obdormiverunt.* const. VIII 42—44¹⁾: — § 71 *De illis qui in exilium pelluntur religionis causa: & de illis qui fugiunt à civitate in civitatem religionis causa, ut juvent eos conjunctim. De ritu Sacerdotii ejusque limitibus.* const. VIII 45 et 46.

et de versionibus octateuchi clementini illius aegyptiacis et aethiopica hactenus: syriaca autem qualis fuerit cognoscemus ex eis quae codicis sangermanensis trigesimi octavi librarius memoriae prodidit: v. reliquias iuris eccles. syr. p. **κα**.

p. 524 Savil. εἰπέ δὴ μοι, παρακαλῶ, ἐν τοῖς ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσιν οὐχὶ ἔστηκεν ὁ κῆρυξ βοῶν μέγα καὶ ὑψηλόν· εἴ τις τούτου κατηγορεῖ; μὴ δοῦλός ἐστι; μὴ κλέπτῃς; μὴ τρόπων πονηρῶν; . . . [apud christianos] οὐ λέγει· μὴ τις τούτου κατηγορεῖ; ἀλλὰ τί; εἰ τις ἑαυτοῦ κατηγορεῖ. ὅταν γὰρ εἴπῃ· τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις· τοῦτο λέγει· εἴ τις οὐκ ἔστιν ἅγιος, μὴ προσίτω. magnam huius homiliae partem in thebanum sermonem versam habes apud Georgium in fragmento Iohannis Romae a. 1789 edito p. 425—440. potest talis similitudo orta esse ex innata quadam sententiae veritate, quae effecit ut vel plures ultro eandem amplecterentur opinionem vel omnes, quum divolasset quasi et ex patris sui potestate exisset dictum quoddam, possent occupare. cf. Clement. alex. p. 78, 12: τὸ τερπνὸν τῆς ἀνθήσεως οἱ καταστεφθέντες ἀπολλύουσιν· οὕτε γὰρ ἀπολαύουσι τῆς ὕψεως οἱ ἀναδοῦμενοι τὸν στέφανον ὑπὲρ τὰς ὕψεις οὐδέ μὴν τῆς εὐωδίας οἱ ἀπελαύνοντες ὑπὲρ τὰς ἀναπνοάς τὰ ἀνθη: Lucian. Nigrin. 32 ἠτιᾶτο τῶν στεφανουμένων ὅτι μὴ ἴσασι τοῦ στεφάνου τὸν τόπον· εἰ γὰρ τοι, ἔφη, τῆ πνοῇ τῶν ἰων τε καὶ ῥόδων χαίρουσιν, ὑπὸ τῆ ῥίνι μάλιστα ἐχρῆν αὐτοὺς στέφασθαι παρ' αὐτὴν ὡς οἶόν τε τὴν ἀναπνοήν, ἴν' ὡς πλεῖστον ἀνέσπων τῆς ἡδονῆς: Tertullian. de coron. mil. 5 *in capite quis sapor floris, quis coronae sensus, nisi vinculi tantum, quo neque color cernitur neque odor ducitur nec tenerritas commendatur?* potest etiam aliunde. neque enim quisquam qui sani iudicii sit Ciceronis disputationes tusculanas a Luciano lectas esse crediderit propter similitudinem locorum plane geminorum tuscul. III 80 *sed nescio quo pacto ab eo quod erat propositum aberravit oratio:* neeyom. 19 οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως περὶ τούτου λέγειν προθέμενος πάμπολυ ἀπεπλανήθη τὸν λόγου. nam redire ad propositum et Luciani et Ciceronis oratio eisdem dicendi praeceptoribus usa eisdem fere verbis consuevit, neque horum tantum, sed veterum fere omnium. sed videntur christiani formula illa liturgica imitati esse ceremonias eleusinias, sicut stylitae haud scio an et in Syria non christiana fuerint (Lucian. de dea syria 28 ἐν τοῖσι φαλλοῖσι καὶ ἀνδρας ξυλίνους κατίζουσιν) et sicut Goethium carmen suum *der zauberlehrling* inscriptum e Luciano (φιλοψεύδ. 35. 36 cf. φιλόπατρ. 4), I. H. Vossium epistolam poeticam ad Goeckingium datam e P. Scriverii carmine ad G. I. Vossium misso expressisse video (veter. tragic. lat. collect. ed. Scriver. 1620). Lucianum scripta christiana legisse mihi quidem certissimum est et quum neminem videam exposuisse de re ad quaestiones isagogicas recte iudicandas gravissima, nisi si quem peritiorum negotium suscepturum intellexero ipse quae inveni editurus sum. sunt vero plerumque allusiones mordacissimae ad novum testamentum factae ut illa qua in dialogo deorum decimo (cap. 2) de Pindari carmine de solis defectu (fragm. 74) composito iocatus est (habuit vero eandem lectionem ἀτριβῆ ὁδόν, quam Philo Iudaeus, cuius vide sermones tres a I. B. Aucherio editos Venetiae a. 1822 p. 97) vel ut illa qua Clemens alexandrinus in protreptico p. 31, 46 verbis προσεκρέμασεν αἰθέρι nobis revocat in mentem psalmum quendam Valentini a Pseudo-Origene VI 37 p. 198, 79—83 servatum et ἔμμετρον quidem; quo loco scribe αἰθέρι πάντα βλέπω κρεμάμενα (πνεύματι e sequentibus irrepsit) et mox ἐξεγομῆνν ubi codex ἐξεγομῆνν. dactylum excipit choriambus, choriambum proceleusmaticus. — ¹⁾ eosdem sacrae scripturae scripturae locos excitavit Clemens alex. p. 67, 30—37. πελιδνός Lucian. Philopseud. 11 dialog. meretr. α 2 ιε 1 fugitiv. 19 tyrann. 28 Clem. alex. 67, 14. 34.

*Absolutum est volumen mandatorum et canonum apostolicorum per Clementem Petri apostoli discipulum [datorum]; quod ab [Clemente] illo in octo libros vel λόγους digestum est. nam quum antea digessisset et primo loco posuisset διατάξεις illas duas, quas apostoli quasi ipsa domini nostri verba excipientes scripserant, eas nempe quas eius testamentum nuncupabant i. e. **A** [διάταξιν] eam quae de τάξεσιν ecclesiae et aedificatione eius agit et de ἀκολουθία oblationis sancti sacrificii et de sacro fidelium conventu ordine peragendo et **B** eam, qua de τάξεσιν et secretis sancti baptismi exponitur — et quum has ut decebat primo loco posuisset, ut honore afficeret, tam quia a domino traditae essent quam propter mysteriorum quae tractarent dignitatem: — postea **C** tertio libro dat doctrinam apostolorum, qua verba illa continentur, quae singuli apostoli loquuti sunt: deinde τάξει quarta **D** admonitionem illam suam exhibuit ad eos factam qui charismata possident [cavens], ne ea de re superbiant: deinde τάξει quinta **E** διάταξιν dedit de χειροτονίαις: deinde sexto libro τάξεις et cautiones eas quas apostoli clericos et laicos fideles docuerunt, in quibus primus docet Simon cananaeus: deinde τάξει septima **F** διατάξεις apostolorum de cultu mystico [agentes], quibus de oleo et de catechumenis et de daemonicis et de poenitentibus docet: ultimo denique loco **G** hanc novissimam διάταξιν posuit de canonibus ecclesiasticis [agentem].*

magnopere dolendum est, hoc opus integrum servatum non esse. libri primi et secundi quae supersunt capite huius voluminis duodecimo graece reddere conatus sum: sed vereor ne de malis syriacis graece loquutus sim deterius. liber quartus, ni omnia fallunt, idem apud Syros qui apud Aegyptios *tertius qui idem quartus* i. e. constitut. apost. VIII i et ii. nam quum primum librum a collectione sua reiecissent Aegyptii, pristinum librorum numerum ita servabant, ut novo numero veterem adderent. habebant autem exemplum ea re a syriaco discrepans, quod librum Syris tertium secundo loco exhiberet et illorum tertio primam sedem concederet. septimus Syrorum liber perditus non est, sed librarius qui in margine de novo incipientes regularum numeros apposuit p. 21 novi libri initium indicare oblitus est. neque dubitarem octateuchum illum clementinum plane eundem fuisse

in Syria qui in Aegypto fuisset, si de libro Syrorum secundo satis certo constaret.

liber vero Coptarum secundus, qui eadem fere tractat, quae libris IV V VI enarrantur, ita comparatus non est, ut in hanc iuris ecclesiastici antiquissimi *χρηστομάθειαν* recipi possit. cogitaveram de eo ceteris quos edo libellis adiciendo et quum totum opus meum affectum tantum esse scirem, non absolutum, videbar mihi aliquid praestiturus fuisse, si aliis exhiberem, quae corrigere possent nec deberent ipsi inchoare. sed variis rationibus quominus id facerem deterrebar. de linguae enim syriacae et aegyptiacae indole ea communis virorum doctorum sententia est, ut neutri nimis multum tribuatur, elegantiae tamen et accuratae laus sit in priore paulo illustrior. et iure quidem. fuerunt enim apud Syros interpretes stupidi, neglegentes, indocti: fuerunt, qui graeca ita sibi vertenda esse crederent, ut graece verbis syriacis loquerentur et a Syro nemine intellegerentur, nisi si quis labentem simul graecitatem perdidicisset: sed neque illi ita a populi sui moribus desciverunt, ut omnino vertendi non dico artem, sed artificium perdidissent et horum opera uti facillimum erit, ubi resciverimus, quae vocabula graeca quibus syriacis exprimi soleant. poteram igitur urceum instituere et huius libri capita XII et XIII de versione syriaca graece scribere. multo vero quam syriaca et vetustior et horridior lingua aegyptiaca est, cuius pueritia, quum primam nascentis generis humani aetatem attigisse videatur, qualis fuisse potuerit nescio, effeta senectus pueris balbutientibus me iudice aptior quam hominibus enunciationes graecas versuris. et quam male habita plerumque a monachis oratio coptica! qui dum explicare student quae interpres ipse haud raro vix intellexit, verbis maiorem etiam emendando caliginem offundunt. accedit quod qui syntaxeos aegyptiacae leges exponeret nostra memoria nemo inventus est, ita ut vere dixerim semitam scabriorem haberi nullam quam eam qua per vepreta aegyptiaca in Graeciam eatur. nihilo tamen secius versionem quam confeceram editurus eram neque verebar ne nimis saepe titubaturus fuisset, et si titubassem veniam non negatum iri sperabam. homini enim errare turpe non est; sed in errore persistere nefas, errantes impedire quominus in rectam recedant et molli simul ignavia ipsum desiderare, id vero etiam

flagitium est. verumenimvero primum me non decere intellexi ut versionem meam commentario non instructam exire paterer. iuvenem enim probare oportet quae credi velit; commentarium autem, ingentis molis librum, negabat se edere posse bibliopola. deinde nisi edito exemplo aegyptiaco utroque (Tattami enim liber paene inutilis) editisque etiam versionibus arabica et aethiopica rem perfici non posse constat, quum oratio coptica ita comparata sit, ut interdum una literula mutata sensus alius fiat et e versionibus illis demonstrari et debeat et possit quid in archetypis lectum sit.

iam si ad constitutionum apostolicarum librum octavum respicimus, octateuchi alterius clementini versionem thebanam inde a canone 37, versionem eiusdem aethiopicam (e codice thebano factam) a capite 48 ad caput 71 nihil continere aliud videmus quam librum constitutionum apostolicarum octavum, sed omissis liturgicis plerisque brevior: eiusdem autem octateuchi editionem syriacam et memphiticam libris IV—VII vel III—VI eundem complecti, omissis eisdem verbis et capitibus, sed eis quae capite 32 1—10 leguntur ad finem reiectis. excipiuntur haec apud Syros, Aegyptios, Aethiopes plane ut apud Graecos regulis apostolorum ecclesiasticis. libri constitutionum octavi apud orientales non habentur capita 6—10 17—22 29 35—41: abest capitulum 5 12—16 pars longe maxima. caput huius voluminis undecimum (octat. copt. I, syr. III), ut hoc addam, Bickellius cum epistola sub Barnabae nomine circumlata et constitutionum apostolicarum libro septimo pleraque communia habere demonstravit, ego ante Clementem alexandrinum scriptum esse ostendi p. 76, 7. nam quae Clemens tanquam *γραφὴν* aliquam laudat, ea neque apud Pseudo-Barnabam neque in constitutionibus leguntur. unde vero hauserit auctor quae de duabus viis profert, dubium esse nullo modo potest. nam Hesiodi illa [*ἔργα* 285—290: *τὴν μέντοι κακότητα κτέ*] ut fuerint in omnium oribus¹⁾, ut Clemens alexandrinus (vir, ubi a legendo Stobaeo²⁾ recens est, doctissimus) noverit Parmenidis doctrinam p. 246, 12—14 *ὁ Ἐλεάτης Παρμενίδης . . διπτῶν εἰσηγεῖται διδασκαλίαν ὁδῶν, ὡδὲ πως γράφων· ἡ μὲν ἀληθείης εὐπειθέος ἀτρεμὲς ἦτορ, ἡ δὲ βροτῶν ὀόξαις, ταῖς*

¹⁾ Lucian. Hermet. 2. 25. Clem. alex. p. 204, 24—26: 236, 39. — ²⁾ A. Nauck trag. graec. frgm. p. 14.

- 74 21 δοκῆτι ἀσύμφορόν λέγειν, ἀ. theb. ἀσύμφορα, ἡ η ετ ερ πογρε απ.
 27 δευτέρα δέ· ἀγ. nam δεύτερον **ⲉⲃⲓⲃⲏ** est.
 30 ποιήσεις. τοῦτ' ἔστι δέ· ὁ μισεῖς ἄλλω οὐ ποιήσεις. τούτων κτέ.
- 75 1. 2 πορν., οὐ παιδοφθορήσεις, οὐ φαρμ., οὐ μαγεύσεις, οὐ φον.
 3 οὐκ ἐπιθυμήσεις τὰ τοῦ πλησίον σου, οὐκ ἐπιουρήσεις, οὐ ψευδ.
 6 pro ὑποκριτῆς **Ⲇ** προσωπολήπτης. — οὐ λήψη.
 12 δ. ἐριστικόν ὁ **Ⲇ**.? praestat **ⲕⲱⲓⲁ** pro **ⲕⲱⲓⲁ** scribere.
 16 ἡ ἐπιθυμία. et 17 ἀπόλλυσιν εἰς οὓς εἰσέρχεται· ὁδός.
 18 σχῆ, ὡς ἑαυτῷ πλατύνει.
 22 εἰς ἔργα πονηρά.
 23 ὄνοντά τινι κατὰ. — ἐπιτρέψη.
 26 τοῦ ἀνθρώπου.
- 76 3 γίνου ὀφιόμαντις, ἐπειδὴ ἀπάγει σε τοῦτο πρὸς.
 6. 9. 11 γίνονται?
 10 βλασφ. ὁ γογγυσμός, μήτε. — αὐθάδης et vs. 11 πραῦς +.
 14 καὶ prius ~.
 16 σοὶ ~, nisi p. **ⲁⲟ 4 ⲡⲕ . ⲡ** scribendum.
 19 τὴν ἐν χριστῷ σφραγιδα, sed vs. 21 τ. δὲ αὐτὸν ὡς τὸν Θεόν.
 23. 24 αὐτῶν. κολλώμενος γὰρ ἀγίοις ἀγιασθήσῃ. τιμ. δὲ αὐτὸν.
 31 ποιήσεις μὲν σχίσμ. — καὶ κρινεῖς.
 32 ἐλέγξαι ὄντα ἐν παραπτώματι.
 33 κυρίῳ οὐδὲ ἀξίας [vel ἐξουσίας] προκρίνει οὐδὲ.
- 77 1 ἔσται, ναὶ ἢ οὐ. mox vs. 2 τὴν χεῖρά σου.
 2. 3 ἐὰν ἔχῃς ἐν χερσὶ σου, δώσεις [**ⲡ 2** scribe **ⲁⲙ**] λύτρ.
 3 σου οὐδὲ διστάσεις διδόναι οὐδὲ δοῦς.
 4 τὸ τοῦ μ. σου καλὸν ἀνταπόδομα, nisi forte **ⲕⲱⲓⲁ** voluit
 librarius. p. **ⲡ 5** Syr. **ⲉⲃⲓⲃⲏ** scribendum.
 6 ἐν τοῖς ἀθανάτοις.
 11 p. **ⲡ 12** [**ⲙⲓⲓⲕ** ser. mox 12 γίνεσθε νομοθέται, ἑαυτῶν
 γίνεσθε σύμβ. ἀγ., διδασκτοὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ. φυλ.
 sequitur p. **ⲡ 16** liber sextus. graece
- 9 7 praemitt. verba βιβλίον τῶν τοῦ Κλήμεντος ἕκτον. Διάταξις
 [hoc ÷]. ἐπισκόπων ~.
 9 κἀγὼ post καναν. ponitur. post ὑμῖν add. ὦ ἐπίσκοποι.
 10 ἐπίσκοπος additur ante ὑπό.
 12 καὶ prius ~. — δι' ἀνάγκην et mox καταλάβῃ αὐτὸν, sed κ.
 impersonaliter acceptum H. Steph. IV 1118. nam **ⲉⲁⲓ**
 συνέβαινε Luc. xxiv 14 Petr. α iv 12 β ii 22 Isocrat. in

- 11 γνώμην †. cf. Luciani Timonem 57 (I p. 174) εἴ τις φιλόσοφος εἴη, διμοιρίαν ἢ τριμοιρίαν φέρεσθαι δίκαιος. partes fiunt decem. ἐκ τῶν μυστηρίων??
- 16 δὲ pro γὰρ.
- 18 Διατάξεις Παύλου τοῦ ἀποστόλου. sequitur ed. graec. p. 12, 15 Πᾶς κτέ = const. VIII xxxii 11 seqq.
- 12 16 non liquet utrum ἐργόχειρον an ἔργον legerit Syrus. ἐπιτελέσαι non videtur in ποιῆσαι mutandum esse. nam **ح** nequaquam semper ἐποίησε, sed μετήει Euseb. theoph. V 9 p. 178 2: κατώρθωσε ib. V 16 p. 182 1: διέθηκε Didasc. p. 2 12: κατεσκεύασε Geop. 6 A 10 etc. τις ~.
- 18 quum interpres aegyptiacus retinisset **προερχε**, librarius **προερχη** correxisse sibi visus est et Arabs **دعوا** vertit. Tatt. p. ρλζ. Aethiops male a Ludolfo intellectus (lex. p. 97) **ἑθ-ῶρ-ῶ**: **ἄλ-ῆ-ἰ-ἰ-ῶ**: convertantur ad servos suos, quod Galli dicunt prendre égard à. **τ-ῶρ-ῶ**: **ῶ-ῆ-ῶ**: ἐστράφη πρὸς Ioh. xx 14. — οἰκέταις αὐτῶν εὐμενῶς.
20. 21 Διατάξεις Πέτρου καὶ Παύλου περὶ σχολάσεων [**ⲉⲣⲓⲛⲉⲓⲛ** σχολή Euseb. theoph. V 2 p. 174 11] ἔργου, ἀργεῖν [praestat **ⲉⲣⲓⲛⲉⲓⲛ**] scribe v. 24] δούλους ἐκάστη ἐβδομάδι δύο ἡμέρας, σάββατον καὶ κυριακὴν, καὶ σχολάζειν τῇ ἐκκλησίᾳ.
- 22 Παῦλος καὶ Πέτρος. — τοὺς λαοὺς ~.
- 13 2 διὰ τὸ δημιουργίας et Τὴν δὲ μεγάλην.
5 συγχ. ἢ καὶ ἀναστήσας.
9 ἀπροσδόκητον non est in Syro, sed ἀτελεύτητον vel simile quid. potest vero **ⲕⲁⲃⲁⲃⲁ** nullo negotio mutari in **ⲕⲁⲃⲁⲃⲁ** ut sit ἀπροσδόκητον. nam **ⲕⲁⲃⲁ** προσεδόκησε Geopon. 4 A 26 Act. xxviii 6 Luc. i 21 Petr. β iii 12. 14: ἐξεδέξατο Hebr. xi 10 Iac. v 7: προσεδέξατο Hebr. xi 35 Marc. xv 43 Luc. ii 25. 38 xxiii 51: xii 36 [ἀπεκαρᾶδότησε Philipp. i 20]: ἀπεξεδέξατο Cor. α i 7 Rom. viii 19 Hebr. ix 28. Isoer. in Demon. 14 pro ἄν εὐξαιο Syrum ἄν ἀναδέξαιο legisse non est cur credamus.
- 10 δ. καὶ γεννηθῆναι. — λόγον, Ἰησοῦν χριστόν, ἐκ. **ⲕⲁⲃⲁⲃⲁ** scribendum, nisi τὸν Θεὸν λόγον habuit S.
- 11 πάλιν τὴν vel ἔτι τὴν.
- 13 παρακλήτου πνεύματος.
- 14 τὸν μαρτυρήσαντα, nisi **ⲁⲓⲃⲁⲃⲁⲕⲁ** scribendum.

9. 10 φησὶν ante ὡς vs. 9 et ὁ κύριος ~.
- 11 κατηχουμένων.
- 12 ante τίς additur: οὐ γὰρ δίκαιον τὸν μεμνημένον καὶ κοινωνὸν τῶν μυστηρίων μετὰ τοῦ ἀμυήτου συμμολύνεσθαι. Πιστὸς μετὰ αἱρετικοῦ μηδὲ κατ' οἶκον προσευχέσθω.
- 13 post ἀποβ. rubrica: περὶ τῶν ἡμερῶν τῶν κοιμηθέντων τίνας δεῖ ἐπιτελέσαι. Παύλου ἀποστόλου, ὡς δὲ ἐν ἄλλοις ἀντιγράφουσι, Ἰακώβου ἀποστόλου. deinde ἐπιτελείσθω δὲ τρ.
- 15 ad ὑπόμν. m. rec. add. καὶ παραμυθίαν.
- 16 τριακοστὰ pro τεσσαρακοστὰ.
- 17 γὰρ ~.
- 18 μνείας αὐτοῦ καὶ διδ. . . . ὑπ. αὐτῶ. et v. 19 αὐτοῦ.
- 20 τὰ τοῦ κόσμου τούτου ὄψς. — ὀνήσεις αὐτόν.
20. 21 ὅς γὰρ περιῶν ἐχθρὸς ἦν τοῦ Θεοῦ, δῆλον ὅτι καὶ μεταστάς.
- 23 ante Ἐν rubrica: περὶ τοῦ κληθῆναι κληρικούς εἰς τὰς μνείας τῶν κοιμηθέντων. utrum μνείαις an μνήμαις habuerit Syrus non liquet.
- 24 Θεοῦ ἵνα δύνησθε καὶ.
- 25 μεταβάντων? ~~ⲙⲉ~~ Athan. ~~ⲁ~~ 21 Cur. = Sap. vii 27. (Ath. 51, 20.) μετῆι Euseb. theoph. ε 8 pg. 177, 8. μεταστάς modo fuerat ~~ⲕⲱⲓⲛⲁ ⲉⲓ ⲗⲁⲉⲕⲁ~~ vs. 20.
- 27 τοὺς ἀτάκτως πολιτευομένους.
- 28 ad δυνάσται in margine cod. syr. m. rec. adscriptum: δυνατῶς ἐτασθήσονται e Sap. vi 6.
- 29 οὐκοῦν καὶ οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ πρ.
- 15 3. 4 quae lunulis inclusa sunt post παροινῶσιν ponuntur.
- 3 οὐκ ~ et ad ἄλλως adser. κακῶς. ut videtur τὸ ὑβρίσαι.
- 5 φησι; μὴ πῖνε.
- 6 τῶν κληρικῶν? sed ~~ⲁⲉⲓⲗⲁⲟ~~ tunc esse debebat. ~~ⲁⲉⲓⲗⲁⲟ~~ igitur scribendum.
- 8 τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ~. sed ἡμῶν ad κυρ. pro more add.
- 9 εἶρηται.
- 10 σύντριμμα.
- 11 κατασκοπούντων +. ~~ⲕⲱⲣⲁ~~ σκοπὸς v. pg. 90. ~~ⲙⲁⲗⲁ~~ προκύπτων Geopon. syr. XI 10: ~~ⲙⲁⲗ~~ ἐκκύψη ib. XII 18 p. 72 A 17: ~~ⲙⲁⲗⲁⲗⲁⲕ~~ συνεκόπη [sic] Geop. II 27: ~~ⲙⲁⲗ~~ παρέκυψε Petr. α i 12. ~~ⲙⲁⲗⲁ~~ παρέκυψε Luc. xxiv 12 Ioh. xx 5. 11. ~~ⲙⲁⲗⲁ~~ δυνατὸς Act. xviii 24. — πότος γίνεται. deinde

rubrica *Περὶ τῶν διωκομένων καὶ φευγόντων διὰ πίστιν καὶ πῶς βοηθείας καὶ παρακλήσεως ἀξιοθήσονται.* ubi vs. 14
~~ⲁⲓⲁⲃⲉ~~ edere debebam.

- 12 ἐκ πόλεως εἰς πόλιν. p. 16 ἦ ante ~~ⲁⲓⲁⲃ~~ positum dele.
- 13 post *προσλαμβάνεσθαι* additum *μετὰ τιμῆς* videtur, quod vereor ut unquam in graeco fuerit.
- 15 ἀνεξάρνητος ~~ⲕⲓ ⲕⲓⲁ~~, quum vulgo ~~ⲕⲓⲁⲃⲉ ⲕⲓⲁ~~ vertatur.
- 17 ἐντ. τοῦ κυρίου ἡμῶν πλ. — sequitur:
- 10 18 *Διατάξεις [÷] Παύλου τοῦ ἀποστόλου. κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ περὶ τῶν νεωστὶ τῶ μυστηρίῳ προσιόντων. καὶ γὰρ Παῦλος ὁ τῶν ἀποστόλων ἐλάχιστος τάδε διατάσσομαι ὑμῖν τοῖς ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις περὶ κανόνων.* A. περὶ τῶν πρώτως προσιόντων τοῖς μυστηρίοις.
- 19 τοῖς μυστηρίοις. mox 21 λόγῳ· καὶ οἱ.
- 22 πρ. αὐτοῦς μαρτ. αὐτοῖς ἀκρ. — ante ἐξε. rubrica: B. *Περὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν.* pg. 16 ~~ⲁⲓⲁⲃⲉ~~ corrigendum videtur.
- 24 δούλος πιστοῦ καὶ ἐὰν μὴ ᾖ πιστοῦ δούλος. καὶ ἐὰν μὲν πιστοῦ δούλος ὑπάρχη, ἐρωτάσθω κτέ.
- 25 post αὐτῶ ante *εἰ* add. καὶ *εἰ μὲν μαρτυρεῖ, προσδεχέσθω.* καὶ
- 26 *εἰ . . . προσδ. ~.*
26. 27 *εἰ δὲ ἐθνικοῦ ᾖ οἰκέτης.*
- 28 ad λόγος in mg. add. *τῆς πίστεως.* — ὁ ἀνὴρ ~.
- 11 1 regula Syri tertia hic incipere debebat. numerus non adscriptus. Syri Δ p. 11, 3: EZ p. 11, 4 (numerus ς desideratur): H p. 11, 8: Θ p. 11, 11: I p. 12, 4: IA p. 12, 6: IB p. 12, 8: IΓ p. 12, 9: IΔ p. 12, 11: IE p. 12, 13.
- 3 vocabulum *μαστροπεύειν* a Semitis petitum: nam *استعرب* (cuius participium est *مستعرب*) obscœne loquutus est, appetivit mare. ita *ⲁⲃⲣⲁ*, *שׁוֹרְבֵי* *παλλακίς*. cogitavi etiam de vocabulis lydicis *βάστιζα κρόλεα* [zur urgeschichte der Armenier p. 38] e coniugatione eadem explicandis. *βαστιζὰν ρολεά* (= citius veni) posset esse *ⲁⲓⲁⲃⲉ* sed imperativo ad formam hebraicam *ⲁⲓⲁⲃⲉ* propius accedente. Galli nostris diebus *ع* saepe per *rgh* exprimunt. notum *عزق* celeriter ivit: sed *استعزق* (celeriter ire voluit) nondum in scriptoribus inventum.

- 6 λουδεμπιστής non est in Syro, sed *υαλοκαταπότης υαλοπότης* vel tale quid. nam **ܘܠܘܩܐܬܐ** κατέπιε Matth. xxiii 24 Petr. α v 8. **ܘܠܘܩܐܬܐ** κατεπόθη Hebr. xi 29 Cor. β ii 7: v 4.
- 9 μηδὲ συκοφαντεῖν. — ἀλλ' ἀρκεῖτωσαν αὐτῶ τὰ διδόμενα ὀψώνια.
- 10 δὲ ubi nos μὲν et postea δὲ ~.
- 11 αἰσχροποιὸς cf. **ܟܘܠܘܟܘܢ** 10 **ܡܘܢܐ** 23. **ܘܡܫܐ** ex αἰσχρὸς ortum? βλάξ non habet Syrus, sed βλαπτικὸς ni fallor. **ܘܡܫܐ** ἐσυκοφάντησε Luc. iii 14, p. 11 9. de his vocabulis posset integrum volumen scribi et magnopere cuperem ut scriptum esset. ante ὀχλαγωγὸς Syrus φαρμακός. nam μάγος bis non potuit legisse. **ܡܘܫܐ** μάγος Act. xiii 6. 8: περίεργα πράξας Act. xix 19: φαρμακὸς Apoc. xxi 8 xxii 15.
- 12 in huius versus loco substituuntur ἀστρολόγος [addita explicazione: sive somniorum interpres : **ܘܡܫܐ** scr.?], μάντις, θηρεπαοιδός, λώταξ, περιάμματα deinde 13 ποιῶν ἢ περιάμματα ἔχων ἢ περικαθαίρων ἢ οἱ. ἢ συμβ. ἢ π. ἐρμ. ¹⁾.
- 12 1 praemittitur ἢ ὀρνιθόμαντις vel ὀρνιθοσκοπός. deinde ἢ φυλαττόμενος συναντήσεις ἢ λώβας ὄψεων ἢ ποδῶν ἢ ἄλλου μέλους [de **ܡܘܫܐ** v. zur urgeschichte der Armenier p. 7 fin.] ἢ ὀρν.
- 2 legisse Syrum ea credo quae nos edidimus, sed παρακροάματα explicavit: ἀκροάματα quae tanquam symbolica auribus inferuntur, quum vera non sint. ubi **ܡܘܫܐ** emendavi. nam **ܡܘܫܐ** ἐμιμήσατο ἀπεμιμήσατο. post συμβ. ante χρ. vero add. ἢ βόμβων [p. 81, 22] ἢ κωδωνισμῶν ἢ ἄλλων τοιούτων παρατηρήσεων. — δοκιμ. †.
- 3 οὖν ἀπ' αὐτῶν προσδέχέσθωσαν.
- 7 παυσάσθω ἀπ' αὐτῆς. facile erat rel. syr. **ܟܠ** 23 **ܡܘܫܐ** in **ܡܘܫܐ** mutare, sed Isocr. in Demon. 24 **ܡܘܫܐ** **ܟܠ** πειρῶ διαμένειν. — ἔλευθέρᾳ ἐστίν, ἐκγ.
- 10 ἢ ἰπποδρομίῳ ἢ ἀγῶσιν.
- 12 post ἔχη add. περὶ τὸ πρᾶγμα.

¹⁾ de παλμοῖς v. Mureti varias lectiones ix 6: H. Fleischer über das vorbedeutende gliederzucken bei den morgenländern in libro: abhandl. der k. sächsischen gesellschaft der wissenschaften I. reliq. iur. syr. p. **ܟܠ** 13. Parei lex. plaut. p. 451. 551. Iacobi responsa a me edita eis qui mythologiae semiticae operam daturi sint utilia fore credo, inprimis si cum libris iudaicis comparare velint. sic § 17 cf. cum ברכות ט' 18^a fin. המוליך עצמות ממקום למקום הרי זה לא יתנם ברסקיא [δισάκτιον Burm. ad Petron. 31] על נב חסור וירכב עליהם מפני שנוהג בהם מנהג בזיון ואם היה מתירא מפני נכרים ומפני ססטים מותר וכדרך שאמרו בעצמות כך אמרו בספר תורה:

- 13 ἔμπειρος vix legit S. πεπυρωμένος Apoc. iii 18 ineptum.
- 14 pro **ⲕⲓⲟⲓ** legendum est **ⲕⲓⲟ**. nam **ⲕⲓ** τρόπος = pers. **Ⲡⲓ** = arm. **ⲕⲓⲟ** = gr. γένος radicis **ⲕⲓⲟ**; cf. rel. **ⲕⲓ** 1.
- 15 φησί, διδάκτοι.
- Venio nunc ad librum Syrorum octavum rel. syr. p. **ⲁⲃ** 15 — **ⲁⲃ** 26, huius voluminis cap. IV. inscriptus est liber apud Syros Βιβλίον τῶν τοῦ Κλήμεντος ὄγδον. αἱ διατάξεις [÷] τῶν ἀποστόλων αἱ διὰ Κλήμεντος τοῖς ἔθνεσι πεμφθεῖσαι. κανόνες ἐκκλησιαστικοί.
- 20 13 Ἐπίσκοπος οὖν χειροτονεῖται.
- 14 Πρεσβύτερος δε. — χειροτονέσθω ~.
- 16 τὴν alterum ~ et mox ἐπὶ θυσίᾳ cum προσενέγκῃ coniunctum.
- 18 τὰ ἐπιτηδευτὰ τῶν ἀνθρώπων — σπέρματα ὄσπριων.
- 21 1 τῷ καιρῷ τῷ θέοντι ante πλήν. — χ. καὶ σταφυλῆς.
- 2 δε ~. προσάγειν?
- 3 καὶ ἔλαιον et τὴν ἁγίαν λυχν. sed ἁγίας ~.
- 6 ἐπιμ. καὶ τοῖς.
- 9 δε τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ.
- 12 ante εἰ add. ἐφ' ἑαυτόν: h. e. ἀναλαμβάνεσθω. pro μὴ S ἀναλαμβάνει.
- 15 κλήρου, ubi nos καταλόγου.
- 16 ἱερ. προσφορᾶς, γενομένης συναγωγῆς καὶ ἁγιασμοῦ, μὴ μετ.: ἢ τὴν.
- 17 εὐλογος ÷, cf. 22 12. — τ. ἢ εἰ μὴ λέγη.
- 22 4 ante κληρικὸς additur κληρικῶ.
- 6 ἀφ. ἢ ὁ δεκτός.
- 7 ἀφοριζέσθωσαν οἱ δεξάμενοι αὐτόν.
- 9 § ιγ S regulae ιβ adnexuit, ita ut canon noster id illi sit ιγ.
- 11 καταλείψαι et καὶ ἐτέρᾳ. mox 12 εἰ μὴ ποτέ τις?
- 15 κρίσει καὶ κλήσει π. cf. p. 81, 1 not. γίνεσθαι ~.
- 16 ὅλως τῆς τάξεως καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν. cf. p. 29 14.
- 17 παρὰ γν. τ. ἰ. ἐπ. post παροιμίᾳ v. 18/19.
- 18 καὶ εἰς ἐτ. ἀπελθὼν καὶ. et 19 λειτ. καὶ μάλιστα εἰ πρ.
- 20 ἔπαν. ~. — Ἐπιμένων δε cum κοινωνεῖτω vs. 21 coniunctum.
- 21 μόνον pro μέντοι.
- 23 1 regula XIV continuatur.
- 2 αὐτ. σφραγισθεῖσαν κώλυσιν cf. Appian. b. civil. I 1.
- 4 regula Syri XV. numeri iam duobus minores in S.

- 5/6 et 9 τῆς τάξεως τῆς ἱερατικῆς.
- 24 1 Εὐνούχος ÷. et 2 post ἄξιος S εἶναι ἐπίσκοπος addit.
 11 ἐδικήσει ὁ κύριος δις. mox δὲ ~. p. 23 ܩܘܟ ser.
 14. 15 τύπτοντας et ἐθέλοντας. — vs. 15 ἀδικούντας.
 17 ἀντέτ. καὶ λοιδορούμενος.
- 25 5 fin. add. αὐτόν.
 11 ἐπισκ. μόνος χωρίς.
 12 ἐν μηδενὶ κατεγνωσμένου [Steph. IV 1040] τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ.
 13 φίλαρχος καὶ τύραννος. τύραννος γάρ.
 15 in syriaco scribe ܩܘܟܐܘܢܐ pag. 25. δευτέραν ἢ καὶ.
 17 ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ.
- 26 1 κατὰ συγκυρίαν ܩܘܟܐ ut Luc. x 31.
 4 γραμμάτων συστατικῶν. — ἐπιφερομένων Syro genus medium est. — δὲ ~. — αὐτῶν γράμματα, ἀν.
 6 καὶ εἰ δὲ μ. — ἐπιχορηγοῦντες.
 7 γάρ ~. ܩܘܟܐ = ܩܘܟܐ Genes. vi 3? cf. Ephr. Syr. tom. III p. 484 D graec.
 9 καὶ οὕτως ἠγγείσθαι. et 10 ἕκαστον αὐτῶν ὄσα.
 12 γάρ ~. vs. 13 quae post Θεὸς leguntur absunt: vs. 14. 15 ~.
 17 πόλεις ἢ χώρας.
 19 γνώμην ut supra p. 10 11.
- 27 11 αὐτὰ ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ὡς. et 13 πέν. ὡσιν, ἐπιχ. αὐτοῖς ὡς.
 14 ܩܘܟܐ κατηνάλωσεν Isocr. in Demon. 18. ἐξέτιλε Geopon. XIII i 12. διετέλεσεν Isocr. l. l. 9 ἐπετέλεσεν ibid. 34.
 24 ἔχειν ubi nos ὑπομένειν. pro μήτε ἢ bis μηδὲ.
 26 πράγματα διαπατριβῆς ἐμπίπτειν. mox περιβάλλεσθαι Syro genus medium.
- 28 1 ἔχειν πάντων τῶν. et 3 δέοι καὶ περὶ.
 4 δεομ. μεριζόμενα διὰ. et 5 καὶ χορηγείσθαι ~.
 9 προσμένοντας.
 10 στρ. τίς τοῖς ἰδίοις. numerus μ in margine codicis syriaci nusquam adscriptus. canon μβ graecus Syris est μα.
 13 παυσάσθω per duo vocabula redditum et add. ἀπ' αὐτῶν.
 15 add. in fine ὡσαύτως καὶ λαϊκός.
 17 ante ἢ add. ἀπ' αὐτοῦ.
 19 τι ~.
 23 Σατανᾶν ubi nos Βελίαρ.

- 24 ad canonem syriacum adscripta sunt haec verba: *Dicunt omnia ea quae notam ← habent appictam ab Arianis ad canones addita esse. comprehenduntur autem canone Syrorum quadragesimo sexto regulae nostrae μξ μθ ν et deinceps ea verba, quae ad pg. 29, 13 exhibiturus sum.*
- 29 5 regula μη graeca infra sequitur v. p. XXXI.
8. 9 μη τρίτον μ. μ. ἐπιτελέσει τὸ βάπτισμα, ἀλλ' ἅπαξ μόνον τὸ εἰς.
- 13 sequuntur haec: *διδαχθῆτω οὖν ὁ βαπτιζόμενος ὅτι ὁ ἀγέννητος Θεὸς οὐδὲ ἐσταυρώθη οὐδὲ γένεσιν ἀνθρώπου ὑπέμεινε, βασιλευόμενος μὴ ὑπάρχων μηδὲ ἐτέρου γνώμη ἢ καταλείψει (alluditur ad Matth. xxvii 46) ὑπεύθυνος. ἀλλ' οὐδὲ ὁ παράκλητος ἀνθρώπος ἐγένετο καὶ οὕτω παρῆν, ἀλλ' οὐδὲ πάθος ὑπέμεινε ὁ σὰρξ μὴ γενόμενος (οὐ γὰρ ἦν ἀρχιερεύς): ἀλλ' ὁ μονογενὴς υἱὸς μόνος ἐγένετο μὲν ἀνθρώπος διὰ φιλανθρωπίαν, ἐπλασε δὲ ἑαυτῷ σάρκα ἐκ τῆς παρθένου (ἡ γὰρ σοφία ὑποδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον¹⁾ ὡς κτίστης), τὸν δὲ σταυρὸν ὑπήνεγκεν ὡς εἰκὼν συγχωρήσει τοῦ πατρὸς [3 scribe. in his enim nolebam quidquam mutare in editione, quod exemplum plane unicum habebam], ἐρρύσατο δὲ τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς προσδοκηθείσης ὀργῆς ὡς ἀρχιερεύς. βαπτίζομεν οὖν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς οὐχ ὡς ἀνθρώπου γενομένου, οὐδὲ ὡς παθόντος, οὐχ ὡς ἀρχιερέως τινός, ἀλλ' ὡς αὐθέντου, εὐδοκήσαντος μὲν ἐν τῇ γενέσει, συγχωρήσαντος δὲ τὸ πάθος, δεξαμένου δὲ πρεσβείαν ἀρχιερέως. ἐν δὲ τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ, οὐχ ὡς αὐθέντου, οὐχ ὡς δεξαμένου, οὐχ ὡς συγχωρήσαντος, ἀλλ' ὡς ὑπομείναντος γένεσιν, ὡς ὑπενεγκόντος σταυρὸν, ὡς ἀποθανόντος καὶ ἀναστάντος. ἐν δὲ τῷ ὀνόματι τοῦ παρακλήτου οὔτε ὡς πατρὸς οὔτε ὡς υἱοῦ, ἀλλ' ὡς μάρτυρος (ὡς ἐν εὐδοκίᾳ Θεοῦ) καὶ τῆς συγχωρήσεως καὶ τῆς ἐν πᾶσιν ὑπακοῆς τοῦ μονογενοῦς. οἱ οὖν οὐχ οὕτως βαπτίζοντες ὡς μὴ εἰδότες τὸ μυστήριον τῆς εὐσεβείας καθαιρέσθωσαν. ὁ γὰρ λέγων πεπονθέναι τὸν πατέρα βαρύτερα τῶν Ἰουδαίων ἀδικεῖ, τῷ χριστῷ καὶ τὸν πατέρα συμπροσηλῶν. ὁ δὲ ἀρνούμενος τὸν κύριον δι' ἡμᾶς ἀνθρώπον γενόμενον καὶ ὑπενεγκόντα σταυρὸν Θεομάχος ἐστὶ καὶ πολέμιος τῶν ἀγίων. ὁ γοῦν τὸν παράκλητον πατέρα ὀνομάζων.²⁾ ἡ υἱὸν ἄνοους ἐστὶ τὸν ὑπη-*

¹⁾ Proverb. ix 1. — ²⁾ alii νομίζων.

ρέτην τοῦ μονογενοῦς ἴσον ἐν δημιουργίᾳ ¹⁾ καὶ συνεπιμελητήν, καὶ ἴσον ἐν συννομοθεσίᾳ καὶ συγκρίτην, καὶ μεσίτην τῆς ἀναστάσεως ἢ τὸν ἀρχιερέα ἰσότιμον τῷ υἱῷ ἢ τῷ πατρὶ ἀποδεικνύει ἢ δύο ἀνάρχους δοξάζει ἢ δύο πατέρας λέγει, παρακούσας τοῦ εἰπόντος· ὁ κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστίν ²⁾. ταῦτα δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν Σίμων ὁ μάγος ἐτύπωσε καὶ παρέδωκεν, ἐπισπασάμενος ἐφ' ἑαυτὸν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν καὶ λαοπλάνον καὶ ἀνάστατον καὶ ἓνα γε τριονόματον εἶναι Θεὸν ἀσεβῶς ἐγράψατο, ποτὲ [Λ 8] δὲ καὶ τὸ πάθος τοῦ χριστοῦ καὶ τὴν γένεσιν ἀπέκοψεν. ὑμεῖς δέ, ὡ ἐπίσκοποι, εἰς ἓνα Θεὸν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα τρίτον βαπτίσατε κατὰ τὴν τοῦ κυρίου γνώμην καὶ τὴν ἡμετέραν ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι διάταξιν. sequitur nunc canon noster μη numero 47 distinctus, ubi Syrus ἐκβαλὼν praebet, ἢ prius non agnoscit.

29 14 regula 48 Syrorum. pro καταλόγου Syrus ἀριθμοῦ καὶ τῆς τάξεως ut p. 22 16. cf. 31, 3.

19 non ὡσαύτως sed οὕτως.

30 2 ἐορτῶν οὐκ ἐσθίει κρέα καὶ οὐ πίνει οἶνον, sed haec quidem explicatio est.

2. 3 βδελ ἄσκησιν ~.

6 καταλύσαντος. et 7 ἐπ. ἀδίκως, καθ. ἄρχοντα γὰρ τοῦ.

10 κωφὸν ἢ χωλόν.

11 χλευάσει +. Euseb. theoph. ε 34 קלגוה scr.

13 post αὐτοὺς additur καὶ διδάσκων. ex explicatione.

15 πρ. ἐνδεεῖ τινι ὄντι κληρικῷ.

16 ἐπιχρηγῆ +. post ἀφορ. S ὡς φονεύσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἐπιμένων τῇ πονηρίᾳ καθαιρέσθω: vs. 17 ~.

18 ψευδεπίγραφα ÷.

22 ἀ. ἢ Ἰουδαίου. et 23 ὄνομα τῶν χριστιανῶν, ἀφορίζέσθω.

31 1 μετάνοιαν δὲ ἐπιδείξας.

3 vocabulum κατάλογος solet torquere interpretem nostrum: h. l. posuit ὅλως λογιζόμενος ἐν ἀριθμῷ ἱερατικῷ.

5 ἀπεῖπεν +.

8 ἐνὸς σαββάτου: καθ. — ἐάν δὲ λ. ἢ, ἀφ. ita etiam vs. 12.

11 κρούση καὶ ἀπό.

¹⁾ haec omnia sine alterius codicis opera vix ad liquidum adduci poterunt. קבוע est ποιητής Iacob. i 22. 23. 25 iv 11 Rom. ii 13: rel. □ 20: χτιστής rel. p. 22 2 7 15: δημιουργός Hebr. xi 10. hinc קבוע debet esse δημιουργία. ita verti ac si קבוע p. 22 23 male e praecedentibus repetitum esset. — ²⁾ Deut. vi 4.

- 18 χειροτονήσας αὐτόν.
 19 μὴ δείξει ὅτι π. αἰρετικῶν τινος ἔχει τὴν πρώτην χειροτονίαν.
 32 3 καὶ παρασκευήν.
 7 de voce ξένια dubito: mox ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. et vs. 8 λαϊκὸς ἤ.
 9 ἐθνῶν ἢ λύχνον εἰς συναγωγὴν. vs. 10 ἐν . . . ἄπτοι ~.
 11 ἀγίας ~.
 13 ἀγιασθὲν post ὁθόνην. vox ὁθόνη semitica: cf. **ⲡⲪⲩ**.
 14 φωρ. τοῦτο ποιῶν. mox 15 ἐπιτιμάσθω [ut p. 33, 11] +.
 καὶ ἀφοριζέσθω.
 16 κατηγορούμενον. — παρὰ πιστῶν καὶ ἀξιολήπτων ἀνθρώπων,
 sed παρὰ Syro *apud*.
 18 virgula post αὐτοῦ transfertur.
 20 αὐτόν καὶ δύο.
 33 1 καταφρονῶν.
 2 κατὰ τοῦ τοιοῦτου τὰ δοκοῦντα αὐτῇ. mox κερδᾶναί τι τῶν
 φυγοδικιῶν.
 3 προσδέχεσθαι = προσδέχέσθω.
 7 οὓς αὐτὸς βούλεται. in margine ad οὓς adscriptum ὡς.
 8 ἐπισκοπῆς αὐτοῦ π. mox vs. 9 τὴν τοῦ χριστοῦ ἐκκλησίαν.
 10 κληρονομίας.
 12 ἢ, ἢ τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν αὐτοῦ τυφλός, ἢ τὸ σκέλος αὐτοῦ
 πεπληγμένος καὶ χωλεύειν, ἄξιος.
 13 ἔστιν ~. mox 15 ἢ pro καί.
 34 3 ἢ . . . καθαιρεῖσθω ~; in horum verborum loco substitu-
 untur: εἰ δὲ μή, ἐξωθεῖσθω.
 7. 8 χειροτονίας βαθμόν. — καὶ vs. 7 ~. **καίνα?**
 8 ὡς pro οἷος. — συγχωροῦσιν αὐτῷ et mox ἐλευθεροῦσι et
 ἐξαποστέλλουσι.
 10 τοῖς τῆς στρατείας ut videtur. σχολάζων +.
 11 ἀμφοτέρα ποιεῖν, κατέχειν ῥωμ. κτέ.
 12 καθαιρεῖσθαι δεῖ.
 16 ἄγ. ταῦτα. — διαθήκης οὕτως· Μωϋσέως βιβλία πέντε, sin-
 gulorum librorum nominibus omissis.
 18 τῆς . . . ἡμερῶν ~, sed in margine m. rec. τοῦτ' ἔστι
 ʾܡܝ ܕܒܪܝ ܕܥܘܕ literis syriacis scripta.
 19 Ἐσθήρ, ἐν· Ἰουδίθ, ἐν· Τωβίτ, ἐν· Μακκαβαίων, γ· Ἰώβ, ἐν·
 βίβλος ψαλμῶν ρνα, ἐν· Σολομώντος βιβλία ε, omissis eorum
 nominibus.

- 35 1 *verbis primis, ut dixi, omissis προφητῶν ιβ, ἐν· Ἡσαΐου, ἐν· bene.*
 2 δὲ ~. — ὑμῖν ὡς πρὸς διδασχὴν τῶν παιδῶν ἔστω.
 3 *μανθ νέρους ~ et deinde ἡ σοφία.*
 4 ἔστι δὲ τῆς. — εὐαγγέλια μὲν δ, ὡς καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἵπομεν, *Ματθ. κτέ.*
 5. 6 *ιδ· Ἰακώβου ἐπιστολῆ α, Πέτρου β, Ἰωάννου γ, Ἰούδα α.*
 7 *καὶ τὰ διατεταγμένα ὑμῖν, ὡ ἐπίσκοποι, δι' ἐμοῦ.*
 8 *καὶ ἐν. — προσπεφωνημένα, ἄ.*
 9 *αὐτοῖς μυστικά· ἔτι καί. — πράξεις ÷.*
 10 *καὶ pro δὲ.*
 11 *μὲν add. ante αὐτοῖς.*
 14 *ἀγέννητος pro αἰδίου. post ὅλων add. ἐν χριστῷ.*
 15 *εἰρ. καὶ ἐν. — ἐνώσει pro σθενώσει, servato καί. ante εἰς add. ὑμᾶς.*
 16 *ἀμ. καὶ ἀνεγκλήτους. deinde ὑμᾶς add. ante τῆς.*
 18 *αὐτοῦ ~. — δι' οὗ.*
 19 *init. add. καὶ τὸ κράτος. mox Θεῷ καὶ πατρὶ. et τῷ παρακλ. ~.*
in capite sexto haec lectionis varietas annotanda est:
 37 14—17 *αὐθ. ~. p. ~~30~~ seqq. in horum loco substituitur:*
Πάλιν ἡ σύνοδος τῶν πζ ἐπισκόπων ἡ γενομένη ἐν Καρχηδόνι πόλει τῆς Ἀφρικῆς ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἀγίου Κυπριανοῦ τοῦ ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος.
 18 *numerus πζ pro πδ. — ἐκ τῆς βωμαικῆς γλώσσης.*
 19 *καλ. σεπτ. ÷. ante συναχθέντων puncto distinxit S.*
 20 *init. ἐπισκόπων πολλῶν add.*
 21 *post λαοῦ comma posuit S. mox Ἰουβαϊανοῦ atque ita semper.*
 23 *αἵρετικούς, ἔτι δὲ καὶ τούτων ἃ ἀντέγραψεν Ἰουβαϊανὸς πρὸς Κυπριανόν: ἀναγκ. ἡγήσ. omissio δὲ. Syrus Θεόφιλε nomen proprium esse non credidit.*
 24 *ὡς οὐ μόνον ὁ μακ. Κυπριανός. mox τοὺς αἵρετικούς καὶ τοὺς σχισματικούς.*
 26 *τοὺς αἵρετικούς καὶ τοὺς σχισματικούς.*
 29 *πζ pro πδ.*
 30 *ἐπίσκοπος ἦν· τὰς δὲ ἀποφάσεις. ubi ἀποφάσεις ÷.*
 31 *ἐπισκόπων τὰς ἐπιστολάς τὰς γραφείσας?*
 32 *βαπτ. τῶν αἵρετικῶν, ἔτι δὲ καί.*
 34. 35 ~.

- 38 1 *περί . . . αίρετικούς ~. inscripsit S ή έπιστολή των έπισκόπων.*
 — Λιβεράριος, 'Αλδώνιος.
 2 'Ιούλιος, Πρ., Κεκίλιος, Π.
 3 Μάρκος, Σουκένσος.
 4 Demetrius a Syro Δήτριος scriptus, sed litera ρ addita Demetrium habebimus. ita pro **ωαδωκω** videtur **ωαδωκω** scribendum.
 5 Σατουρν. . . . άλλος prius ~.
 6 Γοργοτίνος, Σιδάτος τοίς άγαπητοίς άδελφοίς ήμών Ούανια-ρίω, Μαξιμιανῶ, Σατουρνίλω. sed Μαξιμιανῶ etiam vs. 7.
 8 Σατουρνίλω. — 'Αντ., 'Ιουγουτιανῶ omisso και.
 9 άγ. άδελφ. ~.
 9. 10 Πάντες όμοῦ συναχθέντες, ὡ άγαπητοί άδελφοί ήμῶν, και έν κοινοβουλίῳ όντες, άνέγνωμεν τά γράμματα τά άφ'.
 11 αίρετικοίς και [παρά] τοίς σχισματικοίς.
 12 και additur ante έρχομένων.
 13 βαπτιζόμεθα, έν ή άναγεννώμεθα.
 14 init. εκεί τά αυτά ήμῖν πράττοντας. et mox τῶν . . . κανόνων.
 15 κρατεῖν, ὅπως συγκοινωνοί ήμῶν ήτε και.
 16 Φελήσητε. Οὐ πρόσφατον. cf. προσφάτως mart. Polyc. 4.
 17 προσφέρομεν ύμῖν, αλλά.
 19 δεδοκιμασμένην +. και έν ή παρατηρουμένη κοινωνοῦμεν.
 20 συζεύγνυμεν τοῦτο, και νῦν άσφαλῶς τιθέντες (?) ἄπερ omisso άσφαλῶς postea. **δωλκ** Athan. 19 10 26 17 25 24 36 7 37 6 40 20 46 17. 19 **π** 20 **ρ** 23 **υ** 11 **ω** 12: **δωλδδκ** ib. 50 22.
 22 και ~.
 23 υπάρχει.
 26 fin. και ~. et mox υπό τῶν ιερέων.
 39 1 ιδίῳ ~. άνθρώπου ~.
 2 δια δέ 'Ιεζεκιήλ.
 12 ει μη τουτο, ει μη έν . . . δοθῆναι ταύτην μη δύνασθαι.
 14 pg. **πω** 1 **κικαυ** si scriptum non est, esse debet.
 15 όμολογήσαι pro έκδικῆσαι. mox τι ὅλωσ αυτοίς.
 17 λαβὼν χάρισμα μέτοχος.
 18 εύχαριστία ÷. ὅπου pro ὅθεν; cf. vs. 20: pg. 40, 20. 22.
 23 εύχαριστίαν ÷. μεμνήσθαι pro μη άγνωεῖν? 24 άμαρτωλῶν.
 27 pg. **πω** 19 **ρρρ** scribendum. — ιερεῦς ὢν.

- 28 τῆς ἀγίας γραφῆς.
- 40 3 βουκοληθεῖς (+) τις και ἔξω βαπτιζόμενος ἐν τῷ.
 4 αὐτός. ita fortasse etiam M. nam τ̄ et τὸ et τὸς esse potest.
 8 ἐν μέρει ἑλλιπῆ εἶναι και ἐν μέρει ὑπ. — ὑπερισχύειν +.
 9 εἰ δὲ οὐκ ἐδυνήθη.
- 11—13 ἐκκλησίας, ἣν ὑπὸ . . . ἀρχῆθεν λέγει ἐνικῶς και μὴ
 πληθυντικῶς τεθεμελιῶσθαι. και διὰ κτέ.
- 14 ἀδόκιμα +. cf. 42, 11.
- 15 και αἰρετόν ~. παρὰ τῷ κυρίῳ ἢ τοῦτο ἢ ἄλλο τῶν ὑπ'.
- 16 αὐτοῦ ἔδειξε λέγων ἐν. **ⲓⲗⲏ** παρεστήσατο Euseb. theoph. ε 13:
 παρέστησε Act. i 3: κατέστησε Isocr. Demon. 49: ἐδήλωσε
 ibid. 11: ἔδειξε Ioh. xx 20 Luc. iv 5 xxiv 40 Act. x 28
 Mth. iv 8 etc.
- 18 σκορπίζει με. mox ἔγραψεν, non προσέγραψεν ni fallor.
- 23 κυρίου οἱ και ἀντίχριστοι.
- 24 δοῦναι ἐν τῷ.
- 25 ἀξίωμα +.
- 26 χορηγοῦντες?
- 28 ἀπορριῦσαι ἀφ' ἡμῶν.
- 30 ἐπὶ γνώσιν et virgula ante δοῦναι ponitur.
- 31 Θεῶν δυνάμεων ἐκρίναμεν μυστήρια.
- 41 1 K. λέγει: sed h. l. et **ⲓⲗⲏ** 20 non **ⲓⲗⲏ** sed **ⲓⲗⲏ** scri-
 bendum. ἡμῖν pro μοι. mox μετριότητος ἡμῶν.
 4 ἔγραψα, ἀντισυλλογιζόμενος ὁ?
 6 ἐκκλησία τῷ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι.
 7 γρ. τοῦ αὐτοῦ Ἰουβαῖανου.
 8 ἡμῖν λέγει ὅτι οὐ μόνον συνεπευδόκησε και συνηρέσθη τοῖς ἀφ'
 ἡμῶν, ἀλλὰ.
 9 τῆς ἀληθείας? — οὖν νῦν περὶ αὐτοῦ τούτου τὸ τί.
 12 τυραννικὴ αὐθάδεια.
 19 quum geographus non sim, licet sint qui me esse velint,
 facere non possum, ut quo loco oppida in his actis nomi-
 nata sita fuerint quaeram. sed quum literae syriacae theo-
 logis et geographis ignotae esse soleant, hebraicis literis
 scribam, quae Syrus habet. hic igitur ἀπὸ **ⲓⲗⲏ** πόλεως
 legitur. — ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ.
 21 ἐκεῖ pro ὄντως. — ἀληθείας post πίστις ponitur.
 23 ε. οὐδὲ πίστις ἐστί, ὅπου πάντα ψευδῆ ἐστίν.

- 24 μυστήρια. — στόμα καὶ ἡ γλῶσσα. λοιμ. καὶ μεστὰ τοῦ θανάτου. **ⲡⲟⲁ** zur urgesch. d. Armenier 475.
- 26 post ἀντίχρ. add. εὐλογεῖ κατάρατος.
- 29 ὑπ. ἢ οἱ.
- 30 πάντα εἰ ψευδῆ ἐστὶν ἃ εἶπον περὶ τῶν αἰρετικῶν· εἰ δὲ τισὶν.
- 31 neque συνευδοκεῖν neque συνδραμεῖν, sed πείθεσθαι αὐτοῖς.
- 42 4 Πρῶτος μοx 5 αἰρέσεων? αὐτὸν ~ et βαπτίζεται.
- 10 **ⲟⲩⲱⲛⲓⲙⲛⲉⲛⲉⲛ** etiam S, quum Adramyttus sit **ⲧⲓⲛⲉⲣⲉⲛⲉⲛ** **ⲙⲟⲩⲧⲣⲟⲩⲛⲟⲩ**.
- 11 ἀδόκιμον +. cf. 40, 14.
- 12 Νούατος (Novatianos esse apud Bar Bahlulum non vidit E. Castellus p. 548 ed. Mich.) ἀπὸ **ⲟⲩⲛⲉⲛⲉⲛⲉⲛ** εἶπεν.
- 13 οροῦσιν ὅτι ἐν μόνον ἐστὶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σωτήριον βάπτισμα.
- 17 ἀπὸ τοῦ κλήρου αὐτῶν ἐλθόντας λαϊκοὺς.
- 19 εἶπεν· Τὸ βάπτισμα ὁ.
- 20 αἱ θεῖαι γραφαί.
- 22 Σολομώντος περὶ αὐτῶν· ὁς.
- 23 ποιμαίνει ἀν. καὶ αὐτὸς διώκει ὄρνεα.
- 27 ἀλλοτρίας μὴ πῖθι, ἵνα.
- 28 σοι ἔτη ζωῆς· καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἐν θείῳ λογίῳ ὁ κ.
- 30 ἔστι δὲ τὸ et 31 ἐπιφ. ἐπάνω τῶν ὑδάτων.
- 32 οὖν λογίζονται vel ἐνθυμοῦνται. et 33 λαμβάνοντας.
- 43 1 σαφές ἐστὶ φανερόν καὶ σαφές εἶναι ἐκάτερον.
2 πνεύματος. δεῖ et 3 λέγωνται θεοῦ.
5 κλήσεως ἡμῶν.
6 ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ.
10 ἐστὶν, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος. — δὲ ~.
12 ζῆλος, θυμὸς, θόρυβοι, διχοστασίαι.
13 δὲ pro οὖν.
14 αἶρ. καὶ τοὺς σχισματικούς· διὰ τοῦτο.
15 ἐκκλ. ἀμώμου βαπτ.
16 ἀμαρτωλῶν καὶ σαρκικῶν, abiecta voce εἰσιν.
17 κατακριθήσονται +.
18 Οὐανούριος vel Βανουάριος ἀπὸ **ⲩⲃⲛⲛⲗ**.
26 πορεύθητε οὖν μαθητεύσατε? vs. 28 οὖν ~: ἔστι δὲ.
31 μανέντας καὶ μωρανθέντας καὶ ἔξω.
32 βαπτίζειν καὶ ἀγιάζειν προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ ὀφειλομένω.
33 **ⲟⲩⲣⲟⲛⲉⲛ** ἀπὸ **ⲛⲱⲓⲣ**. pro Κρήτης certum videtur Κίρτης reponendum esse.

- 44 1 ἔτι δὲ καὶ. — τῶσαύταις μαρτυρίαις.
 2 ὥστε ὡς ἀξίως πάντας ἡμᾶς πειτθῆναι.
 6 καὶ ἔπειτα ἀποστάντων. οὗτοι γάρ.
 8 Νικόδημος ἀπὸ ןמאנאמא. literam כ̄ graecum ε exprimentem saepius invenire est. cf. vs. 11 et p. 38, 8: 46, 20. atque etiam ubi loco α graeci ponitur, apud Syros interdum degeneravit. ita כ̄דחא scriptum invenimus Cast. p. 729, quod est παραμονάριος et כ̄דחאכ in canonis chalcedonensis secundi versione syriaca. tali scribendi pravitate factum est, ut interdum de vocabulorum a populis iapheticis acceptorum origine ambigi possit. *fossatum* فسطاط factum est, *follis* (de quo videndus Salmasius est ser. rei augustae p. 8) فلس (quod male ὀβολός esse voluerunt), ἰδιώτης عذیوط Freyt. III 126^b, *sextarius* = ξέστης كسط صص, de quibus v. Pocockium ad Maimon. port. Mosis p. 404 [כ̄דחא κατύλη Geop. ζ 9], ἡμίνα Geop. ια 19 vel ἡμίμναιον ib. ιγ 46 כ̄דחא, quum כ̄דחא cingulum persicum هیان sit, σωλήν صص Geop. β 23, σήραγξ כ̄דחא Cast. p. 619, φάττα vel φάσσα Clem. alex. 181, 39 כ̄דחא Cast. p. 699 = כ̄דחא ib. p. 91 = כ̄דחא = פשה. atque eo difficilior quaestio est, quod in lingua graeca habentur vocabula, quae a populis semiticis ad Iones pervenisse videri possint: χηραμός Clem. alex. p. 29, 49: 93, 8. 18 خورم Freyt. I 480^b: κιβωτός (ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ ὀνόματος קיבוץ καλουμένη Clem. alex. p. 241, 4) כ̄דחא תיבה תיבה: πράσος כ̄דחא Freyt. IV 23^a, πάγος فح Hamâs. p. 39, 23. inprimis vero vocabula quaedam a litera μ incipientia semiticae originis suspicionem movent. de μαστροπός v. ad p. 11, 3. μάνδαλος hebraice מנעול vocatur, μάνδρα arabice محضر coll. hebr. מנעול [N etiam in urbis Adramytti nomine p. 42, 10], μανδύη persicum esse dicitur (Pollux. VII 60 Eustath. Odyss. xix 28), sed מן a LXX semper per μανδύας redditur, μάχαιρα מן Genes. xlix 5, μάταξα cf. cum اعكس et عكاس funis, μαγγανεία מנגינה (cf. حنة) proprie incantatio. μέγαρον eodem quo tugurium refero, ad מן scilicet, μέσμβος dubitans ad عصب

- 46 2 αἱρετικῶν ὅτι ἡμεῖς.
 3 ἐκδικοῦμεν †. δύνανται. verte: *dicere „in nomine Christi“*.
 4 ἐναντίοι χριστοῦ ὄντες.
 5 ἀπὸ ἸΩΝΝΟΥ. rad. 𐤒 e κωμωδία orta Cast. p. 804.
 7 δι' ὃ ἀκυρῶ ἄ. Gal. iii 17: Mth. xv 6. — τοῦ βαπτ.?
 8 δεῖν ~. ὅταν δὲ πρὸς.
 9 λούσωνται. — φωτισθῶσι, τότε οὐ.
 10 εἶρ. οἶδα αὐτούς, οὐδέ.
 11 οὐ πλάνους. nam νόθος est 𐤒𐤃 Hebr. xii 8. alterum πλάνους esse genetivum credebat S.
 12 χωρὶς τῶν γενομένων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.
 13 πιστῶν καὶ ἔπειτα πλανηθέντων καὶ. — τῶν αἱρέσεων.
 14 ἐπανελθόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν μόνη.
 15 𐤒𐤒𐤒𐤒 ἀπὸ 𐤒𐤒𐤒𐤒.
 17 προκαθηδράσθη ἡ πίστις.
 18 βάπτισμα αὐτῆς αὐτῇ μόνη.
 22 κλίνει pro μένει nostro etiam S. 𐤒𐤒 κέκλιε Luc. xxiv 29. 𐤒𐤒 ἐκλινε Ioh. xix 30. 𐤒𐤒 𐤒𐤒 Geop. iy 17 κάτω ἔνευσεν. 𐤒𐤒 εἶκει Isocr. in Demon. 31 cf. Didasc. p. 50, 25.
 25 αἶρ. βάπτισμα μὴ ἐχόντων.
 26 𐤒𐤒𐤒𐤒𐤒.
 29 ἀπὸ 𐤒𐤒.
 47 4 διαστροφή αὐτῶν ἢ. mox 5 ἀπὸ ἸΟΥΝ. 'Ἡμεῖς οἱ?
 6 καὶ ~. mox 7 αὐτοῦ; ὡς δῆλον ὅτι περὶ.
 10 νεκρῶν.
 11 ἐπιγινώσκουσιν ἀπὸ τῆς. mox 12 ἐνὶ pro ἐν ἡ.
 18 𐤒𐤒𐤒𐤒 ἀπὸ 𐤒𐤒.
 20 𐤒 20 𐤒𐤒 scribe. — οὖν ~.
 24 ante οὐ χάρις S καὶ addidit. mox ἐκπορεύεται?
 26 non καθολικῶ, sed ὀλοκλήρῳ vel ὀλοσχερεῖ.
 28 ἀπὸ 𐤒𐤒.
 29 ἀλήθεια· οὐκ εἶπεν· ἐγὼ εἶμι ἡ συνήθεια. ὥστε. videtur Libosus alludere ad Ciceronis versum illum notissimum: *cedant arma togae, concedat laurea linguae*. cf. § 15 p. 51, 17. Tertullian. de spectac. 21 *ethnici, quos penes nulla est veritatis plenitudo*. Clemens alex. p. 35, 12. 13 ὁ λόγος τῆς συντρόφου καὶ κοσμικῆς συνηθείας ἐξαρκάζων τὸν

- ἀνθρώπων, εἰς δὲ τὴν μονότροπον τῆς εἰς Θεὸν πίστεως σωτη-
 ρίαν παιδαγωγῶν ¹⁾). — vs. 30 ἀλλὰ νῦν.
- 48 1 Λουκῖνος? ἀπὸ **ⲟⲩⲃⲟⲩⲛⲏⲛ**.
 2 alluditur ad notissimum illud Christi dictum γίνεσθε δοκι-
 μοι τραπεζίται Clemens alex. p. 153, 37 ²⁾).
 3 ἀεὶ δεῖ.
 5 Εὐγένιος ἀπὸ **ⲛⲓⲛⲏⲛ**.
 7 Μεκόρα non dubito quin punice **ⲓⲣⲏ** ³⁾ i. e. πηγὴ fuerit et
 Felicem ad sedis suae nomen alluisse crediderim. εἶπεν·
 Εἴ τις τ. κ. τῶν Θ. γρ. ἔποιτο, δεῖν αὐτὸν τοὺς αἴρ. . . .
 βαπτίζειν ἀποφαίνομαι.
 10 τῆς ἀγίας ἐκκλησίας.
 10. 11 **ⲗⲟ** ἤλατο Ioh. iv 14 de aqua dictum. hoc igitur cer-
 tum χορηγεῖν non lectum fuisse in exemplo a Syro verso,
 sed ἄλλεται fortasse. pro ὁ μιᾶς habuit ὁμοίως. sed persan-
 nari locus nisi a medico et perito et audaci nequit. mox
 vs. 12 δῆλόν et μηδὲ. . . μηδὲ.
 16 Ἄλλος Ἰανουάριος. — πάντων τῶν ἀνθρώπων ὁ.
 18 δὲ pro γάρ. — αἰρέσεις. — διάφορα?
 23 ἀπὸ **ⲓⲛⲃⲟⲩⲛⲏⲛ**.
 27 τὸ ἴδιον αὐτῆς ἀπονέμοντες.
 28 in codice syriaco si pag. **ⲓⲛ** 15 **ⲁⲓⲕⲟⲟⲟⲟⲟⲟⲟ** non legitur,
 a me restitutum oportebat.

¹⁾ Grabe spicileg. I p. 289 Κλήμεντος Ῥώμης. Διαφορὰ τυγχάνει ἀληθείας καὶ συνηθείας· ἡ μὲν γὰρ ἀλήθεια γνησίως ζητούμενη εὐρίσκεται· τὸ δὲ ἔθος, ὅποιον ἂν παραληφθῆ, εἴτε ἀληθὲς εἴτε ψευδές, ἀκρίτως ὑφ' ἑαυτοῦ κρατύνεται. ἐν αἷς γὰρ ἕκαστος ἐκ παιδῶθεν ἐθίζεται, ταῦταις ἐμμένειν ἤδεται κτέ. ultima quae adscripsi verba e poeta iambico sumpta. tu vide num haec pertineant ad homiliarum (IV 18 p. 129, 17 Dressel) recensionem illam a Syris servatam. ad homilia haec verba ne ei quidem retulerunt, qui data opera de homiliis egerunt. ceterum censeo de recognitionibus et homiliis clementinis quaeri vix posse, versione syriaca nondum edita: quam ut publici iuris faciat, G. Curetonem enixe rogatum velim. neque in his tractandis Iudaeorum libri neglegendi sunt. quid enim? Aquilam aliquem cognitum habent Iudaei (**ⲓⲃⲗⲓⲛⲓ ⲓⲃⲗⲓⲛⲓ**: **ⲁⲓⲕⲟ** IV 6) Hadriani imperatoris ex sororo nepotem ad sacra mosaica conversum eodem modo, quo in homiliis clementinis Aquila ille a Petro in sodalitatem christianorum receptus Faustinus esse agnoscitur Καίσαρι πρὸς γένος ὦν hom. XII 8 XIII 11. — ²⁾ cf. καθάπερ τοὺς δοκίμους τραπεζίτας τὸ κίβδηλον νόμισμα τοῦ κυρίου ἀπὸ τοῦ παραγράμματος διακρίνοντες id. p. 320 34/35 et apud eundem p. 157, 33—35 ἔστι γὰρ δοκίμον νόμισμα καὶ ἄλλο κίβδηλον, ἕπερ οὐδὲν ἔλαττον ἀπατᾷ τοὺς ἰδιώτας, οὐ μὴν τοὺς ἀργυραμοιβούς, οἳ ἴσασι μαθόντες τὸ τε παρακεραραγμένον καὶ τὸ δοκίμον χωρίζειν καὶ διακρίνειν. et p. 325, 17 αἱ παραγραφαθεῖσαι αἰρέσεις. nostri voluminis p. 17, 5 παρακεκομμένη ἱερωσύνη et Lucian. quom. histor. conscrib. 10 ἀργυροειδικῶς ἕκαστα ἐξετάζοντες, ὡς τὰ μὲν παρακεκομμένα εὐθὺς ἀπορρίπτειν κτέ. — ³⁾ nolo **ⲓⲣⲏ** scribere, quum ἰ in dialecto Hebraeorum ibi tantum locum habeat, ubi in Syrorum et Arabum dialectis diphthongus *au* inveniatur, contra o defective scriptum respondeat syriaco o, chaldaico ā, arabico 'ā.

- 3 Σατουρνίλος, ut videtur. sed cf. **ⲉ** 16. ἀπό ἱουα.
- 8 βαπτίζοντες πρότερον και.
- 9 ἀπό ἰουα id est Ζάμης. — οὐδαμῆ ἐστὶν εἰ μὴ.
- 11 ἐκκλ. λέγεται τὸν αἵρετικὸν ἀναβαπτίζειν (12), ὅτι.
- 12 προκρίνει lectum a Syro non fuisse paene certum est. προκρίπτει est **ⲕⲟⲓ** Luc. ii 52: **ⲗⲗ ⲑⲟⲟⲁⲕ** Timoth. β ii 16, iii 13: **ⲓⲛⲟⲩⲛⲁⲛⲁⲗⲟⲕ** ib. iii 9: **ⲕⲟⲓ** Rom. iii 12: **ⲓⲃⲏⲃⲏⲕ** Galat. i 14, ita ut neque hoc vocabulum lectum esse a Syro crediderim, sed προφασίσεται. cf. p. 69, 17. ante και S **ⲗⲗⲗⲟⲃⲟⲗ** addit: και μέμψεται. μοχ γενήσεται.
- 15 βαπτίσμα αὐτῆς οἶδα.
- 17 ἀπό οὐρανῶν.
- 20 ἀπό ἰουα.
- 23 χλευαζέτωσαν +. **ⲕⲟⲓ** semiticum esse non credo. persice enim **ⲕⲟⲓ** (subrufus) et de vulpe [**ⲓⲛⲟⲩⲛⲁⲛⲁⲗⲟⲕ**] et de equo dicitur, quam vocem lituanice *syweida* (vulpes) factam credo. [Nesselm. 466.] hinc **ⲕⲟⲓ** ἀλωπεκίζειν vel vulpinari. formam huius vocabuli aricam antiquo tempore Σκάμανδρος fuisse videmus e nomine fluminis illius troiani, quod graeca forma dicebatur Ξάνθος et dici etiam Ξοῦθος poterat. nam ξάνθος: ξοῦθος = **ⲕⲟⲓ** Miklosich p. 52 B: **ⲕⲟⲓ** = γομφίος. radix vero vix alia esse potest ac **ⲕⲟⲓ**, ut color significetur qualis terrae solet esse. omnium vero gravissimum videtur, quod Apollo Sminthius, qui Troiae colebatur, quum Graeci haberent ξανθὸν Ἀπόλλωνα, a muribus nomen accepisse dicitur, quum **ⲕⲟⲓ** Qazwinio teste murium species sit (Freytag lex. arab. II p. 358 A) et Σμίνθιος possit explicari e bactrico **ⲕⲟⲓ**, persico زمین, indico **ⲕⲟⲓ** **ⲕⲟⲓ** terra (cf. praeter χθών et χθαμ-αλός etiam ψάμαθος?) et radice **ⲕⲟⲓ** τι-θέ-ναι. in lingua armenica *gandur* est terra, *gandurawh* χερσαῖος Sap. xix 18, *gandurkaw* ξηρός (quod vocabulum graecum haud scio an ad ξαίνω redeat), *gandurh* ψυγῆναι Matth. xxiv 12. [**ⲕⲟⲓ** non dubito quin assyriacum sit, dictum ex ***ⲕⲟⲓ**. terram assyriace **ⲕⲟⲓ** dici I. Oppertus auctor est. forma **ⲕⲟⲓ**: cf. **ⲕⲟⲓ** splendor Athan. 36, 25: **ⲕⲟⲓ** ἀγελαῖος Euseb. theoph. ε 2: **ⲕⲟⲓ** ib. ε 4. 17. cognatae formae **ⲕⲟⲓ** ψαθάρος Geopon. β 25:

ψιχίον — **κατέαξε** Geop. δ 5: **ἔψωξε** Luc. vi 1 et **διέλυσε** Geop. γ 11, **εὐθρυπτος** ib. ι 11, **ψαφαρός** ib. β 3: **κῶλον** rel. **σο** 14: **σπάργανα** Sap. vii 4 et **ἐλάτη** Geop. δ 2, sed **μελία** ib. γ 13 **μηλέα** ib. ι 3 cf. **ζωρηρωῦ** et **ζωρηρωῦ** sorbum.] *terrigenas fore hostes Scamandro Apollinis oraculum promiserat*¹⁾. versa vero ab Homero nomina troiana in graecum sermonem esse videmus inde, quod Hectorem Dareum appellatum fuisse scimus (Hesych. s. v. **Δαρείος** coll. Herod. VI 98.) a radice **ψ** quasi coercitorem. **ψ** = pers. **داشتن** imper. **دار** habere.

24. 25 **ἠγωνίσαστο**, sed etiam **ἠθλησε**, **συνέβαλε**, **ἐμαχέσαστο**. legit S **οἱ γὰρ ἀντι** vel **ὑπὲρ τῶν . . . β. ἀγῶνα ἐνιστάμενοι** vel **ἀγωνισάμενοι**.

28 **ἑαυτῶν δύνανται**, **ἡμῶν οὐ δύνανται**. καὶ διὰ τοῦτο.

30 **Ῥογατιανός ἀπὸ ΝΟΝΝ**. mox 31 **τὰς αἰρέσεις?**

52 1 **ἀπὸ ΟΙΝΙΒΝΙΛΙΟΥ**.

2. 3 **προδιδοῦς τι ἄλλο ἢ τὴν νύμφην χριστοῦ**, **Ἰουδαῖος γίνεται!**

8 καὶ prius ~. cf. quae ad pg. 47, 29 adnotavi.

8. 9 **ὅτι αἰεὶ τὴν συνήθειαν** vel **ἀπὸ τῆς συνήθειας ὁ λόγος τῆς ἀληθείας ἐκκλίνει**. radices **κβω** **πβν** **κβε** **κβω** separari nullo modo possunt. nam **κβω** syriacum e Graecorum lingua desumptum est, in geponicis **νοτις** vel **تبه** vel **تبه** verti solet. **κβω** de sagitta dicitur aberrante **peš**. Reg. II

ii 19, ubi in hebr. **πβν** est. **ἐξέκλινε** rel. **βω** 14 Athanas.

κ 6 Rom. iii 12: **ἐξετράπη εἰς** Timoth. α i 6 v 15 β iv 4:

κβωκ effecit ut deflecteretur a via = **ἀπέστησεν** Act. v 37.

κβω **κβωκ** **δωκω** **περίστασο** Athan. η 13. **πβν** = **خط**

aberravit a **σκοπῶ** Iudic. xx 16 = **κβη** deflexit Genes.

xxxix 21 Esaj. lxvi 12. **κβε** sensum primum perdidisse videatur. est enim **ἐμωράνθη** Rom. i 22 i. e. ita egit

ut propositum nunquam attingeret: **ἐξέστη** Athan. p. 43, 5.

eodem pertinet **طأطأ** **Ḥamâsa** 576, 5 effecit ut iret: **κβωκ**

eiecit everrit Esaj. xiv 23. **κβω** **λήμη** Geop. ιγ 17.

13 **ἀπὸ ΝΝΝΝ**. — καὶ ~.

15 **Ἄλλος Ἰουλιανός ἀπὸ ΝΝΙΛΡΡΝΝ**.

¹⁾ Serv. ad Vergil. Aen. III 108: Strabo XIII i 64: Tzetz. Lycophr. 1302—1308: Eustath. Iliad. α 39.

- 18 ἀληθείς.
- 19 ἀπὸ **ΝΓΙΩΝ**.
19. 20 καὶ χριστὸς εἰς ~.
- 26 ὅπερ μὴ ἔχει? — ἀπολέσας.
- 28 ἔλαβον, διὰ τοῦτο περιέμεινα. *mox vs. 30 αἱρέσεων.*
- 31 **ΚΔ** δεῖ, δίκαιόν ἐστι, καθήκει; *vix unquam κέκριται.*
- 53 2 [πρό]δηλον + .
- 3 τοὺς ante ἐλθόντας vs. 4 ponitur et ἀπὸ h. l. videtur abesse.
- 7 Θεοῦ πατρὸς καὶ ἐνὸς Ἰησοῦ.
- 8 **μα** 22 **Κω[α]** scribo, ut sit: καὶ μία ἐκκλησία ἐστὶ καὶ ἐν β. *mox vs. 9 non λύεσθαι, sed ἀποδοκιμάσαι ἡμᾶς [Mth. xxi 42 # : Petr. α ii 4] vel ἀθετήσαι ἡμᾶς [Gal. iii 15] vel ἐξουθενῆσαι ἡ. [Act. iv 11] vel ἀκυρῶσαι ἡ. [Marc. vii 13] vel ἀπείρασθαι ἡ. [Cor. β iv 2] = **Κω**ᾶ.*
- 12 πράττοντες τοὺς ἀνόμως παρὰ.
- 14 βαπτίσματι βαπτίσωμεν καὶ ἐνθα . . . δέδοται, ἀγιασθῶσιν.
- 18 **ΔΙΝΝΉΙΩΝ** ἀπὸ ἸΗΝΩΙΩΝ. *mox vs. 19 ὅπερ μὴ ?*
- 24 Ουῖκτωρ, ut videtur, ἀπὸ Ὀκτάβου. vs. 26 αἱρέσεως.
- 28 Δήλη +. *mox 29 ἀπόφ. ὅς ἀποστείλας τ. ἐ. ἀποστόλους αὐτοῖς.*
- 30 ἐπέτρεψεν [+], οἷς.
- 31 πιστεύοντας et *mox 32 τὴν ἐκκλησίαν ἔχοντες.*
- 54 1 τὴν ἐξουσίαν οὐδένα βαπτίζειν.
- 5 χρ. μὴ βαπτισθέντες. et ἀμαρτιῶν (6) αὐτῶν μὴ λαβόντες.
- 7 ἀμαρτ. αὐτῶν ἔλαβον, ὅτι προσδεχόμεθα τοὺς αἱρετικούς χωρὶς τοῦ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματος.
- 9 ὀφείλουσι κοινωνεῖν.
- 12 ὁ γὰρ λέγων
- 17 Μιήτιος. *id enim voluisse videtur S ΔΙΝΝΉΙΩ suo.*
- 18 σαφές + cf. 53, 2. 28.
- 19 τινὰ βαπτίσει, ut videtur. — τυφλῶν αὐτῶν ὄντων.
- 21 **ΝΙΝ**: — παρῶν συναρέσκομαι. *deinde § πδ. Πόμπιος.*
- 22 Λεπτ. εἶπον· Ὅπερ ἐνετείλαντο ἡμῖν οἱ πατέρες ἡμῶν σώματι μὲν.
- 23 πνεύμ. δὲ παρ. ~! τοῦτο καὶ κρίνομεν.
- 24 ἡμῶν ἔκριναν, πάντως τοὺς.
- 26 regula est 86 apud Syrum. § 85 Diogae verba continet i. e. eadem est quae octogesima quarta syriaca.
- 27 χωριζόμεθα.

29 regula πξ Syrorum. ἀπίρασον ÷ et διακλήρωσ +.

30 συναπίστω +.

55 1 αἰρετικῶς τοῖς κατὰ. — verba καὶ ἀπιστολακῆν ~.

3 ἀντιχρίστων ÷. excipiuntur haec versione syriaca epistolarum ad Quintum et ad Philum, id est Fidum (ΦΙΛΟΣ ΦΙΔΟΣ) datarum. hae vero epistolae quum graece non inveniuntur et Latina hoc toto volumine non curem, aliis comparandae cum Cypriani verbis relinquuntur. absoluta epistola Fido missa subscribitur: *finita est synodus quam episcopi celebraverunt Carthagine Africae urbe octoginta septem tempore sancti Cypriani episcopi et martyris: quae omnia tunc quidem e sermone romano in sermonem graecum versa sunt, nunc vero anno 998 Graecorum [i. e. Seleucidarum] e graecis syriaca facta sunt.* venio nunc ad epistolam Petri alexandrini:

63 12 Πάλιν ἐκ τῆς κατηχήσεως τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυρος περὶ τῶν διωγμῶ ἐμπεσόντων· περὶ τοῦ τοῦς πεσόντας εἰς τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου μετανοοῦντας τελείως καὶ ἐκουσίως πρὸς ἡμᾶς ἐλκύσαι. τοῦς θηρευθέντας ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ θέλημα αὐτοῦ, παραπηθῶντας καὶ φεύγοντας ἀπ' αὐτοῦ ἐν πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτῶν, ἀναθηρεύσωμεν, μᾶλλον προσευχόμενοι ὑπάρχειν αὐτοῖς τὴν εἰς τὸν Θεὸν πίστιν καὶ συνειδήσιν ἀγαθὴν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν λέγοντι· γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος οἰκτίρμων ἐστίν. καὶ μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. καὶ μὴ καταδικάζετε, ἵνα μὴ καταδικασθῆτε. καὶ ἀπολύετε καὶ ἀπολυθήσεσθε. δίδοτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν. μέτρον πεπιεσμένον καὶ ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. τῷ γὰρ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν ¹⁾). Δεῖ οὖν καὶ τὰ μέτρα ὀρισθῆναι τῆς ἐν τῇ μετανοίᾳ ἰάσεως, διότι ἐκ περισσοῦ ἀκούομεν ὅτι οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ ²⁾ θεραπεύεται. ἐφ' οἷς δεῖ ἡμᾶς πάντας αἰεὶ προσέχειν τῷ κυρίῳ λέγοντι· προσεχετε ἑαυτοῖς, μήποτε βαρῆθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνιδίως ἢ ἡμέρα ἐκείνη ὡς παγίς. ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθήμενους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς· ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν πάντα

¹⁾ Luc. vi 36—38. — ²⁾ *συμφωτῆρ*. Ignat. ad Polycarp. 2.

ταῦτα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ
 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ¹⁾). vs. 12. 13 ~.

- 15 προσενεχθεῖσιν ἔμπροσθεν τῶν κριτῶν καὶ. vocabulūm βάσανος
 a Lydis ad Graecos pervenisse credo. nam lapidem lydium
 a Lydis ²⁾ nomen accepisse rationi consentaneum est.
 radicem habemus בַּח, plerumque de metallis examinandis
 adhibitam Ierem. ix 6 Zachar. xiii 9: **כַּח** διηρευνήσατο
 Euseb. theoph. ε 15. ab hac radice dictum credo βάσανον
 quasi examinatorem et Indos, qui eundem **אֲבַאֲוּ** vocant
 et rem et vocabulum ex occidente accepisse censeo. de litera-
 rum ח et ש permutatione supra egimus p. XXXVIII. quod
 vero de Basanitidis et basaltis lapidis nomine ex eadem
 radice explicando cogitavi (basaltem enim eodem modo
 quo lapidem lydium auri puritatem indicare a collega
 quodam meo didiceram): id propter Plinii verba recte
 factum non est XXXVI 7 scribentis: *invenit Aegyptus in
 Aethiopia quem vocant basaltem, ferrei coloris atque
 duritiae, unde et nomen ei dedit.* nempe a בַּח ferrum,
 ubi ח additum sicut in שַׁבַּח = שַׁבַּח [rad. ח = שַׁח cogn.
 חַבַּח = **حَبَّ** ἐξετίναξε Geopon. γ 12]. eodem pertinent radi-
 ces semiticae ordini verborum indicorum septimo respon-
 dentes: דוּג liquefieri, דִּנָּה cera: כַּף manus, כַּנָּף ala: כַּק
 evacuavit, כַּלָּק vacuum reddidit: **כַּח** ἐπάτησε, כַּח i. e. **دَسَس**
 trivit — et in lingua arabica forma verbi octava, ad cuius
 similitudinem formatae sunt radices **عَد** ex **عَد** paratus fuit,
كَنْف humerus ex **כַּף** vola manus cf. F. Hitzig ad Esaj. ix
 18 p. 120. id vero negare nequeo, neque aegyptiace neque
 aethiopice ferrum vocabulo appellari, quod hebraico et
 aramaico **כַּח** simile sit. aeg. enim **κενπι** vocatur
 vel **κενπε** i. e. Nubii dei Typhonis lignum, cf. Plutarch.
 Isid. Osir. 62; aethiopice **כַּח**: , quum **سيف** securis esse
 dicatur, **كَنْف** Reg. α xiii 21 **כַּח** sit. verum haec hacte-
 nus: βάσανος a Syris vertitur **כַּח** Euseb. theoph. ε 9. 16
 Petrus igitur, si Syrum sequamur, scripsit: **βασάνους τε
 αὐτάρκως χαλεπούς ὑπομεμενηκόσι καὶ ἀφορήτους καὶ ἐτέρας
 ἀνάγκας δεινὰς καὶ πολλὰς, ὕστερον κτέ.** ceterum ed. syr.
 p. **כַּח** 25 **כַּח** scribendum.

¹⁾ Luc. xxi 34—36. — ²⁾ Hesych. s. v. βασανιστής.

29 regula πξ Syrorum. ἀπόφασιν ÷ et ολοκλήρως †.

30 συνεπίσκοπον †.

55 1 αἰρετικούς τοὺς κατὰ. — verba και ἀποστολικήν ~.

3 ἀντιχρίστων ÷. excipiuntur haec versione syriaca epistolarum ad Quintum et ad Philum, id est Fidum (ΦΙΛΟΣ ΦΙΔΟΣ) datarum. hae vero epistolae quum graece non inveniuntur et Latina hoc toto volumine non curem, aliis comparandae cum Cypriani verbis relinquuntur. absoluta epistola Fido missa subscribitur: *finita est synodus quam episcopi celebraverunt Carthagine Africae urbe octoginta septem tempore sancti Cypriani episcopi et martyris: quae omnia tunc quidem e sermone romano in sermonem graecum versa sunt, nunc vero anno 998 Graecorum [i. e. Seleucidarum] e graecis syriaca facta sunt.* venio nunc ad epistolam Petri alexandrini:

63 12 Πάλιν ἐκ τῆς κατηχήσεως τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας και μάρτυρος περὶ τῶν διωγμῶ ἐμπεσόντων· περὶ τοῦ τοὺς πεσόντας εἰς τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου μετανοοῦντας τελείως και ἐκουσίως πρὸς ἡμᾶς ἐλκῦσαι. τοὺς θηρευθέντας ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ θέλημα αὐτοῦ, παραπηδῶντας και φεύγοντας ἀπ' αὐτοῦ ἐν πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτῶν, ἀναθηρεύσωμεν, μᾶλλον προσευχόμενοι ὑπάρχειν αὐτοῖς τὴν εἰς τὸν Θεὸν πίστιν και συνειδήσιν ἀγαθὴν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν λέγοντι· γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος οἰκτίρμων ἐστίν. και μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. και μὴ καταδικάζετε, ἵνα μὴ καταδικασθῆτε. και ἀπολύετε και ἀπολυθήσεσθε. διδότε και δοθήσεται ὑμῖν. μέτρον πεπισμένον και ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. τῷ γὰρ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν ¹⁾). Δεῖ οὖν και τὰ μέτρα ὀρισθῆναι τῆς ἐν τῇ μετανοίᾳ ἰάσεως, διότι ἐκ περισσοῦ ἀκούομεν ὅτι οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ ²⁾ θεραπεύεται. ἐφ' οἷς δεῖ ἡμᾶς πάντας ἀεὶ προσέχειν τῷ κυρίῳ λέγοντι· προσεχετε ἑαυτοῖς, μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ και μέθῃ και μερίμναις βιωτικαῖς και ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνιδίως ἢ ἡμέρα ἐκείνη ὡς παγίς. ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς· ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν πάντα

¹⁾ Luc. vi 36—38. — ²⁾ *συμπεφυγῆ*. Ignat. ad Polycarp. 2.

ταῦτα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ¹⁾). vs. 12. 13 ~.

- 15 προσεγενεχθεῖσιν ἔμπροσθεν τῶν κριτῶν καὶ. vocabulum βάσανος a Lydis ad Graecos pervenisse credo. nam lapidem lydium a Lydis ²⁾) nomen accepisse rationi consentaneum est. radicem habemus בַּח, plerumque de metallis examinandis adhibitam Ierem. ix 6 Zachar. xiii 9: **בַּח** διηρευνήσατο Euseb. theoph. ε 15. ab hac radice dictum credo βάσανον quasi examinatorem et Indos, qui eundem **אִתְּוִי** vocant et rem et vocabulum ex occidente accepisse censeo. de literarum פ et ש permutatione supra egimus p. XXXVIII. quod vero de Basanitidis et basaltis lapidis nomine ex eadem radice explicando cogitavi (basaltem enim eodem modo quo lapidem lydium auri puritatem indicare a collega quodam meo didiceram): id propter Plinii verba recte factum non est XXXVI 7 scribentis: *invenit Aegyptus in Aethiopia quem vocant basaltem, ferrei coloris atque duritiae, unde et nomen ei dedit.* nempe a בַּח ferrum, ubi ח additum sicut in שַׁבְּחַי = שַׁבַּח [rad. בַּח = **בַּח** cogn. בַּח = **בַּח** ἐξετίναξε Geopon. γ 12]. eodem pertinent radices semiticae ordini verborum indicorum septimo respondentes: דגג liquefieri, דגג cera: פפ manus, פפפ ala: פפק evacuavit, פפפ vacuum reddidit: פפ **פפ** ἐπάτησε, פפפ i. e. פפפ trivit — et in lingua arabica forma verbi octava, ad cuius similitudinem formatae sunt radices **عَد** ex **عَد** paratus fuit, **فَفَف** humerus ex **فَف** vola manus cf. F. Hitzig ad Esaj. ix 18 p. 120. id vero negare nequeo, neque aegyptiace neque aethiopice ferrum vocabulo appellari, quod hebraico et aramaico **כַּחַל** **כַּחַל** simile sit. aeg. enim **כַּחַל** vocatur vel **כַּחַל** i. e. Nubii dei Typhonis lignum, cf. Plutarch. Isid. Osir. 62; aethiopice **כַּחַל** : , quum **כַּחַל** securis esse dicatur, **כַּחַל** Reg. α xiii 21 **כַּחַל** sit. verum haec hactenus: βάσανος a Syris vertitur **כַּחַל** Euseb. theoph. ε 9. 16 Petrus igitur, si Syrum sequamur, scripsit: βασάνους τε αὐτάρκως χαλεπούς ὑπομεμενηκόσι καὶ ἀφορήτους καὶ ἐτέρας ἀνάγκας θεινάς καὶ πολλὰς, ὕστερον κτέ. ceterum ed. syr. p. **כַּחַל** 25 **כַּחַל** scribendum.

¹⁾ Luc. xxi 34—36. — ²⁾ Hesych. s. v. βασανιστής.

- 20 ἀντιμάχεσθαι † . κατὰ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν.
- 23 αὐτῶν τρίτον. — καταπ. ἐπὶ τῇ πτώσει αὐτῶν. προσεπιτιμηθήτω.
- 64 1 πρ. ὡς εἰς ὑπόμνησιν. — ἡμέρας, καθ' ἄσπερ.
 2. 3 μετὰ τὸ βαπτισθῆναι ~ .
 4 virgula ante διαγυμν. ponitur. radix **س** eodem modo quo **س** p. XXXVIII alias radices procreavit. et primarius quidem sensus in constringendo fuit, unde **س** fascia, **س** πυκνός. πυκνότης deinde ad animum transfertur, unde **س** robur fere idem quod **س** ἀρετὴ Isocr. Dem. 7. 8. 11. 50. (**س** Curet. spicil. **س** 25 et p. 100: Eus. theoph. α 2.) **س** de eis dicitur, quae sive acore sive amaritudine labra adstringant: **س** αἰδῶς εὐλάβεια. cf. **س** Hebraeorum.
 6 ὑπαγε ὀπίσω, σατανᾶ.
 9 τὰς ἐν παντί cf. Lucian. Toxar. 29 τοῦ οἰκήματος ἡ δυσσομία: Tertullian ad martyres 2 *triste illic exspirat, sed vos estis odor suavitatis*.
 11 χωρὶς πολλῶν βασάνων. — αἰχμ. καὶ διὰ π.
 12 τυφλ. διεφθαρμένοις. post ἐπαρκέσει add. εἰς.
 18 τούτου ἔνεκεν?
 28 ἀφ' οὗ ~ . et vs. 29 ἔκκοψον οὖν αὐτήν.
 30 in editione syriaca p. **س** 19 scribe **س**.
 31 καρπὸν ἐν τούτῳ τῷ ἔτει τῷ μέλλοντι vel potius εἰς τὸ μέλλον, quae verba vs. 32 absunt. ita lectum testantur versiones coptica, thebana, aethiopica: eadem concinunt in vertendo εἰς τὸ μέλλον *altero anno* ἢ **س** **س** **س** **س** **س**, sed versio syriaca et armenica verba εἰς τὸ μέλλον eodem quo codex monacensis loco exhibent. vs. 32 καὶ εἰ δέ.
- 65 1 τε καὶ καρπούς ἀξίους.
 3 δὲ pro γάρ. ἀπεγνωσμένοις καὶ γενομένοις ἀμετανοήτοις. — τε ~ . δέρμα **س**, quam vocem armenice **س**, thracice μόλις vel μόξις dici monstratum est z. urgesch. der Arm. p. 22. 39.
 6 ξηραίνονται. — ἀποπληροῦσι οὖν οὗτοι ἐπ'.
 12 γάρ ~ . — 16 concinit Syrus cum p.
 19 πολλὴν θλίψιν καὶ στενοχωρίαν. **س** Athanas. 46, 7: **س** 2. cf. Rom. ii 9 viii 35.

- 20 βουλ. και ἔμφρονα. — ἐπιβουλάς ἐπιτελεῖ ad παιδία relatum.
ὡς primum vs. 21 ~.
- 22 βαλόντες.
- 25 ἐπεὶ — πράξαντας ~.
- 66 2 και αὐτοῖς.
6 και ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτῶν ~.
7 μαθήσεσθε. et vs. 8 χριστός add. post Ἰησοῦς.
11 δούλους ἑαυτῶν χριστιανούς ἁ. ἑ. ὑπ. τοῦτο λέγομεν ὅτι οἱ μὲν δ.
13 δὲ ~. et vs. 14 non ἐν, sed ἐνί.
15 μανθ. γοῦν. τοῦ. — δούλοι τοῦ κυρίου ποιεῖν.
17 ὁστος ὅτι ἂν ποι. — δοῦλός ἐστιν.
20 προσωποληψίαν ὑποκρίσεως ἐνδειξάμενοι? ὑμοδούλους αὐτῶν
θῦσαι.
21 τοῦ ἁγίου ἀποστόλου. mox 22 και ~.
25 και prius ~. Σκύθαι Armenis **ܣܘܚܘܗܪ** Macc. β iv 47.
Syris **ܟܝܪܝܩܝܢ**. mox 26 κατ., ὅτι θελήσαντές γε.
27 οἱ ~. ἡμῶν ἐπαφίεσαν [Geop. ιγ 47] ἐπί.
29 πάλιν ~.
- 67 1. 2 ἐκπεπτωκόσιν, ἑαυτοῖς δὲ εὐθέως (**ܟܘܘܪܐ** p. 71, 8
Geopon. ια 12) πάλιν προσεληλυθόσι και ἐγγίσασιν εἰς τὸν
ἀγῶνα και ὁμολ. omissio τε deleta virgula ante ἐμβεβλ. posita.
3 εὐλογον +.
5 τοῦ ἁγίου σώματος και αἵματος τοῦ χριστοῦ και τῆ π. τῶν λόγων.
8 και ~.
11 ἐλκῦσαι non legisse Syrum certum est. ad hoc enim ver-
bum vertendum utuntur vocabulis **ܟܘܘܪܐ** Ioh. vi 44 xii 32
xxi 6. 11 Act. xvi 19 et **ܟܘܪܐ** (de **ܟܝܪܝܩܝܢ** = *unicuique*
gladio dictum) Ioh. xviii 10. **ܟܘܪܐ** ἔλκει rel. syr. **ܟ** 20. hoc
loco ἐπιβουλεύσαι habuit coll. vs. 19 gr., p. **ܟܘܪܐ** 18 syr. in
N. T. libris vox ἐπιβουλεύειν non legitur, ἐπιβουλή vertitur
ܟܘܪܝܩܐ Act. ix 24 vocabulo bactrico, cf. **ܟܘܪܝܩܐ** **ܟܘܪܝܩܐ**
Journal Asiatique 1840 p. 24 (ubi τμήσις προθέσεως),
ܟܘܪܐ Act. xx 3. 19, **ܟܘܪܝܩܐ** **ܟܘܪܐ** Act. xxiii 30.
cf. **ܟܘܪܐ** 20 et **ܟܘܪܐ** 23. post ἐπιβουλεύσαι S addit πολλοῖς.
14 μὴ προσσχούσιν.
16 λέγειν, deleta virgula ante και posita. vs. 17 δὲ και ἀγν.
18 ἀναχωρήσεις +.
22 ξύλων και ἔλεγε πρὸς. ληστής **ܟܘܪܐ**, bactrice **ܟܘܪܐ**.

L

- 23 οἱ ~.
- 25 θείων ~. — ἐπιστηρίζων +.
- 28 γὰρ pro δὲ et vs. 29 δὲ ~, φησί post βασιλεῖς ponitur.
- 30 ἐπειδὴ ni fallor. — ἀπὸ τόπου εἰς τόπον.
- 68 2 καὶ ~ et 3 θέλει in versione syriaca non legitur, sed non dubito quin **ⲁⲟ 9 ⲙⲱⲓ ⲁⲛⲏ ⲕⲉⲣⲓ ⲓⲛ ⲕⲓ** scribendum sit.
- 8 οὕτω Ἰωάννης ὑπὸ Ἡρώδου μαχαίρα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπετμήθη. οὕτω. et 10 χριστοῦ pro Ἰησοῦ.
- 11 παρακαλῶν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ λέγων. — ἀμαρτίαν ταύτην.
- 12 Ἰάκωβος δεύτερον συγκλεισθεῖς cf. Galat. iii 23. nam συναλαβε vertitur **ⲙⲱⲕ** Matth. xxvi 55 Marc. xiv 48 Luc. xxii 54 Ioh. xviii 12 Act. i 16 xii 3 xxiii 27 xxvi 21: **ⲓⲣ** Luc. v 9. — ὑπὸ . . . ἀπετμήθη ~. vs. 13 πρόκριτος +.
- 17 utrum ἀπεκείρατο an ἀπετμήθη S legerit, vix liquere arbitror.
- 18 ὅς ἐν αὐτοῖς τούτοις ἐν οἷς ἐκ. κατέληξε, sed servato ὅτι.
- 19 χεῖρας Ἀρέτα τοῦ.
- 23 ἡμᾶς εἰσελθεῖν.
- 25 πρὸς τὸ κατάλογον πράσσειν.
- 26 διηγουμένους περὶ τούτων ὁ χρόνος.
- 27 κλήρου πρὸς τὸν ἀγῶνα αὐτομολ.
- 28 καὶ εἶτα πάλιν ἀναπαλ. et 29 χριστοῦ pro κυρίου.
- 69 1 καὶ ἀγωνίσματα; sed si **ⲙⲟ 21 ⲕⲉⲓⲁⲃⲱⲃⲁ** scripserimus, lectio eadem erit in Syro quae in Graeco.
- 2 κάλλιον +.
- 3 δὲ ~. — ἀναγκαῖόν ἐστι?
- 6 εἶναι αἰεὶ ἐν. mox εἰρηκτῆ vereor ne nomen geographicum corruptum sit cf. p. 73, 5. anne Συρτικῆ? epistola enim a Petro scripta non est quae in pandectas reciperetur, sed praesentibus malis ex re nata remedium comminisceretur.
- 9 ἀναισθήτως ἔχουσιν.
- 10 ἄπταιστοι Syrus in margine, in ipsa versione ἀναίτιοι, si **ⲕⲉⲓⲁⲃⲱⲃⲁ** cogitaverimus esse αἰτίαν Isocr. in Demon. 37, αἰτίαν αἰσχροῦ ib. 23.
- 11 λόγον πραχθεῖση πράξει αὐτῶν.
- 12 καὶ ἑαυτοὺς μωμησάμενοι ~. — οὐ pro οὐκέτι.
- 14 ἡ κοινωνία τῆς προσφορᾶς μετ'.
- 15 ἀμφοτέρω ταῦτα γινομένη.
- 17 τινες ~. — ἀφορμὴν τοῦ κανόνος ἦτοι τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐπιτιμίας.

- 18 διωκόμενοι pro ὑπεκλελυμένοι, ut videtur.
- 20 γὰρ ~.
- 27 καὶ ζήλω ἐνεχόμενοι καὶ ἀκούοντες τῆς φωνῆς τῆς ἐνηχούσης (?) καταπ. scripsi ἐνεχόμενοι, ut similitudinem ἐνηχούμενοι illius graeci retinerem. **ⲁⲃⲓ** est ἔξεσεν Athanas. 28, 25 **ⲙ** 10 **ⲟⲩⲁ** 17 Geop. ια 16: **ⲁⲃⲓⲕ** ἔξεσε ib. δ 2: ἐθέρμανε ib. δ 7. partic. **ⲁⲃⲓ** ⁷⁶θερμός ib. ια 4. sed vix primaria incallescendi significatio. nam si damus **ⲁⲃⲓⲥ** nil esse nisi formam Šaf'el vocis **ⲁⲃⲓ**, concedere debebimus **ⲁⲃⲓⲥⲁ** plane idem significare quod **ⲉⲃⲓ** ideoque pervenire nos ad formam **ⲡⲓ** simplicissimam.
- 28 ἀντικείμενον Σατανᾶν ἔσπευδον. — μὴ καὶ δοκῆ.
- 29 ἡττηκέναι ἦ καὶ λανθάνειν.
- 30 ἐγκαρτερούντων +.
- 31 βασάνους καὶ τῶν ὀξειῶν μαχαιρῶν καὶ τὰς φλ.
- 32 ἐν τοῖς ὕδασι ? — καὶ τοῖς δὲ κατὰ π.
- 70 1 ἐπαξιούσιν quod R reponere volebat, S videtur legisse.
3 post καταβασ. Syrus eadem addit quae Rp.
11. 12 ταλανισμῶν ὧν ὠμολόγησαν, οὐ μὴν [cf. p. 71, 16] ἀλλ' ὅτι καὶ μετέγνωσαν οὗτοι καὶ ἀπωδύραντο τὸ πεπρ.
- 13 ἔτι δὲ.
- 14 μεμαρτύρηται εὐπολίτευται γενόμενοι. βίω +.
- 17 καὶ ἐάν τις γὰρ.
- 18 δίκαιον, τὸν κύριον ἡμῶν.
- 19 ὑπὲρ ~.
- 20 πρὸς τὸ παντάπασι μὴ ἐνοχληθῆναι καὶ ἀδικηθῆναι ὑπὸ τοῦ διωγμοῦ καὶ ἐλευθερωθῆναι ἀπὸ πάσης κ. **ⲕⲉⲡⲓ** Athanas. **ⲙ** 14 **ⲡⲁ** 27. sed haec versio est, non lectionis varietas.
- 21 ἔστιν ἡμῖν ἔγκ. et ἔγκλημα +. et vs. 22 γὰρ ~.
- 24 καίτοι εἰδότες ὅτι λέγει ὁ κύριος ἡμῶν. — ὠφελεῖται.
- 26 ἐφάνησαν οὖν οἱ.
- 71 3 ἀναγιγνώσκωμεν τοὺς καταληφθέντας καὶ συρέντας.
4 μετὰ πεισμονῆς. vs. 8 τε ~, ut vs. 21?
12 πάλιν ὅτε συνήρπασαν. mox βουλομένου αὐτοῦ εἰσελθεῖν.
16 αὐτον, φησίν, οἱ μαθηταί. et 19 προσσχούσι.
23 τοῦ pro οὗ: deinde vs. 25 post κυρίου punctum ponitur.
- 72 1 ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ. — ἀνακρίνων . . . ἐκέλ. ἀπολυθῆναι καὶ ἀπελθεῖν. mox καὶ δι' αὐτοῦς οὐδεμία.

- 7 ἄγγελος κυρίου ἐποίησεν ἐκφυγεῖν.
 9 ὀνόματος αὐτοῦ.
 13 Ὁθέντες καὶ προνομευθέντες ὑποτεταγμένως.
 16 in codice syriaco apices accentuum ita positi sunt, ut ὁθεν cum ἀνθρώπῳ connectatur sensu ἀπὸ τοῦ νῦν; quod in lingua syriaca ferri poterat, in graeca sustineri nullo modo potest. — πρὸς τὸν ἀσσύριον βασιλέα ἡ.
 17 τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. — χρηματισθέντες γὰρ.
 18 φησὶν ante κατ' ponitur.
 27 sequuntur in editione syriaca haecce: Ταῦτα πολλά στε-
 νάξας, ἀγαπητοί μου, καὶ ἐπικλαύσας τοῖς ἐντυχοῦσι κακοῖς ἐν τάχει ἔγραψα, ἵνα καὶ πάλιν ἀναμνησθῶμεν ὅτι λέγει ὁ κύριος ὕστερον (Iohann. xvi 33) ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε. ἀλλὰ θαρσεῖτε: ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. διὰ τούτου πάλιν πολὺ παραμυθούμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς ἐπται-
 κότας. θῶμεν τὸ γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς γενομένους ἐν αἰχμαλωσίᾳ, λέγοντος πρὸς αὐτούς (Baruch iv 27. 28). Θαρσθήσατε, τέκνα, καὶ βοήσατε πρὸς τὸν θεόν. ἔσται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἐπάγοντος ὑμᾶς εἰς αἰχμαλωσίαν μνεία ὑμῶν. ὡσπερ γὰρ ἐγένετο ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ πλανηθῆναι ἀπὸ τοῦ θεοῦ, δεκαπλασίως ἐπιστραφέντες ἐπ' αὐτὸν ζητήσατε αὐτόν. κατὰ τὸν ἕτερον προφήτην (Esaj. Iv 6. 7) τὸν λέγοντα· ζητήσατε τὸν κύριον καὶ ἐν τῷ εὐρίσκειν αὐτὸν ἐπικαλέσασθε αὐτόν· ἡνίκα δ' ἂν ἐγγίξῃ ὑμῖν, ἀπολιπέτω ὁ ἀσεβὴς τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ ἀνὴρ ἄνομος τὰς βουλάς αὐτοῦ. οὕτω γὰρ ἐγγιζόντων ὑμῶν [καὶ] στησάντων διαθήκην ὡς ἡ γυνὴ ἢ ἀμαρτωλὸς ἢ μαρτυρουμένη ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Λουκᾶ (vii 38) στάντων τε ὀπίσω τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ δάκρυσιν πολλοῖς ἐκ μετανοίας καὶ μεταστροφῆς ἐν σχίσει καρδίας βρεχόντων τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς [plur. S.] ὑμῶν ἐκματτόντων διὰ καρπῶν ἀξίων μετανοίας ἔργων ἀγαθῶν ἐν τε τῷ μνησθῆναι ὑμᾶς καὶ τοῦ λόγου τοῦ λέγοντος (Ierem. ii 36) ὅτι καὶ ἐντεῦθεν ἐξελεύσῃ καὶ αἱ χεῖρές σου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου, ἀπαύστως τε καταφιλοῦντων τοὺς πόδας αὐτοῦ διὰ πολλῆς ἀγάπης ἄνευ προσωποληψίας, καὶ ἀλειφόντων αὐτοὺς μύρῳ ἐν τῇ εὐωδίᾳ τῇ προσγενομένη αὐτοῖς διὰ τῆς ἐπιστροφῆς: ἐρεῖ καὶ περὶ ὑμῶν ὁ δεσπότης ὁ χρηστός καὶ ἐλεήμων πρὸς τοὺς ψιθυρίζοντας αὐτοὺς διψύχους λεπροῦς,

τούς ὀλίγον πιστεύσαντας καὶ μηδὲν τοιοῦτο ποιήσαντας τῷ κυρίῳ ἡμῶν, τοὺς ἐκδικοῦντας ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὡς καὶ πρὸς Σίμωνα λεπρόν· οὐ χάριν λέγω ὑμῖν ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν αἱ πολλαί, ὅτι ἠγαπήσατε πολὺ. ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφέεται, καὶ ὀλίγον ἀγαπᾷ. εἰ οὖν καὶ ὄροι τινὲς καὶ γένη καὶ τρόποι μετανοίας κατεστάθησαν, ἀλλὰ γε πίστις θερμὴ ἐνὸς ἐκάστου καὶ σπουδὴ ἀληθινή καὶ στερεὰ (μάλιστα καὶ ἔργων ἀγαθῶν συμμαρτυρούντων αὐτοῖς [sic], τῶν τε πρὸ τοῦ μεγάλου πειρασμοῦ τούτου καὶ τῶν μετὰ τὸν πειρασμόν) καὶ ἀναστροφή καθαρὰ ἐν χριστῷ δυνατώτεραι καὶ κραταιότεραί εἰσι πρὸς ἴασιν· ὥπερ τρόπῳ καὶ ἡ γυνὴ ἡ πεπληγμένη ἡ αἰμορροοῦσα ἐν πίστει μεγάλη ἐγγίσασα προέλαβεν ἴασιν πρὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχισυναγώγου, ἀψαμένη τοῦ κυρίου ἡμῶν. διὰ τοῦτο καὶ ἐξερχόμενοι εἰς τελείωσιν [?] ¹⁾ ἀναγκαῖόν ἐστι τοῖς μὲν κατηχομένοις οὖσι διδόναι βάπτισμα, τοῖς δὲ λαϊκοῖς κοινωνεῖν, ἐνδεικνυμένοις [ἐνδειξαμένοις var. lect. in marg. ser.] καρποὺς ἀξίους μετανοίας. ταῦτα δὲ πάντως τοῖς τε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τοῖς ἐκ τοῦ κλήρου πεπτωκόσιν, εἰ δοκεῖ καὶ ὑμῖν, ἐπικριθῆτω· εἰ καὶ γέγραπται ὅτι δυνατοὶ δυνατῶς ἐτασθήσονται [Sap. vi 7]. ὁ γὰρ ἐλάχιστος ἄξιος ἀφέσεως ἐλέους ἐστι καὶ ᾧ παρέθεντο πολὺ, πλεον ἀπαιτήσουσιν αὐτόν. ἀλλ' ἀρκεῖ αὐτοῖς, τοῦτ' ἐστι δὲ τοῖς ἐκ τοῦ κλήρου, ἡ ἄλλη ἐπίθεσις ἐν περισσειᾷ ἐπιτιμίας ὅτι οὐκέτι δύνανται ἀψασθαι λειτουργίας καὶ οὐκ αὐτοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ καταξιωθέντες τῆς δωρεᾶς τοῦ ἀγίου πνεύματος, ὕστερον δὲ πεσόντες, ἐκτὸς εἰ τις πάλιν κατέβη εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ἐνίκησε καὶ τῇ ἰδίᾳ ἑαυτοῦ ὑπομονῇ. ἀνεγκλήτους γὰρ εἶναι τοὺς τῷ λαῷ προεστῶτας θέλει ὁ θεῖος λόγος. καὶ τῷ διδάσκοντι διδαχὴν φανεράν καὶ ἀκριβῆ· ὁ δὲ, φησί, ποιῶν καὶ διδάσκων, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ²⁾. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἀπόστολος κατηχεῖ Τιμόθεον λέγων (Timoth. α iv 12)· μηδεὶς σου τῆς νεότητος καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ.

73 4 ἀνιέρῳ σώματι. — ἔγραψαν ἡμῖν.

¹⁾ ὅθω plerumque τέλος, vel ἔχθασις Hebr. xiii 7: πέρας 1b. vi 16: συντέλεια Mth. xiii 39. 40. 49: xxiv 3: xxviii 20: τελείωσις Luc. i 45. — ²⁾ Matth. v 19. ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ? cf. testam. Levi 13 fin. p. 168 Gr. ὅς ἐάν διδάσκη ταῦτα καὶ πράξῃ.

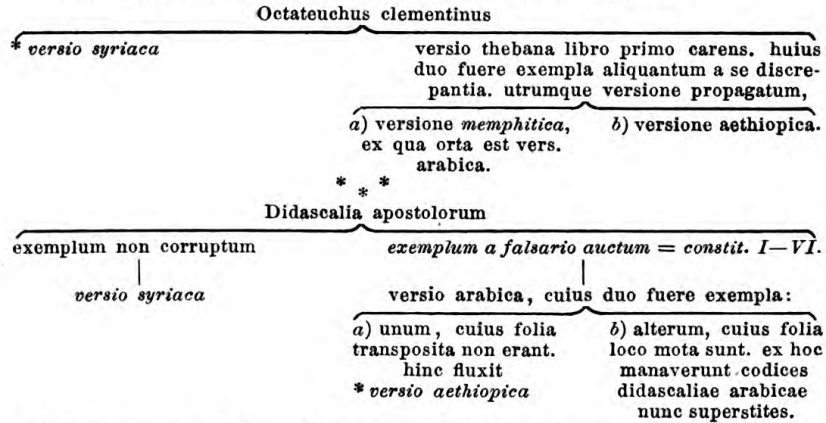
- 5 δὲ et virgulam non agnoscit S. — συλλειτουργοὶ τοιοῦτοι):
 συμμαρτ.
 9 κινηθῆναι ὅλως εἰς.
 11 συλλ. ἡμῶν πάλιν. — ταχθήσεται οὖν ἐν.
 16 sequuntur post μαρτύρων haecce: παραγγέλλω σοι ἐνώπιον
 τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωογονούντος τὰ πάντα καὶ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ
 μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν
 τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν [dele puncta ribbui] ἄσπιλον ἀνεπι-
 ληπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ,
 ἣν καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος θυνάστης, ὁ βασι-
 λεύς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων
 ἀφ' ἑαυτοῦ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων
 οὐδὲ ἰδεῖν δύναται, ἧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον (Timoth. α
 vi 13—16). ἐρῶσθαι ὑμᾶς περιπατοῦντας κατὰ τὸν τύπον
 τῶν κηρυξάντων [male p. 26 literam **h** inserui] ἐν τῇ
 μεγαλειότητι τοῦ λογίου τῆς πίστεως ὑπὲρ μετανοίας καὶ βασι-
 λείας οὐρανῶν, ἐν κυρίῳ προσεύχομαι, ἀγαπητοί μου.

restat ut me duas res hac editione assequendas mihi propo-
 sisse breviter exponam, primum ut libros qui recte vivendi quas-
 dam christianis quasi regulas traderent essentque Petro alexandrino
 antiquiores uno volumine comprehensos exhiberem, deinde ut
 docerem qua singula verba auctoritate legerentur. ac principio
 quidem in colligendis libris ita versatus sum, ut constitutiones
 apostolicas seponerem, sed non simul reicerem quae ex octavo
 libro in νομοκανόνα suum Graeci transsumpsissent. adieci quae-
 cunque nancisci poteram opera falso apostolis tributa, quae duo
 habeo nondum satis a theologis considerata (V. XI), duo plane
 nova (XII. XIII): quae etsi apostolorum non sunt, ab eis qui
 antiquissimae ecclesiae historiae scribendae operam dant legi
 tamen merebuntur. addidi praeterea epistolas quae vocantur cano-
 nicas et synodi carthaginensis editionem graecam tertia iam parte
 locupletiozem. alter locus erat de audiendis testibus, quorum ad
 fidem iureconsultorum meorum verba exigendi fuissent. quo in
 negotio ita versari conatus sum, ut posthabitis fontibus latinis
 colligerem quae certa viderentur ex editionibus veteribus graecis,
 libris bodleianis a M. Routhio excussis, monacensi tricentesimo
 octogesimo a me ipso inspecto efficeremque ut ne quis me codi-
 cibus meis defuisse diceret, quum codices mihi defuisse ipse

quererer. versionem vero syriacam ita contuli, ut lectionis varietas inde desumpta, quae cetera incertior esset, cum varietate e codicibus graecis petita non uno loco exhiberetur. omnino non id egi, ut eam orationis formam indagarem quae posset ex auctorum calamis exiisse, sed ut aliis viam commodiorem redderem qua ad nativam horum librorum integritatem cognoscendam possent pervenire. de toto meo consilio quid ego plura commemorem? quasi vero dubium sit, quin multi potuerint inveniri, quibus quae ego nunc edo longe melius edere licuisset. verum ita rem se habere intellegebam, ut qui me ipso rem melius acturi fuissent reperirentur multi, qui vero gerendam suscipere vellet nemo haberetur. deterruit, ni fallor, hos librorum manu scriptorum, qui sub censum venirent, per omnes universae Europae bibliothecas dissitorum numerus, quos qui excuteret neminem esse arbitrarentur, omnes vero adhibendos esse censerent: alii ad legum harumce macilentiam et quandam quasi umbraticam tristitiam nauseabant, quarum editionem non foro, sed scholae destinari necesse esset. quid multa? accinxi me ad opus non faciendum, sed inchoandum, homo obscurus et qui nullam gloriae iacturam facturus essem, si humane egissem. neque tam mihi molestum erit reprehendi operam meam, quam iucundum requiri a viris doctis legum christianarum editionem ad librorum manu scriptorum quotquot supersunt omnium fidem exactam. me certe, qui apparatus locupletiolem congegesserit, habebit cui laude dignissimus videatur. plurima facienda super esse non est quod negem: sin quae ego feci ita facta esse viris doctis probavero ut iterando in his labore non egeatur, erit quod mihi gratuler. quod vero huic praefationi non pauca inseruerim quae etsi cum rebus tractandis cohaerent omitti tamen potuissent, eius rei veniam apud eos consequuturum me esse speraverim, qui iuvenem decere censeant, ut se impigrum ad laborem et arenae non plane imperitum esse ostendat. calcaria non secus odi quam eos qui calcaribus incitandi sunt: ipse freno coerceri quam stimulo aliquo agitari malo. neque haec edidi nisi ut quae postea editurus essem melius edere et hoc meo edendi usu et aliorum reprehensione discerem. asellos post diaria dabo, si qui in retia forte inciderint. nunc mihi in eo sunt omnia, ut aliquo tandem nomine dignum me esse ostendam, qui in philologorum numerum recipiar.

dabam Berolini a. d. XVIII kal. septembres.

Ne paginae albedine laedantur oculi, subiungo lectorum commoditati consulturus quasi εἰκονισμόν quendam, cognationum gradus ante oculos ponentem:

ea quae edita sunt literarum forma ad dexteram inclinatarum distinxi. quae integra non manserunt asterisco notata sunt.

- I Διδασκαλία τῶν ἁγίων ἀποστόλων περὶ χαρισμάτων. p. 1—4.
 II Διατάξεις τῶν αὐτῶν ἁγίων ἀποστόλων περὶ χειροτονιῶν, διὰ Ἰπολύτου. p. 5—18.
 III Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Παμφίλου ἐκ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν ἀποστόλων συνόδου. p. 18—20.
 IV Κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων. p. 20—35.
 V Ὅρος κανονικῶς τῶν ἁγίων ἀποστόλων. p. 36—37.
 VI Ἡ σύνοδος ἡ γενομένη ἐν Καρχηδόνι ἐπὶ Κυπριανοῦ. p. 37—55.
 VII Ἐπιστολὴ κανονικὴ Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. p. 55—59.
 VIII Ἐπιστολὴ κανονικὴ Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας. p. 60—63.
 IX Ἐπιστολὴ κανονικὴ Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. p. 63—73.
 X Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸ πάσχα. p. 73.
 XI Διαταγαὶ αἱ διὰ Κλήμεντος. p. 74—79.
 XII Διαθήκη τοῦ κυρίου. p. 80—89.
 XIII Διδαχὴ Ἀδδαίου. p. 89—95.

~ significat non legi id post quod ponitur.

+ indicat vocabulum aliquod graecum duobus syriacis redditum esse.

÷ docet interpretem syriacum explicationem vocabulo addidisse.

oratio graeca edita a nobis est ad fidem libri graeci monacensis 380, a cuius codicis auctoritate quantum fieri poterat rarissime recessum est.

I.

Διδασκαλία τῶν ἀγίων ἀποστόλων περὶ χαρισμάτων.

Τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ τὸ μέγα τῆς εὐσεβείας ἡμῖν παραδιδόντος μυστήριον καὶ προσκαλουμένου Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ πατρὸς αὐτοῦ (καθὼς αὐτὸς φησιν εὐχαριστῶν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν πιστευσάντων· ἐφανερώσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις, τὸ ἔργον δὲ δέδουκάς μοι τελειώσας) καὶ περὶ ἡμῶν λέγοντος τῷ πατρί· πάτερ ἅγιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἀλλ' ἐγὼ σε ἔγνω καὶ οὗτοί σε ἔγνωσαν· εἰκότως ὡς ἂν τετελειωμένων ἡμῶν φησιν ἅπασι ἀμα περὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ διδομένων χαρισμάτων διὰ τοῦ πνεύματος· σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι, γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς, ὄφεις ἀροῦσι καὶ θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβῃ, ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι καὶ καλῶς ἔξουσιν· τούτων τῶν χαρισμάτων πρότερον ἡμῖν δοθέντων τοῖς ἀποστόλοις μέλλουσι τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλειν πάσῃ τῇ κτίσει, ἔπειτα τοῖς δι' ἡμῶν πιστεύσασιν ἀναγκαίως χορηγουμένων. οὐκ [εἰς τὴν τῶν ἐνεργούντων ὠφέλειαν, ἀλλ'] εἰς τὴν τῶν ἀπίστων συγκατάθεσιν ἐγίνετο, ἵνα οὕς οὐκ ἔπεισεν ὁ λόγος, τούτους ἢ τῶν σημείων δυσωπήσῃ δύναμις. τὰ γὰρ σημεῖα οὐ τοῖς πιστοῖς ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων. οὐ γὰρ τὸ δαίμονας ἐκβάλλειν ἡμέτερον κέρδος, ἀλλὰ τῶν ἐνεργείᾳ χριστοῦ καθαιρομένων, καθὼς αὐτὸς που παιδεύων ἡμᾶς ὁ κύριος δείκνυσι λέγων· μὴ χαίrete ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑπακούουσιν, ἀλλὰ χαίrete ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γέγραπται ἐν οὐρανῷ· ἐπειδὴ τὸ μὲν αὐτοῦ δυνάμει, τὸ δὲ ἡμετέρα εὐνοίᾳ καὶ σπουδῇ, δῆλον ὅτι βοηθουμένοις ὑπ' αὐτοῦ. οὐκ ἐπάναγκες οὖν πάντα πιστὸν ἐκβάλλειν δαίμονας ἢ νεκροὺς ἀνιστᾶν ἢ γλώσσαις λαλεῖν, ἀλλὰ τὸν ἀξιοθέντα χαρίσματος ἐπὶ τινι αἰτία χρησίμη εἰς σωτηρίαν τῶν ἀπίστων δυσωπουμένων πολλάκις οὐ τὴν τῶν λόγων ἀπόδειξιν, ἀλλὰ τὴν τῶν σημείων ἐνέργειαν, ἀξίων ὄντων σωτηρίας.

Cod. mon. p. 62—65. — 5 φησιν αὐτὸς codex, sed literis α et β supra versum scriptis voces in eum quem ego exhibui ordinem redactae sunt. Johann. xvii 6^a 4^b. — 7 Johann. xvii 25. — 8 videtur sei (σ' εἰ?) exaratum fuisse: tinea impedivit, quominus accuratius statuerem. — 10 Marc. xvi 17. — 12 κεναῖς. — 13 ad οὐ . . . βλάβῃ refero quod in margine habetur: γρ. καὶ οὐδὲν αὐτοὺς ἀδικήσει. — 16 χωρηγουμένων. — 22 Luc. x 20.

οὐδὲ γὰρ πάντες οἱ ἀσεβεῖς ὑπὸ τῶν θαυμάτων ἐντρέπονται. καὶ τούτου
 μάρτυς αὐτὸς ὁ θεός, ὡς ὅταν λέγῃ ἐν τῷ νόμῳ ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις
 λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ καὶ ἐν χεῖλεσιν ἑτέροις καὶ οὐ μὴ πιστεύσωσιν.
 οὔτε γὰρ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπίστευσαν τῷ θεῷ, Μωϋσέως τοσαῦτα σημεῖα
 καὶ τέρατα πεποιηκότος, οὔτε τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων τῷ χριστῷ 5
 πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν αὐτοῖς θεραπεύσαντι. καὶ οὔτε
 ἐκείνους ἐδυσώπησε βράβδος ψυχουμένη εἰς ὄφιν καὶ Νεῖλος αἱματού-
 μενος, οὔτε τούτους τυφλοὶ ἀναβλέποντες καὶ χωλοὶ περιπατοῦντες καὶ
 νεκροὶ ἀνιστάμενοι. καὶ τῷ μὲν ἀνθίσταντο Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς, τῷ
 δὲ Ἄννας καὶ Καϊάφας. οὕτως οὐ πάντας δυσωπεῖ τὰ σημεῖα, ἀλλὰ 10
 μόνους τοὺς εὐγνώμονας, ὧν καὶ χάριν εὐδοκεῖ ὁ θεὸς ἐπιτελεῖσθαι
 δυνάμεις ὡς σοφὸς οἰκονόμος οὐ τῆ τῶν ἀνθρώπων ἰσχύϊ, ἀλλὰ τῆ
 ἑαυτοῦ βουλήσει. ταῦτα δὲ φαμεν ἐπὶ τῷ μὴ ἐπαίρεσθαι τοὺς λαμ-
 βάνοντας χαρίσματα τοιαῦτα κατὰ τῶν μὴ λαβόντων, χαρίσματα δὲ
 λέγομεν τὰ διὰ τῶν σημείων, ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος πιστεύσας διὰ 15
 χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν εἰς αὐτόν τε καὶ τὸν ἄχραντον αὐτοῦ πατέρα καὶ
 τὸ πανάγιον καὶ ζωοποιὸν αὐτοῦ πνεῦμα, ὅς οὐκ εἴληφε χάρισμα πνευ-
 ματικόν. αὐτό τε γὰρ τὸ ἀπαλλαγῆναι πολυθέου ἀσεβείας καὶ πιστεῦσαι
 θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ χάρισμά ἐστι θεοῦ, τό τε ἀπορριψαί τὸ Ἰουδαϊκόν
 κάλυμμα καὶ πιστεῦσαι ὅτι εὐδοκία θεοῦ ὁ πρὸ αἰῶνων μονογενὴς ἐν 20
 ὑστέρω καιρῷ ἐκ παρθένου γεγέννηται δίχα ὁμιλίας ἀνδρὸς καὶ ὅτι
 ἐπολιτεύσατο ὡς ἄνθρωπος ἄνευ ἁμαρτίας, πληρώσας πᾶσαν δικαιο-
 σύνην τὴν τοῦ νόμου, καὶ ὅτι οἰκεία συγχωρήσει καὶ βουλῇ σταυρὸν
 ὑπέμεινεν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας, θεὸς ὢν λόγος, καὶ ὅτι ἀπέθανε καὶ
 ἐτάφη καὶ ἀνέστη διὰ τριῶν ἡμερῶν καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἕως τεσσα- 25
 ράκοντα ἡμερῶν παραμείνας τοῖς ἀποστόλοις καὶ πληρώσας πᾶσαν
 διάταξιν ἀνελήφθη ἐπ' ὄψεσιν αὐτῶν πρὸς τὸν ἀπρστείλαντα αὐτόν
 θεὸν καὶ πατέρα. ὁ ταῦτα πιστεύσας οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ ἀλόγως, ἀλλὰ
 κρίσει καὶ πληροφορίᾳ, χάρισμα εἴληφεν ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ὡσαύτως δὲ καὶ
 ὁ πάσης αἰρέσεως ἀπαλλαγείς. μὴ οὖν τις τῶν ποιούντων τὰ σημεῖα 30
 καὶ τὰ τέρατα κρινέτω τινὰ τῶν πιστῶν μὴ ἀξιοθέντα ἐνεργεῖν. διὰ-
 φορα γὰρ εἰσι τὰ τοῦ θεοῦ χαρίσματα παρ' αὐτοῦ, διὰ χριστοῦ καὶ
 τοῦ ἁγίου πνεύματος διδόμενα, καὶ σὺ μὲν εἴληφας τοῦτο, ἐκεῖνος δὲ
 ἄλλο τι. ἢ γὰρ λόγον σοφίας ἢ γνώσεως ἢ διακρίσεως πνευμάτων ἢ
 πρόγνωσιν τῶν μελλόντων ἢ λόγον διδακτικόν ἢ ἀνεξικακίαν ἢ ἐγκρά- 35
 τειαν ἐννομον. καὶ γὰρ Μωϋσῆς, ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, ἐν Αἰγύπτῳ

ἐπιτελῶν σημεῖα οὐ κατεπήρθη τῶν ὁμοφύλων καὶ Θεὸς κληθεὶς οὐκ
 ἠλαξονεύσατο κατὰ τοῦ ἰδίου προφήτου Ἀαρών. ἀλλ' οὔτε ὁ τοῦ Ναυῆ
 Ἰησοῦς, ἠγησάμενος μετ' αὐτὸν τοῦ λαοῦ καὶ ἐν τῷ πρὸς Ἰεβουσαίους
 πολέμῳ στήσας τὸν ἥλιον κατὰ Γαβαὼν καὶ τὴν σελήνην κατὰ φάραγγα
 5 Ἐλῶν διὰ τὸ μὴ αὐταρκεῖν πρὸς τὴν νίκην τὴν ἡμέραν, ἐπήρθη κατὰ
 τοῦ Φηνεὲς καὶ τοῦ Χαλέβ. οὔτε Σαμουὴλ τοσαῦτα παράδοξα σημεῖα
 ποιήσας παρ' οὐδὲν ἠγήσατο τὸν Θεοφιλῆ Δαβίδ, καίτοι ἀμφότεροι
 προφήται καὶ ὅς μὲν ἀρχιερεὺς, ὅς δὲ βασιλεὺς. καὶ ἑπτὰ χιλιάδων
 ὑπαρχουσῶν ἁγίων ἐν Ἰσραὴλ τῶν μὴ καμψάντων γόνου τῆ Βάαλ, μόνος
 10 Ἡλίας ἐν αὐτοῖς καὶ ὁ τούτου μαθητῆς Ἐλισσαῖος θαυματουργοὶ
 γεγόνασιν, ἀλλ' οὔτε Ἡλίας τὸν οἰκονόμον Ἀβδιού ἐξεμυκτήρισεν,
 φοβούμενον μὲν τὸν Θεόν, οὐ ποιῶντα δὲ σημεῖα, οὔτε Ἐλισσαῖος τὸν
 ἑαυτοῦ μαθητὴν φρίττοντα τοὺς πολεμίους ὑπερεῖδεν. ἀλλὰ γὰρ οὔτε
 Δανιὴλ ὁ σοφός, δεύτερον ῥυσθεὶς ἐκ στόματος λεόντων, οὐδὲ οἱ τρεῖς
 15 παῖδες ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς ἐξουδένωσαν τοὺς λοιποὺς τῶν ὁμο-
 φύλων. ἠπίσταντο γὰρ ὅτι οὐ τῆ οἰκείᾳ δυνάμει τῶν δεινῶν περιεγίνοντο,
 ἀλλὰ τῆ Θεοῦ ἰσχύϊ καὶ σημεῖα ἐπετέλουν καὶ τῶν δυσχερῶν ἀπηλλάτ-
 τοντο. οὐκοῦν μηδεὶς ὑμῶν ἐπαιρέσθω κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, κἂν προφή-
 τῆς ἢ κἂν θαυματοποιός. εἰ γὰρ δοθεῖη μηκέτι ποῦ τινα εἶναι ἄπιστον,
 20 περιττὴ λοιπὸν ἔσται ἡ τῶν σημείων ἐνέργεια. τὸ μὲν γὰρ εἶναι εὐσεβῆ
 ἐκ τῆς τοῦ τινὸς ἐννοίας, τὸ δὲ θαυματοποιὸν ἐκ τῆς τοῦ ἐνεργοῦντος
 δυνάμεως, ὧν τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἡμᾶς ὄρα, τὸ δὲ δεύτερον Θεὸν
 τὸν ἐνεργοῦντα δι' ἃς προείπομεν αἰτίας. οὐκοῦν μήτε βασιλεὺς ἐξου-
 θενεῖτω τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατηγούς μήτε ἄρχοντες τοὺς ὑπηκόους. μὴ
 25 ὄντων γὰρ τῶν ἀρχομένων περιττοὶ οἱ ἄρχοντες καὶ μὴ ὄντων στρατη-
 γῶν οὐ σταθήσεται ἡ βασιλεία. ἀλλὰ μηδὲ ἐπίσκοπος ἐπαιρέσθω
 κατὰ τῶν διακόνων ἢ τῶν πρεσβυτέρων μήτε μὴν οἱ πρεσβύτεροι κατὰ
 τοῦ λαοῦ. ἐξ ἀλλήλων γὰρ ἔστιν ἡ σύστασις τοῦ συναθροίσματος. ὁ τε
 γὰρ ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι τίνων εἰσὶν ἱερεῖς; καὶ οἱ λαϊκοὶ τίνων
 30 εἰσὶ λαϊκοί; καὶ τὸ μὲν εἶναι χριστιανὸν ἐφ' ἡμῖν, τὸ δὲ ἀπόστολον ἢ
 ἐπίσκοπον ἢ ἄλλο τι οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ διδόντι Θεῷ τὰ χαρί-
 σματα. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω διὰ τοὺς ἀξιοθέοντας
 χαρισμάτων ἢ ἀξιωμαμάτων, ἐκεῖνο δὲ προστίθεμεν τῷ λόγῳ ὅτι οὔτε
 πᾶς ὁ προφητεύων ὁσὶος οὔτε πᾶς ὁ δαίμονας ἐκβάλλων ἅγιος. καὶ
 35 γὰρ καὶ Βαλαάμ ὁ τοῦ Βεῶρ ὁ μάντις προεφήτευσεν δυσσεβῆς ὢν καὶ
 Καϊάφας ὁ ψευδώνυμος ἀρχιερεὺς· πολλὰ δὲ καὶ ὁ διάβολος λέγει καὶ
 οἱ ἄμφ' αὐτὸν δαίμονες καὶ οὐ παρὰ τοῦτο μέτεστιν αὐτοῖς εὐσεβείας

35 δυσσεβής. ita 4, 6 quo loco in mg. περί δυσσεβῶν βασιλέων καὶ ἐπισκόπων. 13, 24 recte.

σπινθήρ. ἀγνοία γάρ εἰσι κεκαλυμμένοι δι' ἐκούσιον κακόνιοιαν. δῆλον οὖν ὅτι οἱ ἀσεβεῖς, κἄν προφητεύωσιν, οὐκ ἀποκαλύπτουσι διὰ τῆς προφητείας τὴν ἑαυτῶν ἀσέβειαν οὐδὲ οἱ δαίμονας ἐκβάλλοντες ἐκ τῆς τούτων ὑποχωρήσεως ὁσιωθήσονται. ἀλλήλους γὰρ ἀπατῶσι, καθάπερ 5 καὶ οἱ τὰς παιδιὰς γέλωτος ἔνεκεν ἐπιδεικνύμενοι, καὶ τοὺς προσανέχοντας αὐτοῖς ἀπολλύουσιν. οὔτε γὰρ βασιλεὺς δυσσεβῆς βασιλεὺς ἔτι ὑπάρχει, ἀλλὰ τύραννος, οὔτε ἐπίσκοπος ἀγνοία ἢ κακονοία πεπεισμένος ἔτι ἐπίσκοπός ἐστιν, ἀλλὰ ψευδώνυμος, οὐ παρὰ Θεοῦ, ἀλλὰ παρὰ ἀνθρώπων προβληθεῖς, ὡς Ἀνανίας καὶ Σαμαίας ἐν Ἰσραὴλ καὶ Σεδεκίας καὶ Ἀχίας, οἱ ἐν Βαβυλῶνι ψευδοπροφήται. ἀλλὰ γὰρ καὶ Βαλαάμ ὁ μάν- 10 τισ τιμωρίαν ἔτισε διαφθεύρας τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῷ Βεελφεγῶρ καὶ Καϊάφας ὕστερον αὐτοφονευτὴς ἑαυτοῦ γέγονε καὶ οἱ υἱοὶ Σκευᾶ, ἐπιχειροῦντες δαίμονας ἐλαύνειν, ὑπ' αὐτῶν τραυματῖαι γενόμενοι ἔφυγον ἀπρεπῶς καὶ οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ Ἰουδα ἀσεβήσαντες παντοῖαν τιμωρίαν ἔτισαν. δῆλον οὖν ὡς καὶ οἱ ψευδώνυμοι ἐπίσκοποι 15 καὶ πρεσβύτεροι οὐκ ἐκφεύξονται τὴν παρὰ Θεοῦ δίκην. ῥηθήσεται γὰρ αὐτοῖς· καὶ νῦν ὑμεῖς, οἱ ἱερεῖς, οἱ φαυλίζοντές μου τὸ ὄνομα, παραδώσω ὑμᾶς εἰς σφαγὴν ὡς Σεδεκίαν καὶ Ἀχίαν, οὓς ἀπετηγάνισε βασιλεὺς Βαβυλῶνος, ὡς φησὶν Ἰερεμίας ὁ προφήτης. ταῦτα δὲ φάμεν οὐ τὰς ἀληθεῖς προφητείας ἐξουθενοῦντες (ἴσμεν γὰρ αὐτὰς 20 κατ' ἐπίπνοϊαν Θεοῦ ἐν τοῖς ὁσίοις ἐνεργεῖσθαι), ἀλλὰ τὸ θράσος τῶν ἀλαζονευομένων καταστέλλοντες καὶ προστιθέντες ἐκεῖνο ὅτι τῶν τοιούτων περιαιρεῖ ὁ Θεὸς τὴν χάριν. ὑπερηφάνοις γὰρ ὁ Θεὸς ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. Σίλας μὲν οὖν καὶ Ἀγαβος ἐφ' ἡμῶν προφητεύσαντες οὐ παρεξέτειναν ἑαυτοὺς τοῖς ἀποστόλοις οὔτε ὑπερέ- 25 βησαν τὰ ἑαυτῶν μέτρα, καίτοι Θεοφιλεῖς ὄντες. προεφήτευσαν δὲ καὶ γυναῖκες, τῷ μὲν παλαιῷ Μαρία ἢ Μωϋσέως καὶ Ἀαρῶν ἀδελφή, μετὰ δὲ ταύτην Δεββῶρα καὶ μετ' αὐτὴν Ὀλδὰ καὶ Ἰουδίθ, ἡ μὲν ἐπὶ Ἰωσίου, ἡ δὲ ἐπὶ Δαρείου. καὶ ἡ μήτηρ δὲ τοῦ κυρίου προεφήτευσεν καὶ Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς αὐτῆς καὶ Ἄννα. καὶ ἐφ' ἡμῶν αἱ 30 Φιλίππου θυγατέρες, ἀλλ' οὐκ ἐπήρθησαν κατὰ τῶν ἀνδρῶν αὐταί, ἀλλ' ἐφύλαξαν τὰ ἴδια μέτρα. οὐκοῦν καὶ ἐν ὑμῖν, κἄν γυνὴ τις ἢ κἄν ἀνὴρ καὶ τύχη τοιαύτης χάριτός τινος, ταπεινοφρονεῖτω, ἵνα ἐπ' αὐτῷ εὐδοκῇ ὁ Θεός. ἐπὶ τίνα γάρ, φησὶν, ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ πρᾶον καὶ ἡσυχον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους; 35

2 προφητεύουσιν. — 3 εὐσέβειαν legendum. — 17 Malach. i 6. — 19 Jerem. xxxvi (22) 22. — 23 περιαιρεῖ. Petr. I v 5. — 28 ἰουδήθ. — 34 Esai. lxxvi 2. — τὸν πρᾶον καὶ ταπεινὸν codex, sed ita ut β et a superscriptis eum quem ego exhibui ordinem restituerit.

Π.

Διατάξεις τῶν αὐτῶν ἀγίων ἀποστόλων περὶ χειροτονιῶν, διὰ Ἰπολύτου.

1. Ἄμα τοίνυν ὑπάρχοντες ἡμεῖς οἱ δώδεκα τοῦ κυρίου ἀπόστολοι τάσδε τὰς θείας ὑμῶν ἐντελλόμεθα διατάξεις περὶ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ τύπου, συμπαρόντος ἡμῶν καὶ τοῦ τῆς ἐκλογῆς* σκεύους Παύλου τοῦ συναποστόλου ἡμῶν καὶ Ἰακώβου τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν λοιπῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἑπτὰ διακόνων. πρῶτος οὖν ἐγὼ Πέτρος ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι διατάσσομαι, ὡς ἅμα πάντες διεταξάμεθα, ἐν πᾶσιν ἄμεμπτον, ἄριστον, ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐκλελεγμένον, οὐ ὀνομασθέν-
10 τος καὶ ἀρεσθέντος συνελθὼν ὁ λαὸς ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ τοῖς παροῦσιν ἐπισκόποις ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ συνευδοκείτω, ὁ δὲ πρόκριτος τῶν λοιπῶν ἐρωτάτω τὸ πρεσβυτέριον καὶ τὸν λαόν, εἰ αὐτός ἐστιν, ὃν αἰτοῦνται εἰς ἄρχοντα, καὶ ἐπινευσάντων πάλιν ἐρωτάτω, εἰ μαρτυρεῖται ὑπὸ πάντων ἄξιός ἐῖναι τῆς μεγάλης ταύτης καὶ λαμπρᾶς ἡγεμο-
15 νίας, εἰ τὰ κατὰ τὴν εἰς Θεὸν αὐτῷ εὐσέβειαν κατῶρθωται, εἰ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια πεφύλακται, εἰ τὰ κατὰ ἑαυτὸν καλῶς ᾤκονόμησεν, εἰ τὰ κατὰ τὸν βίον ἀνεπίληπτος ὑπάρχει. καὶ πάντων ἅμα κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλ' οὐ κατὰ πρόληψιν μαρτυρησάντων τοιοῦτον αὐτὸν εἶναι, ὡς ἐπὶ δικαστῇ Θεῷ καὶ χριστῷ, παρόντος δηλαδὴ καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος
20 καὶ πάντων τῶν ἀγίων καὶ λειτουργικῶν πνευμάτων, ἐκ τρίτου πάλιν πυθέσθω, εἰ ἄξιός ἐστιν ἀληθῶς τῆς λειτουργίας, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθῆσεται πᾶν ῥῆμα. καὶ συνθεμένων αὐτῶν ἐκ τρίτου ἄξιον εἶναι, ἀπαιτεῖσθωσαν οἱ πάντες σύνθημα καὶ δόντες προθύμως ἀκουέσθωσαν. καὶ σιωπῆς γενομένης εἰς τῶν πρώτων ἐπι-
25 σκόπων ἅμα καὶ δυσὶν ἑτέροις πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου ἐστῶς, τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων σιωπῇ προσευχομένων, τῶν δὲ διακόνων τὰ θεῖα εὐαγγέλια ἐπὶ τῆς τοῦ χειροτονουμένου κεφαλῆς ἀνεπτυγμένα κατεχόντων, λεγέτω πρὸς Θεόν·

2. Εὐχ. χειροτονίας ἐπισκόπου.

30 Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, ὁ γινώσκων τὰ πάντα πρὶν γενέσεως, σὺ ὁ δοὺς ὄρους ἐκκλησίας διὰ λόγου χάριτός σου, ὁ προορίσας τε * ἀπ' ἀρχῆς γένος δίκαιον ἐξ Ἀβραάμ, ἄρχοντάς τε καταστήσας, τό τε ἀγίασμά σου μὴ

1 Cod. mon. p. 65—73. — 5* ἐκκλησίας MOV. — 7 ἐγὼ φημι. ἐπ. V. — 8 ὡς ἄ. π. δ. ~ OV. — 10 ἀρέσκοντος OV. — 14. 15 ἡγεμονείας OV. — 15 κατόρθωται M. — 17 ὑπάρχη OV. — 18 μαρτυρισάντων OV. — 25 καὶ ~ OV. — 29 Εὐχή OV. et ita semper. — 32 πρ. γενέσθωσαν OV. — 33* τὸ OV. — 34 ἄρχ. καὶ ἱερεῖς κατ. OV.

καταλιπὼν ἀλειτούργητον, ὁ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου εὐδοκήσας ἐν οἷς ἡρετίσω δοξασθῆναι· καὶ νῦν ἐπίχεε τὴν παρὰ σοῦ δύναμιν τοῦ ἡγεμονικοῦ πνεύματος, ὅπερ διὰ τοῦ ἡγαπημένου σου παιδὸς Ἰησοῦ χριστοῦ δεδωρησάμενος τοῖς ἀγίοις σου ἀποστόλοις, οἱ καθίδρυσαν τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὸν ἀγίασματός σου εἰς δόξαν καὶ αἶνον ἀδιάλειπτον τοῦ ὀνόματός σου. καρδιογνώστα πάντων, [δὸς] ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον, ὃν ἐξελέξω εἰς ἐπισκοπὴν σου τὴν ἀγίαν, καὶ ἀρχιερατεύειν σοὶ ἀμέμπτως, λειτουργοῦντα νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἀδιαλείπτως τε ἰλάσκεισθαι τῷ προσώπῳ σου καὶ προσφέρειν σοὶ τὰ δῶρα τῆς ἀγίας σου ἐκκλησίας καὶ τῷ πνεύματι τῷ ἀρχιερατικῷ ἔχειν ἐξουσίαν ἀφιέναι ἀμαρτίας κατὰ τὴν ἐντολὴν σου, διδόναι κλήρους κατὰ τὸ πρόσταγμα σου, λύειν τε πάντα σύνδεσμον κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκας τοῖς ἀποστόλοις, εὐαρεστεῖν τέ σοι ἐν πραότητι καὶ καθαρᾷ καρδίᾳ, προσφέροντά σοι ὁσμὴν εὐωδίας διὰ τοῦ παιδὸς σου Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, μεθ' οὗ σοὶ [δόξα,] κράτος, τιμὴ σὺν ἀγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

3. Περὶ χειροτονίας πρεσβυτέρου.

Ἐγὼ ὁ φιλούμενος ὑπὸ τοῦ κυρίου διατάσσομαι ὑμῖν τοῖς ἐπισκόποις· πρεσβύτερον χειροτονῶν, ὡς ἐπίσκοπε, τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐπιτίθει αὐτός, τοῦ πρεσβυτερίου παρεστῶτός σοι καὶ τῶν διακόνων, καὶ ἐπευχόμενος λέγε·

4. Εὐχ. χειροτονίας πρεσβυτέρου.

Κύριε παντοκράτωρ, ὁ βασιλεὺς ἡμῶν, ὁ διὰ χριστοῦ τὰ πάντα δημιουργήσας καὶ δι' αὐτοῦ τῶν ὄλων προνοῶν· ἐπίβλεψον καὶ νῦν ἐπὶ τὴν ἀγίαν σου ἐκκλησίαν καὶ αὐξήσον αὐτήν καὶ * πλήθυνον τοὺς ἐν αὐτῇ προσετώτας καὶ δὸς δύναμιν πρὸς τὸ κοπιᾶν αὐτοὺς λόγῳ καὶ ἔργῳ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ λαοῦ σου. καὶ ἐπίθε ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον τὸν ψήφῳ καὶ κρίσει τοῦ κλήρου παντός εἰς πρεσβυτέριον ἐπιδοθέντα καὶ ἐμπλήσον αὐτὸν πνεῦμα χάριτος καὶ συμβουλίας τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ κυβερνᾶν τὸν λαόν σου ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ· ὃν τρόπον ἐπεῖδες ἐπὶ λαὸν ἐκλογῆς σου καὶ προσέταξας Μωϋσεὶ αἰρετίσασθαι πρεσβυτέρους, οὓς ἐπλησας πνεύματος, ὅπως ἐμπλησθεῖς ἐνεργημάτων ἱαματικῶν καὶ λόγων διδακτικῶν ἐν πραότητι παιδεύῃ σου τοῦτον εἰλικρινῶς ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ σου ἱερουργ-

1 καταλιπὼν. — 2 ἡρετήσω M, ἡρετήσω „MS“. — 3 πνεύματός σου OV. — 4 δὸς praebent OV, ~ M. — 5. 9 ἀδ. ἰλ. τὸ πρόσωπόν OV. — 10 ἀναφιέναι OV. — 12 δέδωκας OV. — 15 δόξα praebent OV, ~ M. — 23 παντοκράτωρ MOV. — 25 * καὶ ~ OV. — 26 ἔργῳ καὶ λόγῳ OV. — 29 συμβουλίας MOV. — 30 ἐπίθε MOV. — 31 αἰρετήσασθαι MOV. Num. xi 16. — 32 ἰατικῶν OV. — 33 σου [τὸν λαόν] τοῦτον Fabricius.

γίας ἀμώμως ἐκτελεῖ διὰ τοῦ χριστοῦ σου, μεθ' οὗ σοι δόξα καὶ σέβας
σὺν ἀγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

5. Περὶ χειροτονίας διακόνου.

Ἐγὼ Φίλιππος διατάσσομαι· διάκονον καταστήσεις, ὡς ἐπίσκοπε,
5 ἐπιθεῖς αὐτῷ τὰς χεῖρας, παρεστῶτός σοι παντός τοῦ πρεσβυτερίου καὶ
τῶν διακόνων, καὶ ἐπευξάμενος λέγε·

6. Εὐχ. χειροτονίας διακόνου.

Ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἀληθινός, ὁ ἀψευδής καὶ πλουτῶν εἰς
πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους σε ἐν ἀληθείᾳ, ὁ φοβερὸς ἐν βουλαῖς,
10 ὁ σοφὸς διανοίᾳ, ὁ κραταιὸς καὶ μέγας, εἰσάκουσον προσευχῆς ἡμῶν, κύριε,
καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τόνδε, τὸν προχειριζό-
μενόν σοι εἰς διακονίαν, καὶ πλησον αὐτὸν πνεύματος καὶ δυνάμεως,
ὡς ἐπλησας Στέφανον τὸν πρωτομάρτυρα καὶ μιμητὴν τῶν παθημάτων
τοῦ χριστοῦ σου, καὶ καταξίωσον αὐτὸν, εὐαρέστως λειτουργήσαντα τὴν
15 ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ διακονίαν ἀτρέπτως, ἀμέμπτως, ἀνεγκλήτως,
μείζονος ἀξιώσθηναι βαθμοῦ διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ χριστοῦ σου, τοῦ
μονογενοῦς υἱοῦ σου· μεθ' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας σὺν ἀγίῳ
πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

7. Περὶ χειροτονίας διακονίσσης.

Ἐγὼ Βαρθολομαῖος διατάσσομαι· διακόνισσαν καθιστῶν, ὡς
20 ἐπίσκοπε, ἐπιθήσεις αὐτῇ τὰς χεῖρας, παρεστῶτός σοι τοῦ πρε-
σβυτερίου καὶ τῶν διακόνων καὶ τῶν διακονισσῶν, καὶ εὐχόμενος
ἐρεῖς·

8. Εὐχ. χειροτονίας διακονίσσης.

Ὁ Θεός, ὁ αἰώνιος, ὁ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ
ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς δημιουργός, ὁ πληρώσας πνεύματος ἀγίου Μαριὰμ
καὶ Δεββῶραν καὶ Ἄνναν καὶ Ὀλδάν, ὁ μὴ ἀπαξιώσας τὸν μονογενῆ
σου υἱὸν γεννηθῆναι ἐκ γυναικὸς, ὁ καὶ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου καὶ
ἐν τῷ ναῷ προχειρισάμενος τὰς* φρουρούς τῶν ἀγίων σου πυλῶν· αὐτὸς
30 καὶ νῦν ἐπιδε ἐπὶ τὴν δούλην σου τήνδε, τὴν προχειριζομένην εἰς δια-
κονίαν, καὶ δὸς αὐτῇ πνεῦμα ἅγιον καὶ καθάρισον αὐτὴν ἀπὸ παντός
μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος πρὸς τὸ ἐπαξίως ἐπιτελεῖν αὐτὴν τὸ
ἐγχειρισθῆναι αὐτῇ ἔργον εἰς δόξαν σὴν καὶ ἔπαινον τοῦ χριστοῦ σου·
μεθ' οὗ σοι ἡ δόξα καὶ προσκύνησις σὺν ἀγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας
35 τῶν αἰώνων. ἀμήν.

1 ἐκτελεῖ M. — 5 σου OV. — 10 post κύριε OV addunt καὶ ἐνώτισται τὴν δέησιν ἡμῶν.
— 13 τῶν ~ OV. — 18 ἀμήν ~ OV. — 20 ὡ ~ OV. — 29* τοὺς M, τὰς φρουράς OV. —
34 ἡ ~ OV. — 35 ~ OV.

9. Περὶ χειροτονίας ὑποδιακόνου.

Ἐγὼ Θωμᾶς διατάσσομαι· ὑποδιάκονον χειροτονῶν, ὃ ἐπίσκοπε, ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα καὶ εὐχόμενος ἔρεῖς·

10. Εὐχ. χειροτονίας ὑποδιακόνου.

Δέσποτα Θεέ, δημιουργέ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτοῖς, 5
ὁ καὶ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου τοὺς νεωκόρους ἀναδείξας τῶν ἁγίων σου σκευῶν φύλακας· αὐτὸς καὶ νῦν ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τόνδε, τὸν προχειρισθέντα ὑποδιάκονον, καὶ δὸς αὐτῷ πνεῦμα ἅγιον πρὸς τὸ ἐπαξίως ἐφάπτεσθαι τῶν λειτουργικῶν σου σκευῶν καὶ ποιεῖν τὸ θέλημά σου διὰ παντός διὰ τοῦ χριστοῦ σου· μεθ' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας 10
σὺν τῷ ἁγίῳ σου πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

11. Περὶ ἀναγνώστου.

Ἀναγνώστης καθίσταται, ἐπιδιδόντος αὐτῷ βιβλίον τοῦ ἐπισκόπου. οὐδὲ γὰρ χειροθετεῖται.

12. Περὶ ὁμολογητῶν. 15

Ἐγὼ Ἰάκωβος Ἀλφαιοῦ διατάσσομαι· ὁμολογητῆς οὐ χειροτονεῖται. γνώμης γὰρ τοῦτο καὶ ὑπομονῆς. τιμῆς δὲ μεγάλης ἐπάξιός ἐστιν, ὡς ὁμολογήσας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων. ἐὰν δὲ χρεῖα αὐτοῦ εἰς ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον γένηται, χειροτονεῖται. εἰ δὲ τις ὁμολογητῆς μὴ χειροτονηθεὶς ἀρπάσῃ ἑαυτῷ ἀξίωμα 20 τοιοῦτον, ὡς διὰ τὴν ὁμολογίαν, ὁ τοιοῦτος καθαιρεῖσθω. οὐ γὰρ ἔστιν, ἐπεὶπερ ἤρνηται τὴν χριστοῦ διάταξιν καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων.

13. Ὁ αὐτὸς περὶ παρθένων.

Ἐγὼ Ἰάκωβος Ἀλφαιοῦ διατάσσομαι· παρθένος οὐ χειροτονεῖται. ἐπιταγὴν γὰρ κυρίου οὐκ ἔχομεν. γνώμης γὰρ ἔστι τὸ ἔπαθλον, 25 οὐκ ἐπὶ διαβολῇ τοῦ γάμου, ἀλλ' ἐπὶ σχολῇ τῆς εὐσεβείας.

14. Περὶ χηρῶν.

Κἀγὼ Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος τάδε περὶ χηρῶν διατάσσομαι· χήρα οὐ χειροτονεῖται, ἀλλ' εἰ* μὲν ἐκ πολλοῦ ἀπέβαλε τὸν ἄνδρα καὶ σωφρόνως καὶ ἀκαταγνώστως ἔζησε καὶ τῶν οἰκείων ἄριστα 30 ἐπεμελήθη, ὡς Ἰουδίθ καὶ Ἄννα αἱ σεμνόταται, κατατασσέσθω εἰς τὸ χηρικόν. εἰ δὲ νεωστὶ ἀπέβαλε τὸν ὁμόζυγον, μὴ πιστευσέσθω, ἀλλὰ χρόνῳ ἢ νεότες κρινέσθω. τὰ γὰρ πάθη ἔσθ' ὅτε καὶ συγγηρᾶ ἀνθρώποις, μὴ ὑπὸ κρείττονος χαλινουῦ εἰργόμενα.

3 ἐπ' αὐτῷ OV. — 4 Εὐχὴ ἐπὶ χειροτονίᾳ ὑπ. OV. — 11 τῷ, σου et τῶν αἰώνων ~ OV. — 19 γένηται post αὐτοῦ OV. — 20 αὐτῷ OV. — 22 τὴν τοῦ χ. OV. χεῖρον M. — 24 ὁ Ἰ. OV. — 26 δήμου M „MS“, ego γάμου ex editis petivi. — 29* ἢ „MS“. — 31 ἐπιμελήθη M. Ιουδήθ M. — 32 νεοστὶ M. — 33 συγγηρᾶ MOV, ego συγγηρᾶ ex editis arcessivi.

15. Ὁ αὐτὸς περὶ ἐπορκιστῶν.

Ἐπορκιστῆς οὐ χειροτονεῖται. εὐνοίας γὰρ ἐκουσίου τὸ ἔπαθλον καὶ χάριτος Θεοῦ, διὰ χριστοῦ, ἐπιφοιτήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὁ γὰρ λαβὼν χάρισμα ἰαμάτων δι' ἀποκαλύψεως ὑπὸ Θεοῦ ἀναδείκνυται, 5 φανερᾶς οὔσης πάσης τῆς ἐν αὐτῷ χάριτος. ἐὰν δὲ χρεῖα γένηται αὐτοῦ εἰς ἐπίσκοπον ἢ εἰς πρεσβύτερον ἢ εἰς διάκονον, χειροτονεῖται.*

16. Σίμωνος τοῦ καναναίου ὑπὸ πόσων ἐπισκόπων ὀφείλει χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπος.

Κἀγὼ Σίμων ὁ καναναῖος διατάσσομαι ὑμῖν, ὑπὸ πόσων ὀφείλει 10 χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπος. ὑπὸ τριῶν ἢ δύο ἐπισκόπων ὀφείλει χειροτονεῖσθαι. ἐὰν δὲ τις ὑπὸ ἐνὸς χειροτονηθῇ ἐπισκόπου, καθαιρεῖσθαι καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας. ἐὰν δὲ ἀνάγκη ὑπὸ ἐνὸς καταλάβῃ χειροτονηθῆναι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι πλείονας παραγενέσθαι, διωγμοῦ ὄντος ἢ ἄλλης τοιαύτης αἰτίας, ψήφισμα κομιζέσθαι τῆς ἐπιτροπῆς 15 πλειόνων ἐπισκόπων.

17. Τοῦ αὐτοῦ κανόνες ἐκκλησιαστικοί.

Ἐπίσκοπος εὐλογεῖ, οὐκ εὐλογεῖται, χειροτονεῖ, προσφέρει, εὐλογία ἀπαρὰ ἐπισκόπων λαμβάνει, παρὰ δὲ πρεσβυτέρου οὐδαμῶς.

Ἐπίσκοπος καθαιρεῖ πάντα κληρικὸν ἄξιον ὄντα καθαιρέσεως πλὴν β 20 ἐπισκόπου. μόνος γὰρ οὐχ οἶδός τε.

Πρεσβύτερος εὐλογεῖ, οὐκ εὐλογεῖται, εὐλογίας δέχεται παρὰ ἐπισκόπου γ καὶ συμπρεσβυτέρου, χειροθετεῖ, οὐ χειροτονεῖ, οὐ καθαιρεῖ, ἀφορίζει δὲ τοὺς ὑποβεβηκότας, ἐὰν ὧσιν ὑπεύθυνοι τῇ τοιαύτῃ τιμωρίᾳ.

Διάκονος οὐκ εὐλογεῖ, οὐ δίδωσιν εὐλογία, λαμβάνει δὲ παρὰ ἐπισκόπου δ 25 καὶ πρεσβυτέρου, οὐ βαπτίζει, οὐ προσφέρει, τοῦ δὲ ἐπισκόπου ἢ τοῦ πρεσβυτέρου προσενεγκόντος, αὐτὸς ἐπιδίδωσι τῷ λαῷ, οὐχ ὡς ἱερεὺς, ἀλλ' ὡς διακονούμενος ἱερεῦσιν. τῶν δὲ ἄλλων κληρικῶν τὸ τοῦ διακόνου ἔργον ποιῆσαι οὐδενὶ ἐξόν.

Διακόνισσα οὐκ εὐλογεῖ, ἀλλ' οὐδὲ τι ὧν ποιοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι ἢ οἱ ε 30 διάκονοι ἐπιτελεῖ, ἀλλ' ἢ τοῦ φυλάττειν τὰς θύρας καὶ ἐξυπηρετεῖσθαι τοῖς πρεσβυτέροις ἐν τῷ βαπτίζεσθαι τὰς γυναῖκας, διὰ τὸ εὐπρεπές. Διάκονος ἀφορίζει ὑποδιάκονον, ἀναγνώστην, ψάλτην, διακόνισσαν, ἐὰν 5 δέη τι τοιοῦτον, μὴ παρόντος πρεσβυτέρου.

5 πᾶσι OV. — 6 * hoc loco teste Fabricio insertae leguntur in libro vindobonensi αὶ διαταγαὶ αὶ διὰ Κλήμεντος καὶ κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Χαίρετε κτέ. v. canones aegyptiacos. — 7 καν. διάταξις ἀπὸ πόσων ὀφείλει OV. — 12 καὶ alterum ~ OV (?). καταλάβοι OV. — 17 seqq. numeros nullos in margine notavit Fabricius. — 18 πρεσβυτέρων OV. — 19, 22 καθαιρεῖ M. — 26 προσενεγχ. OV ante ἢ vers. 25. — 27 ἱερεῦσι OV. — 33 impetravit a se Fabricius, ut pro δέη ex OV (?) δὲ ἢ daret.

ζ Ὑποδιακόνῳ οὐκ ἐξῆν ἀφορίσαι οὔτε μὴν ἀναγνώστη ἢ ψάλτη οὐδὲ διακονίῃσιν, οὐ κληρικόν, οὐ λαϊκόν. ὑπηρεῖται γὰρ εἰσι διακόνων.

η 18. Περὶ ἀπαρχῶν καὶ δεκατῶν.

Ὁ αὐτὸς Σίμων ὁ καναναῖος διατάσσομαι πᾶσαν ἀπαρχὴν προσκομίζεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς διακόνοις εἰς 5 διατροφὴν αὐτῶν, πᾶσαν δὲ δεκάτην προσφέρεσθαι εἰς διατροφὴν τῶν λοιπῶν κληρικῶν καὶ τῶν παρθένων καὶ τῶν χηρῶν καὶ τῶν ἐν πενίᾳ ἐξεταζομένων. αἱ γὰρ ἀπαρχαὶ τῶν ἱερέων εἰσι καὶ τῶν αὐτοῖς ὑπηρετούντων.

19. Περὶ εὐλογιῶν.

10

θ Τὰς περισσευούσας ἐν τοῖς μυστηρίοις εὐλογίας κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου ἢ τῶν πρεσβυτέρων οἱ διάκονοι διανεμέτωσαν τῷ κλήρῳ, τῷ ἐπισκόπῳ μέρη τέσσαρα, τῷ πρεσβυτέρῳ μέρη τρία, τῷ διακόνῳ μέρη δύο, τοῖς δὲ ἄλλοις, ὑποδιακόνοις ἢ ἀναγνώσταις ἢ ψάλταις ἢ διακονίσαις, μέρος ἓν. τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, 15 ἕκαστον τιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ τάξιν. ἡ γὰρ ἐκκλησία οὐκ ἀταξίας, ἀλλ' εὐταξίας ἐστὶ διδασκαλία.

20. Παύλου τοῦ ἀγιωτάτου διατάξεις κανόνων ἐκκλησιαστικῶν.

Οἱ πρῶτως προσιόντες τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐσεβείας διὰ τῶν διακόνων προσαγέσθωσαν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τὰς 20 αἰτίας ἐξεταζέσθωσαν, οὐ χάριν προσήλθον τῷ κυριακῷ λόγῳ· οἱ δὲ προσενέγκαντες μαρτυρεῖτωσαν, ἀκριβῶσαντες τὰ κατ' αὐτούς. ἐξεταζέσθω δὲ αὐτῶν ἀκριβῶς καὶ ὁ τρόπος καὶ ὁ βίος καὶ εἰ δοῦλοι εἰσὶν ἢ ἐλεύθεροι. καὶ ἐὰν ἦ τις δοῦλος, ἐρωτάσθω ὁ δεσπότης αὐτοῦ εἰ μαρτυρεῖ αὐτῷ· εἰ δὲ μή, ἀποβαλλέσθω, ἕως ἂν ἄξιον ἑαυτὸν 25 ἐπιδείξῃ τῷ δεσπότη· εἰ δὲ μαρτυρεῖ αὐτῷ, προσδεχέσθω. Ἐθνικοῦ οἰκέτης διδασκέσθω εὐαρεστεῖν τῷ δεσπότη, ἵνα μὴ βλασφημηταὶ ὁ λόγος. εἰ μὲν οὖν ἔχει ὁ ἀνὴρ γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ ἄνδρα, διδασκέσθωσαν ἀρκεῖσθαι ἑαυτοῖς· εἰ δὲ ἄγαμοί εἰσι· μανθανέτωσαν μὴ πορνεύειν, ἀλλὰ γαμεῖν ἐν νόμῳ. εἰ δὲ ὁ δεσπότης αὐτοῦ, πιστὸς ὢν καὶ εἰδῶς 30 ὅτι πορνεύει, οὐ δίδωσιν αὐτῷ γυναῖκα ἢ τῇ γυναικὶ ἄνδρα· ἀφοριζέσθω.

1 ἐξεστιν OV. — 2 εἰσιν OV. — 7 κ. τ. χ. ~ OV. — 9 ἐξυπηρετουμένων OV. — 13. 14 πρ. μ. δύο OV. *) τῷ διακ. μέρος ἓν Fabricius, qui adscripsit: *) in margine codicis MS. [utrum O an V?] nescio an alia manu. — 17 sequitur in monacensi spatium vacuum duodecim versuum. — 18 Περὶ χειροτονιῶν καὶ ἐτέρων ἐκκλησιαστικῶν καταστάσεων. [καταστ. ~ V]. Παύλου τοῦ ἀγίου ἀποστόλου διατάξεις περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν. Κἀγὼ Παῦλος ὁ τῶν Ἀποστόλων ἐλάχιστος τάδε διατάσσομαι ὑμῖν τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις [ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις V.] περὶ κανόνων· OV. — 19. 20 δ. τῶν Κανόνων OV. — 21 οἱ τε OV. — 22 μαρτ. αὐτοῖς, ἄ. OV. — 24 post δοῦλος OV addunt: εἰ μὲν πιστοῦ δοῦλος ὑπάρχη. — κύριος pro δεσπότης OV. — 25 pro εἰ altero OV ἐάν. eidem ἑαυτὸν ἄξιον. — 26. 27 εἰ δὲ ἐθνικοῦ ἢ οἰκ. OV. — 27 Tit. ii 5. — 28 ὁ ἀνὴρ ~ OV. — 29 ἑαυτ. καὶ σωφρονεῖν. εἰ OV.

Ἐάν τις δαίμονα ἔχη, διδασκείσθω μὲν τὴν εὐσέβειαν, μὴ προσδε-
 χείσθω δὲ εἰς κοινωνίαν, πρὶν ἂν καθαρῶσθῃ. εἰ δὲ θάνατος κατεπείγει,
 προσδεχέσθω. Εἴ τις πορνοβοσκός, ἢ παυσάσθω μαστροπέειν ἢ ἀπο-
 βαλλέσθω. Πόρνη προσιοῦσα ἢ παυσάσθω ἢ ἀποβαλλέσθω. Εἰδωλοποιοὺς
 5 προσίων ἢ παυσάσθω ἢ ἀποβαλλέσθω. Τῶν ἐπὶ σκηνῆς ἔάν τις προσίῃ
 ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ ἡνίοχος ἢ μονομάχος ἢ σταδιοδρόμος ἢ λουδεμπιστὴς
 ἢ ὀλυμπικός ἢ χοραύλης ἢ κιθαρῖστος ἢ λυριστὴς ἢ ὄρχησιν ἐπι-
 δεικνύμενος ἢ κάπηλος ἢ παυσάσθωσαν ἢ ἀποβαλλέσθωσαν. Στρατιώ-
 10 τῆς προσίων διδασκείσθω μὴ ἀδικεῖν, μὴ συκοφαντεῖν, ἀρκείσθαι δὲ τοῖς
 διδομένοις ὀψωνίοις. πειθόμενος μὲν προσδεχέσθω, ἀντιλέγων δὲ ἀπο-
 βαλλέσθω. Ἀρρητοποιός, κίναιδος, βλάξ, μάγος, ὄχλαγωγός, ἐπαιιδός,
 λώταξ ἦτοί οἱ καταδαπανῶν ἐν τοῖς αἰσχροῖς τὸν βίον αὐτοῦ, περιάμματα
 ποιῶν, περικαθαίρων, οἰωνιστὴς, συμβολοδείκτης, παλμῶν ἐρμηνεύς,

Manu prima explicationes vocabulorum rariorum in margine adiectae sunt:
 λουδεμπιστῆς ὁ τῶν παιγνίων ἄρχων· λουθα γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις εἰσὶ τὰ
 παίγνια. εἴρηται δὲ καὶ λουδεμπαίκτης. ἀρρητοποιός ὁ αἰσχροουργός, ὁ ἄλεκτα ποιῶν.
 κίναιδος ὁ πόρνος καὶ ἀνδρόγυνος καὶ ὄρνειν ἢ λεγομένη ἴυγξ ἢ αἰ προαγωγὸς
 χρωῶνται πρὸς φίλτρα. βλάξ παρ' Ἀθηναίοις ὁ προβατώδης. λώταξ θυμελικός
 τις. περικαθαίρων ὁ διὰ θυσιῶν δοκῶν λύειν νόσους ἢ ἀμαρτίας. συμβ. ὁ διὰ
 συμβόλων ἀποδεικνύς τι πονηρόν. παλμῶν ἐρμηνεύς ὁ ἐν τῷ ἐκπηθᾶν τι τοῦ σώματος
 ἐκ πλεονασμοῦ αἵματος ἢ ἐνδείας πνεύματος συμβήσασθαι τι τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν ἢ
 πονηρῶν μαντευόμενος. Pagina codicis 74 haec habentur: Σχο. τῶν ὀπισθεγεγραμ-
 μένων δύο κεφαλαίων τῶν ἐκ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων, ὧν ἡ ἀρχὴ· κείμενον.
 Τῶν ἐπὶ σκηνῆς. κείμενον. Καὶ ἀρρητοποιός. Σχο. λουδεμπιστῆς ἐρμηνεύεται ὁ δια-
 κορητὴς ἤγουν ὁ παρθενοφθόρος. λουθος γὰρ παρὰ τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῃ ἢ φθορά.
 Ἀρρητοποιός δὲ ὁ τὰ ἀπηγορευμένα χριστιανικῆ πολιτείας διαπραττόμενος. Ἡ δὲ
 λώταξ φωνὴ ποία τις ἐστίν; ἐκ τοῦ ἀποτελουμένου λεγομένη. ἐστὶ δὲ τοιοῦτόν τι
 τὸ λεγόμενον· ἐπιδεικνύμενοί τινες τὸ παλαιὸν τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην,
 βαυκάλια στρογγύλα πληροῦντες οἴνου εἰς ὕψος ἀνέπεμπον. καὶ εἶπερ ἡχὴ τις
 ἐγένετο ἐν τῷ ἀναφέρεσθαι τὸ βαυκάλιον, σημεῖον τοῦτο ἐποιοῦντο τῆς ἀγά-
 πης τῷ ποιῶ τῷ ἤχου τὸ ποσὸν συμμετροῦντες αὐτῆς. Περιαμματοποιός δὲ
 λέγεται ὁ περιάπτων τισὶ δέλτους γεγραμμένας μετ' ἐπιθῶν εἰς φυλακὴν τοῦ
 τινός ἢ καὶ ἄλλα τινὰ οὕτω λεγόμενα φυλακτά. Περικαθαίρων λέγεται ὁ ὕδασι
 ἐπιρραίνων ἐσκευασμένοις μετ' ἐπιθῆς, εἰς κάθαρσιν δὴθέν τινα. Οἰωνιστὴς ὁ ἐν
 τῇ πτήσει τῶν ὀρνέων τὴν τοῦ συμφέροντος ἢ τούναντίου ἐκβασιν λογιζόμενος.
 Μαστροπός ὁ ἰδιωτικῶς λεγόμενος μαυλιστὴς. Συμβολοδείκτης ὁ τὰς συναντή-
 σεις τε καὶ ὑπαντήσεις μῆνυμά τι (scriptum est μηνύματι) τιθέμενος τῶν ἐσομένων
 αὐτῷ. Παλμῶν ἐρμηνεύς νοεῖσθω σοι ὁ τοῖς ἐρωτῶσιν ἐπιλύων τὰς διαφόρους

1 ἔχει OV. — 2 καθαρῶσθῃ OV. κατεπείγει OV. — 3 πορν. εἴη, η OV. τοῦ μαστρ. OV. —
 4 „προσιῶσα MS.“ Fabric. — verba eidwλ. — 5 ἀποβ. in margine manu prima, praemisssa voce
 κείμενον et signo w eo loco inserta, quo exhibui. — 6 προσίῃ OV. — 7 λουδεμπέκτης
 „MS.“ teste Fabricio, qui λουδεμπαίκτης edidit curavit. — 7 ἢ λυριστῆς ~ OV. — 9 μηδὲ συκοφ. OV.
 — 10 ὀψ. τοῖς διδομένοις αὐτῷ. πειθ. οὖν πρ. OV. — 11 ὄχλ. ~ OV. post ἐπ. OV ἀστρολόγος,
 μάγος, θηρεπαιιδός, λώταξ, ὄχλαγωγός, περικαθαίρων, οἰωνιστὴς, συμβολοδιδάκτης, π. ἐ.

φυλαττόμενος ἐν συναντήσῃ λώβας ὄψεων ἢ ποδῶν ἢ ὀρνίθων ἢ γαλῶν ἢ ἐπιφωνήσεων ἢ παρακροαμάτων συμβολικῶν χρόνῳ δοκιμαζέσθωσαν. δυσέκνιπτος γὰρ ἢ κακία. παυσάμενοι οὖν προσδεχέσθωσαν, μὴ πειθόμενοι δὲ ἀποβαλλέσθωσαν. Παλλακὴ τινος ἀπίστου δούλη ἐκείνῳ μόνῳ σχολάζουσα προσδεχέσθω· εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους ἀσελγαί- 5 νει, ἀποβαλλέσθω. Πιστὸς ἐὰν ἔχη παλλακὴν, εἰ μὲν δούλη ἐστί, παυσάσθω καὶ νόμῳ γαμείτω, εἰ δὲ ἐλευθέρα, ἐγκαμείτω αὐτὴν νόμῳ· εἰ δὲ μὴ, ἀποβαλλέσθω. Ἑλληνικοῖς τις ἔθῃσιν ἐξακολουθῶν ἢ ἰουδαϊκοῖς μύθοις ἢ μετατιθέσθω ἢ ἀποβαλλέσθω. Θεατρομανία εἴ τις πρόσκειται ἢ κυνηγίοις ἢ ἵπποδρομικοῖς ἀγῶσιν, ἢ παυσάσθω ἢ 10 ἀποβαλλέσθω. ^α Ὁ μέλλον κατηχεῖσθαι τρία ἔτη κατηχεῖσθω. εἰ δὲ σπουδαῖός τις ἢ καὶ εὐνοίαν ἔχη, προσδεχέσθω, ὅτι οὐχ ὁ χρόνος, ἀλλ' ὁ τρόπος κρίνεται. Ὁ διδάσκων εἰ καὶ λαϊκὸς εἶη, ἔμπειρος δὲ τοῦ λόγου καὶ τὸν τρόπον σεμνός, διδασκέτω. ἔσονται γὰρ πάντες διδασκατοὶ Θεοῦ. Πᾶς πιστὸς ἢ πιστὴ ἔωθεν ἀναστάντες ἐξ ὕπνου πρὸ τοῦ 15 τὸ ἐργόχειρον ἐπιτελέσαι νιψάμενοι προσευχέσθωσαν· εἰ δὲ τις λόγος κατηχήσεως γίνεται, προτιμησάτωσαν τοῦ ἔργου τὸν λόγον τῆς εὐσεβείας. Πιστὸς ἢ πιστὴ τοῖς οἰκέταις εὐμενῶς προσεχέτωσαν, καθῶς καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι διαταξάμεθα καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἐδιδάξαμεν.

21. Πέτρου καὶ Παύλου τῶν ἀγίων ἀποστόλων διατάξεις περὶ τοῦ 20 φυλάττειν ἕκαστον τάξιν καὶ λειτουργίαν.

Ἐγὼ Πέτρος καὶ Παῦλος διατάσσομεν ἐργάζεσθαι τοὺς λαοὺς πέντε ἡμέρας, ^β σάββατον δὲ καὶ κυριακὴν σχολάζετωσαν τῇ ἐκκλησίᾳ κινήσεις τῶν μελῶν οἷον ὤμου ἢ ὀφθαλμοῦ ἢ ἄλλου τινὸς μέρους ἢ μορίου τοῦ σώματος. παλμὸς γὰρ ἢ κινήσις. Τὸ δὲ κίναϊδος ὄνομα τὸν πόρνον παριστάτω σοι (παρὰ γὰρ τὸ κινεῖν τὰ αἰδοῖα λέγεται) ἢ τὸν ἑτέροις, ὡς τινες λέγουσι, τὴν τῶν αὐτῶν κίνησιν ὑπεξάπτοντα. Βλάξ δὲ ὁ τρυφηλὸς καὶ διακεχυμένος ἐστί. Ἄλόγοις δὲ μιγνυμένους τοὺς ἀλογευομένους ἢ καὶ ποτε τοῦτο διαπραξαμένους καὶ ἀποσχομένους. Τὸν δ' ἐκ τοῦ σατανικοῦ ἔρωτος ἀσπασμὸν τῶν ἀρρένων διὰ τῆς τῶν γλωσσῶν ἐμβολῆς μισασμὸν χειλέων ἴσθι καλεῖσθαι τε καὶ εἶναι, ὡς ὁ μέγας Βασιλεὺς φησιν ἐν ὁ κανόνι. ad extrema in margine adscriptum est: ἐκ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ τοῦ ἀγίου Βασιλείου.

α) Περὶ τούτου ζήτηι τῆς β συνόδου κανόνα ζ, τῆς ς κανόνα κε καὶ δε καὶ τοῦ ἀγίου Βασιλείου κανόνα ε καὶ πδ. — β) τὸ περὶ τοῦ σαββάτου ἀναιρεῖ

1 ὄψεως OV. ἢ ποδῶν ~ OV. — 3 παυσ. δὲ πρ. OV. — 4 Παλλακῆς „MS.“ — 5. 6 ἀσελγαίνῃ OV. — 6 παλλ., ἐὰν μὲν δούλην, π. OV. — 7 ἐλευθέραν, γαμείτω OV. — 8 ante Ἑλλ. OV: ἐὰν δὲ καὶ πιστῆ [πίσται „MS.“ teste Fabricio] δούλη συναφθῆ, ἢ παυσάσθω ἢ ἀποβαλλέσθω. — ἔθῃσιν τις OV. — 9 Θε. usque ad pg. 12, 11 ἀποβ. OV post κρίνεται pg. 12, 13. — 12 τις εἶη OV. — ἔχει M, ἔχει περὶ τὸ πρᾶγμα OV. — ὅτι οὐ χρόνος OV. — 13 ἀλλὰ τρόπος OV. — 14. 15 Johann. vi 45. — 15. 16 πρὸ τοῦ ἔργου ἐπ. OV. cf. Justinian. Novell. rly p. 203 med. ed. Haloand. — 16. 17 ἐὰν δ. τ. λόγου κατήχησις γένηται, προτιμησάτω τοῦ OV. — 18 ἢ ἢ OV. — 19 ἐπιστ. διατάξαμεν M. — 20. 21 διατ. περὶ ἀργίας δούλων OV. — 22 Ἐ. Παῦλος καὶ Πέτρος διατασσόμεθα OV. — δούλους πρὸ λαοῦς OV.

διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς εὐσεβείας. τὸ μὲν γὰρ σάββατον εἶπομεν
δημιουργίας τρόπον ἔχειν, τὴν δὲ κυριακὴν ἀναστάσεως. Τὴν μεγάλ-
λην ἑβδομάδα πᾶσαν καὶ τὴν μετ' αὐτὴν ἀργεῖτωσαν οἱ δοῦλοι, ὅτι ἡ
μὲν πάθους ἐστίν, ἡ δὲ ἀναστάσεως, καὶ χρεῖα διδασκαλίας, τίς ὁ
5 παθῶν καὶ ἀναστάς ἢ τίς ὁ συγχωρήσας καὶ ἀναστήσας. Τὴν ἀνά-
ληψιν ἀργεῖτωσαν διὰ τὸ πέρας τῆς κατὰ χριστὸν οἰκονομίας. Τὴν
πεντηκοστὴν ἀργεῖτωσαν διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος
τὴν δοθεῖσαν τοῖς πιστεύουσιν εἰς χριστόν. Τὴν τῶν γενεθλίων ἑορτὴν
ἀργεῖτωσαν διὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἀπροσδόκητον χάριν τοῖς ἀνθρώποις δεδό-
10 σθαι, γεννηθῆναι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου ἐπὶ
σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου. Τὴν τῶν Θεοφανίων ἑορτὴν ἀργεῖτωσαν διὰ τὸ
ἐν αὐτῇ ἀνάδειξιν γεγενῆσθαι τῆς τοῦ χριστοῦ Θεότητος, μαρτυ-
ρήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ βαπτίσματι καὶ τοῦ παρακλήτου
ἐν εἶδει περιστεῶς ὑποδείξαντος τοῖς παρεστώσι τὸν μαρτυρηθέντα.
15 Ἄτας ἡμέρας τῶν ἀποστόλων ἀργεῖτωσαν. διδάσκαλοι γὰρ ὑμῶν
εἰς χριστόν κατέστησαν καὶ πνεύματος ὑμᾶς ἠξίωσαν ἁγίου. Τὴν
ἡμέραν Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος ἀργεῖτωσαν καὶ τῶν λοιπῶν
ἁγίων μαρτύρων, τῶν προτιμησάντων χριστόν τῆς ἑαυτῶν ζωῆς.
22. Εὐχὰς ἐπιτελεῖτε ὄρθρου καὶ τρίτη ὥρᾳ καὶ ἕκτη καὶ ἑνάτῃ καὶ
20 ἑσπέρας καὶ ἀλεκτοροφωνίας. ὄρθρου μὲν, ὅτι ἐφώτισεν ἡμᾶς ὁ
κύριος, παραγαγὼν τὴν νύκτα καὶ ἐπαγαγὼν τὴν ἡμέραν. τρίτη δέ,
ὅτι ἐν αὐτῇ ἀπόφασιν ἀπὸ Πιλάτου ἔλαβεν ὁ κύριος. ἕκτη δέ, ὅτι
ἐν αὐτῇ ἐσταυρώθη ὁ χριστός. ἑνάτῃ, ὅτι πάντα κεκίνητο τοῦ δε-
σπότητος σταυρουμένου, φρίττοντα τὴν τόλμαν τῶν δυσσεβῶν Ἰουδαίων
25 [καὶ] μὴ φέροντα τὴν τοῦ κυρίου ὕβριν. ἐφ' ἑσπέρας δὲ εὐχαρι-
στοῦντες ὅτι ἡμῖν ἔδωκεν ἀνάπαυσιν καθημερινῶν κόπων τὴν νύκτα.
ἀλεκτρούων δὲ κραυγῇ διὰ τὸ τὴν ὥραν εὐαγγελίξασθαι τὴν
ὁ κθ κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, περὶ δὲ τῆς κυριακῆς ζήτηι τῶν βασιλικῶν νο-
μίμων βιβλίον ζ, τίτλον ιζ, κεφάλαιον ιθ καὶ τοῦ βασιλέως κυρίου Λέοντος
νεαρὰν νδ, θεσπίζουσιν παρὰ πάντων ἀδιαστόλως τιμᾶσθαι τὴν ἁγίαν κυριακὴν
ἡμέραν. — α) ζήτηι τὴν πη νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυρίου Λέοντος τυποῦσαν τιμᾶσθαι
καὶ τὰς μνήμας τῶν θείων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας Ἀθανασίου
καὶ Βασιλείου τοῦ μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης,
Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου, Κυρίλλου καὶ Ἐπιφανίου.

1 εἶπομεν ~ OV. — 2 λόγον pro τρόπον OV. — δὲ μεγ. OV. — 5 συγχωρ. καὶ ἀναστάς M. —
6 χρ. ἀναστάσεως M. — 8 ὠρηθεῖσαν pro δοθεῖσαν OV. — χρ. Ἰησοῦν OV. — 9. 10 χ. δεδ. ἀνθρ. OV.
— 10 καὶ γενν. OV. — λόγον Ἰησοῦν τὸν Χριστόν ἐκ OV. — 11 τῶν Ἐπιφανίων OV. — 16 κατεστά-
θησαν OV. — 19 capitū 22 praemittunt OV rubricam Περὶ Εὐχῶν. — 20 μὲν εὐχαριστοῦντες ὅτι
γε ἐφ. OV. ἡμῖν pro ἡμᾶς „MS“ Fabricii. — 22 ἀπόφασιν M, ἀπόφασιν ἐν αὐτῇ ὑπὸ Πιλ. OV. —
23 ὁ ~ OV. — ἐν. δέ, ὅτι ἐν αὐτῇ τὰ πάντα OV. — 25 [καὶ] ~ MOV. — τὴν post κυρίου OV. ἐφ'
~ OV. — 26 δέδωκεν OV. — ἀν. τῶν μεθήμερινῶν OV. Cobet variae lectiones p. 281.

παρουσίαν τῆς ἡμέρας εἰς ἐργασίαν τῶν τοῦ φωτός ἔργων. Εἰ μὴ δυνατὸν ἐν ἐκκλησίᾳ προῖεναι διὰ τοὺς ἀπίστους, κατ' οἶκον συνάξεις, ὡς ἐπίσκοπε, ἵνα μὴ εἰσέρχεται ἀσεβῆς εἰς ἐκκλησίαν εὐσεβῶν. οὐχ ὁ τόπος γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἀγιάζει, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τὸν τόπον. ἐὰν δὲ ἀσεβεῖς κατέχῃσι τὸν τόπον, φευκταῖός σοι ἔστω διὰ τὸ
 5 βεβηλωσθαι ὑπ' αὐτῶν. ὡς γὰρ ὅσοι ἱερεῖς ἀγιάζουσιν, οὕτως οἱ ἐναγεῖς μιαινούσιν. εἰ δὲ μήτε ἐν οἴκῳ ἅμα μήτε ἐν ἐκκλησίᾳ συναθροισθῆναι δυνατόν, ἕκαστος [παρ'] ἑαυτῷ ψαλλέτω, ἀναγινώσκέτω, προσευχέσθω, ἢ καὶ ἅμα δύο ἢ τρεῖς. ὅπου γὰρ ἂν ὦσι, φησὶν ὁ κύριος, δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖ
 10 εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Πιστὸς μετὰ κατηχομένου μηδὲ κατ' οἶκον προσευχέσθω. τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; Πιστὸς ἢ πιστὴ δούλις συναφθέντες ἢ ἀφιστάσθωσαν ἢ ἀποβαλλέσθωσαν. 23. ^α Ἐπιτελείσθω τρίτα τῶν κεκοιμημένων ἐν ψαλμοῖς καὶ προσευχαῖς διὰ τὸν διὰ τριῶν ἡμερῶν ἐγεγθέντα καὶ ἕννατα εἰς ὑπόμνησιν τῶν πε-
 15 ριόντων καὶ τῶν κεκοιμημένων καὶ τεσσαρακοστὰ κατὰ τὸν παλαιὸν τύπον (Μωϋσῆν γὰρ οὕτως ὁ λαὸς ἐπένηθη) καὶ ἐνιαύσια ὑπὲρ μνησίας αὐτῶν διδόνθω ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς πένησιν εἰς ἀνάμνησιν αὐτῶν. Ταῦτα δὲ περὶ εὐσεβῶν λέγομεν. περὶ γὰρ ἀσεβῶν ἐὰν τὰ τοῦ κόσμου ὄψῃ πένησιν, οὐδὲν ὀνήσεις αὐτούς. ὧ γὰρ
 20 περιόντι ἐχθρὸν ἦν τὸ θεῖον, δῆλον ὅτι καὶ μεταστάντι. οὐ γὰρ ἔστιν ἀδικία παρ' αὐτῷ. δίκαιος γὰρ ὁ κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησε καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ. 24. Ἐν δὲ ταῖς μνήμαις* αὐτῶν καλούμενοι μετὰ εὐταξίας ἐστιᾶσθε καὶ φόβου θεοῦ ὡς δυνάμενοι καὶ πρεσβεύειν ὑπὲρ τῶν μεταστάντων. πρεσβύτεροι γὰρ καὶ διάκονοι
 25 χριστοῦ ὑπάρχοντες νήφειν ὀφείλετε πάντοτε καὶ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἐτέρους, ἵνα δύνησθε τοὺς ἀτάκτους νουθετεῖν. λέγει γὰρ ἡ γραφή· οἱ δυνάσται θυμῶδεις εἰσὶν οἶνον μὴ πινέτωσαν, ἵνα μὴ πιόντες ἐπιλάθωνται τῆς σοφίας καὶ ὀρθὰ κρίνειν οὐ δύνωνται. οὐκοῦν καὶ οἱ πρε-
 α) περὶ τῶν τρίτων, θ καὶ μ ἄλλην αἰτίαν παρὰ τὴν συνήθη καὶ καθωμι-
 λημένην.

2 προῖεναι OV. — οἶκον „MS⁴ Fabricii. — 3 εὐσεβῆς et ἀσεβῶν OV. — 5 ἐὰν — τόπον ~ OV? — 6 ἀπ' αὐτῶν OV. — οἱ ὅσοι OV. — 8 [παρ'] ~ MOV. — 9 Matth. xviii 20. γὰρ ἐὰν MOV, v. Hermannum ad Vigerum 313. ὡσιν OV. — 10 τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐκεῖ OV. — 11 μήτε M. — 12 Cor. II vi 14. — 12 ante τίς OV: οὐ γὰρ δίκαιον τὸν μεμνημένον μετὰ τοῦ ἀμυήτου συμμολύνεσθαι. Εὐσεβῆς μετὰ αἰρετικοῦ μηδὲ κατ' οἶκον προσευχέσθω. — 12. 13 Πιστὸς . . . ἀποβαλλ. ~ OV. capiti 23 inscriptum Περὶ μνημοσύνων apud OV. — 17 Deut. xxxiv 8. — ἐνιαύσια M. — 18 αὐτῶν. καὶ διδ. OV. — 20 ὀνήσεις M. ὀν. αὐτῶν. OV. — 22 Psalm. x (8*) 7: vix comparandus Esaj. lxii 11. Tertullian. de idolol. 20 sicut scriptum est: ecce homo et facta eius, quo loco v. Pamelium. Θεός pro κύριος OV. — 23 capiti 24 inscriptum Περὶ τοῦ μὴ μεθύσκεσθαι OV. * μνησίας OV. — 27 Prov. xδ 72, 73 (8^b 4, 5). — 29 δύνανται M. οὐ μὴ δ. OV. — οὐκ οὖν καὶ οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ Πρ. OV.

σβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι μετὰ τὸν Θεὸν τὸν παντοκράτορα καὶ τὸν ἡγα-
πημένον αὐτοῦ υἱὸν δυνάσται ὑπάρχουσι τῆς ἐκκλησίας. τοῦτο δὲ φαμεν
οὐχ ἵνα μὴ πίωσιν (ἄλλως γὰρ οὐκ ἔστιν ὑβρίσαι τὸ ὑπὸ Θεοῦ γενόμε-
νον εἰς εὐφροσύνην), ἀλλ' ἵνα μὴ παροινῶσιν. οὐ γὰρ εἶπεν ἡ γραφή
5 μὴ πίνειν* οἶνον, ἀλλὰ τί φησι; μὴ πίνειν* οἶνον εἰς μέθην. καὶ πάλιν·
ἄκανθαι φύονται ἐν χειρὶ τοῦ μεθύσου. Τοῦτο δὲ οὐ περὶ τῶν ἐν κλήρω
μόνον φαμέν, ἀλλὰ καὶ περὶ παντὸς λαϊκοῦ χριστιανοῦ, ἐφ' οὗ ἐπικέ-
κληται τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ. καὶ αὐτοῖς γὰρ
εἶρηκε· τίνοι οὐαί; τίνοι θόρυβοι; τίνοι ἀηδίαι καὶ λέσχαι; τίνος πελιδνοὶ
10 οἱ ὄφθαλμοί; τίνοι συντριμματα διὰ κενῆς; οὐ τῶν χρονιζόντων ἐν
οἴνῳ καὶ κατασκοπούντων ποῦ πότοι γίνονται; 25. Τοὺς διωκομένους διὰ
πίστιν καὶ εἰς πόλιν ἐκ πόλεως φεύγοντας διὰ τὸ μεμνησθαι τῶν λόγων
τοῦ κυρίου προσλαμβάνεσθε. ἐπιστάμενοι γὰρ ὅτι τὸ μὲν πνεῦμα πρό-
θυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής, ἀποδιδράσκουσι καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν
15 ὑπαρχόντων προσίενται, ἵνα ἀνεξάρνητον ἐφ' ἑαυτοῖς τὸ ὄνομα τοῦ
χριστοῦ διατηρήσωσιν. ἐπικουρεῖτε οὖν αὐτοῖς τὰ πρὸς χρείαν, ἐντολὴν
κυριακὴν πληροῦντες.

26. Περὶ εὐταξίας.

Τοῦτο δὲ κοινῇ πάντες παραγγέλλομεν, ἕκαστον ἐμμένειν ἐν τῇ αὐτῷ
20 δοθείσῃ τάξει καὶ μὴ ὑπερβαίνειν τοὺς ὅρους. οὐ γὰρ εἰσὶν ἡμέτεροι,
ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ. ὁ ἀκούων γὰρ ὑμῶν, φησὶν ὁ κύριος, ἐμοῦ ἀκούει καὶ
ὁ ἐμοῦ ἀκούων ἀκούει τοῦ ἀποστείλαντός με. καὶ ὁ ὑμᾶς ἀθετῶν ἐμὲ
ἀθετεῖ, ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με. εἰ γὰρ τὰ ἄψυ-
χα γενόμενα τὴν εὐταξίαν ἀποσώζει (οἶον νύξ, ἡμέρα, ἥλιος, σελήνη,
25 ἄστρα, στοιχεῖα, τροπαί, μῆνες, ἑβδομάδες, ὥραι) καὶ δουλεύει τῇ δια-
τυπωθείσῃ χρεῖα κατὰ τὸ εἰρημένον· ὄριον ἔθου, ὃ οὐ παρελεύσεται·
καὶ πάλιν περὶ τῆς θαλάσσης· ἐθέμην δὲ αὐτῇ ὄρια, θεῖς κλεῖθρα καὶ
πύλας, εἶπον δὴ αὐτῇ· μέχρι τούτου ἐλεύση καὶ οὐχ ὑπερβήση· πόσω
μᾶλλον ὑμεῖς ὀφείλετε μηδὲν τολμᾶν παρακινεῖν τῶν ὑμῖν κατὰ γνώμην

2 post υἱὸν OV: καὶ τὸ πανάγιον αὐτοῦ πνεῦμα. — 3 πίνωσιν OV. Sirac. xxxiv 27. καὶ pro
οὐχ OV. ὑπὸ τοῦ θεοῦ OV. — 5 ** μὴ πίνειν OV. — Aggae. i 6. — 6 Prov. xxvi 9. — τοῦ ~
OV. — 8 τοῦ Κυρίου OV. τοῦ θεοῦ ~ OV. — 9 Prov. xxiii 29, 30. εἶρηται OV. θόρυβοι OV. πέλιδνος
Fabricio deberi crediderim, non OV. — 10 ἐγχρονιζόντων OV. — 11 κατασκοπεύόντων OV.
capiti 25 in OV praemittuntur verba Περὶ τῶν διωκομένων διὰ πίστιν. — 12 μμν. τὸν λόγον OV.
— 13 Matth. xxvi 41. — τὸ ~ OV. — 15 προίενται OV. — 16 πρὸς τὰς χρεῖας OV. — 17 pro κυρ.
πλ. OV: τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκκληρωῖτες (sic). — 18 post εὐτ. OV addunt: διδασκαλία
πάντων τῶν ἀγίων Ἀποστόλων. — 19 παραγγέλλομεν M. — 19. 20 τάξει τῇ δοθείσῃ αὐτῷ, abiecta
praepositione OV. — 21 Luc. x 16. — ὁ ὑμῶν γὰρ, φησὶν ὁ K., ἀκούων OV. — 25 „deest ἡμέραι
in MS“ Fabricius, qui ἡμέραι ante ὥραι adiecit. — 26 Psalm. cγ 9 (7P). — παρελεύσονται
edī curavit Fabricius, qui „MS“ παρελεύσεται habere testis est. — 27 Job xxxviii 10. — περι-
θεῖς καὶ κλ. OV. — 28 εἶπα δὲ αὐτῇ OV. — 29 ὅμ. οὐδὲν ὀφείλετε τ. OV.

Θεοῦ παρ' ἡμῶν ὀρισθέντων; ἀλλ' ἐπειδὴ πάρεργον οἱ πολλοὶ καὶ τοῦτο
 ἠγήσαντο εἶναι, συγχέειν δὲ τὰς τάξεις καὶ τὴν ἐφ' ἑκάστῃ χειροτονίαν
 παρακινεῖν τολμῶσιν, ὑφαρπάζοντες ἑαυτοῖς ἀξιώματα μὴ δεδομένα
 καὶ ἐπιτρέποντες ἑαυτοῖς τυραννικῶς, ἃ μὴ ἔχουσιν ἐξουσίαν διδόναι, καὶ
 διὰ τοῦτο παροργίζουσι μὲν τὸν Θεόν, ὡς περ οἱ υἱοὶ Κορὲ καὶ ὁ βασιλεὺς 5
 Ὀζίας, παρ' ἀξίαν ἐπιθέμενοι ἄνευ Θεοῦ τῇ ἀρχιερωσύνῃ καὶ γενόμενοι
 οἱ μὲν πυρίφλεκτοι, ὁ δὲ κατὰ τοῦ μετώπου λεπρός, παροξύνουσι δὲ καὶ
 χριστὸν Ἰησοῦν τὸν διαταξάμενον, λυποῦσι δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
 ἀκυροῦντες αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν: εἰκότως τὸν ἐπηρτημένον κίνδυνον
 τοῖς τὰ τοιαῦτα πράττουσι προειδόμενοι καὶ τὴν εἰς τὰς Ψυχίας καὶ 10
 εὐχαριστίας ἀμέλειαν ὑφ' ὧν οὐκ ἔχρην προσαγομένης ἀσεβῶς, παί-
 γνιον ἡγουμένων τὴν ἀρχιερατικὴν τιμὴν, ἥτις μίμησιν ἔχει τοῦ μεγά-
 λου ἀρχιερέως Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ βασιλέως ἡμῶν: ἀνάγκη ἔχομεν καὶ
 τοῦτο παραινέσαι. ἤδη γὰρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τῆς ἑαυτῶν ματαιό-
 τητος. λέγομεν δὴ ὡς Μωϋσῆς, ὁ τοῦ Θεοῦ Θεράπων, ὃ ὁ Θεὸς ἐνώπιος ἐνω- 15
 πῖω ὠμίλει, ὡς εἴ τις λαλήσῃ πρὸς ἑκτουῦ φίλον, ὃ εἶπεν· οἶδά σε παρὰ πάν-
 τας, ὃ κατὰ πρόσωπον ὠμίλει καὶ οὐ δι' ἀδήλων ἢ ἐνυπνίων ἢ ἀγγέλων ἢ
 αἰνιγματῶν, οὗτος, ἡνίκα τὴν Θεῖαν νομοθεσίαν διετάσσετο, διείλε, τίνα μὲν
 χρὴ ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων [ἐπιτελεῖσθαι], τίνα δὲ ὑπὸ τῶν ἱερέων, τίνα δὲ ὑπὸ
 τῶν Λευϊτῶν, ἑκάστῃ τὴν οἰκίαν [καὶ] προσήκουσαν τῇ λειτουργίᾳ Θρη- 20
 σκεῖαν ἀπονείμας· καὶ ἅπερ μὲν τοῖς ἀρχιερεῦσι προσετέτακτο ἐπιτελεῖν,
 τούτοις τοὺς ἱερέας οὐ Θεμιτὸν ἦν προσιέναι, ἅπερ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν
 ὤριστο, τούτοις οἱ Λευῖται οὐ προσήεσαν, ἀλλ' ἕκαστος ἅπερ παρείληφεν
 ὑπηρεσίας περιγεγραμμένας ἐφύλαττεν. εἰ δὲ τις πέρα τῆς παραδόσεως
 προσιέναι ἐβούλετο, θάνατος ἦν τὸ ἐπιτίμιον. τοῦτο δὲ μάλιστα διέδειξε * 25
 καὶ ἡ κατὰ τὸν Σαοὺλ πείρα, ὃς Ψῦσαι νενομικῶς δίχα τοῦ προφήτου
 καὶ ἀρχιερέως Σαμουὴλ ἐπεσπάσατο εἰς ἑαυτὸν ἁμαρτίαν καὶ κατάραν
 ἀναπόβλητον καὶ οὐδὲ τὸ κεχρῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ εἰς βασιλέα ἐδυσώπησε
 τὸν προφήτην. ἐναργεστέρᾳ δὲ τῇ πράξει διέδειξεν ὁ Θεὸς τὰ κατὰ τὸν
 Ὀζίαν οὐκ ἐν μελετισμῷ ἡγῶν ἀναβολῇ τὰς ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ εἰσπραξά- 30
 μενος δίκας. ὁ γὰρ τῆς ἀρχιερωσύνης καταμανεῖς καὶ τῆς βασιλείας
 ἀλλότριος κατέστη καὶ τῆς ζωῆς. τὰ δὲ ἐφ' ἡμῶν ἴσως οὐκ ἀγνοεῖτε.

3 ὑφαρπάζοντες OV. ἄξ. τὰ μὴ OV. — 9 εἰκότος M. — 12 εἴ τις μίμ. M. — μίμ. περιέχει
 OV. — 13 τοῦ ~ OV. ἔσχομεν OV. — 14 vox ὀπίσω m. pr. in margine M scripta. Tim. I v 15.
 — 15 λέγωμεν OV. — 16 λαλήσει M. — πρὸς τὸν ἐ. OV. Exod. xxxiii 11, 17. — 17 διὰ δήλων
 MOV. Π'ΥΙΝ? — 19. 20 quae uncis inclusa ~ M, 20 [καὶ] etiam OV. — 21 ἀπονήμας M. —
 22 τοῖς ~ OV. — 23 προσήεσαν MOV. — ἔχ. ὡς περ εἴληφεν OV. — 24 περιγεγραμμένους „MS“
 Fabricii. — παραδόσεως M. — 25 * in margine M καὶ ἐδίδαξε. — 27 ἐσπάσατο OV. — 28 τὸ οὐ
 κεχρ. OV. — 29 ἐναργεστέρᾳ fuerat, sed a m. pr. supra versum additum in M, tuentur ἐναργε-
 στέρᾳ OV. — 30 οὐκ ἐμμελισμῷ OV. ἀναβολῇ M, quod haud scio an ferri possit. verba ἡγ-
 ἄν. ~ OV. — 32 καὶ τ. ζ. ~ OV. — δὲ καὶ ἐφ' OV.

ἴστε πάντως ἐπισκόπους παρ' ἡμῶν ὀνομασθέντας καὶ πρεσβυτέρους καὶ
 διακόνους εὐχῆ καὶ χειρῶν ἐπιθέσει, τῇ διαφορᾷ τῶν ὀνομάτων καὶ τὴν
 διαφορὰν τῶν πραγμάτων δεικνύοντας. οὐ γὰρ ὁ βουλόμενος παρ'
 ἡμῶν ἐπλήρου τὴν χεῖρα*, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κιβδήλου τῶν θαμάλεων ἐπὶ
 5 τοῦ Ἱεροβοάμ παρακεκομμένης ἱερωσύνης, ἀλλ' ὁ καλούμενος ὑπὸ τοῦ
 Θεοῦ. εἰ γὰρ μὴ Θεσμός τις ἦν καὶ τάξεως διαφορὰ, ἤρκει ἂν δι' ἐνός
 ὀνόματος τὰ ὅλα ἐπιτελέσαι· ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ κυρίου διδασθέντες ἀκολου-
 θίαν πραγμάτων τοῖς μὲν ἐπισκόποις τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐνείμαμεν,
 τοῖς δὲ πρεσβυτέροις τὰ τῆς ἱερωσύνης, τοῖς δὲ διακόνοις τὰ τῆς
 10 πρὸς ἀμφοτέρους διακονίας, ἵνα ἢ καθαρῶς τὰ τῆς θρησκείας ἐπι-
 τελούμενα. οὔτε γὰρ διάκονον προσφέρειν θυσίαν θεμιτὸν ἢ βαπτίζειν ἢ
 εὐλογίαν μικρὰν ἢ μεγάλην ποιῆσθαι, οὔτε πρεσβύτερον χειροτονίας ἐπι-
 τελεῖν. οὐ γὰρ ὅσιον ἀνεστράφθαι τὴν τάξιν. οὐ γὰρ ἔστιν ὁ Θεὸς ἀκατα-
 στασίας, ἵνα οἱ ὑποβεβηκότες τὰ τῶν κρειττόνων ἀσπάζωνται τυραννικῶς,
 15 μᾶλλον δὲ σφετερίζωνται, νομοθεσίαν καινὴν ἀναπλάττοντες ἐπὶ κακῶ
 τῶ ἑαυτῶν, ἀγνοοῦντες ὅτι σκληρὸν αὐτοῖς πρὸς κέντρα λακτίζειν. οὐ
 γὰρ ἡμᾶς ἢ τοὺς ἐπισκόπους πολεμοῦσιν οἱ τοιοῦτοι, ἀλλὰ τὸν τῶν
 ἀπάντων ἐπίσκοπον καὶ τοῦ πατρὸς ἀρχιερέα Ἰησοῦν χριστὸν τὸν κύριον
 ἡμῶν. ὑπὸ Μωσέως μὲν γὰρ τοῦ Θεοφιλεστάτου κατεστάθησαν ἀρχιερεῖς
 20 καὶ ἱερεῖς καὶ Λευῖται, ὑπὸ δὲ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἡμεῖς οἱ δέκα τρεῖς
 ἀπόστολοι, ὑπὸ δὲ τῶν ἀποστόλων ἐγὼ Κλήμης καὶ ἐγὼ Ἰάκωβος καὶ
 σὺν ἡμῖν ἕτεροι, ἵνα μὴ πάντας καταλέγωμεν, κοινῇ δὲ ὑπὸ πάντων
 ἡμῶν πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ ὑποδιάκονοι καὶ ἀναγνώσται. πρῶτος
 τοίνυν ἀρχιερεὺς ὁ μονογενὴς χριστός, οὐχ ἑαυτῷ τὴν τιμὴν ἀρπάσας,
 25 ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατρὸς κατασταθεῖς· ὃς γενόμενος ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς
 καὶ τὴν πνευματικὴν θυσίαν προσφέρων αὐτῷ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ πρὸ
 τοῦ πάθους ἡμῶν διετάξατο μόνους τοῦτο ποιεῖν, καίτοι τοιούτων
 σὺν ἡμῖν καὶ ἑτέρων ὄντων εἰς αὐτὸν πεπιστευκότων· ἀλλ' οὐ πάν-
 τως πᾶς ὁ πιστεύσας ἤδη καὶ ἱερεὺς κατέστη ἢ ἀρχιερατικῆς ἀξίας
 30 ἔτυχε[ν]. μετὰ δὲ τὴν ἀνάληψιν αὐτοῦ ἡμεῖς προσενεγκόντες κατὰ
 τὴν διάταξιν αὐτοῦ θυσίαν καθαρὰν καὶ ἀναίμακτον προσχειρισάμεθα
 ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ὧν εἰς
 ἦν Στέφανος ὁ μακάριος μάρτυς, οὐκ ἀπολειπόμενος ἡμῶν κατὰ τὴν

1 ἴστε γὰρ π. OV. — 3 δεικνύοντες OV. — 4 * χρεῖαν M. Reg. III xlii 33. — 6 εἰ μὲν
 μὴ OV. — τάξεων OV. — 7 ἐπιτελεῖσθαι. ἀλλ' OV. — 7. 8 ἀκολουθείαν OV. — 8 ἐνήμαμεν M. —
 10 ἀμφοτέροις OV. — ἴν' OV. — 11 διακόνῃ OV. — 12 πρεσβυτέρῃ contra „MS“ scripsit Fabri-
 cius. — 13 Corinth. I xiv 33. — 14 ἀσπάζ. ~ OV. — 15 μᾶλλον δὲ ~ OV. — σφετερίζονται M.
 — ἐπὶ τῷ x. OV. — 16 τῷ ~ OV. — Act. xxvi 14. — 18 πάντων OV. — Χριστὸν Ἰησοῦν OV. —
 19 ἀπὸ Μωσέως OV. — ἀρχ. κατεστ. OV. — 21 Ἐγὼ Ἰάκ. x. ε. Κλ. OV. — 24 τῇ φύσει post
 τοίνυν Fabr. contra „MS“ fidem adiecit. — 30 ἔτυχε MOV. — 31 προσχειρισάμεθα OV.

εἰς Θεὸν εὐνοίαν, ὃς τοσοῦτον τὴν Θεοσέβειαν τῇ πίστει ἀνεδείξατο καὶ τὴν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστὸν ἀγάπην, ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ δοῦναι καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, πρὸς τῶν κυριοκτόνων Ἰουδαίων λίθοις βληθεῖς· ἀλλ' ὁμοίως ὁ τοιοῦτος καὶ τηλικούτος ἀνὴρ, ὁ τῷ πνεύματι ζέων, ὁ τὸν χριστὸν ὁρῶν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς οὐρανίους πύλας ἀνεωγμένας, οὐδαμοῦ φαίνεται τοῖς μὴ ἀνήκουσι τῇ διακονίᾳ χρησάμενος ἢ Θεσίαν ἀνενεγκῶν ἢ χειρὰς ἐπιθεῖς τινι, ἀλλὰ τὸ τῆς διακονίας τάγμα φυλάξας μέχρι τέλους. οὕτως γὰρ ἔπρεπε τῷ τοῦ χριστοῦ μάρτυρι τὴν εὐταξίαν ἀποσώζειν. εἰ δὲ Φίλιππον τὸν διάκονον καὶ Ἀνανίαν τὸν πιστὸν ἀδελφὸν αἰτιῶνται τινες, ὅτι ὁ μὲν τὸν εὐνοῦχον ἐβάπτισεν, ὁ δὲ ἐμὲ Παῦλον· ἀγνοοῦσιν αὐτοί, ὃ λέγομεν ἡμεῖς. εἶπομεν γὰρ ὅτι οὐχ ἑαυτῷ τις ἀρπάζει τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, ἀλλ' ἢ παρὰ τοῦ Θεοῦ λαμβάνει, ὡς Μελχισεδὲκ καὶ Ἰακώβ, ἢ παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, ὡς Ἀαρὼν παρὰ Μωσέως. οὐκοῦν καὶ Φίλιππος καὶ Ἀνανίας οὐχ ἑαυτοὺς προεἶλαντο, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ χριστοῦ προεχειρίσθησαν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ ἀσυγκρίτου. διὰ τοι τοῦτο διδάσκωμεν καὶ παρεγγυώμεθα πᾶσι τοὺς ἐπισκόπους καὶ διδασκάλους ἡμῶν, πείθεσθαι αὐτοὺς καὶ ὑποκύπτειν τοῖς λόγοις αὐτῶν. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες. ἢ γὰρ τιμὴ ἢ πρὸς αὐτοὺς γινομένη πρὸς αὐτὸν τὸν χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν ἀναβαίνει. ἐκείνου γὰρ εἰσιν οἱ λόγοι· ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει καὶ ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται. ὁ δὲ ἀντιπίπτων ταῖς ὑμετέραις διδασκαλίαις, μᾶλλον δὲ τοῦ χριστοῦ, αὐτὸν τὸν Ἰούδαν μιμεῖται καὶ σὺν αὐτῷ τῷ πυρὶ τῷ αἰωνίῳ καταδικασθήσεται.

III.

Τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Παμφίλου ἐκ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν ἀποστόλων συνόδου, τοῦτ' ἔστιν ἐκ τῶν συνοδικῶν αὐτῶν κανόνων. μέρος τῶν ὑπ' αὐτοῦ εὔρεθέντων εἰς τὴν Ὠριγένους βιβλιοθήκην.

α Μετὰ τὴν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ ἀνάστασιν τε καὶ ἀνάληψιν τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας Γαλιλαίους ἐκάλουν οἱ τότε ἄνθρωποι· συνοδεύσαντες οὖν οἱ ἀπόστολοι ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς

1 πρὸς Θεόν OV. — ἐνεδείξατο OV. — 5 οὐρανίας OV. — 6 τ. διανοίᾳ χρ. OV. — 8 οὕτω OV. — 9 διὰ τοι et finem media, serius adscripta sunt in M, ~ OV. — 14 Μώσσεως OV. — 15 προεἶλοντο, ἀλλ' OV. — 16 quae inter διὰ τοι et finem media, serius adscripta sunt in M, ~ OV. — 17 Hebr. xiii 17. — 18 ψ. ἡμῶν M. — 19 ἀποδόσοντες M. — 21 Luc. x 16. — 23 μιμῆται M. — 23 Qui primus haec integra e codice monacensi p. 59, 60 protulit J. G. Bickellius quaedam male legit, quae tacitus correxi. ante Bickellium attigerat Fr. Turrianus (pro canon. apostol. I 25 p. 123—128 ed. Colon. 1573) libro usus, ut ipse dicit, antiquissimo. in quo transscribendo retinuit σ in fine vocabulorum, quod ne cui antiquum videatur remitto lectores ad Cobeti var. lect. p. 94. ordo canonum in Turriani codice hic fuisse videatur: α—γ, ζ—θ, δ. z. integros edidit T canonem δ et ε, integram praeterea rubricam. — 25 ante μέρος distinguendi signum nullum posuit T. 26 — ὑπ' αὐτοῦ ~ T.

Συρίας ἐχρημάτισαν τοὺς Γαλιλαίους χριστιανούς ἐν πρώτοις ὀνομά-
ζεσθαι καὶ ἔθνος ἅγιον, βασιλείον ἱεράτευμα κατὰ τὴν χάριν τοῦ
ἀγίου βαπτίσματος ἐπωνυμίαν.

Τοῦ μὴ περιτέμεσθαι τοὺς βαπτιζομένους κατὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων β
νομοθεσίαν, ὡς τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος ὄντος περιτομῆς ἀχειροποιήτου
5 ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, ἀποβαλόντας τὴν παλαιότητα
τῆς ἁμαρτίας.

Ἐισδέχεσθαι ἀπὸ παντὸς ἔθνους καὶ γένους τοὺς σωζομένους ἐν γ
τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ τοῦ κηρυχθῆναι εἰς πάντα τὰ ἔθνη τὸν λόγον
10 τῆς ἀληθείας.

Τοῦ μὴ κέτι πλανᾶσθαι τοὺς σωζομένους εἰς τὰ εἰδῶλα, ἀλλ' ἀντεικονίζειν ὃ
τὴν Θεανδρικήν ἄχραντον χειροποίητον στήλην τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ
σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ Θεραπόντων ἀντικρῦ τῶν
εἰδώλων καὶ Ἰουδαίων καὶ μὴ κέτι πλανᾶσθαι εἰς εἰδῶλα μηδὲ ὁμοιοῦ-
15 σθαι Ἰουδαίους.

Τοῦ μὴ ἐξομοιοῦσθαι χριστιανούς Ἰουδαίους ἕνεκεν ἀπόχῃς βρωμάτων, ε
ἀλλὰ καὶ ὑείων ἀπογεύεσθαι, τοῦ κυρίου Θεσπίσαντος ὅτι τὰ εἰσπορευό-
μενα εἰς τὸ στόμα οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ
στόματος, ὡς ἐκ τῆς καρδίας ἐξερχόμενα· καὶ ἵνα μὴ κατὰ γράμμα
20 ἀκολουθῇ, ἀλλὰ πνευματικῶς καὶ ἀναγωγικῶς πολιτεύηται. ἡ γὰρ
κτηνώδης συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων τὸν μὲν ἕν βδελύσσεται, τῇ δὲ
πονηρίᾳ συνέχεται κατὰ τὸν προφητικὸν λόγον ὅτι ἐχορτάσθησαν ὑείων
καὶ ἀφῆκαν τὰ κατάλοιπα τοῖς νηπίοις αὐτῶν. ὁμοίως καὶ τῶν ὀστρακο-
δέρμων καὶ ἀλεπιδώτων ἰχθύων ἀκώλυτον τοῖς χριστιανοῖς ἀπογεύσα-
25 σθαι. νοεῖται γὰρ καὶ οὕτως πνευματικῶς τὴν ἀσύνητον αὐτῶν καρδίαν
ὀστράκου δίκην ἀποβαλλομένην τὰ τῆς ἀληθείας κηρύγματα αἰνιττόμενος.

Τοῦ μὴ φιλαργυρεῖν χριστιανούς, τοῦ κυρίου λέξαντος· μὴ θησαυρίζετε ς
ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ
μάλιστα ἐξ ἀδίκων πόρων. γέγραπται γάρ· οὐδεὶς δύναται δυοῖς κυρίοις
30 δουλεύειν καὶ οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Τοῦ μὴ ἐμπαθῶς ἔχειν χριστιανὸν ἕνεκεν γαστριμαργίας καὶ τοῦ ζ
ἀπέχεσθαι ἀσελγῶν Θεάτρων καὶ μήτε ὁμνύειν προπετῶς, τοῦ κυρίου

1 Act. xi 26. — 2 Petr. I ii 9. Exod. xix 6. — 6 ἀποβαλόντες M. — 11 τοῦ μὴ πλ. et
ἀλλὰ T. — 11+13 Gregorius episcopus Pisinuntinus anno 787 in concilio nicaeno altero
canonis quarti partem priorem laudavit, praemissis verbis: ἐν τῇ κατὰ Ἀντιόχειαν συνόδῳ
τῶν ἁγίων ἀποστόλων εἴρηται. sed nec εἰς τὰ εἰδῶλα nec χειροποίητον habet et in voce χριστοῦ
subsistit. — 15 τοῖς ἰουδ. T. — 16 Τὸ μὴ M. — 17 Matth. xv 11. — 21 μὲν ~ T. —
22 Psalm. ις (?) 14 ubi Arabs Maronita et Aethiops υἱῶν = מ'יב. — 23 ἀφῆκεν T. — 23. 24 καὶ
ὀστρακόδερμον καὶ ἀλεπιδώτον ἰχθὴν ἀκ. τ. χρ. εἶναι εἰς τὸ ἀπογεύεσθαι T. — 25 οὕτω T. —
26 ἀποβαλλομένους M, ἀποβάλλεσθαι T, ἀποβαλλομένων a Bickellio male in M lectum ferri posset.
— αἰνιττ. ~ T. — 27 Matth. vi 19. — 29 Matth. vi 24. — 30 δύνασθαι M. — 32 Matth. v 34—37.

λέξαντος μὴ ὁμόσαι ὅλως μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι Θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, μήτε ἐν τῇ γῆ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως, μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναί, ναί, οὐ, οὐ· τὸ δὲ περισσὸν 5 τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

η Τοῦ ἀπέχεσθαι πάντα χριστιανὸν εὐτραπείας, αἰσχρολογίας καὶ βλασφημίας καὶ ὅσα ἐθνικὰ ἔθνη. καὶ μὴ συνομοιοῦσθαι αὐτοῖς πρὸς τὸ μὴ ἀπατηθῆναι τοὺς ἀπλουστέρους.

θ Τοῦ μὴ φαγεῖν χριστιανὸν αἷμα, ἀλλ' ἀπέχεσθαι αἵματος καὶ πνικτοῦ 10 καὶ πορνείας.

IV.

Κανόνες τῶν ἀγίων ἀποστόλων.

α Ἐπίσκοπος χειροτονεῖσθω ὑπὸ ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν.

β Πρεσβύτερος ὑπὸ ἐνὸς ἐπισκόπου χειροτονεῖσθω καὶ διάκονος καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί. 15

γ Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος παρὰ * τὴν τοῦ κυρίου διατάξιν τὴν ἐπὶ τῇ θυσίᾳ προσενέγκῃ ἕτερά τινα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἢ μέλι ἢ γάλα ἢ ἀντὶ οἴνου σίκερα ἐπιτηδευτὰ ἢ ὄρνεις ἢ ζῶά τινα ἢ ὄσπρια παρὰ τὴν

1 ὁμῶσαι M. — 4 ὁμῶσ. et μέλαινα M. — 8 ἐθνικὰ M. — 10 πνικτοῦ M. Act. xv 19. — post πορνείας distinctione nulla, ne minima quidem, posita in codice haec sequuntur: θεσπίσαντες. καὶ κανόνας διὰ κλήμεντος διαφόρων κεφαλαίων τὸν ἀριθμὸν πε. excipiuntur haec synodorum tredecim brevi enarratione. — 12 Ad canones apostolicos edendos usum sum libro monacensi p. 153—161 (M): parisino regio graeco 1324, anno MCV p. Chr. n. scripto, p. 51 C bis seqq. (r): meermanniano in usum G. A. Spangenbergii collato, v. corpus iuris civilis ed. a Spangenbergio anno MDCCIII tomo altero, p. 808—814 (m): editione Zonarae parisina anni MDCXVIII pag. 1—45 (P): editione patrum apostolicorum cotelerio-clericiana anni MDCCXXIV (tomo priori, pg. 442—454) quam indico litera C, quum litera c significem lectiones in eiusdem margine notatas, loco unde sumptae sint non indicato: editione novellarum justinianearum haloandrianae anni MDXXXI pg. 231—224 i. e. 234 (H). sed caveant qui opera mea usuri sunt, ne quid e silentio meo concludant in testibus em, quorum m cum H consentire censendus esset, si quis eum accurate collatum esse posset sibi persuadere. ac me ipsum excusatum velim, si in conferendo regio graeco vel erravero vel minus me quam cupiam accuratum praestitero. nam et in arte, quum hunc excuterem, rudior eram neque mihi transscribenti tempus satis suppetebat, qui syriacis et arabicis colligendis intentus essem et bibliothecae parisiensis gazis undequaque distringerer. ceterum lectiones marginis coteleriani (c) ex HP plerumque desumptae sunt, ita ut eorum usus fere nullus sit. neque eas libro meo adjunxissem, nisi de quadam mea neglegentia (etsi illa nulla futura fuisset) clamores cieri noluissem. scholia graeca e libro monacensi petita sunt. K. τ. ἀγ. καὶ πανσέπτων ἀποστόλων H et addito numero πε P. Κανόνες οἱ λεγόμενοι τῶν ἀγίων ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος πε r. Κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ τῶν αὐτῶν ἀγίων ἀποστόλων C. — 13 χειροτ. post ἐπισκ. C. — 14 χειροτ. ~ C. — 16 *κατὰ M. — τὴν ὑπὸ κυρίου C, sed c ut nos. — 17 τὸ τοῦ θεοῦ θυσ. C, sed c ut nos. — 18 σικ. ἢ τινα ἐπιτηδ. c, Haloander in *notis recogniti operis*: (H*) „σίκερα deest ἢ τινα“. post σίκερα comma posuit C. — ὄρνια pro ὄρνεις r? — ὡς ante παρὰ addunt He.

- διάταξιν: καθαιρείσθω, πλὴν νέων χίδρων^α ἢ σταφυλῆς τῷ καιρῷ τῷ
 δέονται. μὴ ἐξὸν δὲ ἔστω προσάγεσθαι τι ἕτερον πρὸς τὸ θυσιαστήριον
 ἢ ἔλαιον εἰς τὴν λυχνίαν καὶ θυμίαμα τῷ καιρῷ τῆς ἁγίας προσφορᾶς.^β
 Ἡ ἄλλη πᾶσα ὀπώρα εἰς οἶκον ἀποστελλέσθω ἀπαρχὴ τῷ ἐπισκόπῳ δ
 5 καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ θυσιαστήριον. δῆλον δὲ, ὡς ὁ
 ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐπιμερίζουσι τοῖς διακόνους καὶ τοῖς λοιποῖς
 κληρικοῖς.^γ
 Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλ- ε
 λέτω προφάσει εὐλαβείας· ἐὰν δὲ ἐκβάλλῃ, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ
 10 καθαιρείσθω.
 Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμ- ς
 βανέτω· εἰ δὲ μὴ, καθαιρείσθω.
 Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος τὴν ἁγίαν τοῦ πάσχα ἡμέραν ζ
 πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσῃ, καθαιρείσθω.^δ
 15 Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἡ
 ἱερατικοῦ προσφορᾶς γενομένης μὴ μεταλάβῃ, τὴν αἰτίαν εἰπάτω· καὶ
 ἐὰν ἢ εὐλογος, συγγνώμης τυγχανέτω. εἰ δὲ μὴ λέγῃ: ἀφοριζέσθω, ὡς
 αἴτιος βλάβης γενόμενος τῷ λαῷ καὶ ὑπόνοιαν ἐμποιήσας κατὰ τοῦ
 προσενέγκαντος ὡς μὴ ὑγιῶς προσενέγκαντος.
 20 Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς καὶ τῶν γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παρα- θ

α) In summo margine post alia quaedam nunc mutila: Χίδρα λέγονται
 ἅπαντες οἱ νεαροὶ καρποὶ τῶν ὄσπριων καὶ τῶν σιτινίων καρπῶν οἶον κριθαί τε καὶ
 ζεαί. διάφορος δὲ ἡ ζεαί. ζεαί γὰρ καὶ τὸ γυμνόκριτον ὀνομάζεται καὶ ἡ σίκαλις
 οὐ πολλοῖς ἐκφωνουμένη [ἐκφον^ο cod.] ὑπὸ τοὺς σιτονίους καὶ ἡ ὄλυρα, ἣν καὶ
 βρῶμόν φασι, καὶ ἡ ὄρυζα καὶ ὁ ἔλυμος [ἔλιμος eodex] ὁ πίστος. ταύτας δὲ φασι
 τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν προσφέρουσιν ἐν τῷ ναῷ τοῦ εὐλογηθῆναι ὑπὸ τῶν
 ἱερέων ἐν τῇ θείᾳ ἱεροουργίᾳ ἐν καιρῷ ἰδίῳ τῆς συλλογῆς αὐτῶν.

β) σημειῶσαι καὶ τὸν κη κανόνα τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ, τὸν λβ καὶ τὸν νζ.

γ) ὄρα καὶ τὸν ιη τῆς ἐν Νικαίᾳ.

δ) ἀναγίνωσκε καὶ τὸν λη τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

1 διάταξιν κυρίου ποιῶν, καθ. He. ante πλὴν punctum posuit H, τῷ καιρῷ τῷ δέονται ante
 πλὴν C, sed c ut nos. — χύδρων H, χίδρων m, πυρῶν H*, χιδ. ἢ στάχους σίτου ἢ σταφ. C,
 qui στάχους suasit. ἢ στάχ. σίτ. ~ c. — 2 δὲ et ἕτερον ~ C, sed c ut nos. ἕτερον τι P. —
 εἰς pro πρὸς HP. — 3 καὶ pro ἢ C, sed c ut nos. — τὴν ~ H, sed habet Spangenbergius.
 τ. ἁγίαν λυχν. C, sed c ut nos. τῷ et ἁγίας ~ H. τῆς θείας ἀναφορᾶς C, sed cm ut nos. —
 4 ἡ δὲ ἄλλη C, sed δὲ non praebet c. — 6 ἐπιμ. καὶ τοῖς C, καὶ non agnoscitur a c. —
 9 ἐκβάλλει H, ἐκβαλῆ Cr. — 11. 12 ἀναλαμβανέσθω Cr, sed c ut nos. — 12 μήγε C, sed
 μὴ c. — 14 ἐπιτελέσει HPc. — 15 ἢ prim. ~ P. — 17 ἐὰν εὐλογος ἢ HCr, ἀν ἢ εὐλ. P. —
 λέγει Hg, λέγει P, sed λέγῃ m. — 18 γινόμενος HP, γενηθεὶς C, γενόμενος c. — ἐμποιήσας
 etiam m, ποιήσας H. — 19 ὡς μ. ὕ. pr. ~ HPc. — ὑγ. ἀνενεγκόντος C. — 20 post πιστοὺς C
 addit εἰς τὴν ἁγίαν Θεοῦ ἐκκλησίαν. sed c „Hæ sex voces defunt in aliis“, ut πιστ. adnume-
 ravisse videntur. τῶν ἱερῶν γρ. C, sed ἱερῶν ~ c.

μένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγίᾳ μεταλήψει, ὡς ἀταξίας ἐμποιοῦν-
τας τῇ ἐκκλησίᾳ ἀφορίζεσθαι χρῆ. ^α

- ι Εἴ τις ἀκοινωνήτω κἂν ἐν οἴκῳ συνεύξηται, οὗτος ἀφορίζεσθω. ^β
- ια Εἴ τις καθρημένῳ κληρικὸς ὢν ὡς κληρικῷ συνεύξηται * : καθαιρεί-
σθω καὶ αὐτός. 5
- ιβ Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἀφωρισμένος ἦτοι ἄδεκτος ἀπελθὼν ἐν ἐτέρᾳ
πόλει δεχθῆ ἄνευ γραμμάτων συστατικῶν, ἀφορίζεσθω καὶ ὁ δεξάμενος
καὶ ὁ δεχθεὶς. γ
- ιγ Εἰ δὲ ἀφωρισμένος εἶη, ἐπιτείνεσθω αὐτῷ ὁ ἀφορισμὸς ὡς ψευσα-
μένῳ καὶ ἀπατήσαντι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. 10
- ιδ Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι καταλείψαντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν ἐτέρᾳ ἐπιπη-
δᾶν, κἂν ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζεται, εἰ μὴ τις εὐλογος αἰτία ἢ τοῦτο βια-
ζομένη αὐτὸν ποιεῖν, ὡς πλέον τι κέρδος δυναμένου αὐτοῦ τοῖς ἐκεῖσε
λόγῳ εὐσεβείας συμβάλλεσθαι· καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ
κρίσει πολλῶν ἐπισκόπων καὶ παρακλήσει μεγίστη γίνεσθαι. 15
- ιε Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὄλως τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν,
ἀπολείψας τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου
εἰς ἐτέραν ἀπέλθοι καὶ παντελῶς μεταστάς διατρίβοι ἐν ἄλλῃ παροι-
κίᾳ: τοῦτον κελεύομεν μηκέτι λειτουργεῖν, εἰ μάλιστα προσκαλουμένου
αὐτὸν τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐπανελθεῖν οὐχ ὑπήκουσεν, ἐπιμένων τῇ ²⁰
ἀταξίᾳ. ὡς λαϊκὸς μέντοι ἐκεῖσε κοινωνεῖτω.

α) ὅρα καὶ τὸν β τῆς ἐν Ἐπιτοχίᾳ.

β) ὅρα τὸν β τῆς ἐν Ἐπιτοχίᾳ.

γ) sequitur in codice: Σχόλιον. Γράμματά εἰσι συστατικά, ἃ καὶ ἀπολυτικά
λέγεται, τὰ συνιστῶντα τὴν ἱερωσύνην τῷ προκομίζοντι· ἢ συστατικὴ ἐπιστολὴ ἐστὶν
ἢ κινηθεισῶν τινῶν κατηγοριῶν καὶ εἰς συκοφαντίαν ἀπελε[γ]θεισῶν τὸ ἀνεπί-
ληπτον τῷ ἐπιπερομένῳ προσμαρτυροῦσα· εἰρηνικὴ δὲ ἐστὶν ἢ ἄνευ σκανδάλου τινὸς
τοῦ ἐπικομιζομένου ἐγχειριζομένη ὑπὸ τοῦ προέχοντος πρὸς τινὰς ἀποφέρεσθαι.

1 ὡς ἐν ἀταξίᾳ C, ὡς ἀταξίαν HP. in m erat ἀταξίας (quod praebet etiam c), sed m. rec.
an emendavit. — 2 τῆς ἐκκλησίας cm, sed in m dativus superinductus est. — 3 προσεύξηται m,
sed a correctore idem συνεύξηται. — καὶ αὐτός pro οὗτος C, καὶ οὗτος c? — 4 κληρικῷ
pro κληρικὸς H*c. — ὢν ~ H. — ὡς ~ Pc. — *literae η in M m. pr. e superscriptum
est, m *η. — 7 ἀφωρίζεσθωσαν οἱ δεξάμενοι C: sed c=M, nisi quod ἀφωρίζ. scribitur. —
9 ἢ pro εἶη C, εἶη c. — ἀποτείνεσθω P. — ἀφωρισμὸς P. quae inter E1 et ἀφορισμὸς media,
canoni ιβ adnexuit H. quae in hoc canone ιγ post ἀφορισμὸς sequuntur ~ H. discrepat ab H
hoc loco m, quo post δεχθεὶς „noui canon“ hic legi dicitur: εἰ δὲ ἀφωρισμένος εἶη, ἐπιτείνεσθω
αὐτῷ ὁ ἀφορισμὸς, ὡς ψευσαμένῳ καὶ ἀπατήσαντι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. — 10 τὴν ~ CPr.
— τοῦ ~ C. — 11 pro ἑαυτοῦ H αὐτοῦ, P αὐτοῦ. ἑαυτοῦ m. — ἦτοι et vocabulum alterum
brevissimum adscriptum in mg. M, quod equidem legere non poteram. — 12 ἢ ἢ τ. C. —
13 ποιῆσαι C. — ὡς εἰς πλέον P. — πλείον C. — τι ~ c, cetera=M. — 15 γίν' ~ HPC. —
17 παρὰ γν. τ. id. ἐπισκ. post παροικίᾳ HPCr. — 18 ἀπέλθῃ HC, ἀπέλθοι etiam m. — διαστάς c.
— διατρίβῃ C, διατρίβει H, διατρίβοι Spangenberg. — 19 μάλιστα εἰ H. — 20 τοῦ et αὐτοῦ ~ C,
ἐπανελθεῖν post αὐτόν C, sed c ut nos. — οὐκ H. — Ἐπιμ. cum κοιν. v. 21 conjunxit H.

Εἰ δὲ ὁ ἐπίσκοπος, παρ' ᾧ τυγχάνουσι, παρ' οὐδὲν λογισάμενος τὴν ις
κατ' αὐτῶν ὀρισθεῖσαν ἀργίαν δέξεται αὐτοὺς ὡς κληρικούς: ἀφρο-
ρίζεσθω ὡς διδάσκαλος ἀταξίας.

Ἐπίσκοπος ἢ παλλακὴν κτησάμενος ιζ
οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὄλως τοῦ κατα-
λόγου τοῦ ἱερατικοῦ. α

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὄλως
τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὄλως
τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὄλως
τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὄλως
τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

α) ζῆτει τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανόνα ζ, τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανόνα
α, τῆς ἕκτης κανόνα γ, τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανόνα δ, ιβ, ιη καὶ νη.

β) sequitur in M: Σχόλιον. Διπλὸν τὸ τῆς ἐγγύτης πρᾶγμα. λέγεται γὰρ ἐγγύη
τὸ ἀπὸ τινός τινα οἰκειώσασθαι καὶ ἀναλαβεῖν τοῦ μὴ ἀποδρᾶναι χάριν, ἵνα
πάλιν δοθῇ τῷ παραθεμένῳ ὑπὸ τοῦ ἀναλαμβανομένου· ὃ γίνεται ἐπὶ ὑποπτον
ἢ τὸ ἐκδιδόμενον πρόσωπον κατ' οὐ ἢ ἐγγύη λέγεται. καὶ ἄλλως πάλιν ἐγγύη
τὸ πρὸς συνθήκην τινὰ καὶ ὁμολογίαν κατακλείειν, ὡς εἰ τότε ἀπαντήσοι, τότε
πάσχειν· ὡς εἴπερ εἴ τις διατείνοιτο εἰ ὕσει εἰς τὴν αὔριον, τοῦδε τινος
ἀξιοῦσθαι. τὴν μὲν οὖν πρώτην ἐγγύην οὐ μόνον οὐκ ἀπόβλητον, ἀλλὰ καὶ
ἐπαινετὴν ἴσμεν καὶ τοῖς παλαιοτάτοις τῶν πατέρων εὐλογον. τί γὰρ σπουδαιό-
τερον τοῦ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν καὶ φυλετῶν θεῖναι· τὴν δὲ δευτέραν
τῶν σφαλερῶν ἄγαν καὶ ἀποβλήτων καὶ πρὸς οὐδὲν ἕτερον ἢ πρὸς ἀποκλήρωσιν
καὶ τύχην καὶ τὸ τούτων αἰσχιστον μαντεῖαν ἀποκλίνουσαν, ὃ καὶ βλαβερώ-
τατον πάντη κατέστηκε. τί γὰρ εἰ πονηρῶν δαίμονι συνεργοῦμενον τὸ ἐγγυηθὲν
οὕτως ἐπισυμβαιή βλάβης ἕνεκεν τῶν ἐγγυομένων; τοῦτο οὖν ἀπαγορεύει ἢ πα-
ροῦσα ἱερὰ διάταξις ὡς σφαλερὸν καὶ μᾶλλον ἐθνικῇ κληθῶνι ἀνηκον, οὐχὶ χρι-
στιανῶν εὐσεβείᾳ. δεῖκνυσι τὸ τοῦ ἔργου θεομισῆς ὁ κριτῆς Ἰεφθάε καὶ τὸ κατ'
αὐτὸν ἐπὶ τῇ φιλάτῃ πάθος, ὅπερ εἰ καὶ μὴ τινος πρὸς ἐγγύην ἐκβιαζομένου,
ἀλλ' οὖν πρὸς τὴν αὐτοῦ γνώμην κατεγγυηθὲν, ἐπὶ τοῦτο προὔβη κακοῦ ὡς
τοῖς ἄλλοις φυλάξασθαι τοῖς μετέπειτα πολὺν λόγον παρασχεῖν. καὶ * ἐν τῇ τε-
τάρτῃ δὲ πράξει τῶν ἐν Χαλκηδῶνι πραχθέντων καὶ ἡ ἁγία σύνοδος καὶ οἱ συ-
νεδρεύοντες αὐτοῖς ἐνδοξότατοι ἄρχοντες διελάλησαν τοὺς αἰγυπτίους ἐπισκόπους
ἐγγύας προσεδρείας παρασχεῖν ἢ τούτων ἀποροῦντας ἐξωμῶσι καταπιστευθῆναι.
ὅσα μὲντοι πολιτικοῖς νόμοις περὶ τούτου εἴρηται, εὐρήσεις ἐν τῷ λδ κεφαλαίῳ
τοῦ θ τίτλου τοῦ παρόντος βιβλίου *, εὐρήσεις δὲ καὶ ἐν νεαρᾷ ρκγ, βιβλίῳ γ
τῶν βασιλικῶν, τίτλῳ α, κεφαλαίῳ λθ καὶ μ. schol. Ma signo * ad alterum *
invenitur etiam in m, nisi quod δὲ abest, χαλκηδόνει scribitur et δὲ ἐλάλη-
σαν, προσεδρείας, ἐξωμῶσι, μὲντοι τοῖς πολ., ἢ ῥῆσις pro εὐρήσεις et ἐνάτου pro θ.

1 ὁ ~ H, agnoscit m. — ἐπίσκοπος, ᾧ παρατυγχάνουσι H. — τυγχάνουσι C. — ἡγησάμε-
νος C, λογισάμενος c. — 2 ἀργίαν ~ m, sed serius in eiusdem margine additum est. —
δέξεται C, δέξεται c. — 7 οἰκέτην P, m=M. — 10 ἀδελφὴν Mm, sed in margine M γρ. καὶ
ἀδελφιδῆν. etiam m a correctore ἀδελφιδῆν.

- κα Εὐνούχος εἰ μὲν ἐξ ἐπηρείας ἀνθρώπων ἐγένετό τις ἢ ἐν διωγμῶ ἀφηρέθη
τὰ ἀνδρῶν ἢ οὕτως ἔφυ και ἔστιν ἄξιος: γινέσθω.^α
- κβ Ὁ ἀκρωτηριάσας ἑαυτὸν μὴ γινέσθω κληρικὸς. αὐτοφονευτῆς γὰρ
ἔστιν ἑαυτοῦ και τῆς τοῦ Θεοῦ δημιουργίας ἐχθρὸς.
- κγ Εἰ τις κληρικὸς ὦν ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσει, καθαιρείσθω. φονεὺς γὰρ 5
ἔστιν ἑαυτοῦ.
- κδ Λαϊκὸς ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας ἀφοριζέσθω ἔτη τρία. ἐπίβουλος γὰρ ἔστι
τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς.
- κε Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἐπὶ πορνείᾳ ἢ ἐπιπορκίᾳ^β ἢ κλοπῇ
ἀλοὺς καθαιρείσθω και μὴ ἀφοριζέσθω. λέγει γὰρ ἡ γραφή· οὐκ 10
ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τῷ αὐτῷ. ὡσαύτως δὲ και οἱ λοιποὶ κληρικοί. ι
- κς Τῶν εἰς κλῆρον προσελθόντων ἀγάμων κελεύομεν βουλομένους γαμεῖν
ἀναγνώστας και ψάλτας μόνον.
- κζ Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον τύπτοντα πιστοὺς ἀμαρτάνοντας
ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας και διὰ τῶν τοιούτων φοβεῖν ἐθέλοντα καθαι- 15
ρεῖσθαι προστάσσομεν. οὐδαμοῦ γὰρ ὁ κύριος τοῦτο ἡμᾶς ἐδίδαξε·
τοῦναντίον δὲ αὐτὸς τυπτόμενος οὐκ ἀντέτυπτε, λοιδορούμενος οὐκ ἀντε-
λοιδορεῖ, πάσχω οὐκ ἠπεῖλει.^δ

α) ὅρα και τὸν α κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ.

β) in summo margine m. pr. Σχόλιον. Ἐπιπορκός ἐστιν ἡγουν ὁ ὀμνῶν ἐπὶ
τῷ ὀνόματι κυρίου ψευδῶς· ἔστι δὲ κεφάλαιον ζς τῆς ς ἑκατοντάδος τῶν γνωστικῶν
κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Μαξίμου και ζ· pauca quae sequebantur literas tinea delevit.

γ) sequitur: Σχόλιον. Σημείωσαι ὅτι ἀφορισμός ἐστι και τὸ ἐν ἐπιτιμίαις
γενέσθαι τοῖς ἐκβάλλουσι τῶν θείων περιβόλων και πρὸς τὴν τῶν μετανοούν-
των κατιστάσι χώραν. + Ἰδοὺ ἐνταῦθα κωλύει κατὰ ταυτὸν ἀφοριζέσθαι τινα και
καθαιρεῖσθαι (Μ καθαιρεσθαι). τὸ αὐτὸ δὲ λέγει και ὁ ἅγιος Βασίλειος ἐν τῷ γ
και λβ κανόνι. inde a signo + habetur etiam in m, nisi quod ἰδοῦ, καταυτὸν, ἀφο-
ρίζεσθαι τινὰ legitur, δὲ abest et postea ἐν τῷ τρίτῳ και εἰκοστῷ και τριακοστῷ
δευτέρῳ αὐτοῦ κανόνι habetur.

δ) τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει α και β, καν. θ. και τῆς Ἀντιοχείας καν.
ε. ζῆται και τὸ κς κεφάλαιον τοῦ θ τίτλου. sequitur in codice post ἠπεῖλει:
Σχόλιον. Εἰς αὐτὸν δῆλον ὅτι ἀμαρτάνοντας, οὐς και τύπτει διὰ τοῦ ἐντεῦθεν
φόβου τὸ μὴ και ἑτέρους τὰ ὅμοια εἰς αὐτὸν πλημμελεῖν προσδιοροῦμενος,

2 α. και οὕτως ἔφυγε „alius“ apud c. — post ἄξιος Cr addunt ἐπίσκοπῆς. — γενέσθω C,
ἐπίσκοπος γινέσθω c. — 3 ὁ ἑαυτὸν α., μὴ C. — ἀκρωτηριάσας M. — αὐτοφόντης C, αὐτοφονευτῆς
etiam c. — 4 ἑαυτοῦ ~ C, habet c. — 5 φονεὺς etiam m, φονευτῆς Hc. — 7 ἔστιν volebant Cm.
— 9 ὁ pro ἐπὶ C, sed c ἐπὶ. — και κλοπῇ H, sed ἡ κλ. m. — 10 Nahum i 9. — 11 ἐπὶ τὸ
αὐτὸ HPCr, post quae addit ἐν θλίψει C, contra quam c. — δὲ ~ PC, habet c. ὁμοίως
και [δὲ c] οἱ λοιποὶ κληρικοὶ τῇ αὐτῇ αἰρέσει ὑποκείμεθωσαν H „al.“ apud c. ex m Spangenberg-
gius, qui Haloandri editionem expressit, ad illius ὁμοίως adnotavit ὡς αὕτως. — 12 προσελθόν-
των etiam m et „al.“ apud c, προσελθούτων H et „al.“ apud c, προσελθόντων P et „al.“ apud c,
παρελθόντων C. — 13 μόνους HPC, μόνον c. — 15 διὲ τοιούτων H, διὰ τούτων r. — ἐθέλοντας c,
θέλοντα H. — 16 πρῶςάττομεν P, προράττομεν H. — ταῦτα C, τούτο c. — ἡμᾶς post γὰρ C. —
ἐδίδαξαν m. — 17 ἀντέτυπτεν m. — Petr. I ii 23.

Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος καθαιρεθεὶς δικαίως κη
ἐπὶ ἐγκλήμασι φανεροῖς τολμήσειεν ἄψασθαι τῆς ποτὲ ἐγχειρισθείσης
αὐτῷ λειτουργίας: οὗτος παντάπασιν ἐκκοπτέσθω τῆς ἐκκλησίας.
Εἰ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατῆς γένηται κθ
5 ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος: καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας
καὶ ἐκκοπτέσθωσαν παντάπασιν καὶ * τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος
ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου. ^α

Εἰ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος δι' αὐτῶν ἐγκρατῆς λ
ἐκκλησίας γένηται: καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω καὶ οἱ κοινωνοῦντες
10 αὐτῷ πάντες. ^β

Εἰ τις πρεσβύτερος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου χωρὶς συναγάγη λα
καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πήξῃ, μηδὲν κατεγνωκῶς τοῦ ἐπισκόπου ἐν
εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ: καθαιρείσθω ὡς φίλαρχος. τύραννος γὰρ
ἔστιν. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ, ὅσοι ἂν αὐτῷ προσθῶνται.
15 οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀφοριζέσθωσαν. ταῦτα δὲ μετὰ μίαν καὶ δευτέραν καὶ
τρίτην παράκλησιν τοῦ ἐπισκόπου γινέσθω. ^γ

Εἰ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος ὑπὸ ἐπισκόπου γένηται ἐν ἀφορισμῷ, λβ
τοῦτον μὴ ἐξεῖναι παρ' ἐτέρου δεχθῆναι, ἀλλ' ἢ παρὰ τοῦ
ὑπεναντία ποιῶν τῷ κελεύοντι νόμῳ παρέχειν καὶ τὴν λοιπὴν σιαγὸνα τοῦτω, ὅς
ἐξ αὐθαδείας ἡμῖν κατὰ κόρρης ἤνεγκεν, ἀκατασχέτῳ θυμῷ ληφθεὶς, τὴν πληγὴν.
ὁ τιοῦτος οὖν ἐνοχος τῷ ἱερῷ τούτῳ νόμῳ, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος ὅς τὸν εἰς ἱερὰ
παρανομοῦντα σώφρονι μάστιγι, καλῶς γε ποιῶν, σωφρονίζει, ἔχων αὐτὸν τε τὸν
κύριον σύμφωνον τῷ ἔργῳ, ὀπηνίκα τῷ ἐκ σχοινοῦ φραγελλίῳ τοὺς ἱεροκαπήλους
ἀπήλασε τοῦ νομικοῦ ἱεροῦ καὶ τὸν ἐπιστρέφεισθαι τοῖς φοβουμένοις τὸν κύριον
καὶ γινώσκουσιν αὐτοῦ τὰ μαρτύρια (Psalm. ριη [ψ] 79) προσευχόμενον, καὶ δὴ
αὐτοὺς τοὺς ἐκκλησιαστικὸς νομοφύλακας, οὓς ἐκδικοὺς λέγουσιν, ἄνωθεν ἐκ
πατέρων ἐκδικεῖν τὰ τοιαῦτα τεταγμένους. + Ἴδοῦ ἐνταῦθα δύο ἐπιτίμια ἐπήγαγε τῆς
καθαιρέσεως καὶ τῆς ἀκοινωνησίας. inde a signo + habet m, sed ἰδοῦ et ἐπήγαγε ser.

α) in marg. ἀναγίνωσκε τῆς ἐν Χαλκηδόνι κανόνα β, τῆς ἐν τῷ τροῦλλῳ
κβ κγ. τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ β, ὃ ε ιθ καὶ τὴν πρὸς τοὺς ὑφ' αὐτὸν ἐπισκόπους
ἐπιστολὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου. sequitur post Πέτρου: Σχόλιον. Σημειῶσαι
περὶ καθαιρέσεως καὶ ἀφορισμοῦ τῶν διὰ χρημάτων χειροτονούντων καὶ χειροτο-
νουμένων καὶ τῶν μεσιτεῖα ἀρχόντων κοσμικῶν γινομένων ἐγκρατῶν ἐκκλησίας.
Ἴδοῦ ἐνταῦθα δύο ἐπιτίμια ἐπήγαγε τῆς καθαιρέσεως καὶ τῆς ἀκοινωνησίας.

β) seq.: Καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως. in mg.: καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ β, κα. γ.

γ) Ὅρα τῆς ἐν Γάγγρα κανόνα ς· τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα ε· τῆς ἐν
Λαοδικείᾳ κανόνα νη· τῆς ἐν τῷ τροῦλλῳ κανόνα λα καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνα ι.

2 ἐψασθαι C, ἄψασθαι e. — 3 οὗτος ~ HP. — 6 ἐκκοπτέσθω HPCr. — * καὶ ~ Hmc. —
παντάπασιν ante ὡς posuerunt HP. — 9 γένηται ἐκκλησίας H. — ἀφοριζέσθωσαν H*c. — 11 συνα-
γάγῃ H. — 12 ἕτερον ~ H, legitur ἕτερον in m. — πήξει MHr, πήξη m. — κατεγνωκῶς P,
καταγνούς H, κατεγνωκῶς etiam m. — κλ. καὶ ὅσοι M. — 13 ἢ pro καὶ e. — 14 ὡς. δὲ ~ C, habet e:
δὲ ~ HP. — 15 δευτ. ἢ καὶ C, sed e non agnoscit illud ἢ. — 16 παράκλησιν post ἐπισκόπου C. — 17 ἐν
ἀφορισμῷ etiam m, ἀφορισμένος He, ἀφορισμένος P. — 18 ἐξῆναι P. — δέχεσθαι He, δεχθῆναι etiam m.

ἀφορίσαντος αὐτόν, εἰ μὴ ἂν κατὰ συγκυρίαν τελευτήσῃ ὁ ἀφορίσας αὐτόν ἐπίσκοπος.^α

- λγ Μηδένα τῶν ξένων ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἄνευ συστατικῶν προσδέχεσθαι. καὶ ἐπιφερομένων δὲ αὐτῶν, ἀνακρινέσθωσαν. καὶ ἐὰν μὲν ὧσι κήρυκες τῆς εὐσεβείας, προσδεχέσθωσαν·⁵ εἰ δὲ μήγε, τὰ πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπιχορηγήσαντες εἰς κοινωνίαν αὐτοῦς μὴ προσδέξῃσθε. πολλὰ γὰρ κατὰ συναρπαγὴν γίνεται.^β
- λδ Τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον καὶ ἡγεῖσθαι αὐτόν ὡς κεφαλὴν καὶ μηδὲν τι πράττειν περιττόν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης, ἐκεῖνα δὲ μόνον πράττειν ἕκαστον ὅσα τῇ αὐτοῦ¹⁰ παροικίᾳ ἐπιβάλλει καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιείτω τι. οὕτως γὰρ ὁμόνοια ἔσται καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεὸς διὰ τοῦ κυρίου ἐν ἀγίῳ πνεύματι, ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα.^γ

Περὶ χειροτονοῦντων ἔξω τῆς ἑαυτῶν ἐνορίας.

15

- λε Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾶν ἔξω τῶν ἑαυτοῦ ὄρων χειροτονίας ποιεῖσθαι εἰς τὰς μὴ ὑποκειμένας αὐτῷ πόλεις καὶ χώρας. εἰ δὲ ἐλεγχθεῖη τοῦτο πεποιηκῶς παρὰ τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πόλεις ἐκείνας ἢ τὰς χώρας γνώμην: καθαιρεῖσθω καὶ αὐτὸς καὶ οὐς ἐχειροτόνησεν.^δ
- λς Εἴ τις χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος μὴ καταδέχοιτο τὴν λειτουργίαν καὶ²⁰ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ: τοῦτον ἀφωρισμένον

α) ζήτει τὸν ἐν Νικαίᾳ κανόνα ε. schol. in summo margine p. 156 M scriptum nunc mutilum.

β) sequitur Σχόλιον. Συστατικὴ ἐπιστολὴ ἐστὶ καὶ τὸ λοιπὸν προεγράφη εἰς τὸν ιβ κανόνα. Κοινωνικὴ ἐπιστολὴ ἐστὶν ἡ κατακριθεῖσι τισιν ὑπὸ συνόδου ἐπὶ αἰρέσει ὡς οἱ τὰ Ἀπολιναρίου φρονούντες παρὰ τῆς δυτικῆς συνόδου, εἶτα διορθωσαμένοις καὶ μεταμαθοῦσι τὴν ἀλήθειαν διδομένη αὐτοῖς. φησὶ γὰρ ὁ Θεολόγος· δεῖξουσιν δὲ πάντως ὅτι ἐδέχθησαν ἢ διὰ τόμου συνοδικοῦ ἢ δι' ἐπιστολῆς κοινωνικῆς. οὗτος γὰρ τῶν συνόδων ὁ νόμος.

γ) sequitur Σχόλιον. Ὅτι ἕκαστος ἐπίσκοπος τὰ ἐπιβάλλοντα ἑαυτῷ ποιεῖ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ. habet etiam m, nisi quod σχόλ. ~ et in fine ἑαυτοῦ.

δ) Ὅρα τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα ιγ καὶ κβ καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ κανόνα η.

1 ἀφωρίσαντος P. — τελευτήσῃ H, τελευτήση m. — 4 γραμμάτων post συστ. addit C, contra quam c. — προσδέχεσθε C, προσδέχεσθαι c. — δὲ ~ HP, habet etiam m. — 5 εἰ m, ubi nos ἐάν. — ὧσιν m. — 6 μήγε: τὴν χρείαν αὐ. H. μήγε, τὰ πρὸς χρείαν αὐ. P. χρείαν etiam in c ad τὰς χρείας adscriptum est: m ut nos. — 7 γὰρ καὶ κατὰ C. — 8 τὸν ἑαυτοῖς pr. r. — 10 πράττειν ~ C, habet c. — τῇ αὐτοῦ C. — 11 ὑπ' αὐτῆς H, ὑπ' αὐτὴν etiam m. — μηδ' P. — 12 οὕτω HC. — 13. 14 H=M, sed τοῦ ~ cum Pr et ὁ πατ. seqq. ~ cum C. διὰ Χριστοῦ ἐν τῷ ἀγ. C. — 13 καὶ ~ P. — verba ὁ πατὴρ κτὲ agnoscunt etiam cm. — 14 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον P. — 15 ~ HPCr. — 16 αὐτοῦ H, αὐτῆς P, ἑαυτοῦ etiam m. — 17 ἢ pro καὶ C, sed c καὶ. — ἐλεγθεῖη P, ἐλεγθεῖη M. — 18 τὴν ~ C. — 19 καὶ prius ~ r.

τυγχάνειν, ἕως ἂν καταδέξηται. ὡσαύτως καὶ πρεσβύτερος καὶ διά-
κονος. εἰ δὲ ἀπελθὼν μὴ δεχθῆι, οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην,
ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ λαοῦ μοχθηρίαν: αὐτὸς μὲν ἔστω ἐπίσκοπος, ὁ δὲ
κλήρος τῆς πόλεως ἀφοριζέσθω, ὅτι τοιούτου λαοῦ ἀνυποτάκτου παι-
5 δευταὶ οὐκ ἐγένοντο. ^α

Δεύτερον τοῦ ἔτους σύνοδος γινέσθω τῶν ἐπισκόπων καὶ ἀνακρινέτωσαν ^{λζ}
ἀλλήλους τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας καὶ τὰς ἐμπιπτούσας ἐκκλησιαστι-
κὰς ἀντιλογίας διαλυέτωσαν, ἅπαξ μὲν τῇ τετάρτῃ ἐβδομάδι τῆς
πεντηκοστῆς, δεύτερον δὲ Ἰπερβερεταίου δωδεκάτῃ. ^β

10 Πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φρον- ^{λη}
τίδα καὶ διοικεῖτω αὐτά, ὡς τοῦ Θεοῦ ἐφορῶντος. μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ
σφετερίζεσθαι τι ἐξ αὐτῶν ἢ συγγενέσιν ἰδίους τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι.
εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιχορηγεῖτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει
τούτων τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπεμπολεῖτω.

15 Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτε- ^{λθ}
λείτωσαν. αὐτὸς γὰρ ἔστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν κυρίου καὶ τὸν
ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος.

Ἔστωσαν φανερά τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου πράγματα (εἶγε καὶ ἴδια ἔχει) ^μ
καὶ φανερά τὰ κυριακά, ἵν' ἐξουσίαν ἔχη τῶν ἰδίων τελευτῶν ὁ ἐπί-
20 σκοπος οἷς βούλεται καὶ ὡς βούλεται ἵ καταλεῖψαι καὶ μὴ προφάσει
τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διαπίπτειν τὰ τοῦ ἐπισκόπου ἔσθ' ὅτε
γυναῖκα καὶ παῖδας κεκτημένου ἢ συγγενεῖς ἢ οἰκέτας. δίκαιον γὰρ
τοῦτο παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις τὸ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ζημίαν τινα
ὑπομένειν ἀγνοίᾳ τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, μήτε τὸν ἐπίσκοπον
25 ἢ τοὺς [αὐτοῦ] συγγενεῖς προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι ἢ εἰς
πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον
δυσφημία περιβάλλεσθαι.

α) ζήτησι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ κανόνα ιη, τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα ιζ καὶ ιη,
τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει α καὶ β κανόνα ις καὶ τῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ συστάση[ς]
καὶ τὴν ζ σύνοδον ἐπιβεβαιωσάσης κανόνα β καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι κανόνα κη.

β) sequitur: τοῦτ' ἔστιν Ὀκτωβρίου μηνός.

γ) γρ. καὶ ὧν βούλεται.

1. 2 ὡσαύ. κ. πρ. κ. δ. ~ H, habet etiam m. — 2 ἀπελθὼν ~ H, habet etiam m. —
3 αὐτὸς μινέτω ἐπ. HPe et margo libri meermanniani, in quo ipso exstat scriptum μὲν ἔστω.
— 6 καὶ ἀνευρινέτωσαν c. — 7 ἀλλήλους P. — 8 τῆς τετάρτης ἐβδομάδος P. — 11 τοῦ ~ H. —
13 εἶεν etiam c, ὡσιν C. — ἐπιχωρηγεῖτω M; fuerat hoc etiam in m, sed correctum est. ~
ὡς πέν. ante ἐπιχορ. C. — 14 τούτου C. — ἀπεμπολεῖτω C, ἀπεμπολάτω r. — 15 κ. οἱ διάκ. HPC.
— 16 λ. τοῦ κυρίου HPC. — 18 Ἔστω voluerunt HPCr. — 19 ἵνα H. — ἔχει P. — τῶν ἰδίων
etiam m, τὰ ἴδια HPe. — 20 post [ἐπί]σκοπος C: ὡς βούλεται καὶ οἷς βούλεται. e ut nos. —
23 τοῦτο ~ H, habet etiam m. — 24 [μὴ τε τὸν ἐπίσκοπον] C. — 25 αὐτοῦ post τοὺς addunt HPCr.
— δημεύεσθαι etiam m, in cuius tamen margine m. rec. πημαίνεσθαι. et hoc tuentur HPe. —
ἢ καὶ εἰς HPCr. — 27 δυσφημίαις HPe.

μα Προστάσσομεν τὸν ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων. εἰ γὰρ τὰς τιμίας τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς αὐτῷ πιστευτέον, πολλῶν ἂν δέοι περὶ τῶν χρημάτων ἐντέλλεσθαι, ὥστε κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν πάντα διοικεῖσθαι τοῖς δεημένοις διὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ χορηγεῖσθαι μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πάσης εὐλαβείας. μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων (εἶγε δέοιτο) εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας καὶ τῶν ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτοὺς ὑστερεῖσθαι. ὁ γὰρ νόμος τοῦ Θεοῦ διετάξατο τοὺς τῷ Θεοσκλητήριῳ προσεδρεύοντας * ἐκ τοῦ Θεοσκλητήριου τρέφεσθαι, ἐπεὶ περ οὐδὲ στρατιώτης ποτὲ ἰδίῳ ὀψωνίῳ ὄπλα κατὰ πολεμίων ἐπιφέρεται.^α

μβ Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος κύβοις σχολάζων καὶ μέθαις ἢ παυσάσθῃ ἢ καθαιρείσθῃ.

μγ Ἐποδιάκονος ἢ ἀναγνώστης ἢ ψάλτης τὰ ὅμοια ποιῶν ἢ παυσάσθῃ ἢ ἀφοριζέσθῃ. 15

μδ Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος τόκους ἀπαιτῶν τοὺς δανειζομένους ἢ παυσάσθῃ ἢ καθαιρείσθῃ.^β

με Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος αἰρετικοῖς συνευξάμενος μόνον ἀφοριζέσθῃ. εἰ δὲ καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ὡς κληρικοῖς ἐνεργῆσαι τι καθαιρείσθῃ.^γ 20

μς Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον αἰρετικῶν δεξαμένους βάπτισμα ἢ Θεσίαν καθαιρείσθαι προστάσσομεν. τίς γὰρ συμφώνησις χριστῷ πρὸς Βελίαν; ἢ τίς μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;

μζ Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα ἐὰν ἄνωθεν βαπτίσῃ ἢ τὸν μεμολυσμένον παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἐὰν μὴ 25

α) sequitur: Σχολίον. Ἀναγκαῖαι χρεῖαι διατροφῆς καὶ ἐνδύματα, ὡς καὶ ὁ μακάριός φησι Παῦλος ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς πρὸς Τιμόθεον πρώτης ἐπιστολῆς· ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα τούτοις ἀρκεσθησόμεθα.

β) περὶ λαμβανόντων τόκους.

γ) ἀναγίνωσκε τῆς ἐν Λαοδικ[ε]ίᾳ κανόνα λγ.

1 τὸν ~ H. — ἢ τῶν vaticanus Zonarae? — 3 πολλοῦ c. — μᾶλλον post ἂν addit c, μᾶλλον H. — συστέλλεσθαι c. — 4 ἄξιαν pro ἐξουσίαν P. — πάντα ~ H. — καὶ ante τοῖς addunt HP. — τῶν ~ HP. — 5 καὶ prius ~ HP, habet m. — ἐπιχωρηγεῖσθαι m, ἐπιχωρηγεῖσθαι HPCr. — 6 καὶ ~ r. — 7 αὐτῷ H, m αὐτοῦ, sed m. rec. idem τῷ. — 8 αὐτὸν pro αὐτοὺς c. — ὑστερεῖσθαι m. — 9 *ὕπηρετοῦντας H, παραμένοντας C, etiam me ut nos, nisi quod in mg. m Haloandri lectionem m. rec. adscriptam praebet. — 10 δεατρέφεσθαι H. — στρατιώται ποτε H. — 11 x. πολ. ante ἰδίῳ vs. 10 P. — ἐπιφέρονται H, ἐπιφέροται m. — 14 ἢ ψάλτης ante ἢ ἀναγν. HP. — τὰ ~ C. — 15 post ἀφ. addunt HPC ὡσαύτως καὶ λαϊκός, ubi λαϊκοί c, οἱ λαϊκοί H. — 18 συνευξόμενος H, sed m ut nos. — 21 post πρεσβ. C addit ἢ διάκονον, quae verba non habet c. — δεξάμενον Hc, ita a correctore etiam m, in quo δεξαμένους scriptum erat. — 22 Cor. II vi 15. Χριστοῦ c, τοῦ Χριστοῦ H, sed Χριστῷ m. — 23 Βελιάλ c et Spangenberg. Βελιαῖ H, Βελίαρ m. — πιστοῦ c. — 24 κατ' H. κατὰ etiam m. — 25 παρ' αὐτῶν ἀσ. r?

βαπτίση: κα.θαιρείσθω, ὡς γελῶν τὸν σταυρὸν καὶ τὸν τοῦ κυρίου θάνατον καὶ μὴ διακρίνων ἱερέας ψευδιερέων. ^α

Εἴ τις λαϊκὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβάλλων ἢ ἑτέραν λάβοι ἢ μὴ παρὰ ἄλλου ἀπολελυμένην: ἀφοριζέσθω.

- 5 Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν μὴ μθ βαπτίσει εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλὰ εἰς τρεῖς ἀνάρχους ἢ εἰς τρεῖς υἱοὺς ἢ εἰς τρεῖς παρακλήτους: κα.θαιρείσθω. ^β

- Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος μὴ τρία^γ βαπτίσματα μιᾶς μυστήσεως ν ἐπιτελέσει, ἀλλὰ ἐν βάπτισμα τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου διδόμενον: κα.θαιρείσθω. οὐ γὰρ εἶπεν ὁ κύριος· εἰς τὸν θάνατόν μου βαπτίσατε, ἀλλὰ· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ^δ

- Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου να
15 τοῦ ἱερατικοῦ γάμου καὶ κρεῶν καὶ οἴνου οὐ δι' ἄσκησιν, ἀλλὰ διὰ βδελυρίαν ἀπέχεται, ἐπιλαθόμενος ὅτι πάντα καλὰ λίαν καὶ ὅτι ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ βλασφημῶν διαβάλλει τὴν δημιουργίαν: ἢ διορθούσθω ἢ κα.θαιρείσθω καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀποβαλέσθω· ὡσαύτως καὶ λαϊκός.

- 20 Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ νβ δέχεται, ἀλλὰ ἀποβάλλεται: κα.θαιρείσθω, ὅτι λυπεῖ χριστὸν τὸν εἰπόντα· χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. ^ε

α) sequitur: Σχόλιον. Ἐντὶ τοῦ ἐξ ἀρχῆς καὶ κατὰ τὸ ὁλόκληρον. τοῦτο δὲ λέγει, ἐπειδὴ τινες τῶν ἀπὸ αἱρέσεων ἐπιστρεφόντων βαπτίζονται μὲν οὐχὶ τελείως, μυρίζονται δὲ ὡς καὶ τοῦ θείου μυρισμοῦ μέρους ὄντος βαπτίσματος. μὴ βουλόμενος ὁ κανὼν ὑπὸ ἔγκλησιν κείσθαι τὸν ἢ ὀρθῶς μὲν βαπτισθέντα, διὰ τινὰ δὲ περιπέτειαν τῷ θείῳ αὐθις ἀγιαζόμενον μυρισμῷ ἢ καὶ τὸ ἀτελὲς τῶν βεβαπτικῶν βάντισμα διὰ τούτου τελούμενον προστίθῃσι τὸ ἄνωθεν.

β) ζήτηι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει κανόνα α καὶ ε, τῆς ἐν Ἐφέσῳ κανόνα ζ.

γ) τρία βαπτίσματα ἀντὶ τοῦ τρεῖς καταδύσεις. Ἐναγίνωσκε καὶ τὸν νβ κανόνα τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ, ἐν ᾧ εὐρήσεις, πῶς χρῆ τοὺς βαπτιζομένους βαπτίζειν.

δ) sequitur: Ἐως ὧδε ἢ Ῥωμαίων κρατεῖ ἐκκλησία.

ε) Ὅρα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει κανόνα ζ, τοῦ ἁγίου Βασιλείου

1 Rom. vi 3. — 2 τῶν ψευδ. H, sed τῶν ~ m. — 3 ἐκβαλλῶν M, ἐκβαλῶν Cr. — ἢ prius ~ HPCr. — λάβῃ H, λάβοι etiam m. — 4 παρ' H. — 6 Matth. xxviii 19. — βαπτίση HC. — ἀλλ' H, sed ἀλλὰ etiam m. — 7 utrumque εἰς ~ HP, habet m. — 9 ἐπιτελέσῃ C et Spangenbergius. — ἀλλ' H, sed ἀλλὰ etiam m. — τὸ ~ PHr, sed τὸ habet etiam m. — 12 πατέρος C. — 13 post tv. addit C, quae in c non legi testatur, haecce: ὑμεῖς οὖν, ὡ ἐπίσκοποι, εἰς ἓνα πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, τρίτον βαπτίσατε, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου γνώμην καὶ τὴν ἡμετέραν ἐν πνεύματι διάταξιν. — 15 διὰ ~ H, habet etiam m. — 16 ἐπιλανθανόμενος C. — ἄρσεν C. — 19 ἀποβαλέσθω HPCr. — 21 προσδέχεται HPCr. — ἀλλ' PC. — τὸν ~ H, ante χρ. habet C, τὸν Χρ. τὸν P: ut nos etiam m. — 22 χ. ἐπιγίνεται ἐν τῷ οὐρ. ἐνὶ praetermisso ἐπὶ H, ἐν τῷ οὐρ. etiam P: m praebet γίνεται et in mg. tantum ἐπιγίνεται, cetera vero et P et m ut nos. Luc. xv 7.

- νγ Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἐορτῶν οὐ μεταλαμβάνει κρεῶν καὶ οἴνου, βδελυσσόμενος καὶ οὐ δι' ἄσκησιν: καθαιρείσθω, ὡς κεκαυτηριασμένος τὴν ἰδίαν συνειδήσιν καὶ αἷτιος σκανδάλου πολλοῖς γινόμενος.
- νδ Εἴ τις κληρικὸς ἐν καπηλείῳ φωραθεῖ ἐσθίων, ἀφοριζέσθω πάρεξ 5 τοῦ ἐν πανδοχείῳ ἐν ὁδοῖ δι' ἀνάγκην καταλύοντος.^α
- νε Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσει τὸν ἐπίσκοπον, καθαιρείσθω. ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.^β
- νς Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσει πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἀφοριζέσθω.
- νζ Εἴ τις κληρικὸς χωλὸν ἢ κωφὸν ἢ τυφλὸν ἢ τὰς βάσεις πεπληγμένον 10 χλευάσει, ἀφοριζέσθω· ὡσαύτως καὶ λαϊκός.
- νη Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἀμελῶν τοῦ κλήρου ἢ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς τὴν εὐσέβειαν ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ τῇ βραδυμῖα καθαιρείσθω.
- νθ Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, τινὸς τῶν κληρικῶν ἐνδεοῦς ὄντος, 15 μὴ ἐπιχορηγεῖ τὰ δέοντα: ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ καθαιρείσθω, ὡς φονεύσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.
- ξ Εἴ τις τὰ ψευδεπίγραφα τῶν ἀσεβῶν βιβλία ὡς ἅγια ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας δημοσιεύει ἐπὶ λύμῃ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου: καθαιρείσθω. ι
- ξα Εἴ τις κατηγορία γένηται κατὰ πιστοῦ πορνείας ἢ μοιχείας ἢ ἄλλης 20 τινὸς ἀπηγορευμένης πράξεως καὶ ἐλεγχθεῖ: εἰς κλῆρον μὴ προαγέσθω.
- ξβ Εἴ τις κληρικὸς διὰ φόβον ἀνθρώπινον Ἰουδαίου ἢ Ἑλλήνος ἢ αἰρετικῶν ἀρνήσεται, εἰ μὲν τὸ ὄνομα τοῦ χριστοῦ: ἀποβαλλέσθω· εἰ δὲ κανόνα ε, ὅπως χρῆθ' ἀπεχεσθαι τοὺς ἀπὸ αἰρετικῶν προσερχομένους, καὶ τὸν λδ, ὅπως τὰς μοιχευθείσας γυναῖκας.
- α) Ζῆτει τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανόνα κδ καὶ τῆς ἐν Καρθαγίνῃ κανόνα μ [καὶ τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ ἕκτης συνόδου κανόνα θ.] quae [] inclusa man. recent. scripta.
- β) sequitur: Σχόλιον. Ἐξ αὐθαδείας δὴλον ὅτι καὶ ἀλαζονείας, ἀλλ' οὐκ ἄξια ὑβρεως πράξαντα.
- γ) ἀναγίνωσκε καὶ τῆς ἐν Καρθαγίνῃ κανόνα ξγ.
- 2 ἢ οἴνου C, sed c καὶ οἴνου. — 2. 3 βδ. κ. οὐ δ. ἄ. ~ C, habet c. — 3 κεκαυτηριασμένος C, κεκαυτηρισμένος H. — οἰκείαν pro ἰδίαν P. — συνειδήσιν in m a correctore, quum συνήδεις in scriptum fuisset. — 5 καπελείῳ m, sed η supra versum scriptum. — φωραθῆ C, optativus apud c. — 6 π. δι' ὁδοῦ ἄν. c. — καταλύειν C, καταλύοντος vel καταλύσαντος c, m καταλύοντα „at postremae litterae recentior manus imposuit os, in margine vero καταλύσαντα adscripsit“. καταλύσαντος HP. — 7 ἀδίκως addit post ἐπίσκ. C, non habet c. — γὰρ post ἀρχ. addunt HPCr. — φησὶ ante τοῦ addit C, non addit c, post σου vs. 8 habet r. Exod. xxii 8. Act. xxiii 5. — 10 κληρικὸς ~ HP, habetur in m. ἢ τυφλὸν in margine M. — ἢ τὸν τὰς C. — 11 χλευάζει H, χλευάσῃ C. — 13 τῇ ἀμελείᾳ καὶ βραθ. cm, nisi quod m a prima manu ἀμελίῃ habet. — 16 ἐπιχορηγῆ C. — 17 ὡς ὁ φον. P. — αὐτοῦ H. — 19 δημοσιεύει HPC. ut nos etiam m. — λοιμῇ c, λύμοι m. — 20 κατηγορία P. — 21 ex r annotavi ἐλεγχθεῖ (?), ἐλεγχθῆ C. — προαγέσθω etiam m, ἀγέσθω H. — 23 ἀρνήσεται Cm. — τοῦ ~ H. — pro ἀποβ., quod praebet etiam c, ἀφοριζέσθω C, ἀποβαλέσθω P.

τὸ ὄνομα τοῦ κληρικοῦ, καθαιρείσθω· μετανοήσας δὲ, ὡς λαϊκὸς δεχθήτω.^α

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὄλως τοῦ καταλόγου ξγ τοῦ ἱερατικοῦ φάγη κρέα^β ἐν αἵματι ψυχῆς αὐτοῦ ἢ θηριάλωτον ἢ
5 θνησιμαῖον: καθαιρείσθω. τοῦτο γὰρ ὁ νόμος ἀπεῖπεν. εἰ δὲ λαϊκὸς εἶη, ἀφοριζέσθω.

Εἴ τις κληρικὸς εὐρέθῃ τὴν κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων ἢ τὸ σάβ- ξδ βατον πλὴν τοῦ ἐνός: καθαιρείσθω. εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς εἰσέλθῃ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων ἢ αἰρετικῶν ξε
10 προσεύξασθαι: καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω.

Εἴ τις κληρικὸς ἐν μάχῃ τινὰ κρούσας ἀπὸ τοῦ ἐνός κρούματος ξς ἀποκτείνῃ: καθαιρείσθω διὰ τὴν προπέτειαν αὐτοῦ. ἐὰν δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.^γ

Εἴ τις παρθένον ἀμνήστευτον βιασάμενος ἔχει, ἀφοριζέσθω. μὴ ξζ
15 ἐξείναι δὲ αὐτῷ ἑτέραν λαμβάνειν, ἀλλ' ἐκείνην κατέχειν ἣν ἡρε- τίσατο, κἂν πενιχρὰ τυγχάνῃ.^δ

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος δευτέραν χειροτονίαν ξη
δέξεται παρὰ τινός: καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, εἰ μήγε ἄρα συσταίῃ ὅτι παρὰ αἰρετικῶν ἔχει τὴν χειροτονίαν. τοὺς
20 γὰρ παρὰ τῶν τοιούτων βαπτισθέντας ἢ χειροτονηθέντας οὔτε πιστοὺς οὔτε κληρικοὺς εἶναι δυνατόν.^ε

α) Ζήτηε τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸν ια καὶ τὸν ιβ καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν ζητουμένους.

β) in margine inferiori: Τοῦτο περὶ τῶν ἐσθιόντων τὸ αἷμα τῶν ζώων φησίν, ὃ ἐν τοῖς ἐντέροις μετὰ τὸ σφάξαι αὐτὰ ἐμβάλλοντες ἐσθίουσι[ν]. ψυχὴ γὰρ τοῦτο τοῦ κτήνους λογίζεται. καὶ ἀπλῶς καὶ περὶ τῶν πνικτῶν λέγει.

γ) sequitur: Σχόλιον. Εἰ δὲ μὴ φρονέσῃ κρούσ. . . . καὶ μάλιστα· εἰ δὲ μὴ ἄπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις κρούσῃ, τοῦ κζ κανόνος τὸν καὶ ἀπλῶς τύπτοντα κἂν μὴ πατάξῃ καθαιρουῦντος· ἐστὶν οὖν εἰπεῖν ὡς οὐκ ἐναντιοῦνται· ἄλλο γὰρ τὸ ἐκόντα καὶ σὺν ἀυθαδείᾳ τύπτειν καὶ ἄλλο τὸ μάχῃ συντυχόντα καὶ ἐκ περιστάσεως ἢ καὶ ἀμυνομένου εἰς τὸ πολλάκις κρούσαι συνενεχθῆναι.

δ) ὅρα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ κανόνα ια.

ε) τῆς ἐν Καρθαγένῃ κα. μη. sequitur post δυνατόν: Σχόλιον. Ὅτι τοὺς παρὰ αἰρετικῶν χειροτονηθέντας ἀναχειροτονεῖ ὁ κανὼν οὗτος τὴν χειροτονίαν

4 κρέας Cr, κρέα c. — 5 καὶ post γὰρ addit C. — ἐὰν pro ei C. — 6 ἢ pro εἶη C. — 7 εὐρέθῃ H, sed Spangenh. ut nos. — νηστεύων ~ C. — 8 post ἐνός add. μόνου, νηστεύων C, μόνου etiam HPr. — ἐὰν pro ei C. — λαϊκὸς ἢ, C. — 9 εἰσέλθῃ HP, εἰσέλθῃ etiam m. — 10 συνεύξασθαι He et a correctoris manu etiam m, in quo antea προσεύξασθαι fuerat. — καὶ ante καθαιρ. addit P. — 11 καὶ ante ἀπὸ addit C, ~ c. — κρούματος c, κρούματος HCr. — 12 ἀποκτείνῃ H, ἀποκτείνας em, ἀποκτείνου Spangenbergius. — post αὐτοῦ HP Εἰ δὲ λαϊκὸς εἶη: ἐὰν etiam m. — post λαϊκὸς addunt ἢ Cm. — 14 ἔχοι c. σχῆ C, sed etiam ἔχει in c notatum. — 15 καὶ post ἦν addit C. — 15. 16 ἡρετίσατο H, κατηρετίσατο m, καθηρετίσατο r, κατηρετήσατο M. — 16 πενιχρὰ M. — 18 δέξεται C. — 19 εἰ μὴ δεῖξοι, παρὰ αἰρετικῶν αὐτὸν ἔχειν τ. χ. C, sed c=M. — τὴν ~ H, habet m. — 20 τῶν ~ HC, habet m.

- ξθ) Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὑποδιάκονος ἢ ἀναγνώστης ἢ ψάλτης τὴν ἀγίαν τεσσαρακοστὴν * οὐ νηστεύει ἢ τετράδα ἢ παρασκευὴν: καθαιρείσθω, ἐκτός εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιτο· ἐὰν δὲ λαϊκὸς ᾖ, ἀφοριζέσθω.
- ο) Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὄλως τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν νηστεύει μετὰ Ἰουδαίων ἢ ἐορτάζει μετ' αὐτῶν ἢ δέχεται παρ' αὐτῶν τὰ τῆς ἐορτῆς ξένια, οἶνον ἄζυμα ἢ τι τοιοῦτον: καθαιρείσθω. εἰ δὲ λαϊκός, ἀφοριζέσθω. 5
- οα) Εἴ τις χριστιανὸς ἔλαιον [ἀπενέγκοι] εἰς ἱερὸν ἐθνῶν ἢ συναγωγὴν Ἰουδαίων ἐν ταῖς ἐορταῖς αὐτῶν ἢ λύχνους ἄπτοι: ἀφοριζέσθω. 10
- οβ) Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἀπὸ τῆς ἀγίας ἐκκλησίας ἀφέληται κηρὸν ἢ ἔλαιον: ἀφοριζέσθω καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προστιθέτω μεθ' οὐ ἔλαβεν.
- ογ) Σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἀγιασθὲν ἢ ὀθόνην μηδεὶς ἔτι εἰς οἰκίαν χρήσιν σφετεριζέσθω. παράνομον γάρ. εἰ δὲ τις φωραθεῖη, ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῶ. α 15
- οδ) Ἐπίσκοπον κατηγορηθέντα ἐπὶ τινὶ παρὰ ἀξιοπίστων ἀνθρώπων, καλεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων. κἂν μὲν ἀπαντήσῃ καὶ ὁμολογήσῃ, ἐλεγχθέντος αὐτοῦ ὀρίζεσθω τὸ ἐπιτίμιον. ἐὰν δὲ καλούμενος μὴ ὑπακούσῃ: καλεῖσθω καὶ δεύτερον, ἀποστελλομένων ἐπ' αὐτὸν δύο ἐπισκόπων. ἐὰν δὲ καὶ οὕτως μὴ ὑπακούσῃ, καλεῖσθω 20 καὶ τρίτον, δύο πάλιν ἐπισκόπων ἀποστελλομένων πρὸς αὐτόν. ἐὰν αὐτῶν μὴ δεχόμενος. *habet etiam m, nisi quod σχόλιον ~, κανῶν et μη δεχόμε' ξθ νος scribitur.*

α) ὄρα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει α καὶ β κανόνα α καὶ ι καὶ ἐκ τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆ[ς] κανόνα β τοῦ ἀγίου Κυρίλλου.

1 ἢ ὑποδιάκονος ~ HPC, habent em. — 2 * τοῦ πάσχα add. HPC. — οὐ νηστεύει ~ H, οὐ πιστεύει H*, οὐ νηστεύει PC. m ut nos. — 4 εἰ (Ei H) δὲ λαϊκός εἴη, ἀφ. HP. m ut nos. — 5. 6 c=M, sed C Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ ἄλλος κληρικὸς, νηστεύει. — 6 νηστεύει H et a correctore m, in quo νηστεύει fuerat. — τῶν post μετὰ addit H, quod non agnoscit m. — ἐορτάζει C, συνεορτάζει Hc. ἐορτάζει etiam m, sed a correctore idem ἐορτάζει. — 6. 7 δέχοιτο P. — 7 παρ' ~ C, habet c. — τι ~ H. — τοιοῦτόν τι H, sed m=M. — 8 λαϊκός ᾖ, C. — 9 ἀπενέγκοι ~ M, ἀπενέγκη HP. — ἱερὸν etiam m, ἱερά H. — εἰς post ἢ addunt HPCr. — 10 ἢ ante ἐν C, sed c (licet ἐορταῖς praetermissum sit oscitantia, ni fallor, Clerici) =M. — ἄπτοι HP, ἄψη C. — 11 ἀφέληται etiam m, ἀφέλοιτο Spangenbergius. — 12 καὶ ~ ἔλ. ~ Hc. — 13 Σκεῦος ἀργυροῦ, ἢ χρυσοῦ, ἢ ὀθόνης, ἀγιασθὲν, μηδεὶς C. ut nos etiam c, nisi quod vel ἢ vel καὶ ante ἀργ. legi dicit, ubi ἢ m, καὶ H. — 15 ἀφοριζέσθω m, sed in margine ἀφορισμῶ. — 16 παρὰ etiam c, ὑπὸ C. — pro ἀνθρώπων C καὶ πιστῶν προσώπων, sed c=M. — 17 τῶν ~ HP, habet m. — ἀπαντήσῃ HP, ἀπαντήσοι etiam m. — 18 ὁμολογήσοι etiam em, nisi quod et hoc vocabulo et in praecedente ἀπαντήσοι ultimis literis in m superscriptum est η: ὁμολογήσῃ HP, ἀπολογήσοιτο C. — pro ἔλ. αὐ., quod praebet etiam m, HPC ἢ ἐλεγθεῖη, nisi quod *θειῖη pro more suo P. — ἐξοριζέσθω tm, ὀρίζεσθαι HPC. — ἐὰν δὲ etiam m, εἰ δὲ HP. — 19 ὑπακούσῃ m a correctore. idem a prima manu et C ὑπακούσοι, ὑπακούσει P. — ἐπὶ H, etiam m ἐπ'. — inter δεύτερον et ἐὰν vers. 20 δύο ἐπισκόπων ἀποσταλέντων πρὸς αὐτόν· C, sed c=M. — 20. 21 verba ἐάν-αὐτόν ~ H, habet m. — 20 οὕτω PC. — ὑπακούσῃ P, ἐπακούσῃ c, ἐπακούσοι (sed η super oi scripto) m. — 21 ἀποσταλέντων C, στελλομένων P, mc=M.

δὲ καὶ οὕτως καταφρονήσας μὴ ἀπαντήσοι: ἡ σύνοδος ἀποφαινέ-
σθω κατ' αὐτοῦ τὰ δοκοῦντα, ὅπως μὴ δόξη κερδαίνειν φυγοδικῶν.
Εἰς μαρτυρίαν τὴν κατὰ ἐπισκόπου αἰρετικὸν μὴ προσδέχεσθε, οἷ
ἀλλὰ μηδὲ πιστὸν ἕνα. ἐπὶ στόματος γὰρ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων στα-
5 θήσεται πᾶν ῥῆμα.

Ἔστι μὴ χρὴ τὸν ἐπίσκοπον τῷ ἀδελφῷ ἢ τῷ* υἱῷ ἢ ἐτέρῳ συγ-
γενεῖ χαριζόμενον τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς χειροτονεῖν ὃν βούλεται.
κληρονόμους γὰρ τῆς ἐπισκοπῆς ποιῆσθαι οὐ δίκαιον, τὰ τοῦ Θεοῦ
χαριζόμενον πάθει ἀνθρώπινῳ. οὐ γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν
10 ὑπὸ κληρονομίαν ὀφείλει τιθέναι. εἰ δὲ τις τοῦτο ποιήσῃ: ἄκυρος
μὲν ἔστω ἡ χειροτονία, αὐτὸς δὲ ἐπιτιμᾶσθω ἀφορισμῷ.^α

Εἰ τις ἀνάπηρος ἢ τὸν ὀφθαλμὸν ἢ τὸ σκέλος πεπληγμένος, ἄξιός οἷ
δὲ ἔστιν ἐπισκοπῆς: γινέσθω. οὐ γὰρ λώβη σώματος αὐτὸν μαιίνει,
ἀλλὰ ψυχῆς μολυσμός.^β

15 Κωφὸς δὲ ὢν καὶ τυφλὸς μὴ γινέσθω ἐπίσκοπος, οὐχ ὡς μεμιασμέ-
νος, ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ ἐκκλησιαστικὰ παρεμποδίζοιτο.

Ἐάν τις δαίμονα ἔχη: κληρικὸς μὴ γινέσθω, ἀλλὰ μηδὲ τοῖς πι-
στοῖς συνευχέσθω. καθαρῖσθεις δὲ προσδέχεσθω καὶ ἐάν ἢ ἄξιός,
γινέσθω.^γ

20 Τὸν ἐξ ἔθνικοῦ βίου προσελθόντα καὶ βαπτισθέντα ἢ ἐκ φαύλης π
διαγωγῆς οὐ δίκαιόν ἐστι παρ' αὐτὰ προχειρίζεσθαι ἐπίσκοπον. ἄδι-
κον γὰρ τὸν μηδέπω πείραν ἐπιδειξάμενον ἐτέρων εἶναι διδάσκαλον, εἰ
μὴ που κατὰ θείαν χάριν τοῦτο γένηται.^δ

α) ζῆτει τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα κγ.

β) ζῆτει τῆς ἐν Νικαίᾳ κανόνα α.

γ) ὄρα τοῦ ἁγίου Τιμοθέου κανόνα γ.

δ) sequitur: Σχόλιον. Ὅρα ποίους λαϊκοὺς ὁ ἀποστολικὸς οὗτος κανὼν
οὐ βούλεται παρ' αὐτὰ χειροτονεῖσθαι καὶ σκόπει ὅτι ὁ μὲν δεύτερος τῶν ἐν
Νικαίᾳ κανόνων ἔπεται τούτῳ, ὁ δὲ ἰ τῶν ἐν Σαρδικῇ μάχεται οὐ δι' ὄλου, ἀλλὰ

1 οὕτως C. — ἀπαντήσοι (sed η super οι scripto) m, ἀπαντήση HC, ὑπαντήση P. —
8 προσδέχεσθαι HPr. — 4 post ἕνα HPCr addunt μόνον. post μόνον C: φησὶ γὰρ ὁ νόμος, deleto
γὰρ a nobis ante δύο posito et in mg. ad φησὶ adscripsit „aliter in aliis“. — καὶ pro ἢ C,
sed c=M. Deut. xix 15. Matth. xviii 16. Timoth. I v 19. — 6 Ὅτι οὐ χρὴ omisso τὸν HP: m=M.
ad ἢ prius c: „al. ἢ τῷ συγγενεῖ“. — *τῷ ~ H. — pro ἐτέρῳ m τῷ, sed idem in mg. ἐτέρῳ.
— 7 χαρίζεσθαι H. — τῷ-χαρίζ. vers. 9 ~ H, inveniuntur in m. — εἰς τὸ Pc. — ὃν βούλεται
χειροτονεῖν P. pro ὃν C οὗς αὐτός, sed c=M. — 8 ante ποι. C addit αὐτοῦ, c=M. — 9 Θεοῦ c,
Χριστοῦ C. — 10 κληρονόμους HPr. — ὀφείλει H, quod emendavit Spangenberg. — ποιήσοι C.
— 10. 11 ἄκ. μένετω HP, ἄκ. μένετω c. — 12 Ἐάν τις C. — ἢ pro ἢ P. — 13 ἐπισκοπῆς etiam m,
idem in mg. ἐπίσκοπος, atque ita H, distinctione post ἔστιν posita. — 15. 16 ὡς βεβλαμμένος Hc. —
16 παρεμποδίζοιτο C. — 17 μὴ γιν. κληρ. P. — 18 καθαρῖσθεις P. — ἢ ~ H, habet m. — 20 ἐξ
ἔθνῶν pr. C, c ut nos. ἔθνηκοῦ M. — καὶ βαπτ. „desunt in quibusdam“ c. — φαύλου H, φαύλης
etiam m. — 21 παράστα m, παραυτά C, παραυτικά Hc. — pr. εἰς ἐπισκοπὴν C, pr. ἐπίσκοπον c. —
μηδὲ προπειραν H, sed Spangenberg. ut nos. — 22 ἐπιδειξάμενον c. — 23 γίνεται H, γένοιτο Cr.

- πα Εἶπομεν ὅτι μὴ χρῆ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον καθιέναι ἑαυτὸν εἰς δημοσίας διοικήσεις, ἀλλὰ προσευκαιρεῖν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χρεῖαις. ἢ πειθέσθω οὖν τοῦτο μὴ ποιεῖν ἢ καθαιρεῖσθω. οὐδεὶς γὰρ δύναται δυοὶ κυρίως δουλεύειν κατὰ τὴν κυριακὴν παρακέλευσιν.
- πβ Οἰκέτας εἰς κλῆρον προχειρίζεσθαι ἄνευ τῆς τῶν δεσποτῶν γνώμης 5 οὐκ ἐπιτρέπομεν ἐπὶ λύπῃ τῶν κεκτημένων. οἰκῶν γὰρ ἀνατροπὴν τὸ τοιοῦτον ἐργάζεται. εἰ δὲ ποτε καὶ ἄξιός φανείη οἰκέτης πρὸς χειροτονίαν βαθμοῦ, οἷος καὶ ὁ ἡμέτερος Ὀνήσιμος ἐφάνη, καὶ συγχωρήσουσιν οἱ δεσπότες καὶ ἐλευθερώσουσι καὶ τοῦ οἴκου ἑαυτῶν ἐξαποστείλωσι: γινέσθω.
- πγ Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος στρατεία σχολάζων καὶ βου- 10 λόμενος ἀμφοτέρω κατέχειν, ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν: καθαιρεῖσθω. τὰ γὰρ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.
- πδ Ὅστις ὑβρίσει βασιλέα ἢ ἄρχοντα παρὰ τὸ δίκαιον, τιμωρίαν τινυτόν· καὶ εἰ μὲν κληρικὸς, καθαιρεῖσθω· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφορίζεσθω.
- πε ^α Ἔστω δὲ ὑμῖν πᾶσι κληρικοῖς καὶ λαϊκοῖς βιβλία σεβάσμια καὶ 15 ἅγια τῆς μὲν παλαιᾶς διαθήκης Μωϋσέως πέντε· γένεσις, ἐξοδος, λευϊτικόν, ἀριθμοί, δευτερονόμιον· Ἰησοῦ Ναυῆ ἐν· κριτῶν ἐν· Ῥούθ ἐν· βασιλειῶν δ· παραλειπομένων τῆς βίβλου τῶν ἡμερῶν δύο. Ἔσθρα δύο· Ἐσθήρ ἐν· Μακκαβαίων ἐν· Σολομώντος τρία, παροιμίαι, μερικῶς, ὅτι μὴδὲ πάντα κωλύει λαϊκόν, ἀλλ' ὠρισμένως πλοῦσιον καὶ σχολαστικοὺς ἀγοραίους. in margine: ἴδε τῆς ἐν Νικαίᾳ κανόνα β, τῆς ἐν Νεοκαισαρεία κανόνα ιβ, τῆς ἐν Λαοδικεῖα κανόνα γ καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ κανόνα ι, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει α καὶ β κανόνα ιζ.

α) ἀναγίνωσκε τῆς ἐν Λαοδικεῖα κανόνα νθ καὶ τῆς ἐν Καρθαγένη κανόνα κδ.

1 οὐ pro μὴ HP. — ἢ πρεσβ. ~ C, habet c. — καθιέναι C, c=M. — 4 δυοῖν m. — τὴν ~ H. — 5 συγγνώμης Pc. — 6 οὐκ-γὰρ ~ H, habet m, nisi quod λοιπῇ τῶν δεσποτῶν τῶν κεκτ. scriptum ibi est. — post τῶν, ante κεκτ. al. apud c addunt δεσποτῶν. — 7 τοιοῦτο m. — κατεργάζεται C, c=M. — 7 φαν. ὁ οἶκ. HP. — 8 οἷος Ὀνήσιμος ὁ ἡμέτερος ἀνεφάνη C; ἐφάνη etiam c. — M καὶ συγχωροῦσιν, sed in mg. γρ. καὶ συγχωρήσουσιν. sed συγχωροῦσιν C. — 9 ἐλευθεροῦσι C. — ἑαυτῶν ~ H, habet m. — ἐξαποστελοῦσι H, ἐξαποστέλλουσι C, m=M. — 11 ἱεραρχικὴν H. — 12 τοῦ Καίσαρος H. — τῷ ~ H. — 13 Ὡς τις P. — παρὰ τὸ δίκ. ~ H, habet m. — 15 Ἔστω πᾶσιν ὑμῖν H. δὲ ~ etiam P, m=M. quae ex r ad hunc canonem annotavi, nimis incerta mihi videntur, quam ut proferre audeam. librum Judithae in r non nominari certum est. — 16 Μώσεως H, Μωσέως P, m=M. — 17 ἀρ. καὶ δευτ. C. — Ἰ. τοῦ Ναυῆ C, Ἰ. Ναυῆ Pc, Ἰ. υἱοῦ Ναβή c, Ἰ. υἱοῦ Ναυῆ H. — τῶν κρ. C. — τῆς Ῥούθ C. — 18 βασ. τέσσαρα HPC. — β' pro δύο P. — 19 Ἔσθρα δύο ~ H. — Ἐσθήρ C, Ἐσθήρ H, Ἐσθήρ P. ex m notatur: „ἔσθρα δύο, ἔσθρη — Μακκαβαίων.“ sed ante Μακκ. C Ἰουδαίθ, ἐν. „Ἰουδαίθ ἐν.] Deest in aliis Editionibus. Codices quoque manu exarati quos vidi (vidi autem in Gaza Regia octo) omnes omittunt, excepto uno, non male tamen nota, atque membraneo, qui numeratur 1326. Zonaras denique expressè dicit librum Judithae hoc Apostolico catalogo non contineri.“ COTELERIUS. — (ο) Μακκαβαίων. τρία. Ἰώβ, ἐν· (p) ψαλμοὶ ἑκατὸν πενήκοντα. (q) Σολομώντος βιβλία τρία, C ubi in c ad (ο): al. Μακκαβαϊκῶν vel Μαχαβαϊκῶν, ad (p): al. ψαλτήριον, ἐν· ad (q): al. Σολομώντος vel Σολομών, τρία. ad vocem τρία versus 19 adscriptum a Spangenbergio: Haec et quae sequuntur ad Δανιὴλ usque in margine Codicis sed eadem faltem antiqua manu scripta sunt. — Μαχαβαϊκῶν

ἐκκλησιαστικής, ἄσμα ἁσμάτων· προφητῶν δεκαδύο· ἐν Ἡσαίου,
 Ἱερεμίου ἐν, Ἰεζεκιήλ ἐν, Δανιήλ ἐν. ἐξώθεν δὲ ὑμῖν προσηγορεύσθω
 μανθάνειν ὑμῶν τοὺς νέους τὰς σοφίας τοῦ πολυμαθοῦς Σιράχ.
 ἡμέτερα δέ, τοῦτ' ἔστι τῆς καινῆς διαθήκης, εὐαγγέλια δ, Ματ-
 5 θαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου· Παύλου ἐπιστολαὶ ἰδ' Πέτρου ἐπι-
 στολαὶ δύο· Ἰωάννου τρεῖς· Ἰακώβου μία· Ἰούδα μία· Κλήμεντος
 ἐπιστολαὶ δύο καὶ αἱ διαταγαὶ ὑμῖν τοῖς ἐπισκόποις δι' ἐμοῦ Κλή-
 μεντος ἐν ὀκτώ βιβλίοις προσπεφωνημένοι, ἃς οὐ χρῆ δημοσιεύειν
 ἐπὶ πάντων διὰ τὰ ἐν αὐταῖς μυστικά· καὶ αἱ πράξεις ἡμῶν τῶν
 10 ἀποστόλων. Ταῦτα δὲ περὶ κανόνων διατετάχθω ὑμῖν παρ' ἡμῶν,
 ὧ ἐπίσκοποι· ὑμεῖς δὲ ἐμμένοντες αὐτοῖς σωθήσεσθε καὶ εἰρήνην
 ἔχετε, ἀπειθοῦντες δὲ κολασθήσεσθε καὶ πόλεμον μετ' ἀλλήλων
 αἰδίδιον ἔχετε, δίκην τῆς ἀνηκοίας τὴν προσήκουσαν τινύντες. ὁ θεὸς
 δὲ ὁ μόνος αἰδίδιος* καὶ τῶν ὄλων ποιητὴς ἅπαντας ὑμᾶς διὰ τῆς
 15 εἰρήνης ἐν πνεύματι ἀγίῳ σθενώσει καὶ καταρτίσει εἰς πᾶν ἔργον
 ἀγαθὸν ἀτρέπτους, ἀμέμπτους, ἀνεγκλήτους καὶ καταξιώσει τῆς
 αἰωνίου ζωῆς σὺν ἡμῖν διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ ἡγαπημένου παιδὸς
 αὐτοῦ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, μεθ' οὗ ἡ δόξα
 αὐτῷ τῷ ἐπὶ πάντων θεῷ πατρὶ σὺν ἀγίῳ πνεύματι τῷ παρακλήτῳ
 20 νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

τρία. Ἰὼβ ἐν. ψαλτήριον ἐν. Σολ. Η. Μακκαβαίων, τρία. Ἰὼβ, ἐν. Ψαλτήριον ἐν. Σολ. Ρ. „Μακκαβαίων. τρία.] *Idem MS 1326.* Μακκαβαίων δ'. *non ita bene.* COTELERIUS. Σολομώντος δ'. προφητῶν βιβλία μὲν ἰβ'. τῶν μικρῶν, τῶν μεγάλων δὲ δ'. *liber reg. paris. 1326 Cotelarii.*

1 προφήται δεκαεξί C, sequentibus usque ad ἐξώθεν praetermissis. c: „*al. προφήτων δεκαδύο, ἐν Ἡσαίου, ἐν Ἱερεμίου, ἐν Ἰεζεκιήλ, ἐν Δανιήλ, ἐν.*“ — Ἡσαίου, ἐν. Ρ. — 2 προσηγορεύσθω M. — προσηγορεύσθω ὑμῖν H, προσηγορεύσθωσιν ὑμῖν P, m=M, nisi quod προσκορ. scribitur. — 3 τὴν σοφίαν HPC. — Σιράχ H. — 4 (τῆς κ. διαθ.) Ρ. — τέσσαρα pro δ HPC. — 5 δεκατέσσαρες pro ἰδ HC. — 8 δεῖ pro χρῆ H. — 10 Ταῦτα+20 ~ H, qui subscripsit Τέλος τῶν ἀποστολικῶν κανόνων. habent Pm, sed additis in margine P verbis hisce: *Hæc in nōnullis editionibus adduntur, quæ à textu Zonaræ aberant.* — 13 τίνοντες Pc. — 14 * ἀγέννητος C, c=M. — 15 σθεν. καὶ etiam c, sed C nihil nisi ἐνώσει. — καταρτίσει PC. — 16 ἀν. καταξιώσει τε τῆς C. — 18 μετ' οὗ P. — 19 θεῷ καὶ πατρὶ ἐν (c σὺν) ἀγ. C. — 20 νῦν τε καὶ C. — „*Vltima verba (in m) recentior manus in margine adscripsit.*“ anne inde a ὁ θεός γ. 13? — ἀμήν ~ Pm. — Ἀποστόλων εὔροντο κανόνες τέλος Ρ.

Numeri coteloriani a nostris ita differunt, ut regula prima Cotelarii ex nostris α et β, illius secunda ex nostris γ et δ conflata sit, apud illum III+IX vocentur qui nobis ε+ια audiunt, regula decima nostras ἰβ et ιγ comprehendat, undecima nostram ἰδ, duodecima nostras ιε et ις complectatur, XIII+XVI apud nos ιζ+κ numerentur, regula XVII Cotelarii e nostris κα+κδ composita sit. jam XVIII+XXXIV illius nobis κε+μα, illius XXXV nobis μβ et μγ. deinde Cotelarii XXXVI+LXVIII=μδ+ος. nostrae regulæ οζ et οη junctae cotelorianam LXIX efficiunt. Cotelarii denique LXX+LXXXVI nobis οθ+πε.

Haloander canones numerat octoginta quatuor. nam inde a canone nostro ἰδ singulorum capitum numeri eis, quos liber monacensis adscriptos habet, uno minores sunt, quum regulam quam nos tertiam decimam habemus canoni duodecimo adnexisset „ὁ Ζουῖκκαεύς“. conspirat cum monacensi editio Zonaræ parisina, nisi quod et Haloander et Zonaræ editor Fronto Ducaeus (?) canones nonnullos transponunt:

V.

Ὅρος κανονικὸς τῶν ἀγίων ἀποστόλων.

- α Εἰ τις ἐν τῇ ἐβδομάδι τῆς λαμπροφόρου ἀναστάσεως ἤγουν τῆς διακαινησίμου σμικρύνει μίαν τῶν ἡμερῶν καὶ οὐ τιμήσει ὅλην τὴν ἐβδομάδα ὡς μίαν ἡμέραν, ἐορτάζων θ ἰκῶς καὶ οὐ πανηγυρικῶς, ἢ ἐπάφηται καμάτου: ἔχει τὴν μερίδα μετὰ Ἰούδα τοῦ 5
προδότου καὶ καταγέσθω μετὰ Ἰουδαίων τῶν θεοκτόνων.
- β Εἰ τις οὐ καταδέχεται παρ' ἐτέρου νίψασθαι τοὺς πόδας, ἀνάθεμα ἔστω.
- γ Εἰ τις μεταλάβῃ τὸ σῶμα τοῦ κυρίου καὶ λούσεται, ἐπικατάρατος ἔστω, καθὼς εἶπεν ὁ κύριος. 10
- δ Εἰ τις εἰσφέρει ὕδωρ εἰς τὸ στόμα καὶ οὕτως κοινωνήσει, ἐπικατάρατος ἔστω.
- ε Εἰ τις ἐν ὄνειρῳ πορνεύσει καὶ τὴν αὔριον κοινωνήσει, ἐπικατάρατος ἔστω.
- ς Εἰ τις ἐξέλθῃ ἐκ τῆς ἐκκλησίας πρὶν ἀπολύσει ὁ ἱερεὺς: ἐπικατάρατος ἔστω. 15
- ζ Εἰ τις λέγει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μωρόν: καθὼς εἶπεν ὁ κύριος, ἐνοχος ἔστω τῆς γεέννης τοῦ πυρός.
- η Εἰ τις καταλαλεῖ πατρός ἢ μητρός ἢ ἀδελφοῦ, ἐπικατάρατος ἔστω. ἢ γὰρ καταλαλιὰ οὐ μὴ ἀφήσει τὸν ἀνθρώπον σταθῆναι ἔμπροσθεν 20 τοῦ θεοῦ.
- θ Εἰ τις ἐν τῇ τραπέζῃ οὐκ ἐκδέχεται πάντας, ἀλλὰ πλεονεκτεῖ τὸν ἕτερον: ὡς φονεὺς κρίνεται.
- ι Εἰ τις ἀλλάξει κύνα πρὸς πρόβατον καὶ τὸ πρόβατον ἀγάγῃ εἰς μνήμην ἀγίου ἢ τὴν τιμὴν τοῦ κυνός: ἐπικατάρατος ἔστω, καθὼς 25 ἐνετείλατο ὁ θεὸς τῷ Μωϋσῇ.

monacensis ἐγ Haloandro est ξβ, F. Ducaeo ἐγ

ξδ	ξε	ες
ξε	εγ	ξδ
ες	ξδ	ξε
εζ	ες	εζ.

liber meermannianus nostrum ordinem exhibere videatur, v. can. ιγ. ad canonem Haloandri ἐγ Spangenbergius adscripsit: *Ordo canonum paululum immutatur in Cod. Meerm. nam Canon hic 63. est 64. et canon 64. est 65. et canon 65. est can. 63.*

1 Primus e codice vindobonensi (hist. graec. 45 cf. Lambecii comment. viii p. 904 ed. Kollar) haec edidit Bickellius, quem recte semper legisse codicem dubito. rogaveram virum aliquem doctum Vindobonae viventem, ut librum manu scriptum denuo inspiceret. promisit ille, sed promissis non stetit. — 2 τῇ ἐβδομάδι cod.? — 3 διακαινησίμου cod. cf. Coteler. eccl. graec. monum. I p. 726 AB. — σμικρυνεῖ? — 4 θητικῶς edidit Bickellius, qui quid in codice scriptum sit legi non posse auctor est. — 5 ἐπάφηται cod. — 15 ἀπολύσει edidit contra codicis auctoritatem Bickellius, v. Bernhardt wissenschaftliche syntax d. griech. spr. p. 400. — 17 Matth. v 22. — 24 ἀγάγει. — 26 Deut. xxiii 18 Const. apost. IV vii.

Ὁ τῶν τριχῶν ἀπτόμενος καὶ τὸ πρόσωπον τύπτων καὶ ἐπὶ ζωῆς ἰα
καὶ ἐπὶ θανάτου ἀνάθεμα ἔστω.

Ὁ λύων ὄρον γονέων καὶ ἐπὶ ζωῆς καὶ ἐπὶ θανάτου ἀνάθεμα ἔστω. *ιβ*
Εἷ τις φάγει αἷμα κτηνῶν: ἐπικατάρατος ἔστω. *ιγ*

5 Εἷ τις συντυγχάνει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν θείαν λει- *ιδ*
τουργίαν: ἐπικατάρατος ἔστω.

Εἷ τις τὰ στάχυα τὰ ἀποπίπτοντα οὐκ ἀφήσει συλλέγειν τοῖς πτω- *ιε*
χοῖς: ἐπικατάρατος ἔστω.

Εἷ τις ἀπαρχὰς ἄλωνος ἢ τῆς ληνοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Μωσῇ, *ις*
10 οὐ δώσει τῇ ἐκκλησίᾳ ἢ τῷ πτωχῷ: ἐπικατάρατος ἔστω.

Εἷ τις διδοῖ* ἀντίψυχα τοῖς μάντεσιν ἢ λαμβάνει γραπτὰ ἢ διδοῖ*: *ιζ*
οὐκέτι πιστοί, ἀλλ' οὐδὲ χριστιανοί.

Εἷ τις ἀδελφὸν διαβάλλει, σὺν τῷ διαβόλῳ κατακέκριται. *ιη*

VI.

Τῆς γενομένης συνόδου ἐπὶ Κυπριανοῦ τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Καρ-
15 χηδόνης ἐπισκόπων πδ, συναχθέντων εἰς τὴν αὐτὴν Καρχηδόνα, περὶ τοῦ δεῖν
βαπτίζεσθαι τοὺς αἰρετικούς, ἧτις σύνοδος προγενεστέρα μὲν ἔστι τῆς ἐν Νικαίᾳ,
δευτερεῦει δὲ διὰ τὴν τῆς οἰκουμένης συνόδου αὐθεντίαν: Ἀπόφασις ἐπισκόπων,
ἀριθμῶ πδ, ἐρμηνευθεῖσα ἐλληνιστὶ ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν, περὶ τοῦ δεῖν βαπτίζε-
20 σθαι τοὺς αἰρετικούς, συναχθέντων εἰς Καρχηδόνα καλάνδαις Σεπτεμβρίαις
ἀπὸ Ἀφρικῆς καὶ Νουμιδίας καὶ Μαυρητανίας, μετὰ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων,
παρόντος καὶ τοῦ πλείονος μέρους τοῦ λαοῦ. ἀναγνωσθέντων γραμμάτων Ἰουβια-
νοῦ ἐπισκόπου πρὸς Κυπριανὸν καὶ Κυπριανοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Ἰουβιανὸν περὶ
τοῦ δεῖν βαπτίζεσθαι τοὺς αἰρετικούς. ἀναγκαῖον δὲ ἠγησάμενη, ὧ Θεόφιλε, δη-
λώσαι σοι οὐ μόνον ὡς ὁ μακάριος ἀπεκήρυξε τοὺς σχισματικούς καὶ τὸ βάπτισμα
25 ἀνεθεμάτισεν αὐτῶν, ἀλλὰ γε καὶ ἐξ ἀρχαίων ἱκανοὶ τέλειοι καὶ ἔμφρονες ἐπίσκοποι
περὶ τούτου συνελθόντες καὶ κοινῇ σκεψάμενοι ὤρισαν τοὺς σχισματικούς ἐρχο-
μένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναβαπτίζεσθαι, ἀκυροῦντες καὶ ἀναθεματίζοντες τὸ
παρὰ τῶν αἰρετικῶν ἦτοι σχισματικῶν διδόμενον βάπτισμα, καὶ περὶ τούτου σύνο-
δον συνεκάλεσαν εἰς τὴν Καρχηδόνα ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν πδ, μεθ' ὧν καὶ
30 Κυπριανὸς ὁ ἀρχαῖος καὶ διάσημος ἐπίσκοπος καὶ τὰς ἀποφάσεις ἐκάστου δηλώσαι
σοι ἐσπούδασα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπισκόπων ἐπιστολὴν γραφεῖσαν παρ'
αὐτῶν περὶ τοῦ βαπτίσματος, ἔτι καὶ τοῦ μεγάλου Κυπριανοῦ ἀποστεῖλαί σοι
ἐσπούδασα.

Ἐπιστολὴ γραφεῖσα παρὰ τινῶν ἐπισκόπων, ὧν εἰς τὴν Κυπρια-
35 νὸς ὁ ἀρχαῖος καὶ διάσημος ἐπίσκοπος πρὸς ἐτέρους ἐπισκόπους

1 τύπτον. — 4 κτινῶν. — 11 *δίδει. — 14 p. 49—59 M. ΣΥΝΟΔΟΣ Η ΓΕΝΟΜΕΝΗ ἐπὶ
Κυπριανοῦ τοῦ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου Καρχηδόνης καὶ μάρτυρος inscripsit Zonarae editio pari-
siensis (anni 1618) i. e. P. ἢ ἐν Καρχηδόνι γενομένη σύνοδος, ἧς ἐξήρχεν ὁ μέγας Κυπριανός. ὁ
ιερόμαρτυς ἐπίσκοπος ὧν Καρχηδόνης g. — 20 Νουμηδίας M. — 30 διάσημος καὶ ἀρχαῖος M, sed
litteris α et β impositis ordo emendatus est. — 34 Ἐπιστολὴ τοῦ μεγάλου Κυπριανοῦ πρὸς τὸν
Ἰουβιανὸν καὶ ἐκεῖνου συνεπισκόπους inscripsit P. ceterum Zonaras se κατ' ἐπιτομήν tantum
canones concilii carthaginiensis sub Cypriano habiti allaturum dixit p. 275 B ed. paris. licet

περὶ τοῦ δεῖν βαπτίζεσθαι τοὺς αἱρετικούς. Κυπριανός, Λιβεράλιος, Καλ-
 δώνιος, Ἰουλιανός, Πρίμος, Κιλίκιος, Πολύκαρπος, Νικόδημος, Φίλιξ,
 Μαρούκιος, Στύκεσος, Λουκιανός, Ὀνοράτος, Φουρτουνάτος, Οὐϊκτωρ,
 Δονάτος, Λούκιος, Ἡρκουλάνεθος, Πομπόνιος, Δημήτριος, Κουῖντος,
 Σατουρνίλος, Ἰαννουάριος, Μάρκος, ἄλλος Σατουρνίλος, ἄλλος Δονά- 5
 τος, Ῥογοτιανός καὶ Σιδάτος Οὐανουαρίω, Μαξιμίνω καὶ Σατουρνίλῳ,
 Μαξιμιανῶ, Οὐϊκτορι, Κασίῳ, Προκούλῳ, Μολιανῶ, Γαργιλίῳ, ἄλλω
 Σατουρνίλῳ, Νεμεσιανῶ, Ναμπύλῳ, Ἀντωνιανῶ, Ῥογοτιανῶ καὶ
 Ὀνοράτῳ, ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, χαίρειν. Ἐν κοινοβουλίῳ ὄντες,
 ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀνέγνωμεν γράμματα ἀφ' ὑμῶν ἀποσταλέντα 10
 περὶ τῶν παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς ἢ σχισματικοῖς δοκούντων βεβαπτι-
 σθαι ἐρχομένων πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ἐστὶ μία, ἐν ἣ
 βαπτίζομεθα καὶ ἀναγεννώμεθα· περὶ ὧν καὶ πεποιθήμεν καὶ ὑμᾶς
 αὐτοὺς ἐκεῖνα πράττοντας τὴν στερρότητα τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλη- 15
 σίας κανόνος κρατεῖν. ὅμως, ἐπεὶ συγκοινωνοὶ ἡμῶν ἐστε καὶ συζη-
 τῆσαι περὶ τούτου διὰ τὴν κοινὴν ἀγάπην ἐθέλησατε, οὐ πρόσφατον
 γνώμην οὐδὲ νῦν ἠδρασμένην προσφέρομεν, ἀλλὰ τὴν πάλαι ὑπὸ
 τῶν προγενεστέρων ἡμῶν μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας δε-
 δοκιμασμένην καὶ ὑφ' ἡμῶν παρατηρηθεῖσαν κοινωνοῦμεν ὑμῖν καὶ
 συζεύγνυμεν, τοῦτο καὶ νῦν χειροτονοῦντες, ὅπερ διὰ παντός ἀσφαλῶς 20
 κρατούμεν, μηδένα βαπτίζεσθαι δύνασθαι ἔξω τῆς καθολικῆς ἐκ-
 κλησίας, ἐνός ὄντος βαπτίσματος καὶ ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ
 ὑπάρχοντος. γέγραπται γάρ· ἐμὲ ἐγκατέλιπον, πηγὴν ὕδατος ζῶντος,
 καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους τοὺς μὴ δυναμένους ὕδωρ
 συσχεῖν. καὶ πάλιν ἡ ἀγία γραφή προμηνύουσα λέγει· ἀπὸ ὕδατος 25
 ἀλλοτρίου ἀπέχεσθε καὶ ἀπὸ πηγῆς ἀλλοτρίας μὴ πῖντε. δεῖ δὲ καὶ
 καθαρίζεσθαι καὶ ἀγιάζεσθαι τὸ ὕδωρ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ἵνα

enim verba κατ' ἐπιτομήν absint a libro Augusti Gallandii (g), quem editor parisiensis Zonarae contulit, leguntur tamen in regio utroque, medicaeo scilicet et henriciano(h). qui libri nisi varietatem lectionis enotavero, cum editione parisiensi consentire censendi sunt, etsi editorem gallicum munere suo conferendi accurate functum esse dubito. — 35 διάσιμος M.

1 neque in nominibus neque in eis qui nominibus impositi sunt accentuum apicibus quidquam mutavi: quum saeculo septimo exeunte, quo haec in graecum sermonem versa sunt, haud scio an vocales corripí soluerint, quae antea producebantur. certum erat Πρίμος, Ὀνωρᾶτος, similia restituenda fuisse, si morem romanum sequi vellemus: quem utrum cognitum habuerint graeculi interpretes necne ignorare me fateor. — 9 ΚΑΝΩΝ A inscripsit P (cf. pag. 41, 19), qui si rubricas jam allatas exceperis, quae ante p. 38, 9 Ἐν apud nos leguntur, omnia praetermisit. — 10 σταλέντα P. — 11 παρὰ τῶν τοῖς ejecto περι P, περι τῶν g. — 11. 12 βαπτίζεσθαι P. — 13 ἀναγεννώμεθα M. — 14 τοῦ ~ P. — 15 κανόνος ~ P. — κατακρατεῖν P. — 15. 16 συζητῆτε M, ζητῆσαι P. — 16 ἠθέλησατε P. — 19 ὑμῶν P. — κοινούμεθα P. — 20 συζεύγνυμεν M. — ὕπως διὰ P. — ἰσχυρῶς καὶ ἀσφαλῶς P. — 27 κρατοῦντες μηδ. P. — 23 Jerem. ii 13. — 24 καὶ pro τοὺς P. — 25 Proverb. ix 13 graec. — 26 ἀπόσχεσθε P, ἀπέσχεσθε g, ἀπέχεσθαι M. — καὶ alterum ~ P. — 27 ἀπό P, sed ὑπό g.

δυνηθῆ τῷ ἰδίῳ βαπτίσματι τὰς ἀμαρτίας τοῦ βαπτιζομένου ἀνθρώ-
 που ἀποσμῆξαι. διὰ τε Ἰεζεκιήλ τοῦ προφήτου λέγει ὁ κύριος· καὶ
 βαντίσω ὑμᾶς ὕδατι καθαρῷ καὶ καθარიῷ ὑμᾶς καὶ δώσω ὑμῖν καρ-
 δίαν καινὴν καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ἐν ὑμῖν. πῶς δὲ δύναται καθα-
 5 ρίσει καὶ ἀγιάσει ὕδωρ αὐτὸς ἀκάθαρτος ὢν καὶ παρ' ὃν πνεῦμα
 ἅγιον οὐκ ἔστιν; λέγοντος τοῦ κυρίου ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· καὶ πάντων ὢν
 ἂν ἄψεται ὁ ἀκάθαρτος ἀκάθαρτα ἔσται. πῶς βαπτίζων δοῦναι ἄλλω
 ἄφεισιν ἀμαρτιῶν δύναται ὁ μὴ δυνηθεὶς τὰ ἴδια ἀμαρτήματα ἔξω τῆς
 ἐκκλησίας ἀποθέσθαι; ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐρώτησις ἢ ἐν τῷ βαπτίσματι
 10 γινομένη μάρτυς ἐστὶ τῆς ἀληθείας. λέγοντες γὰρ τῷ ἐξεταζομένῳ·
 πιστεύεις εἰς αἰώνιον ζωὴν καὶ ἄφεισιν ἀμαρτιῶν; οὐκ ἄλλο τι λέγομεν
 εἰ μὴ ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ δοθῆναι δύνασθαι. παρὰ δὲ τοῖς αἰρε-
 τικοῖς, ὅπου ἐκκλησία οὐκ ἔστιν, ἀδύνατόν ἐστιν ἄφεισιν λαβεῖν τὰ ἀμαρ-
 τήματα καὶ διὰ τοῦτο οἱ τῶν αἰρετικῶν συνήγοροι ἢ τὴν ἐπερώτησιν
 15 ὀφείλουσιν ἀλλάξαι ἢ τὴν ἀλήθειαν ἐκδικῆσαι, εἰ μὴ τι αὐτοῖς καὶ τὴν
 ἐκκλησίαν προσνέμουσιν, οὗς βάπτισμα ἔχειν διαβεβαιοῦνται. ἀνάγκη
 δὲ ἔστι καὶ χρίεσθαι τὸν βεβαπτισμένον, ἵνα λαβὼν χρίσμα μέτοχος
 γένηται χαρίσματος χριστοῦ. εὐχαριστία δὲ ἔστιν ὅθεν χρίονται οἱ
 βαπτισθέντες ἔλαιον ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἡγιασμένον. ἀγιάσει δὲ ἔλαιον
 20 οὐ δύναται αἰρετικὸς ὁ μήτε θυσιαστήριον ἔχων μήτε ἐκκλησίαν· ὅθεν
 οὐ δύναται χρίσμα τὸ παρὰ πᾶν παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς εἶναι. πρόδηλον
 γὰρ ἔστιν ἡμῖν μηδαμῶς δύνασθαι παρ' ἐκείνοις ἀγιάζεσθαι ἔλαιον εἰς
 εὐχαριστίαν. εἰδέναι γὰρ καὶ μὴ ἀγνοεῖν ὀφείλομεν ὅτι γέγραπται·
 ἔλαιον ἀμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλὴν μου, ὃ δὴ καὶ πάλαι ἐμή-
 25 νυσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ψαλμοῖς, μήπως ἐξιχνιασθεῖς τις καὶ ἀπὸ
 τῆς εὐθείας ὁδοῦ πλανηθεῖς παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς τοῖς τοῦ χριστοῦ ἀν-
 τιπάλοις χρισθῆ. πῶς δὲ εὐξῆται ὑπὲρ τοῦ βαπτισθέντος οὐχ ἱερέως,
 ἀλλ' ἱερόσυλος καὶ ἀμαρτωλός, λεγούσης τῆς γραφῆς· ὁ θεὸς ἀμαρ-
 τῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἢ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῆ,
 30 τούτου ἀκούει; διὰ τῆς ἀγίας ἐκκλησίας νοοῦμεν ἄφεισιν ἀμαρτιῶν·
 τίς δὲ δύναται δοῦναι, ὅπερ αὐτὸς οὐκ ἔχει; ἢ πῶς δύναται πνευμα-
 τικὰ ἐργάζεσθαι ὁ ἀποβαλὼν πνεῦμα ἅγιον; διὰ τοῦτο καὶ βαπτίζεσθαι

2 ἀποσμῆξαι M. — ὁ ~ P. — Ezech. xxxvi 25, 26. — 3 καθαρῷ ὕδατι P. —
 4+6 πῶς+ἔστιν ~ P. quae praetermissa sunt in editione habent gh, sed ὢν αὐτὸς καὶ παρ' ὃν
 πν. gh. — 6 Num. xix 22. — 7 ἂν ~ P. — 7. 8 β. δύναται ἄλλω δοῦναι ἄ. ἄ. ὁ μὴ P, sed g=mon.
 — 11 εἰς ~ P. — ἀμαρτιῶν λαμβάνειν P. — 12 εἰ μὴ ὅτι P. — δύναται P. — 13. 14 ἀδύνατον
 ἀμαρτημάτων ἄφεισιν λαβεῖν καὶ P. — 15 ἀλλάξει ὀφείλουσιν P. — 18 χαρίσματος ~ P, χρίσμα-
 τος gh: quod editor parisiensis e Cypriano χάριτος seribi vult. — εὐχάριστα M. —
 18. 19 εὐχαρ.+ἡγιασμένον ~ P. — Psalm. cxli 5. — 20 δύν. ὁ αἰρ. P. — 27 εὐξεται P. —
 οὐχί P. — 28 γρ. ὅτι ὁ P. — Johann. ix 31. — 32 βαπτίζεσθαι καὶ ~ P, habet etiam g.

καὶ ἀνανεοῦσθαι ὑφείλει ὁ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κενὸς ἐρχόμενος, ἵνα ἔσω διὰ τῶν ἁγίων ἁγιασθῆ. γέγραπται γάρ· ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι, λέγει κύριος· ἵνα καὶ ἐπὶ πλάνῃ βουκοληθεῖς ἐν τῷ ἀληθεῖ καὶ ἐκκλησιαστικῷ βαπτίσματι καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀποδύσεται, ὅτι πρὸς Θεὸν ἐρχόμενος ἄνθρωπος καὶ ἱερέα ἐπιζητῶν ἐν πλάνῃ εὔρεθεῖς 5 ἱεροσὺλῳ προσέπεσε[ν]. δοκιμάζειν γὰρ ἔστι τὸ τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν βάπτισμα τὸ συνευδοκεῖν τοῖς ὑπ' ἐκείνων βεβαπτισμένους. οὐ γὰρ δύναται ἐν μέρει ὑπερισχύειν. εἰ ἐδυνήθη βαπτίσει, ἴσχυσε καὶ ἅγιον πνεῦμα δοῦναι. εἰ οὐκ ἐδυνήθη, ὅτι ἔξω ὦν πνεῦμα ἅγιον οὐκ ἔχει, οὐ δύναται τὸν ἐρχόμενον βαπτίσει, ἐνὸς ὄντος τοῦ βαπτί- 10 σματος καὶ ἐνὸς τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ μιᾶς ἐκκλησίας ὑπὸ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐπάνω Πέτρου τοῦ ἀποστόλου ἀρχῆθεν λέγοντος τῆς ἐνότητος τεθεμελιωμένης. καὶ διὰ τοῦτο τὰ ὑπ' αὐτῶν γινόμενα, ψευδῆ καὶ κενὰ ὑπάρχοντα, πάντα ἐστὶν ἀδόκιμα. οὐδὲν γὰρ δύναται δεκτὸν καὶ αἰρετὸν εἶναι παρὰ τῷ Θεῷ τῶν ὑπ' ἐκείνων γινο- 15 μένων, οὓς ὁ κύριος πολεμίους καὶ ἀντιπάλους αὐτοῦ λέγει ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστὶ καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. καὶ ὁ μακάριος ἀπόστολος Ἰωάννης ἐντολὰς κυρίου τηρῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ προσέγραψεν· ἠκούσατε ὅτι ἀντίχριστος ἔρχεται. νῦν δὲ ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγονάσιν, ὅθεν γινώσκωμεν ὅτι ἐσχάτη 20 ὥρα ἐστίν. ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ* ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς συνιέναι καὶ νοεῖν ὀφείλομεν, εἰ οἱ ἐχθροὶ κυρίου καὶ οἱ ἀντίχριστοι ὀνομασμένοι δυνατοὶ εἶεν χάριν δοῦναι τῷ κυρίῳ. καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ σὺν κυρίῳ ὄντες καὶ ἐνότητά κυρίου κρατοῦντες καὶ κατὰ τὸ ἀξίωμα 25 αὐτοῦ χορηγούμενοι τὴν ἱερατείαν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λειτουργοῦντες ὅσα οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, τοῦτ' ἔστι πολέμοι τε καὶ ἀντίχριστοι ποιοῦσιν, ἀποδοκιμάσαι καὶ ἀποποιῆσαι καὶ ἀπορρίψαι καὶ ὡς βέβηλα ἔχειν ὀφείλομεν· καὶ τοῖς ἀπὸ πλάνης καὶ ἀπὸ στρεβλότητος ἐρχομένοις ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς πίστεως δοῦναι, 30 καθ' ὅλου Θείας δυνάμεως μυστήριον, ἐνότητός τε καὶ πίστεως ἀληθείας.

1 καὶ videtur adfuisse: codex M hoc loco laecer. — κενός ἴ P. — 2 Levit. xix 2 xx 26. — γὰρ ὅτι ἅγιοι ἔσ., καθὼς P. — 3 καὶ ὁ ἐπὶ P. — πλάνης P, sed πλάνη hg. — 4 αὐτός hg. — ἀποδύσεται ὅς τις P. — 6 προσέπεσε P. — 8 ἠδυνήθη P. — 9 ἢ οὐκ M. — ἠδυνήθη P. — 10 τὸν ut καὶ vers. 1. — 11 ἐνὸς ὄντος τοῦ P. — 13 τῆς ἴ P. — 14 οὐδὲ P. — 15 αἰνετόν P. — τῷ ἴ P. — 16 ἀντιπάλους M. — Luc. xi 23. — 16. 17 τοῖς εὐαγγελίοις P. — 19 Johann. I ii 18 19. — προέγραψεν P. — ὅτι ὁ ἀντ. P. — 20 καὶ νῦν δὲ P. — 21 ἦλθον P, hg=P. — * μεθ' P, sed ἐξ hg. — 21. 22 εἰ γὰρ-ἡμῶν ἴ P. — 22 μεμενήκεισαν M. — 22. 23 συν. ὀφείλομεν καὶ νοεῖν ὡς οἱ P. — 23 ὀνομασμένοι M. — 25 ἴόντες P, sed ὄντες hg. — x. τὴν ἀξίαν P, sed g=mon. — 26 χορηγούμενοι M. — 27 τε ἴ P. — 29 ἀπὸ alterum ἴ P. — 30 ἐπὶ γνώσει P, ἐπίγνωσιν etiam hg. — 31 post πίστεως add. καὶ P.

Κυπριανός εἶπεν· Ἠκούσατε, ἀγαπητοὶ συνεπίσκοποι, τί μοι ἔγραψεν α
 Ἰουβιανός ὁ συνεπίσκοπος ἡμῶν, συμβουλήν παρὰ τῆς μετριότητός μου
 βουλούμενος λαβεῖν περὶ τοῦ ἀνοσίου καὶ ἀνόμου βαπτίσματος τῶν
 αἵρετικῶν καὶ τί αὐτῷ ἐγὼ ἀντέγραψα, δογματίζων ὁ ἅπαξ καὶ δευτε-
 5 ρον καὶ πολλάκις ἐκρίναμεν, τοὺς αἵρετικούς τοὺς προσερχομένους τῇ
 ἐκκλησίᾳ βαπτίσματι βαπτίζεσθαι δεῖν καὶ ἀγιάζεσθαι. ἔπειτα ἀνε-
 γνώσθη ὑμῖν καὶ ἄλλα γράμματα Ἰουβιανοῦ, δι' ὧν κατὰ τὸ αὐτοῦ
 εὐσεβῆς ἀντιγράφων ἡμῖν οὐ μόνον συνεπυδόκησεν, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐπι-
 γνώσει τοῦ ἀληθοῦς χάριν ὡμολόγησεν. ὑπόλοιπον οὖν περὶ αὐτοῦ τὸ τί
 10 ἕκαστος ὑμῶν φρονεῖ εἰπεῖν, μηδενὸς ἀφ' ἡμῶν ἐν τούτῳ κρινομένου,
 μηδὲ εἰ ἐναντία φρονοῖ, καὶ ἀκοινωνήτου γινομένου. οὔτε γὰρ τις ἐπί-
 σκοπον ἑαυτὸν καθίστησιν οὐδὲ τυραννικῆ αὐθαδεῖα εἰς ἀνάγκην τοῦ
 ἔπεσθαι αὐτῷ τοὺς συνεπισκόπους βιάζεται, ὅποτε εἰς ἕκαστος ἐπίσκοπος
 ἐξουσίαν ἔχει πράττειν ἑλευθερίως ἃ φρονεῖ. ὡς γὰρ αὐτὸς ἄλλον κρῖναι
 15 οὐ δύναται, οὕτως οὐδὲ ὑπὸ ἄλλου κριθῆναι. περιμένομεν γὰρ πάντες
 τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ κρίσιν, ὃς καὶ μόνος ἐξουσίαν
 ἔχει ἐπισκόπους καθιστᾶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐνὸς ἐκάστου τὴν
 πράξιν ἐξετάζειν καὶ δοκιμάζειν.

Κεκίλιος ἀπὸ Θισπόλεως εἶπεν· Ἐγὼ ἐν βάπτισμα [ἐν] μόνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ β
 20 οἶδα καὶ ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας οὐδαμοῦ· ἐνθα γὰρ ἔστι τὸ ἐν βάπτισμα,
 ὄντως καὶ ἐλπίς ἀληθείας ἔστι καὶ πίστις. οὕτως γὰρ γέγραπται· μία πί-
 στις, [μία] ἐλπίς, ἐν βάπτισμα οὐχὶ παρὰ τοῖς αἵρετικοῖς, παρ' οἷς οὐδεμία
 ἐλπίς καὶ πίστις, ὅπου πάντα ψευδῆ, ὅπου ἐξορκίζει δαιμονιζόμενος,
 μυστήριον ἐρωτᾷ οὐ τὸ στόμα λοιμώδη καὶ ἰώδη φθέγγεται, πίστιν δὲ
 25 δίδωσιν ἄπιστος, ἄφρονη ἀμαρτιῶν παρέχει ἀμαρτωλὸς καὶ εἰς ὄνομα
 χριστοῦ βαπτίζει ἀντίχριστος, ὑπισχνεῖται ζωὴν νεκρὸς, εἰρήνην δίδω-
 σιν εἰρήνης ἀλλότριος, Θεὸν ἐπικαλεῖται βλάσφημος, ἱερατεῖα κέχρηται
 ἀσεβής, θυσιαστήριον προτίθησιν ἱερόσυλος, Θεῷ θυσίαν προσφέρει
 ὁ διαβόλη ὑπηρετῶν. οἱ αὐτοῖς συνηγοροῦντες εἰπάτωσαν ταῦτα
 30 πάντα ψευδῆ εἶναι περὶ τῶν αἵρετικῶν, εἴγε τισὶν ἀναγκάζεται ἡ
 ἐκκλησία συνευδοκεῖν*, ἵνα χωρὶς βαπτίσματος καὶ ἀφέσεως ἀμαρτιῶν

1 in marg. ὄρος α. M. — 2 Ἰουβιανός P. — 4 ἐγὼ αὐτῷ P. — 6 ἔπειτα δὲ ἀν. P. —
 7 Ἰουβιανός P. — 8 εὐσεβ. ἀντίγραμμά οὐ μόνον ἡμῖν συνεπυδόκησεν P, συνεπυδόκησεν g. — 9 τῆς
 ἀληθείας P. — τὸ ~ P. — 16 ὑμῶν P. — ὅμον P. — 16 καὶ ~ P. — μόνον M. — 17 ἐπίσκοπον P.
 — αὐτοῦ P. — 19 capitulum numeri non adduntur in P. — Καικίλιος Λιβεράριος εἰ. P, Λιβέρριος g.
 — Ἐγὼ ~ P. — ἐν ut καὶ p. 40, 1 M. — [ἐν] ~ PM. — 21 οὕτως P. — Ephes. iv 5. —
 22 [μία] ἐλπίς ~ P, add. μία ἐλπίς g, μία hoc loco ~ M. — οὐ γὰρ τοῖς P, οὐχὶ
 παρ' abjecto articulo hg. — 23 πίστις καὶ ἐλπίς P. — 30 τῶν ~ gh. — παρὰ αἵρετικῶν
 var. lect. in fine libri P. — ἰδοὺ τισιν P, sed hg=M, nisi quod εἰ γέ τισιν scribunt. —
 31 * συνδραμεῖν codex vaticanus, cujus lectiones margini libri gallandini inscriptae
 habentur, hg=M.

τοιούτοις κοινωνεῖ· ὄθεν, ἀδελφοί, φεύγειν καὶ ἐκκλίνειν ὀφείλομεν καὶ χωρίζειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τοιούτων πλημμελημάτων καὶ ἐν βάπτισμα κατέχειν τὸ μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ Θεοῦ δεδωρημένον.

- γ Πρίαμος ἀπὸ Μαστρίππης εἶπε[ν]· Δογματίζω πάντα ἄνθρωπον ἀπὸ αἰρέσεως ἐρχόμενον δεῖν βαπτίζεσθαι. μάτην γὰρ αὐτὸν ἐκεῖ βαπτίζε- 5
σθαι, μὴ ὄντος εἰ μὴ ἐνὸς βαπτίσματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μόνῃ, ἐπεὶ καὶ ὁ Θεὸς εἰς καὶ βάπτισμα ἐν καὶ ἐκκλησία μία, ἐν ἣ ἔστι τὸ βάπτισμα καὶ ὁ ἀγιασμὸς καὶ ὅσα ἄλλα εἰς σωτηρίαν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον ἐπιτε-
λεῖται. τὰ γὰρ ἔξω τῆς ἐκκλησίας γινόμενα εἰς οὐδὲν τούτων ἀφικνεῖται.
- δ Πολύκαρπος ἀπὸ Ἀδραμύντου εἶπεν· Οἱ τὸ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα 10
δοκιμάζοντες τὸ ἡμέτερον ἀδόκιμον ποιοῦσιν.
- ε Νούσατος ἀπὸ Θάννου βασιλέως εἶπεν· Ἐπεὶ πᾶσαι αἱ γραφαὶ μαρτυ-
ροῦσι περὶ ἐνὸς καὶ μόνου τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σωτηρίου βαπτίσματος, ὀφείλομεν τὴν ἡμετέραν πίστιν ὁμολογῆσαι, ἵνα τοὺς αἰρετικούς καὶ
σχισματικούς προσερχομένους τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τὸ ψευδὲς ἐκείνων 15
βάπτισμα τῷ ἀληθεῖ βαπτίσωμεν. καὶ διὰ τοῦτο ἐγὼ τοὺς ἐκεῖθεν ἐλθόντας πάντας ἐβάπτισα καὶ τοὺς ἀπὸ κλήρου αὐτῶν λαϊκοὺς ἔστησα.
- ς Νεμεσιανὸς ἀπὸ Θουβούνων εἶπεν· Ὁ διδῶσιν αἰρετικοὶ καὶ σχισματι-
κοὶ μὴ εἶναι ἀληθεῖς πᾶσαι αἱ ἀληθεῖς γραφαὶ μαρτυροῦσιν, ἐπεὶ αὐτοὶ 20
οἱ προεστῶτες αὐτῶν ψευδόχριστοὶ εἰσι καὶ ψευδοπροφήται, λέγοντος τοῦ κυρίου διὰ τοῦ Σολομῶντος· ὅς ἐρείδεται ἐπὶ ψεύδεσιν, οὗτος ποιμανεῖ ἀνέμους. ὁ δ' αὐτὸς διώξεται ὄρνεα πετώμενα. ἀπέλειπε γὰρ ὁδοὺς τοῦ ἑαυτοῦ ἀμπελῶνος, τοὺς δὲ ἄξονας τοῦ ἰδίου γεωργίου πεπλά-
νηται. διαπορεύεται δὲ δι' ἀνύδρου ἐρήμου καὶ γῆν ἐπιτεταγμένην 25
διψῶδεσιν, συνάγει δὲ χερσὶν ἀκαρπίαν. καὶ πάλιν· ἀπὸ ὕδατος ἀλλο-
τρίου ἀπόσχου καὶ ἀπὸ πηγῆς ἀλλοτρίας ἀπόσχου, ἵνα πολὺν ζήσης χρόνον, προστεθῆ δέ σοι ἔτι ζωῆς. καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὁ κύριος εἶπεν· ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος οὐ δύναται εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· τοῦτ' ἔστι τὸ πνεῦμα τὸ ἐξ ἀρχῆς 30
ἐπιφερόμενον. οὐδὲ γὰρ δύναται οὔτε πνεῦμα χωρισθῆναι τοῦ ὕδατος οὔτε τὸ ὕδωρ τοῦ πνεύματος. κακῶς οὖν προστίθενται οἱ λέγοντες μόνῃ τῇ χειροθεσίᾳ λαβόντας αὐτοὺς τὸ ἅγιον πνεῦμα κοινωνεῖν τῇ

1 συγκοινωνήσῃ P, κοινωνῆ g. — 2 τούτων ἀμαρτημάτων g. — 3 τοῦ pro ὑπὸ ἰ P. —
δωρούμενον g. — 4 μαστρίππης P. — εἶπε P. — 5. 6 βαπτίσθαι P. — 7 ἔστι ἰ P. — 10 ἀπὸ ἰ P.
— Ἀδραμύντου P, sed Ἀδραμύντου g. — 11 ποιῶσι P. — 12 Νουσατός P, Νουβάτος P var. lect.
— Ἐπεὶ ἰ P, ἐπειδὴ g. — 13 βαπτίσματος σωτηρίου P. — 17 κληρικῶν g et P var. lect. —
19 εἶπε P. — Βάπτισμα ὃ δίδωσιν αἰρετικὸς καὶ σχισματικὸς P, sed g=M. — 20 ἀληθεῖς ἰ P,
habet etiam g. — 21 inde a voce λέγοντος usque ad can. ζ omnia praetermissa in P. —
22 Proverb. ix 12. — 23 διόζεται M. — 26 Proverb. ix 18. — 29 Johann. iii 5.

ἐκκλησία, ὅποτε σαφές ἐστὶν ἐκάτερον μυστήριον τοῦ βαπτίσματος καὶ τοῦ πνεύματος δεῖν αὐτοὺς ἀναγεννηθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἵνα υἱοὶ γένωνται Θεοῦ, λέγοντος τοῦ ἀποστόλου Παύλου· σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, ἐν σῶμα καὶ
 5 ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν. εἰς κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα, ταῦτα πάντα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λέγει. καὶ πάλιν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λέγει ὁ κύριος· τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστι[ν]· πνεῦμα ὁ Θεός, ὥστε πάντα τὰ ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν πραττόμενα σαρκικά
 10 ἐστὶ, λέγοντος τοῦ ἀποστόλου· φανερά δὲ ἐστὶ τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρεις, ζήλοι, θυμοί, διχοστασίαι, φθόνοι, αἰρέσεις καὶ τὰ ὅμοια τούτοις. κατακρίνει οὖν ὁ μακάριος ἀπόστολος σὺν αὐτοῖς τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ τοὺς αἰρετικούς. καὶ διὰ τοῦτο, ἂν μὴ τύχῃσι τοῦ ἐν
 15 τῇ ἐκκλησίᾳ ἁγίου βαπτίσματος, σωτηρίας τυχεῖν οὐ δύνανται, ἀλλὰ μετὰ τῶν λοιπῶν ἁμαρτωλῶν καὶ αἰρετικῶν εἰσιν. ἐν ἡμέρᾳ ἧ κρινεῖ ὁ κύριος κατακριθῆσονται.

Ἰαννουάριος ἀπὸ Λαβῆς εἶπε[ν]. Κατὰ τὰ προστάγματα τῶν ἁγίων ζ γραφῶν κρίνω δεῖν πάντας τοὺς αἰρετικούς βαπτίζεσθαι καὶ οὕτως
 20 εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν προσδέχεσθαι.

Λούκιος ἀπὸ Καστρογάλβας εἶπεν· Ὁ κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ εἶπεν*· ἡ ὑμεῖς ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. καὶ πάλιν μετὰ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἑαυτοῦ ἀπο-
 25 στέλλων τοὺς ἰδίους ἀποστόλους λέγει· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὅποτε οὖν σαφές ἐστὶ τοὺς αἰρετικούς, τοῦτ' ἐστὶν ἐχθροὺς τοῦ χριστοῦ* μὴ ὀρθὴν ἔχειν τοῦ σωτηρίου μυστηρίου τὴν
 30 παράδοσιν* μηδὲ** δύνασθαι ζωοποιῆσαι τινὰ πνευματικὴ ὁμολογία, μωρανθέντας αὐτοὺς καὶ ἔξω ὄντας τῆς ἐκκλησίας ἁγίῳ βαπτίσματι βαπτίζειν ἐρχομένους ὀφειλομέν.

Κρήσκης ἀπὸ Κρήτης εἶπεν· Ἐν τοσοῦτῳ πλήθει ἁγίων ἱερέων θ ἀναγνωσθέντων γραμμάτων τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπου

3 Ephes. iv 3 4. — 8 Johann. iii 6. — 10 Galat. v 19—21. — 18 Ἰαννουάριος P. — εἶπε P. — 21 Γαστρογάλβης P. — * φησὶν P. — 22 Matth. v 13. — 23 quae inter εἰς οὐδὲν et πνεύματος vers. 28 media sunt, non leguntur in P. — 25 Matth. xxviii 18 19. — 29 * θεοῦ Phg, verba proxima μὴ+παράδ. v. 30, quae absunt a P, leguntur in hg. — 30 * φανέρωσιν hg. — ** μὴ δεῖν P. — 32 β. αὐτοὺς ἐρχομένους P. — 33 Κρήσκης P. — εἶπε P. — ἱερώων M. — quae inter Ἐν et p. 44 v. 2 κοῖνω media a P

Κυπριανού πρὸς Ἰουβιανόν, ἔτι καὶ πρὸς Στέφανον, καὶ τοσαύτη μαρτυρία χρησαμένων ἀγίων γραφῶν, ὡς ἀξίως πάντας πεισθῆναι, κρίνω καὶ αὐτὸς τοὺς αἰρετικούς καὶ σχισματικούς, ὁπόταν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν καθολικὴν ἔλθωσιν θέλωσι, μὴ πρότερον δεχθῆναι πρὶν ἐξορκισθῶσι καὶ βαπτισθῶσι, χωρὶς ἐκείνων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτισθέντων καὶ ἀποστάντων. οὐ γὰρ ὀφείλουσι μετανοήσαντες χειροθεσίας μόνης τυχεῖν.

- ι Νικομήδης ἀπὸ Σεργεμέων εἶπεν· Ἡ ἐμὴ ἀπόφασίς ἐστὶν αὕτη, ἵνα οἱ αἰρετικοὶ τῇ ἐκκλησίᾳ προσερχόμενοι βαπτισθῶσιν, ἐπειδὴ μηδεμίαν ἔξω ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰλήφασιν ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν βαπτισθέντες. 10
- ια Σεκουνδιανὸς ἀπὸ Καρινθίας εἶπεν· Ὅποτε ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς χριστὸς λέγει· ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστὶ, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀπόστολος τοὺς ἐξερχομένους τῆς ἐκκλησίας ἀντιχριστοὺς ὀνομάζει· ἀδιστάκτως ἐναντίους καὶ ἐχθροὺς τοῦ χριστοῦ ὄντας καὶ ἀντιχριστοὺς ὀνομασθέντας ἀδύνατόν ἐστιν ὑπηρετῆσαι χάριτι Θεοῦ καὶ σωτηρίῳ 15 βαπτίσματι. καὶ διὰ τοῦτο κρίνω τοὺς τὰ σπήλαια τῶν αἰρετικῶν ἐκφυγόντας καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ προσελθόντας βαπτισθῆναι παρ' ἡμῶν, οὓς ὁ κύριος ἠξίωσεν ὀνομάσαι φίλους.
- ιβ Φίλιξ ἀπὸ Γαβετῶν εἶπεν· Ὡς τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγῶν ἅμα αὐτῷ εἰς βόθυνον ἐμπίπτει, οὕτως καὶ αἰρετικὸς αἰρετικὸν βαπτίζων τῷ βαπτισμένῳ συναποθνήσκει. καὶ διὰ τοῦτο παρ' ἡμῖν τὸν αἰρετικὸν βαπτισθῆναι δεῖ, ἵνα μὴ ἡμεῖς οἱ ζῶντες νεκροῖς κοινωνήσωμεν.
- ιγ Σούκεσσοσ ἀπὸ Ἀββιργεμανικῆς εἶπεν· Αἰρετικοῖς ἢ οὐδὲν ἔξεστιν ἢ πάντα ἔξεστιν. εἰ δύνα[ν]ται βαπτίσει, δύνα[ν]ται καὶ πνεῦμα ἅγιον δοῦναι· ἐπεὶ μὴ ἔχουσιν, οὐδὲ πνευματικῶς βαπτίζουσι καὶ διὰ 25 τοῦτο κρίνομεν δεῖν τοὺς αἰρετικούς βαπτίζεσθαι.
- ιδ Φουρτουνάτος ἀπὸ Θουκχαβὸρ εἶπεν· Ὁ κύριος Ἰησοῦς ὁ χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν ἐπάνω τοῦ Πέτρου ἀκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν, οὐκ ἐπάνω τῆς αἰρέσεως καὶ ἐξουσίαν τοῦ βαπτίζειν ἐπισκόποις ἔδωκεν, οὐχ αἰρετικοῖς· δι' ὅπερ οἱ ἔξω τῆς ἐκκλησίας ὄντες καὶ ἐναντίοι τῷ χρι- 30 στῷ τὰ πρόβατα καὶ τὴν ἀγέλην αὐτοῦ σκορπίζοντες βαπτίζουσι ἔξω οὐ δύνανται.

2 Κρίνω agnoscunt hg. — 4 καθ. ἔλθωσι, μὴ P. — 5 ἐν ~ P. — 6 οὗτοι pro οὐ P. — 8 Νικόδημος g. — Σεργεμέων P. — αὕτη ἐστὶν P. — 9 ἐπεὶ P. — 11 Ὅτι P, ἐπεὶ g pro Ὅποτε. — 12 Matth. xii 30. — 13 Johann. I ii 18 19. — 13+15 ἀδιστάκτως+ὀνομασθέντας ~ P. — 15 ἀδ. γὰρ ἐστὶν αὐτοῦς ὑπηρετ. P. — 16. 17 τὰ σπήλ.+καὶ ~ P. — 18 Johann. xv 14. — 17. 18 οὓς+φίλους ~ P. — 19 Φίλιξ P, Φήλιξ P var. lect. — Γαβετῶν P, γαβετῶν g. Matth. xv 14. — αὐτῷ ~ P. — 20 βόθυνον P, βόθυνον g. — ἐμπίπτουσιν· οὕτω P. — 23 Σουκεντίος P. — Αββιργεμανικῆς P. — 24 ἔξεστιν ~ P. πάντα ἐστὶν M. — [v] habet P. — 25 δὲ μὴ P. — 26 κρίνω P. — 27 Θουκχαβὸρ P, θακχαβῶν g. — Ὁ+30 διόπερ ~ P. — 28 Matth. xvi 18. — 30. 31 ἐναντία τῷ Χρ. φρονούντες g, Χρ. ὡς τὰ P.

Θηδάτος ἀπὸ Θουρβουρβῶν εἶπεν· Ἐφ' ὅσον τὸ ὕδωρ τῆ τοῦ ἱερέως ιε
ἐπικλήσει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀγιαζόμενον ἀποπλύνει τὰ ἁμαρτήματα,
ἐπὶ τοσοῦτον τῷ αἰρετικῷ λόγῳ ὡς φθορᾶ τινι διεφθαρμένον πολυ-
πλασιάζει τὰς ἁμαρτίας· δι' ὃ πάσῃ εἰρήνῃ καὶ δυνάμει ἀγωνιστέον,
5 μὴ τις τὴν τῶν αἰρετικῶν πλάνην ἀφείδῃ τὸ μόνον τῆς ἐκκλησίας
βάπτισμα διστάσῃ λαβεῖν, ὅ* τις μὴ βαπτισθεὶς ἀλλοτριουῖται τῆς
βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Προυατινὸς ἀπὸ Σοφετίης εἶπεν· Ὁ λέγων τοὺς αἰρετικοὺς ἐξου- ις
σίαν ἔχειν βαπτίζειν εἰπάτω πρότερον τίς εἴη ὁ κτίστης τῆς αἰρέ-
10 σεως. εἰ γὰρ ἀπὸ Θεοῦ ἡ αἵρεσις ἐστί, δύναται ἔχειν αἰρετικὸς καὶ
δωρεὰν Θεοῦ· εἰ δὲ μὴ ἐστὶν ἀπὸ Θεοῦ, πῶς δύναται αὐτὸς ἔχειν
τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἢ* ἄλλῳ διδόναι;

Μονούαλλος ἀπὸ Γέρβης εἶπεν· Ἡ ἀλήθεια τῆς μητρὸς ἡμῶν τῆς ἐκκλη- ις
σίας καὶ αἰεὶ παρ' ἡμῖν ἦν καὶ ἐστὶ καὶ μάλιστα ἐν τῷ βαπτίσματι τῆς
15 τριάδος, τοῦ κυρίου ἡμῶν λέγοντος· πορεύεσθε καὶ βαπτίσατε πάντα
τὰ ἔθνη εἰς ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύμα-
τος. ὁπότε οὖν σαφῶς οἶδαμεν τοὺς αἰρετικοὺς μῆτε πατέρα ἔχειν
μῆτε υἱὸν μῆτε ἅγιον πνεῦμα, δεῖ ἐρχομένους αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλη-
σίαν τὴν μητέρα βαπτίζειν, ἵνα ἀγιασθέντες ἀναγεννηθῶσιν ἀποπια-
20 σάμενοι καὶ ἀποβαλόντες τὰς καρκινώδεις αὐτῶν ἁμαρτίας.

Πολιανὸς ἀπὸ Μιλέως εἶπεν· Ὁρθόν ἐστί τὸν ἀπὸ αἰρέσεως ἐρχόμε- ιη
νον ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ βαπτίζεσθαι.

Θεόγνης ἀπὸ Ἰππῶνος Ῥηγίου εἶπεν· Ἀκολούθως τῷ μυστηρίῳ τοῦ ιθ
χριστοῦ τῆς οὐρανόθεν χάριτος ἧς* εἰλήφαμεν βάπτισμα ὃ ἐστὶν ἐν τῇ
25 ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ οἶδαμεν.

Διατίους ὁ Σαϊάδης εἶπεν· Ἡμεῖς, ὃ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν, αἰρετικῶν οὐ κοι- x
νωνοῦμεν, ἐὰν μὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτισθῇ καὶ ἄφεςιν ἁμαρτιῶν λάβῃ.

Προβάτος ἀπὸ Σουφίου εἶπεν· Ὁ δοκιμάζων παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς κα-
ἀληθῆς βάπτισμα εἶναι, τί ἄλλο ἢ τοῖς αἰρετικοῖς κοινωνεῖ;

1 Θηδάτος P. — Θουρβῶν εἶπε P. — Ἐφ' + δι' ὃ vers. 4 ~ P. — 4 εἰρήνῃ καὶ ~ P. —
5 ἵνα μὴ ὁ τὴν P. — 6 διστάσει M. — * φ P, sed ὁ g. — 7 τῶν οὐρανῶν βασιλείας P. —
8 Προβατιανὸς P. — Ὁ + σεως vers. 10 ~ P. — 10 γὰρ ~ P. — ἐστὶν, ἔξει αἰρετ., P. ἔξει ὁ P
var. lect. — 12 * καὶ P. — 13 Μονούαλος P. — Γέρβης εἶπε P. — Ἡ + τριάδος vers. 15 ~ P.
— 15 ἡμῶν ~ P. — πορεύεσθε καὶ ~ P. — Matth. xxviii 19. — 16 εἰς τὸ ὄνομα P. — 17 ὁπότε
οὖν ~ P. — οἶδαμεν σαφῶς P. — 18 πνεῦμα ἅγιον P. — δεῖ οὖν ἐρχομένους P, αὐτοὺς ~ P. —
19 τὴν μητέρα ~ P. — ἀγιασθέντες ~ P. — ἀναγεννηθῶσιν P. — 19. 20 ἀποπιασάμενοι + ἁμαρ-
τίας ~ P. — 21 Πολιτιανὸς P. — Μιλέως P. codicem M Μιλέως habuisse affirmare nequeo,
quum echarta lacera nihil supersit nisi υλέως. M ex edit. paris. petii. — 22 ἀγία ~ P. —
23 Θεόγνης M. — 24 θεοῦ καὶ pro χρ. P. — * ἦν Pg. — εἰλάβομεν g. — 26 Σεάδης P. —
αἰρετικοῖς P. — 27 βαπτισθῶσι g. — λάβωσιν g. — 28 Σοφιστοῦ P, Σοφιβοῦ g. — 29 verba
ἀληθῆς ~ P. — τί + κοινωνεῖ non habentur in libro monacensi, verum eis adscribendis spatium
vacuum relictum est. ego ea ex editione parisiensi petii.

- κβ Ὁρτισιανὸς ἀπὸ Λαβούρης εἶπεν· Ὅψονται οἱ αἰρετικοὶ καὶ οἱ συνήγοροι τῶν αἰρετικῶν· ἡμεῖς ἐν βάπτισμα, ὅπερ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἶδαμεν τοῦτο τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκδικοῦμεν. πῶς δύναται ἐν ὀνόματι χριστοῦ λέγειν ἐναντίους χριστοῦ εἶναι;
- κγ Κάσιος ἀπὸ Κομαζῶν εἶπεν· Ἐπειδὴ δύο βαπτίσματα εἶναι οὐ δύνανται, ὁ συγχωρῶν τοῖς αἰρετικοῖς βάπτισμα ἑαυτὸν τοῦ βαπτίσματος ἀποστερεῖ· δι' ὃ ἐπικυρῶ ἀσθενεῖς τε καὶ ἐξιτήλους τοὺς αἰρετικοὺς βαπτίζειν δεῖν, ὅταν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔρχωνται, καὶ θείῳ καὶ ἀγίῳ λούτρῳ λουσαμένους καὶ φωτὶ τῆς ζωῆς φωτισθέντας οὐ πολεμίους, ἀλλὰ εἰρηνικοὺς, οὐδὲ μὴν ἀλλοτρίους, ἀλλὰ τῇ πίστει τοῦ κυρίου οἰκείους, οὐ νόθους, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ υἱούς, οὐκέτι πλάνους, ἀλλὰ τῆς ζωῆς γινόμενους εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑποδέχασθαι, χωρὶς τούτων μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ πιστῶν πτερισθέντων καὶ ἑαυτοὺς τῷ σκότει τῆς αἰρέσεως προδόντων, οὓς δεῖ ἐπανελθόντας μόνῃ τῇ χειροεπιθεσίᾳ προσλαβέσθαι.
- κδ Ἰαννουάριος ἀπὸ Οὐβίβου εἶπεν· Εἰ μὴ συγκατατίθεται ἡ πλάνη τῇ ἀληθείᾳ, πολὺ μᾶλλον ἡ ἀλήθεια οὐ συγκατατίθεται τῇ πλάνῃ. καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς συνιστάμεθα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ καὶ προκαθηθράσθημεν, ἵνα τὸ βάπτισμα αὐτῇ ἑαυτῇ μόνῃ ἐκδικοῦντες τοὺς ἐν αὐτῇ μὴ βαπτισθέντας βαπτίσωμεν.
- κε Σεκουνδῖνος ἀπὸ Κάλπων εἶπεν· Αἰρετικοὶ χριστιανοὶ εἰσιν ἢ οὐ. εἰ χριστιανοὶ εἰσι, διὰ τί ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ εἰσιν; εἰ δὲ μὴ χριστιανοὶ εἰσι, γενέσθωσαν. ἢ ποῦ μένει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ λέγοντος· ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει; ὅθεν δῆλόν ἐστιν ἐπάνω υἱῶν ἀλλοτρίων καὶ σποράς ἀντιχρίστου διὰ μόνης χειροεπιθεσίας μὴ δύνασθαι ἅγιον πνεῦμα κατελθεῖν, αἰρετικῶν βάπτισμα ἐχόντων.
- κς Οὐϊκτωρίνος ἀπὸ Θαμβράκων εἶπεν· Εἰ ἔξεστι τοῖς αἰρετικοῖς βαπτίσαι καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν δοῦναι, τί αὐτῶν καταψευδόμεθα, ἵνα αὐτοὺς αἰρετικοὺς ὀνομάσωμεν;
- κζ Ἄλλος Φίλιξ ἀπὸ Θυίνης εἶπεν· Οὐδεὶς διστάζει τὴν ἀνθρωπίνην ἀλαζονίαν καὶ ὑπεροψίαν μὴ τοσοῦτον δύνασθαι ὅσον τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ ἀνίκητον μεγαλειότητα. μεμνημένοι οὖν τοῦ

1 Ὁρτισιανὸς P. — Λαβούρης εἶπε P. — 1. 2 Ὅψονται+αἰρετικῶν ~ P. — 2 Καὶ ἡμεῖς P. — 3. 4 πῶς+εἶναι ~ P. — 5 Κομαζῶν P. — Ἐπει P. — δύναται P. — 7 ἀσθενεῖς+τοὺς ~ P. — 8+12 καὶ θ.+ὑποδέχασθαι ~ P. — 12. 13 χωρὶς τῶν τῆς ἐκκλησίας τῶν πιστῶν χωρισθέντων καὶ ε. P. — 14 χειροθεσίᾳ P. — 15 Ἰαννουάριος P. — οὐβίβου P. — 16 πολλὸν M. — πλ. διὸ καὶ P. — 17 τοῦτο ~ P. — προκαθηθράσθημεν M. — τό+ἐκδικοῦντες ~ P. — 20 Σ. ὁ ἀπὸ Καλπῶν P. Καρπῶν g. — Αἰρετικοὶ+οὐ ~ P. — 21 εἰσιν οἱ αἰρετικοί, διὰ P. — 22 γινέσθωσαν P. — μένει meo periculo scripsi, κλίνει M. — Matth. xvi 30. — 22. 23 ἢ+ἔθεν ~ P. — 24 οὖν pro ἐστιν P. — 24. 25 χειροθεσίας g. — 25 αἰρετ.+ἐχόντων ~ P. — 26 Οὐϊκτερίνος P, sed g=M. — Θαμβράκων P, Θαβράκων g, Βαθράκων h. — 27 καὶ ἅγιον πνεῦμα δοῦναι καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν τι P. — 29 Φίλιξ P. — 29 Οὐδεὶς+p. 47, 1 κυρίου ~ P.

- κινδύνου, εἰ μὴ ἀκολουθήσαιμεν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ κυρίου, ὀφείλομεν μὴ μόνον διαφυλάξαι, ἀλλὰ καὶ διαβεβαιῶσαι, ἵνα πάντες οἱ αἰρετικοὶ οἱ προσερχόμενοι τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτισθῶσιν, ὅπως ἡ οἴησις καὶ ἡ διαστροφή ἡ ἔξω γενομένη ἐπανορθωθῇ παρ' ἡμῖν καὶ ἀγιασθῇ.
- 5 Κουῖντος ἀπὸ Οὐρούκ εἶπεν· Οἱ πίστει ζῶντες τούτοις πείθεσθαι ὀφείλομεν οἷς καὶ ἐδιδάχθημεν. γέγραπται γὰρ παρὰ τῷ Σαλομῶνι· ὁ βαπτιζόμενος ἀπὸ νεκροῦ τί ὀφελεῖται ἐν τῷ λούτρῳ αὐτοῦ; ὅπερ περὶ τῶν ἐν τῇ αἰρέσει βαπτιζομένων καὶ βαπτιζόντων λέγει. εἰ γὰρ οἱ παρ' αὐτοῖς βαπτιζόμενοι διὰ τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν αἰωνίου ζωῆς
- 10 τυγχάνουσι, τί πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔρχονται; εἰ δὲ ἀπὸ νεκροῦ ζωὴ οὐ λαμβάνεται καὶ διὰ τοῦτο ἐπιγινώσκουσι τῆς πρότερον πλάνης τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς μετάνοιαν ἔρχονται, ἐν ἧ ζωοποιούνται βαπτισματι, ὅπερ ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐστὶ, καὶ* βαπτισθῆναι καὶ ἀγιασθῆναι ὀφείλουσι[ν].
- 15 Κάστος ἀπὸ Δίκης εἶπεν· Ὁ παραπεμπόμενος τὴν ἀλήθειαν καὶ συνηθείᾳ ἐπόμενος ἢ περὶ τοὺς ἀδελφούς φθονερός ἐστίν, οἷς ἡ ἀλήθεια οὐκ ἀπεκαλύφθη ἢ πρὸς* τὸν Θεὸν τὸν ἀποκαλύψαντα ἀχάριστος. Εὐκράτις ἀπὸ Θένων εἶπεν· Τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τὴν τοῦ βαπτίσματος χάριν καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νόμου τὴν τάξιν ὁ Θεὸς καὶ σωτὴρ ἡμῶν
- 20 Ἰησοῦς χριστὸς τοὺς ἀποστόλους διδάσκων εἶπεν· πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος. ψευδὲς οὖν καὶ ἀνόσιον τὸ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα καὶ ἀφ' ἡμῶν ἔξωστέον ἐστίν. ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν οὐ ζωὴ, ἀλλὰ θάνατος, οὐ χάρις οὐρανία, ἀλλὰ βλα-
- 25 σφημίᾳ ἐκπέμπεται. διὰ τοῦτο τοὺς αἰρετικούς ἐρχομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὀρθῶ καὶ καθολικῶ βαπτισματι βαπτίζεσθαι δεῖ, ἵνα ἀπονιψάμενοι τὰς ἀμαρτίας ἀγιασθῶσιν.
- Λίβωσος ἀπὸ Σουργάσης εἶπεν· Ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὁ κύριός φησιν· ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια, ὥστε ἀποκαλυφθείσης τῆς ἀληθείας παραχω-
- 30 ρεῖτω ἡ συνήθεια, ἵνα, εἰ καὶ τὸ πρότερόν τις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς αἰρετικούς μὴ ἐβάπτισε, νῦν βαπτίσῃ.

1. 2 μὴ μόνον+καὶ ~ P. — 3. 4 ὅπως ἡ ἔξω γενομένη διαστροφή ἐπ. P. — 4 παρ' ἡμῖν ~ P. — 5+8 Οὐλέγει ~ P. — 6 Sirac. xxxiv 30. cf. Corinth. I xv 29. — 7 ὀφελεῖται M. — 8 γὰρ ~ P. — 8. 9 παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς β. P. — 9 διὰ τῆς et τῶν ~ P. — ἀμ. καὶ αἰωνίου P. — 10+12 ἀπό+καὶ ~ P. — 11 τοῦτο bis M. — 12 ἢ καὶ ζ. P. — 13* καὶ ~ P. — 14 ὀφείλουσιν P. — 15 ara in vocabulo παραπεμπόμενος ex editione parisiensi petitum, codex lacer hoc loco. — καὶ τῇ συνηθ. P. — 16 ἐστιν ~ P, habet g. — 17 οὐκ ~ P. οὐκ videtur in M adfuisse, codex hoc loco lacer. — *πρὸ P. — τὸν ~ P. — 18 Θενῶν P. — πεν in vocabulo εἶπεν abest a codice, qui hoc loco lacer est. εἶπε P. — 18+25 Τῆν+τοῦτο ~ P. — 20 Matth. xxviii 19. — 28 Λίβωσος P. — Οουργάσης P. — Ἐν τῷ εὐαγγ. ~ P. — 29 Johann. xiv 6.

- λβ Λευκῖνος ἀπὸ Θηουίστου εἶπεν· Τοὺς αἵρετικούς ὡς βλασφήμους καὶ ἀνοσίους πλάνοις λόγοις τὰς θείας γραφὰς παραχαράσσοντας ἀναθεματίζειν δεῖ*. καὶ διὰ τοῦτο ἐξορκίζειν καὶ βαπτίζειν τοὺς τοιοῦτους ὀφείλομεν.
- λγ Εὐγένιος Ἀμμεδάρων εἶπεν· Κἀγὼ τοῦτο κρίνω, δεῖν τοὺς αἵρετικούς βαπτίζεσθαι. 5
- λδ Ἄλλος Φίλιξ ἀπὸ Μεκόρας εἶπεν· Καὶ αὐτὸς ἐπόμενος τῷ κανόνι τῶν θείων γραφῶν τοὺς αἵρετικούς καὶ σχισματικούς βαπτίζεσθαι ἀποφαινομαι. εἰ γὰρ κατὰ τὴν γραφὴν ὁ χριστὸς ἰδία ἡμῶν πηγὴ ἐστίν, γινωσκέτωσαν οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας, μᾶλλον δὲ τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἄλλο οὐ δύναται οὐδὲ δυοὶ λαοῖς ζωοποιεῖν ὑδωρ χορηγεῖν ὁ μιᾶς ἀγέλης ποιμήν. καὶ διὰ τοῦτο πρόδηλόν ἐστι μήτε αἵρετικούς μήτε σχισματικούς δύνασθαι τι ἐξ οὐρανοῦ λαβεῖν τοὺς παρὰ ἀμαρτωλῶν καὶ ἐξω τῆς ἐκκλησίας ὄντων μόνην τὴν πλάνην λαμβάνοντας. ὅπου γὰρ οὐκ ἐστι τόπος τῷ διδόντι, οὐδὲ τῷ λαμβάνοντι. 15
- λε Ἰανουάριος ἀπὸ Μουζουκῆς εἶπεν· Θαυμάζω ὡς πάντων ὁμολογούντων ἐν εἶναι βάπτισμα οὐ πάντες ὁμολογοῦσι τὴν τοῦ βαπτίσματος ἐνότητα· ἐκκλησία γὰρ καὶ αἵρεσις δύο διάφοροι εἰσιν. εἰ αἵρετικοὶ ἔχουσι βάπτισμα, ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν· εἰ δὲ ἡμεῖς ἔχομεν, αἵρετικοὶ ἔχειν οὐ δύνανται. ἀμφισβητήσιμον δὲ οὐκ ἐστὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν καθολικὴν τοῦ χριστοῦ 20 βάπτισμα κεκτηῖσθαι, τὴν μόνην κεκτημένην χάριν καὶ ἀγάπην καὶ ἀλήθειαν τοῦ χριστοῦ.
- λς Ἀδελφιδὸς ἀπὸ Θασβεσθῆς εἶπεν· Μάτην τινὲς ψευθεῖ καὶ ἐπιφθόνω ῥήματι τῇ ἀληθείᾳ πολεμοῦσι, λέγοντες ἡμᾶς ἀναβαπτίζειν, ὅποτε ἡ ἐκκλησία τοὺς αἵρετικούς οὐκ ἀναβαπτίζει, ἀλλὰ βαπτίζει. 25
- λζ Δημήτριος ἀπὸ Πτολεμίνου εἶπεν· Ἐν βάπτισμα ἡμεῖς φυλάσσομεν οἱ τῇ ἐκκλησίᾳ μόνῃ τὸ ἴδιον ἀπονέμοντες. οἱ δὲ λέγοντες ὅτι οἱ αἵρετικοὶ ἀληθῶς καὶ νομίμως βαπτίζουσιν, οὗτοί εἰσιν οἱ οὐ μόνον δύο, ἀλλὰ πολλὰ προβαπτίσματα εἰσάγοντες. ὅποτε γὰρ διάφοροι καὶ πολλὰ αἵρέσεις εἰσὶ, κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ τὰ βαπτίσματα συνα- 30 ριθμείται.

1 Λευκ.·εἶπεν ~ P. rubricae canonis λβ adscribendae spatium in editione parisiensi vacuum relictum; g=M nisi quod θηουίστου exhibet, θηουίστης vaticanus. — Τοὺς γὰρ αἵρετ. P. — 3* αἰ M. — τοὺς τοιοῦτους ante ἐξορκίζειν P. — 5 εἶπε P. — Καὶ μετὰ τοῦτο κέγῳ g. — 7 Φίλιξ P. — Μεκόρας P. — εἶπε P. — 9 Proven. v 18. — 9+15 εἰ γὰρ·ελαμβάνοντι ~ P. — 10. 11 locus corruptus, v. infra. — 11 χορηγεῖν M. — 16 Μουκούκης P. — 16+18 Θαυμ.·εἰ ~ P. — 18 Εἰ οἱ αἵρετικοὶ hg. — 19 δὲ ~ P. — 20 x. τῷ τοῦ P. — 21 βαπτίσματι κεκτῆσθαι P. κεκτῆσθαι et x quidem serius addito etiam M. — 23 Ἀδελφιδος P, Ἀδελφιος hg. — Θασβέθης hg, Θασβέλθης P. — εἶπε P. — ψευδῆ M. — ψευδ.·ῥήμ. vs. 24 ~ P. — 24 ἡ γὰρ pro ὅποτε ἡ P. — 26 Πολεμόνου P. — Ἐν·εἀπονέμ. vs. 27 ~ P. — 27 δὲ ~ P. — 28 εἰσιν οἱ ~ P. — 29 καὶ πολλὰ βαπτίσματα εἰσάγουσιν P. — 30 ἀριθμείται P.

Οὐϊκέντιος ἀπὸ Οἰβάρει εἶπεν· Τοὺς αἵρετικούς οἶδαμεν χείρονας τῶν λη
 σχισματικῶν. ἐὰν δὲ μετανοήσαντες θέλωσιν ἐλθεῖν, ἔχομεν κανόνα τῆς
 ἀληθείας, ὃν ὁ κύριος οἰκεία διδαχὴ προσέταξε τοῖς ἀποστόλοις λέγων·
 ὑπάγετε, τῇ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβάλλετε, καὶ ἀλλαχοῦ πορευθέντες
 5 μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
 πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ὥστε πρότερον ἐξορκί-
 ζειν, ἔπειτα βαπτίζειν αὐτοὺς δεῖ. τότε γὰρ δύνανται τῆς χριστοῦ
 ἐπαγγελίας τυχεῖν.

Μάρκος ἀπὸ Μαχθάρων εἶπεν· Οὐ θυμαστόν, εἰ ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι λθ
 10 τῆς ἀληθείας ἑαυτοῖς ἐκδικήσουσιν ἐξουσίαν καὶ δωρεὰν ἀλλοτρίαν·
 ἀλλ' ἐκεῖνο θυμαστόν ἐστιν, εἰ τῶν ἡμετέρων τινὲς προδοῦναι τῆς ἀλη-
 θείας τοῖς αἵρετικοῖς συναίρονται καὶ οὐκ ἐναντιοῦνται τοῖς ἐχθροῖς.
 καὶ διὰ τοῦτο κρίνομεν ὡς μηδὲν ἔχοντας τοὺς αἵρετικούς δεῖν βα-
 πτισθῆναι.

15 Σάπιος ἀπὸ Σικιλίμβης εἶπεν· Εἰ τοῖς αἵρετικοῖς ἐν τῷ βαπτίσματι μ
 αὐτῶν ἄφεσις ἀμαρτιῶν γίνεται, μάτην τῇ ἐκκλησίᾳ προσέρχονται. εἰ
 γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως τὰ ἀμαρτήματά ἐστι τὰ τὴν κόλασιν
 ἐπιφέροντα, οὐδὲν ἐστι τὸ δυνάμενον φοβῆσαι αὐτοὺς τοὺς αἵρετικούς
 ἐν τῇ κρίσει τοῦ χριστοῦ, ἄφεσιν ἀμαρτιῶν εἰληφότας.

20 Αὐρήλιος ἀπὸ Οὐτικῆς εἶπεν· Λέγοντος τοῦ ἀποστόλου ἀλλοτρίαις μα
 ἀμαρτίαις μὴ κοινωνεῖν, τί ἄλλο ἢ ἀμαρτίαις κοινωνεῖ ἀλλοτρίαις ὁ
 τοῖς αἵρετικοῖς ἄνευ τοῦ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματος κοινωνῶν. διὰ
 τοῦτο κρίνω βαπτίζεσθαι τοὺς αἵρετικούς, ἵνα λάβωσι πρότερον ἄφε-
 σιν ἀμαρτιῶν καὶ οὕτως αὐτοῖς κοινωνήσωμεν.

25 Ἰαμος ἀπὸ Γερμανικῆς εἶπεν· Οἱ τὸ τῶν αἵρετικῶν βάπτισμα δοκιμά- μβ
 ζοντες τὸ ἡμέτερον ἀποδοκιμάζουσιν, ἵνα τοὺς ἔξω τῆς ἐκκλησίας
 οὐ καθαρισθέντας. ἀλλὰ ρυπωθέντας ἀρνῶνται δεῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 βαπτίζεσθαι.

Λουκιανὸς ἀπὸ Ρουκούμης εἶπε[ν]· Γέγραπται· καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὸ φῶς μγ
 30 ὅτι καλὸν καὶ διεχώρισεν ἀπὸ τοῦ φωτὸς καὶ ἀπὸ τοῦ σκότους. εἰ δύνά-
 ται τις φωτὶ καὶ σκότει κοινωνεῖν, δύναται ἡμῖν καὶ τοῖς αἵρετικοῖς εἶναι
 τι κοινόν. καὶ διὰ τοῦτο κρίνω τοὺς αἵρετικούς βαπτίζεσθαι.

1 Οὐϊκέντιος vaticanus. — Οἰβαρίας P, Οἰβαρίας vaticanus, Υβαρίας g. — εἶπε P. —
 2 θελήσωσιν P, sed g=M. — ἔχομεν lat., ἔχουσι syr., εἰς graeci. — 3 ὄν+ὥστε vs. 6 ~ P. —
 4 Matth. x 8. — Matth. xxviii 19. — 9 Μαθάρων P, Μαθάρων hg. — εἶπε P. — 9 Οὐ.+τοῦτο
 vs. 13 ~ P. — 13 Κρίνω P. — δεῖν ~ P. — 13. 14 βαπτίζεσθαι P. — 15 Σάτιος P. — Σακίλι-
 βῆς P. — 16 εἰ+18 ἐπιφ. ~ P. — 18 οὐδ. γὰρ ἐστι P. — τοὺς αἵρ. ~ P. — 20 Αττικῆς P. —
 εἶπε P. — 21 ἄλλο εἰ M. — τί+23 τοῦτο ~ P. — 24 οὕτω P, sed P var. lect. = M. —
 25 Ιαμβός P. — Γερμανικείας P. — βάπτισμα post dox. P. — 26 ἵνα+28 βαπτ. ~ P. — 27 οὐ
 καθαρισθέντας bis scr. M. — 29 εἶπεν P. — Γεγρ.+σκότους v. 30 ~ P. Genes. 1 3. —
 30. 31 δυνάτων φῶς καὶ σκότος P. — δύν. καὶ ἡμῖν P. — 32 κοινόν, κρίνω οὖν τους P.

- μδ Πελαγίων ἀπὸ Λουπερκιανῆς εἶπεν· Γέγραπται· ἢ γὰρ ὁ Θεὸς Θεός ἐστὶν ἢ Βάαλ Θεός. οὕτως καὶ νῦν ἢ ἡ ἐκκλησία ἐκκλησία ἐστὶν ἢ ἡ αἵρεσις ἐκκλησία. εἰ δὲ αἵρεσις οὐκ ἐστὶν ἐκκλησία, πῶς δύναται παρὰ τοῖς αἵρετικοῖς εἶναι τὸ τῆς ἐκκλησίας βάπτισμα;
- με Ἰάδερ ἀπὸ Μιδίας εἶπεν· Μία πίστις, ἐν βάπτισμα· ἀλλὰ τῆ καθολικῆ 5 ἐκκλησίᾳ ἕξεστι βαπτίζειν μόνη.
- μς Ἄλλος Φίλιξ ἀπὸ Μαρδιανῆς πόλεως εἶπεν· Μία πίστις, ἐν βάπτισμα, ἀλλὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἢ μόνη ἕξεστι βαπτίζειν.
- μζ Παῦλος ἀπὸ Σαβᾶς εἶπεν· Ἐμὲ οὐ κινεῖ ὅστις τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀληθ-
θειαν τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἐκδικεῖ. ὁ πιστὸς ἀπόστολος λέγει· τί γάρ; εἰ 10 ἠπίστησάν τινες, μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταργήσει; μὴ γένοιτο. ἐστὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἀληθινός, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης. εἰ ὁ Θεὸς ἀληθὴς ἐστὶ, πῶς δύναται* παρὰ τοῖς αἵρετικοῖς εἶναι ἀληθὲς βάπτισμα, παρ' οἷς Θεὸς οὐκ ἐστὶν;
- μη Πομπόνιος ἀπὸ Διονυσιανῆς εἶπεν· Πρόδηλόν ἐστὶ τοὺς αἵρετικούς μὴ 15 δύνασθαι βαπτίζειν μηδὲ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν δοῦναι τοὺς* μὴ ἔχοντας ἐξουσίαν λῦσαι τι ἐπὶ γῆς ἢ θῆσαι.
- μθ Οὐηνάτιος ἀπὸ Θηνήσης εἶπεν· Εἰ ἀνὴρ ἀποδημῶν παρακατάθετο φίλῳ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα φυλάττειν, τὴν παρατιθεμένην αὐτῷ ὁ φίλος πάντως πάσῃ ἐπιμελείᾳ φυλάττει, ὅπως μὴ ὑπὸ τινὸς ἢ σωφροσύνη 20 αὐτῆς διαφθαρή. ὁ κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ χριστὸς πρὸς τὸν πατέρα ἀνερχόμενος τὴν νύμφην ἑαυτοῦ ἡμῖν παρεκατέθετο, πότερον ἵνα καθαρὰν αὐτὴν καὶ ἄφθορον φυλάσσωμεν ἢ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς καὶ τὴν ἀγνότητα μοιχοῖς καὶ φθορεῦσι προδιδῶμεν; ὁ γὰρ τὸ βάπτισμα τῆς ἐκκλησίας τοῖς αἵρετικοῖς κοινωνῶν τὴν νύμφην τοῦ χριστοῦ 25 μοιχοῖς παραδίδωσιν.
- ν Λυμμὸς ἀπὸ Ἀσσυάγης εἶπεν· Ἡμεῖς ἐν βάπτισμα εὐλόγησεν καὶ τούτῳ ἐξακολουθοῦμεν. ὁ δὲ λέγων· καὶ τοῖς αἵρετικοῖς ἕξεστι βαπτί-
ζειν· οὗτος δύο βαπτίσματα εἰσάγει.
- να Σατουρνῆλος ἀπὸ Ἰουκτοριανῆς εἶπεν· Εἰ ἕξεστι τοῖς αἵρετικοῖς βαπτί- 30
ζειν, ἀνέγκλητοι καὶ ἀκατηγόρητοί εἰσιν ἄνομα ποιοῦντες οὐδὲ εὐρίσκω*

1 Πελάγιος P. — Γέγρ. vs. 3 ἐκκλησία pr. ~ P. — Reg. III xviii 21. — 3 El omisso δὲ P. — ἐστὶν ἐν ἐκκλησίᾳ P. — 5 Μηδείας εἶπε P. — 6 μόνη ~ P. — 7 Φίλιξ P, Φίλιξ ἄλλος g. — πόλεως ~ P. — εἶπε τὰ αὐτὰ g, εἶπε. Τὰ αὐτὰ P. uterque reliquis omissis a Mía vs. 7-βαπτ. vs. 8. — 9 Ἐμέ-12 ψεύστης ~ P. — 10 Rom. iii 3. — 13 * ἐστὶ P. — εἶναι ~ P. — 14 οὐκ ἐστὶ θεός P. — 15 Πομπώνιος P. — 15. 16 εἶπεν. Οἱ αἵρετικοὶ οὐ δύνανται βαπτίζειν οὐδὲ ἄφ. P. — * οἱ P. — 17 ἔχοντας P. — ἐπὶ τῆς γῆς P. — 18 Οὐηνάτος P, Οὐηνάτος g. — Θηνήσης P. — Εἰ-προδιδ. vs. 24 ~ P. — 19 γ. καὶ φυλάττειν παρατιθ. M. — 23 φυλάσσωμεν M. — 24 προδιδόμεν M. — γάρ ~ P. — 25 κοινωνῶν P. — 27 ἀσσυάγης P. — 28 τούτο M. — 29 οὗτος ~ P. — 30 Σατουρνῆλος P, Σατορνῆλος P var. lect. — Οὐικτοριανῆς g. — 31 ἀνέγκλητός P. — καὶ ἀκ. ~ P. — * εὐρήσεις P.

διὰ τί αὐτοὺς ὁ χριστὸς ἐναντίους ἢ ὁ ἀπόστολος ἀντιχρίστους ὀνομάζει.

Σατουρνῆλος ἄλλος ἀπὸ Σούκκης εἶπεν· Οἱ ἐθνικοί, εἰ καὶ εἰδῶλα νβ
σέβονται, ὅμως τὸν Θεὸν πατέρα καὶ κτίστην ἐπιγινώσκουσι καὶ ὁμολο-
5 γοῦσι δεσπότην. εἰς τοῦτον Μαρκίων βλασφημεῖ καὶ τινές* οὐκ αἰσχύ-
νονται τὸ* Μαρκίωνος βάπτισμα δοκιμάζοντες. πῶς οὖν οἱ τοιοῦτοι
ἱερωσύνην τοῦ Θεοῦ ἢ φυλάσσουσιν ἢ ἐκδικοῦσιν οἱ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ
Θεοῦ μὴ βαπτίζοντες καὶ οὕτως αὐτοῖς κοινωνοῦντες;

Μάρκελλος ἀπὸ Μάζης εἶπεν· Ὅποτε ἄφεις ἀμαρτιῶν οὐδαμῆ εἰ [μὴ] ἐν νγ
10 μόνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ δίδεται, ὁ αἰρετικὸν μὴ βαπτίζων ἀμαρτωλῶ κοινωνεῖ.
Εἰρηναῖος ἀπὸ Οὐλῶν εἶπεν· Εἰ διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία τὸν αἰρετικὸν οὐ νδ
βαπτίζει, ὅτι ἤδη λέγεται βεβαπτίσθαι: προκρίνει ἢ αἵρεσις καὶ μεί-
ζων γίνεται.

Δωνάτος ἀπὸ Κιβαλιανῆς εἶπεν· Ἐγὼ μίαν ἐκκλησίαν καὶ ἐν βά- νε
15 πτισμα οἶδα. εἰ ἔστιν ὁ λέγων παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς χάριν βαπτίσματος
εἶναι, πρότερόν ἐστιν ἵνα ἀποδείξῃ ἐκεῖ ἐκκλησίαν.

Ζώσιμος ἀπὸ Θαραζοῦ εἶπεν· Ἀποκαλυφθείσης τῆς ἀληθείας παρα- νς
χωρεῖται ἡ πλάνη τῇ ἀληθείᾳ. καὶ γὰρ ὁ Πέτρος πρότερον περιτεμνό-
μενος παρεχώρησε Παύλῳ τὴν ἀλήθειαν κηρύσσειν.

20 Ἰουλιανὸς ἀπὸ Φιλίππης εἶπεν· Γέγραπται· οὐ δύναται ἄνθρωπος νζ
λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ἡ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. εἰ ἡ αἵρε-
σις ἐξ οὐρανοῦ ἐστι, δύναται καὶ οὐράνιον βάπτισμα δοῦναι.

Φαῦστος ἀπὸ Θημιίδης Ῥηγίας εἶπεν· Μὴ χλευαζέτωσαν ἑαυτοὺς οἱ νη
βοηθοῦντες τοῖς αἰρετικοῖς. οἱ γὰρ τὸ τῶν αἰρετικῶν πρὸς τὸ τῆς ἐκ-
25 κλησίας βάπτισμα ἐνιστάμενοι ἐκείνους μὲν χριστιανούς, ἡμᾶς δὲ αἰρε-
τικούς ποιοῦσιν.

Γέμιμος ἀπὸ Φόρμης εἶπεν· Τινὲς τῶν συνεπισκόπων τοὺς αἰρετικούς νθ
προκρίναι ἑαυτῶν βούλονται καὶ διὰ τοῦτο, [δ] ἅπαξ ἐκρίναμεν, τοῦτο καὶ
κατέχομεν, ἵνα τοὺς ἀπὸ αἱρέσεων ἐρχομένους τούτους βαπτίσωμεν.

30 Ῥογοτιανὸς ἀπὸ Οὔσης εἶπεν· Τὴν ἐκκλησίαν χριστὸς ᾤκοδόμησε, ξ
τὴν αἵρεσιν διάβολος. πῶς οὖν δύναται ἔχειν βάπτισμα χριστοῦ ἢ συ-
ναγωγὴ τοῦ διαβόλου;

3 Σατορνίλος P. — Σουκῆς P. — εἰδῶλα P. — 5 * πῶς P. — 6 * οἱ τὸ P. — πῶς+κουν.
vs. 8 ~ P. — 9 Ζάμης P. — ἄφεις P, ἀπόφαισις M. — οὐδαμοῦ P. — μὴ ~ M, habet P. —
10 μόνῃ ~ P. — αἰρετικούς P. sed ὁ αἰρετικὸν P var. lect. — 14 Δωνάτος P. — Κιβαλιανῆς P,
sed g=M. — Ἐγὼ+ἔστιν vs. 15 ~ P. — 16 πρότερον ἀποδειξάτω P. — 18 και+κηρ. vs. 19 ~ P.
— 20 Φιλίππου P. — εἶπε P. — 21 αὐ. ἀπ' οὐ. g. — 23 Φαῦστος P. — Ῥηγίας ~ P, Θημιίδος
ρηγίας g. — Μὴ + 24 αἰρετικοῖς ~ P. — 24 γὰρ ~ P. — 25 β. ἐξισοῦντες ἐκείνους g. —
27 Γεμίμος P. — Τινὲς+τοῦτο vs. 28 ~ P. — 28 δ, quod O scribit, agnoscit P. — 29 βαπτί-
ζωμεν P. — 30 Ρογοτιανός P. — εἶπε P. — ὁ Χριστός P. — 31 ὁ διάβολος P.

- ξα Θεράπιος ἀπὸ Βουλλισμίου εἶπεν· Ὁ τοῖς αἰρετικοῖς τὸ βάπτισμα τῆς ἐκκλησίας παραχωρῶν καὶ προδιδούς τί ἄλλο ἢ τῆς νύμφης χριστοῦ Ἰούδας* γίνεται;
- ξβ Λούκιος ἀπὸ Μεβερέσης εἶπεν· Γέγραπται· ὁ Θεὸς ἀμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει· ὁ αἰρετικός, ὢν ἀμαρτωλός, πῶς ἀκούεται ἐν τῷ βαπτίζειν; 5
- ξγ Ἄλλος Φίλιξ ἀπὸ Οὐαγλακηνῆς εἶπεν· Ἐν τῷ προσδέχεσθαι τοὺς αἰρετικούς ἀνευ τοῦ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματος μηδεὶς τὴν συνήθειαν τοῦ* λόγου καὶ τῆς ἀληθείας προκρινέτω, ὅτι αἰεὶ τὴν συνήθειαν ὁ λόγος καὶ [ἡ] ἀλήθεια ἐκκρίνει.
- ξδ Ἄλλος Σατουρνῆλος ἀπὸ Πλουτίνης εἶπεν· Εἰ δύναται ἀντίχριστος 10 δοῦναί τινι τὴν χάριν τὴν τοῦ χριστοῦ, δύνανται καὶ αἰρετικοὶ βαπτίζειν οἱ ὀνομασθέντες ἀντίχριστοι.
- ξε Κούιντος ἀπὸ Ὀγβᾶς εἶπεν· Ἐκεῖνος δύναται τι δοῦναι ὁ καὶ ἔχων τι. αἰρετικοὶ δὲ πῶς δύνανται δοῦναι οἱ μηδὲν ἔχοντες;
- ξς Ἰουλιανὸς ἀπὸ Μαρκελλιανῆς εἶπεν· Εἰ δύναται ἄνθρωπος δυσὶ κυρίοις 15 δουλεύειν, Θεῷ καὶ μαμωνᾷ: δύναται καὶ τὸ βάπτισμα δυσὶν ὑπηρετεῖν.
- ξζ Τέναξ ἀπὸ Ὀρίων Κελλίων εἶπεν· Βάπτισμα ἐν ἔστιν, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας, ἧς καὶ τὸ βάπτισμα ἀληθῶς.
- ξη Ἄλλος Οὐίκτωρ ἀπὸ Ἀσσούρας εἶπεν· Γέγραπται· ὁ Θεὸς εἰς ἐστι καὶ χριστὸς εἰς καὶ ἐκκλησία μία καὶ ἐν βάπτισμα. πῶς οὖν δύναται τις 20 βαπτισθῆναι ἐκεῖ, ὅπου οὔτε Θεὸς οὔτε χριστὸς οὔτε ἐκκλησία ἐστιν;
- ξθ Δωνατούλος ἀπὸ Κάμφης εἶπε[ν]. Καὶ αἰεὶ τοῦτο ἐγὼ ἐφρόνησα, ἵνα οἱ αἰρετικοὶ μηδὲν ἔξω λαβεῖν δυνάμενοι, ὅταν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔλθωσι, βαπτισθῶσιν.
- ο Οὐηρουῖλος ἀπὸ Ῥουσικάδα εἶπεν· Ἄνθρωπος αἰρετικός [εἰ] δύναται 25 δοῦναι ὃ μὴ ἔχει, πολλῶ* μᾶλλον σχισματικός ὅπερ εἶχεν ἀπώλεσεν.
- οα Πουδεντιανὸς ἀπὸ Κουϊνκούλει εἶπεν· Ἐπεὶ μὴ πάλαι τὴν ἐπισκοπὴν ἔλαβον, περιέμε[ι]να τὴν τῶν πρὸ ἐμοῦ κρίσιν. τῷ γὰρ ὄντι τὰς αἱρέσεις οὔτε ἔχειν [τι] οὔτε ἰσχύειν δῆλόν ἐστιν. καὶ διὰ τοῦτο, ἐάν τις ἀπὸ αἱρέσεως ἔλθῃ, βαπτισθῆναι αὐτὸν ὀρθῶς καὶ δικαίως 30 κέκριται.

1 Βουλλισμίου P. — 2 παραγ. καὶ ~ P. — ν. τοῦ Χριστοῦ P. — 3 * προδότης P. — 4 Μεβερέσης P, sed g=M. — εἶπε. Γέγ. ὅτι ὁ P. — Johann. ix 31. — 5 ὁ δὲ αἰρ. P. — 6 Φίλιξ P. — 7 * τοῦ ~ P. — 8. 9 ἔτι+ἐκ. ~ P. — 10 Σατορνῆλος P, Σατορνῆνος g. — Πλουτίνης P, sed g=M. — 11 τι et τὴν alterum ~ P. — καὶ οἱ αἰρ. P. — 13 Κούιντος P. — Οὐγβᾶς P. Quinto adscriptis P Victoris verba can. ξη: ὁ θεός+ἐστιν. hoc loco Ἐκ.+ἔχοντες ~ P. — τι ὁ καὶ ἔχων τι δοῦναι M. — 17 εἶπε P. — 18 καὶ ~ P. — ἀληθές P. — 19 Ἀσσούρας εἶπεν. Ὁμοίως P. v. supra ξε. — 19. 20 καὶ χρ. εἰς ~ P. — 20 καὶ πῶς δύν. P. — 21 ἐστί. P. — 22 Δωνατούλος P. — εἶπεν P. — Καὶ ~ P. — 25 Οὐήρουλος P. — Ρουσικάδας P. — [εἰ] ~ MP. — 26 ἔχη M. — * πολὺ P. — ἀπολέσας P. — 27 Κουϊνκόλης P. — Ἐπί+29 τοῦτο ~ P.

Πέτρος ἀπὸ Ἰππῶνος διαρρύτου εἶπεν· Ὅποτε βάπτισμα ἐν* ἐστὶν ἐν οἱβ
μόνη καθολικῆ ἐκκλησίᾳ, πρόδηλόν ἐστι μὴδὲνα δύνασθαι ἔξω τῆς
ἐκκλησίας βαπτισθῆναι. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀπὸ τῶν αἰρετικῶν καὶ
σχισματικῶν ἐλθόντας καὶ* μὴδὲν ἐκεῖθεν εἰληφότας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
5 βαπτίζεσθαι κρίνω.

Ἄλλος Λούκιος ἀπὸ Αὐσαφῆς εἶπεν· Κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην καὶ τὸ οἱγ
πρόσταγμα τοῦ ἀγίου πνεύματος, ἐνὸς ὄντος Θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ
χριστοῦ καὶ μιᾶς ἐλπίδος, καὶ μιᾶς ἐκκλησίας ἐστὶ τὸ βάπτισμα. καὶ
διὰ τοῦτό φημι τὰ παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς πραττόμενα λύεσθαι δεῖν καὶ
10 τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἐρχομένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαπτίζειν.

Ἄλλος Φίλιξ ἀπὸ Τουρίτων εἶπεν· Ἐγὼ κρίνω, ἵνα ἀκολούθως ταῖς οἱδ
θεῖαις γραφαῖς πράττοντες ἀνόμους παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς βαπτι-
σθέντας, ἂν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καταφύγωσι, τῷ τῆς ἐκκλησίας βα-
πτίσματι, ἐνθα πᾶσα ἐξουσία παρὰ τοῦ Θεοῦ δέδοται, βαπτίσωμεν.

15 Πλουσιανὸς ἀπὸ Λαβάνης εἶπεν· Ἐγὼ πιστεύω βαπτίσματος σωτη-
ρίαν μὴ εἶναι, εἰ μὴ ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ὅταν ἔξω τῆς
ἐκκλησίας γένηται, πιθηκισμὸν εἶναι.

Σαλουϊανὸς ἀπὸ Ζυφάλης εἶπεν· Τοὺς αἰρετικούς μὴδὲν ἔχειν συνέστηκε οἱς
καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ἡμᾶς ἔρχονται, ἵνα λάβωσιν ὃ μὴ ἔχουσιν.

20 Ὀνωρᾶτος ἀπὸ Θούγγης εἶπεν· Ὅποτε ὁ χριστὸς ἀλήθειά ἐστιν, οἱζ
μᾶλλον τῇ ἀληθείᾳ ἢ τῇ συνηθείᾳ ἔπεσθαι ὀφείλομεν, ἵνα τοὺς αἰρετι-
κοὺς τοὺς διὰ τοῦτο πρὸς ἡμᾶς ἐρχομένους, ὅτι ἔξω μὴδὲν λαβεῖν ἠδυ-
νήθησαν, τῷ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι ἀγιάσωμεν.

Οὐήκτωρ ἀπὸ Ὀκτάβγου εἶπεν· Ὅπερ καὶ ὑμεῖς ἴστε, νεωστὶ ἐπίσκοπος οἱγ
25 κατεστάθην καὶ διὰ τοῦτο περιέμενον τὴν τῶν πρὸ ἐμοῦ γνώμην. τοῦτο
οὖν καὶ αὐτὸς φρονῶ, ἵνα οἱ ἀπὸ τῶν αἰρέσεων ἐρχόμενοι ἀδιστακτικῶς
βαπτισθῶσιν.

Κλάριος ἀπὸ Μασκούλης εἶπεν· Πρόδηλός ἐστιν ἡ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ οἱθ
χριστοῦ ἀπόφασις ἀποστέλλοντος τοὺς ἑαυτοῦ ἀποστόλους καὶ αὐτοῖς
30 μόνοις τὴν ἐξουσίαν ἐπιτρέποντος, οἷς ἡμεῖς ἐξακολουθοῦμεν, τῇ αὐτοῦ
ἐξουσίᾳ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ κυβερνῶντες καὶ τοὺς πιστεύσαντας
βαπτίζοντες. καὶ διὰ τοῦτο οἱ αἰρετικοὶ οἱ μῆτε τὴν ἐξουσίαν ἔχοντες

1 * Επει ἐν βάπτισμά P. — 2 μόνη τῇ ἐκκλ. P. — πρόδηλον+8 καὶ prius ~ P. —
4 * ὡς P. — 6 Κατά+7 πνεύμ. ~ P. — 6 Αὐσαφῆς P. — 8 loco χριστοῦ P καὶ ἀγίου πνεύματος. —
ἐστὶ +9 φημι ~ P. — 9 δεῖν φημι, καὶ P. — 11 Φίλιξ P. — Τουρίτων P. — 12 πράττ. ~ P
et mox ἄνομοι. — 12. 13 βαπτισθέντες P. — 13. 14 βαπτίσμασι P. — βαπτισθῶσιν MP. —
15 Πλουσιανός P. — βαπτίσματι P. — 17 πιθόκημον M. — 18 εἶπε P. — 19 ἔχουσιν M. — 20 Ονω-
ράτος P. — Λούγγης P, Θουγγῆς g. — ἀληθῆς P, sed g ἀλήθεια. — ἐστὶ Pg. — 22 τοὺς ~ P. —
24 Οὐήκτωρ P. — Οκτύβου P. — εἶπε P. — Ὅπερ+25 γνώμην ~ P. — νεωστὶ M. — 26 οὖν ~ P.
— ἀπὸ αἰρέσεως P. — 27 βαπτισθῶσι P. — 28 εἶπε P. — 30 αὐτῶν P. — 31 πιστεύοντας P.

μήτε τὴν ἐκκλησίαν οὐδὲ βαπτίζειν τῷ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι
δύνανται.

- π Σεκουνδιανὸς ἀπὸ Θαμβῆς εἶπεν· Οὐκ* ὀφείλομεν τοὺς αἰρετικούς τῇ
ἡμετέρᾳ φιλονεικίᾳ ἐνεδρεῦειν, ἵνα οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ χριστοῦ βαπτισθέντες καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν 5
λαβόντες, ὁπόταν ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως ἔλθῃ, ἡμᾶς αἰτιάσωνται, ὅτι
δι' ἡμᾶς οὐκ ἐβαπτίσθησαν οὐδὲ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἔλαβον.
δι' ὅπερ μιᾶς οὐσῆς τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐνὸς βαπτίσματος, ὅταν πρὸς
ἡμᾶς ἔλθῃσι, μετὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ βαπτίσματος ὀφείλουσι τυχεῖν.
- πα Αὐρήλιος ἀπὸ Χολλαβῆν εἶπεν· Ἰωάννης ὁ ἀπόστολος ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ 10
εἶπεν* εἰ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ τὴν διδασκαλίαν** τοῦ Θεοῦ οὐ φέρει,
μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε. ὁ λέγων
αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς. πῶς οὖν οὗτοι
εἰσδεχθῆναι εἰς οἰκίαν τοῦ Θεοῦ δύνανται, οἳ καὶ ἰδιωτικὴν ἡμῶν οἰκίαν
εἰσελθεῖν κεκώλυνται; ἢ πῶς αὐτοῖς χωρὶς τοῦ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσμα- 15
τος κοινωνῆσαι δυνάμεθα, εἰ μὴ τοῖς πονηροῖς αὐτῶν ἔργοις κοινωνοῦμεν;
- πβ Μίητος ἀπὸ Γεμελῶν εἶπεν· Τυφλὸς τυφλὸν ἐὰν ὀδηγῇ, ἀμφοτέροι
εἰς βόθυνον ἐμπίπτουσιν.* ὁπότε** οὖν σαφές ἐστὶ μὴ δύνασθαι αἰρε-
τικὸν τινα φωτίσαι, ἅτε δὴ τυφλοῦ αὐτοῦ ὄντος, τῶν τοιούτων τὸ
βάπτισμα οὐδὲν ἐστίν. 20
- πγ Νατόλιος ἀπὸ Οἴας εἶπε[ν]· Κἀγὼ παρῶν καὶ Πόμπιος ἀπὸ Σαβράτων
καὶ Δίογας ἀπὸ Λεπιτιμάγνης, ὅπερ καὶ ἐνετείλαντό μοι σώματι μὲν
ἀπόντες, τῷ δὲ πνεύματι παρόντες, κρίνομεν ὅπερ καὶ πολλοὶ συν-
ἐπίσκοποι ἡμῶν, τοὺς αἰρετικούς κοινωνεῖν ἡμῖν μὴ δύνασθαι, ἐὰν μὴ
παρ' ἡμῖν βαπτισθῶσιν. 25
- πδ Ἰούνιος ἀπὸ Νεαπόλεως εἶπεν· Ἄπ' ἐκείνου [οὔ] ἄπαξ ἐκρίναμεν οὐ
χωρίζομαι,* ἵνα τοὺς αἰρετικούς τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν
βαπτίζωμεν.
- [πε] Κυπριανὸς ἀπὸ Καρχηδόνας εἶπεν· Τὴν ἐμὴν ἀπόφασιν ὀλοκλήρως δεῖ-
κνυσιν ἐπιστολὴ πρὸς Ἰοβιανὸν συνεπίσκοπον ἡμῶν γραφεῖσα, τοὺς 30

3 * Οὐδαμῶς P. — 4 ἐν ~ P, habet P in erratis. — 5 μὴ βαπτισθέντες Pg. —
5. 6 καὶ→λαβόντες ~ P. verba praetermissa in P habet g, sed μὴ λαβόντες scribit. — 6 αἰτιά-
σονται M. — 9 τυχεῖν ὀφείλουσιν P. — 10 Χολλαβῆς P. — 11 * ἔφη P. — Johann. II i 10, 11.
— ** διαδοχὴν P, sed g et P in erratis=M. — 13 κοιν. τοῖς λόγοις αὐτοῦ καὶ τοῖς ἔργ. P. —
αὐτοῦ ~ P. τοι pro οὔτοι P, sed οὔτοι P in erratis. — 14 οἱ→15 κεκώλ. ~ P. — 17 Βίητος g
et P var. lect., Βίχτωρ P. — Γεμέλλων P. — Matth. xv 14. — 18 * πασοῦνται P. — ** ἐπαῖ P.
— 19 τυφλῶν αὐτῶν ὄντων P. — 20 ἐστὶ P. — 21 Νατόλιος P. — Οἴας P. — εἶπε P. —
Πόμπιος P. — διογὰς P. — 22 οἵπερ P. — καὶ ~ P. — 25 ἡμῖν M, sed eadem manu apex
ille literae μ impositus est, quo syllaba ων scribi solet. ἡμῶν P. — 26 οὐ agnoscit P. —
26. 27 * οὐχ ὀρίζομεν M. — 29 εἶπε P. — ὀλοκλήρως P, sed g=M. — 30 ἐπιστολὴν M. — γρα-
φεῖσαν M.

αίρετικούς κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν μαρτυρίαν ἐναντίους τοῦ χριστοῦ καὶ ἀντιχρίστους ὀνομασθέντας, ὅποτεν τῇ ἐκκλησίᾳ προσέλθωσι, τῷ ἐνὶ τῆς ἐκκλησίας βαπτίσματι βαπτίζεσθαι δεῖν, ἵνα ὀνηθῶσι γενέσθαι ἀντὶ ἐχθρῶν φίλοι καὶ ἐξ ἀντιχρίστων χριστιανοί.

VII.

5 Τοῦ μακαρίου Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

Διονύσιος Βασιλείδῃ τῷ ἀγαπητῷ μου υἱῷ καὶ ἀδελφῷ, συλλειτουργῷ καὶ Θεοπρεπεῖ, ἐν κυρίῳ χαίρειν. Ἐπέστειλός μοι, πιστότατε καὶ λογιώτατε υἱέ μου, πυνθανόμενος καθ' ἣν ὥραν ἀπονηστίζεσθαι^α δεῖ τῇ τοῦ πάσχα περιλύσει. τινὰς μὲν γὰρ τῶν ἀδελφῶν λέγειν φῆς
10 ὅτι χρῆ τοῦτο ποιεῖν πρὸς τὴν ἀλεκτοροφωνίαν, τινὰς δὲ ὅτι ἀφ' ἐσπέρας χρῆ. οἱ μὲν γὰρ ἐν Ῥώμῃ ἀδελφοί, ὡς φασι, περιμένουσι τὸν ἀλέκτορα, περὶ δὲ τῶν ἐνταῦθα ἔλεγες ὅτι τάχιον ἀκριβῆ δὲ ὄρον ἐπιτιθέναι ζητεῖς καὶ ὥραν πάνυ μεμετρημένην, ὅπερ καὶ δύσκολον καὶ σφαλερόν ἐστι[ν]. τὸ μὲν γάρ, ὅτι μετὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου

Ἰστέον ὅτι γέγονε μὲν ὁ μακάριος Διονύσιος οὗτος ἀκροατῆς Ὀριγένους, ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Φιλίππου τοῦ μετὰ Γορδιανὸν βασιλεύσαντος, τὸν βίον μεταλλάξαντος Ἡρακλᾶ τοῦ τρισκαιδεκάτου τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας [ἐπισκόπου adde cum codice Beveregii] τὴν προστασίαν ταύτης ὅδε ὑπολαμβάνει καὶ προστάς ἐπὶ δέκα καὶ ἑπτὰ ἔτεσιν, ἧτοι τοῖς λοιποῖς τρισὶ Φιλίππου καὶ τῷ ἐνὶ Δεσίου καὶ τῷ ἐνὶ Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ τοῦ υἱοῦ Δεσίου καὶ τοῖς δώδεκα Οὐαλεριανοῦ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, πρὸς κύριον ἐξεδήμησεν. ὁ δὲ Βασιλείδης ἦν τῶν κατὰ τὴν Πεντάπολιν τῆς Λιβύης παροικιῶν ἐπίσκοπος, ὡς φησιν Εὐσέβιος ἐν τε τῷ ς καὶ τῷ ἑβδόμῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγῳ. eadem e codice Zonarae et Balsamonis amerbachiano Beveregius attulit, nisi quod nonnulla haud dubie recte scripta perverse legit. inter Οὐαλ. et τοῦ Beveregius καὶ Γαλλίου addidit. Routhius Pearsonis laudat annal. cyprian. ad annum CCLII 11.

α) Περὶ τοῦ πότε χρῆ ἀπονηστίζεσθαι ζήτηι τῆς ἐν τῷ τροῦλλῳ κανόνα πθ.

5 capita VII—X collata a me sunt cum p i. e. editione epistolarum canonicarum Zonarae commentariis explicatarum, quae Parisiis anno 1622 Gregorii thaumaturgi, Macarii et Basilii Isauri operibus adnexa prodiit: item a Routhio, qui in reliquiis sacris ediderat, cum pedalio (z) i. e. *Codice ecclesiae Graecae recens edito* v. rel. sacr. IV pg. 385 anni 1818. — pg. 310—313 M. — Τοῦ μακαρίου Διονυσίου πάπα Ἀλεξανδρείας ἐκ τῆς πρὸς Βασιλείδην ἐπιστολῆς περὶ τοῦ μεγάλου σαββάτου πότε χρῆ ἀπονηστίζεσθαι inscripsit Routhius, baroccianum 86 sequutus. alius in aliis titulus, plerique ita fere: Ἐπιστολὴ τ. μ. Δ. ἀρχιεπισκόπου Ἀ. πρὸς Β. ἐπίσκοπον, ἐρωτήσαντα περὶ διαφόρων κεφαλαίων, πρὸς δὲ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Διονύσιος ἀποχρίσεις ἐποίησατο, αἱ καὶ ὡς κανόνες ἐδέχθησαν (p). Aristinus: Τοῦ ἁγίου Δ. Ἀλεξανδρείας περὶ τοῦ πότε χρῆ τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ ἀπονηστίζεσθαι. — 6. 7 καὶ συλλ. rawlinsonianus 625, coisliniani 37 et 222. — 7 καὶ θεοπρεπεῖ bodleiani quatuor et coislinianus uterque: καὶ θεοπειθεῖ, quod in horum vocabulorum loco edi solebat (p). Routhius uncis inclusit: συλλ. ἐν nulla voce interposita rawl. 625, bodl. 26 et 86. — post χαίρειν pR: Κανὼν α. — ἀπέστειλας p, v. Coteler. ad const. apost. V xv, laudatum post Gallandium a Routhio. — 9 τῇ τ. π. περιλ. septem bodleiani et paris. reg. 1038 Harduini: τὴν τοῦ πάσχα ἡμέραν zp atque ut videtur barocc. 158 et 205. — 12. 13 ἀκρ. δὲ ὥραν τιθέναι ἐπιζητεῖς p et bodl. 205. — 13 τιθέναι ἐπιζητεῖς etiam z. — 14 ἐστι. Rp.

ἡμῶν καιρὸν χρῆ τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς εὐφροσύνης ἐνάρχῃσθαι, μέχρις
 ἐκείνου τὰς ψυχὰς ταῖς νηστειαῖς ταπεινοῦντας, ὑπὸ πάντων ὁμοίως
 ὁμολογηθήσεται· κατεσκευάσας δὲ δι' ὧν ἔγραψάς μοι πάνυ ὑγιῶς
 καὶ τῶν θείων εὐαγγελίων ἡσθημένος ὅτι μηδὲν ἀπηκριβωμένον ἐν
 αὐτοῖς περὶ τῆς ὥρας καθ' ἣν ἀνέστη φαίνεται. διαφόρως μὲν γὰρ οἱ 5'
 εὐαγγελιστὰς τοὺς ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἐλθόντας ἔγραψαν κατὰ καιροὺς
 ἐνηλλαγμένους καὶ πάντες ἀνεστηκότα ἤδη τὸν κύριον ἔφασαν εὐρηκέναι
 καὶ ὀψὲ σαββάτων, ὡς ὁ Ματθαῖος εἶπε[ν]· καὶ πρωΐας ἔτι σκοτίας οὐσης,
 ὡς ὁ Ἰωάννης γράφει· καὶ ὄρθρου βαθέος, ὡς ὁ Λουκᾶς· καὶ λίαν
 πρωΐ, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, ὡς ὁ Μάρκος. καὶ πότε μὲν ἀνέστη, 10
 σαφῶς οὐδεὶς ἀπεφήνατο· ὅτι δὲ ὀψὲ σαββάτων τῆ ἐπιφωσκούσῃ μιᾶ
 σαββάτων μέχρις ἀνατολῆς ἡλίου τῆς μιᾶς σαββάτων οἱ ἐπὶ τὸ μνη-
 μεῖον παραγενόμενοι οὐκέτι κείμενον αὐτὸν ἐν αὐτῷ κατέλαβον· τοῦτο
 ἀνωμολόγηται καὶ μηδὲ διαφωνεῖν μηδὲ ἐναντιοῦσθαι τοὺς εὐαγγελι-
 στὰς πρὸς ἀλλήλους ὑπολάβωμεν. ἀλλ' εἰ καὶ μικρολογία τις εἶναι ὀξεί 15
 περὶ τὸ ζητούμενον, εἰ συμφωνοῦντες πάντες ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸ τοῦ
 κόσμου φῶς τὸν κύριον ἡμῶν ἀνατεταλκέναι, περὶ τὴν ὥραν διαφέρονται·
 ἀλλ' ἡμεῖς εὐγνωμόνως τὰ λεχθέντα καὶ πιστῶς ἀρμόσαι προσημ-
 θῶμεν. τὸ μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ Ματθαίου λεχθὲν οὕτως ἔχει· ὀψὲ δὲ σαβ-
 βάτων τῆ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων ἦλθε Μαρία ἡ μαγδαληνὴ 20
 καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας.
 ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν
 λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ
 λευκὸν ὡσεὶ χιῶν. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες
 καὶ ἐγενήθησαν ὡς οἱ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναῖξί· 25
 μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς. οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε.
 οὐκ ἔστιν ὧδε. ἠγέρθη γὰρ, καθὼς εἶπε[ν]. τοῦτο δὲ τὸ λεχθὲν ὀψὲ οἱ
 μὲν τινὲς οἰήσονται κατὰ τὴν κοινότητα τοῦ βήματος τὴν ἐσπέραν δη-
 λοῦν τοῦ σαββάτου, οἱ δὲ, σοφώτερον ἐξακούοντες, οὐ τοῦτο, ἀλλὰ
 νύκτα βαθεῖαν ἐροῦσιν εἶναι, βραδύτητα καὶ μακρὸν χρόνον τοῦ 30

3 κατασκευάσας M. — 4 εὐαγγελιστῶν pz, sed bodleiani ut nos. — αἰσθόμενος pz. libri
 scripti sex ἡσθημένως. Cobet var. lect. p. 153. — 6 ἀνέγραψαν Rp. — 8 Matth. xxviii 1. —
 εἶπε Rp. — Johann. xx 1. — 9 Luc. xxiv 1. — 10 Marc. xvi 2. — καὶ pro ὡς p. — 11 τῇ
 ἐπιφ. εἰς μίαν σ. R, barocc. 158, coisl. 222: ~ bodl. 86 et 205. μιᾶς z? — 12 μέχ.·-σαββ.~ p.
 — 16 ζητ.· ὡς μὴ συμφωνούντων πάντων ἐν·-ἀνατ. τὴν αὐτὴν ὥραν, καὶ ἐν τούτῳ διαφέρον-
 ται R, sequutus bodl. 26, 86 rawl. 625, nisi quod ἀνατ. περὶ τὴν rawl. 625 a correctore, καὶ ἐν
 τούτῳ διαφ. bodl. 26. zp=M. — 19 οὖν primus addidit R, libros scriptos septem sequutus, quum
 tres alii et zp omitterent, toti edidissent Labbeus, Harduinus, alii. — Matth. xxviii 1—6. — ὀψὲ
 σαββ. octo scripti et Rz, ὀψὲ δὲ σ. bodl. 185, 715 et p. — 22 οὐρ. προσελθ. zp, bodl. 185, 205.
 coisl. 37, 222; οὐρ. καὶ πρ. septem bodl. — 23 ἐπ. αὐτοῦ. τὴν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς Rp. — 25 καὶ
 ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί Rp. — 27 εἶπε Rp. — 28. 29 δηλοῦσθαι M. — 29 σοφώτεροι liber Harduini.

ῥήματος τοῦ ὀψὲ δηλοῦντος. καὶ ὅτι νύκτα λέγει καὶ οὐχ ἑσπέραν, ἐπήγαγε
 τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων. καὶ ἤκον οὐπω, ὡς οἱ λοιποὶ φασί,
 τὰ ἀρώματα φέρουσαι, ἀλλὰ θεωρῆσαι τὸν τάφον καὶ εὖρον τὸν σει-
 σμὸν γεγονότα καὶ καθεήμενον τὸν ἄγγελον ἐπὶ τοῦ λίθου καὶ ἀκηκόασι
 5 παρ' αὐτοῦ· οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη. ὁμοίως Ἰωάννης· ἐν μιᾷ τῶν σαβ-
 βάτων, φησί, Μαρία ἡ μαγδαληνὴ ἦλθε πρῶτῃ, ἔτι σκοτίας οὔσης, εἰς τὸ
 μνημεῖον καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου, πλὴν παρὰ
 τοῦτο σκοτίας οὔσης ἔτι, πλὴν τὸ πρὸς ἔω, τοῦ μνημείου προεληλύθει.
 ὁ δὲ Λουκᾶς φησι· τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν,
 10 τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθεὸς ἐπὶ τὸ μνήμα ἦλθον,
 φέρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώματα. εὖρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκλισμέ-
 νον ἀπὸ τοῦ μνημείου. ὁ βαθεὺς ὄρθρος ἴσως προὑποφαινομένην
 αὐγὴν ἑωθινήν ἐμφανίζει τῆς μιᾶς σαββάτων. διὰ τοῦτο παρωχηκό-
 τος ἤδη τελείως σὺν τῇ μετ' αὐτὸ νυκτὶ πάσῃ τοῦ σαββάτου καὶ ἐτέρας
 15 ἀρχομένης ἡμέρας ἦλθον τὰ ἀρώματα καὶ τὰ μύρα φέρουσαι. ὅθεν δῆλον
 ὡς ἀνειστήκει πρὸ πολλοῦ. τούτῳ κατακολουθεῖ καὶ ὁ Μάρκος λέγων· ἠγό-
 ρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρῶτῃ μιᾷ σαβ-
 βάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. λίαν μὲν γὰρ
 πρῶτῃ καὶ οὗτος εἶπεν, ὅπερ ταυτόν ἐστι τῷ βαθεὸς ὄρθρου. καὶ ἐπήγαγεν·
 20 ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. ἡ μὲν γὰρ ὄρμη καὶ ὁδὸς αὐτῶν δῆλον ὡς
 ὄρθρου βαθεὸς καὶ λίαν πρῶτῃ κατήρξαντο· παρέτειναν δὲ κατὰ τε τὴν
 πορείαν καὶ περὶ τὸ μνημεῖον διατρίβουσαι μέχρις ἀνατολῆς ἡλίου· καὶ
 λέγει καὶ τότε ταύταις ὁ νεανίσκος ὁ λευχείμων· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε.
 τούτων οὕτως ἐχόντων, τοῦτο τοῖς ἀκριβολογουμένοις ἀποφαινόμεθα

1 ῥήμ. τοῦ non habetur in pz, bodl. 205. — 5 ὁμ. καὶ ὁ I. R, bodl. 205 et uterque coisl-
 nianus. ὁμ. ὁ I. pz. — Joh. xx 1, 2. — 6 σκοτ. ἔτι Rp. — 7 ἀπὸ pro ἐκ Rp. — bodl. 26, 185, 196
 =M. πλὴν παρὰ τοῦτο σκοτίας οὔσης ἔτι πρὸς ἔω τῷ μνημείῳ π. bodl. 3385; πλὴν παρὰ τούτῳ
 σκοτίας οὔσης ἔτι (iam nescio quid deletum in codice) τοῦ πρὸς ἔω τοῦ μνημείου ἐληλύθει
 bodl. 86; πλὴν παρὰ τοῦτο σκ. οὐ. ἔ. πλὴν τὸ πρόσθω τοῦ μνημείου προεληλύθει bodl. 715,
 rawl. 625 nisi quod in rawl. ἐληλύθει fuerat, pro alia manu additum est. πλὴν παρὰ τοῦτο
 σκ. ἔτι οὔσης προεληλύθει p, ita etiam bodl. 158, 205, nisi quod π. τούτῳ scribunt. adiciunt
 εἰς τὸ μνημεῖον etiam coisluniani. Routhius vs. 7 πλὴν ἴ, vs. 8 τὸ ἴ et τῷ μνημείῳ. sed z:
 πλὴν παρὰ τούτῳ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνήμειον προεληλύθει. — 9 Luc. xxiii 56, xxiv 1—3.
 — 12 ὁ βαθ. οὐν δ. bodl. 26, 625. — 13 ἐμφανίζει R. — αὐτὴν p, αὐγὴν e scriptis omnibus et
 z R. — ἑωθινήν ἡμέραν ἐμφ. bodl. 26. — μιᾶς τῶν σ. Rp. — διὰ τοῦ π. p, διὰ τὸ παρωχη-
 κέναι bodl. 26, 86, 158, z: contra bodl. quatuor et uterque coisl. cum nostro consentiunt. —
 14 αὐτόν M. — ν. παντός τοῦ σαββάτου bodl. 26, 86: ν. πᾶν τὸ σάββατον (ita etiam z) καὶ ἐτέ-
 ραν ἄρχεσθαι ἡμέραν bodl. 158. in rawlinsoniano 625 Routhius *scripturam mutatam esse dicit*,
 quei sit non dicit. — 15 ὅθεν coisluniani, bodl. 158, z; ὅτε M et reliqui ut videtur omnes, Rou-
 thio non excepto. — 17 πρ. τῆς μιᾶς σ. Rp. — 20 γὰρ habent scripti omnes et z, ἴ p. — καὶ ἡ
 ὁδ. Rp. — 21 κατήρξαντο nonnulli, κατήρχθη R(z?), κατήρθη bodl. 158, προσήρχθη p(z?). — 22 ἀν.
 τοῦ ἡλίου bodl. 158. — 24 ἀπρ. ἀπολογούμεθα bodl. 158. in margine z: ἐν ἄλλ. ἀπολογούμεθα.
 — ei versui cuius ἀποφαινόμεθα vocabulum primum est, in codicis M margine κεφάλαιον α
 adscriptum est: ubi vero „caput“ incipiat, accuratius indicatum non est. etiam deinceps
 semper κεφάλαια, non κανόνες, singulae sectiones vocantur.

κατὰ ποίαν ὥραν ἢ καὶ ποῖον ἡμῴριον ἢ ὥρας τέταρτον ἄρχεσθαι προσῆκε τῆς ἐπὶ τῆ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐκ νεκρῶν ἀναστάσει χαρᾶς. τοὺς μὲν λίαν ἐπιταχύνοντας καὶ πρὸ νυκτὸς ἐγγύς ἤδη μεσοῦσης ἀνιέν- τας ὡς ὀλιγώρους καὶ ἀκρατεῖς μεμφόμεθα, παρ' ὀλίγον προκατα- λύνοντας τὸν δρόμον, λέγοντος ἀνδρὸς σοφοῦ· οὐ μικρὸν ἐν βίῳ τὸ παρὰ 5 μικρὸν· τοὺς δὲ ἐφυστερίζοντας καὶ διαρκούντας ἐπὶ πλείστον καὶ μέχρι τετάρτης φυλακῆς ἐγκαρτεροῦντας, καθ' ἣν καὶ τοῖς πλείουσι ὁ σωτὴρ ἡμῶν περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐπεφάνη, ὡς γενναίους καὶ φιλο- πόνους ἀποδεξόμεθα· τοῖς δὲ μεταξὺ, ὡς ἐκινήθησαν ἢ ὡς ἐδυνήθησαν ἀναπαυσαμένοις μὴ πάνυ διοχλῶμεν, ἐπεὶ μηδὲ τὰς ἐξ τῶν νηστειῶν 10 ἡμέρας ἴσως μηδὲ ὁμοίως πάντες διαμένουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν καὶ πάσας ὑπερτιθέασιν ἄσιτοι διατελοῦντες, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τρεῖς, οἱ δὲ τέσσαρας, οἱ δὲ οὐδὲ μίαν. καὶ τοῖς μὲν πάνυ διαπονηθεῖσιν ἐν ταῖς ὑπερθέσειν, εἶτα ἀποκαμοῦσι καὶ μονονουχί ἐκλείπουσι συγγνώμη τῆς ταχυτέρας γεύσεως. εἰ δὲ τινες οὐχ ὅπως ὑπερθέμενοι, ἀλλὰ μηδὲ νηστεύσαντες, 15 ἀλλὰ καὶ τρυφήσαντες τὰς προαγούσας τέσσαρας, εἶτα ἐλθόντες ἐπὶ τὰς τελευταίας δύο καὶ μόνας αὐτὰς ὑπερτιθέντες, τὴν τε παρασκευὴν καὶ τὸ σάββατον, μέγα τι καὶ λαμπρὸν ποιεῖν νομίζουσιν, ἂν μέχρι τῆς ἕω διαμείνωσιν, οὐκ οἶμαι τὴν ἴσην ἄβλησιν αὐτοὺς πεποιῆσθαι τοῖς τὰς πλείονας ἡμέρας προησχηκόσι. ταῦτα μὲν οὖν, ὡς φρονῶ καὶ 20 συμβουλεύω, περὶ τούτων ἔγραψα.

β Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐν ἀφῆδρω γυναικῶν, εἰ προσῆκεν αὐτὰς οὕτω διακειμένας εἰς τὸν οἶκον εἰσιέναι τοῦ Θεοῦ, περιττὸν καὶ τὸ πυνθάνεσθαι νομίζω. οὐδὲ γὰρ αὐτὰς οἶμαι πιστὰς οὔσας καὶ εὐλαβεῖς τολμήσειν οὕτως

α) Ὅρα καὶ τὸν ζ κανόνα τοῦ ἁγίου Τιμοθέου.

2 προσῆκεν M. — 3 ἐπιταχύνοντας bodl. 625 *aliquae*, ἐπιταχύναντας Rp. — 4 μεμφόμεθα ὡς παρ' ὄλ. pz: *omittunt* ὡς *scripti praeter* bodl. 158. μεμφόμεθα *etiam* R. — 5 λέγ. τοῦ λόγου ἀ. σοφ. bodl. 26, 625. — 6 ἐπὶ τὸ πλείστον bodl. 196. — 7 ἐγχ. *scripti omnes*, διεγκαρτεροῦντας p. — 9 ἀποδεχόμεθα Rp. — ἠδυνήθησαν Rp. — 10 διανοχλῶμεν bodl. 185, *coisl.* 37, 222, R. — τοὺς ἐξ p. — 13 διακονηθεῖσι p. — 14 ἀποκάμωσι *scripti sex et* R. — μόνον οὐκ R, μονο- νου p. — 15 οὐχ ὅπως οὐχ ὑπερτιθέμενοι Rp. — 15. 16 νηστ. ἢ καὶ τρυφ. bodl. 158, Rp. — 17 μόνας ἡμέρας, αὐτὰς pz *atque ipse Routhius*, *licet se* ἡμέρας *communem scriptorum omnium consensum sequutum delevisse dicat*. — 19 διαμείνωσιν, τούτους οὐκ *deleto* αὐτοὺς R *per incu- riam*, διαμείν. *etiam* p: οὐς οὐκ οἶ. τ. ἱ. ἄσκησιν πεποι. bodl. 26, 86. *etiam in* bodl. 625 *adscriptum erat ante* οὐκ *nescio quid*, *nunc* αὐτοὺς *manu recenti adiectum est. idem etiam* ἄσκησιν. — πεποιεῖσθαι z. — 20 οὖν R *et novem scriptis adiecit*, ~ pz. — 20. 21 φρ. συμβου- λεύων Rp. — 22 *ultra canonem primum non procedunt coisliniani. inseruit R hoc loco ex Aristini synopsis (Bevereg. synod. II p. 4) petita haecce*: Τοὺς προσδοκίᾳ θανάτου λυθέντας τῆς ἀκοινωνησίας ἄλογον, ἂν ἐπιβίωεν, αὐθις δεσμεῖν, μηδὲν ἐν τῇ μεταξὺ ἐργασασμένους· εἰ μέντοι μετὰ τὸ ῥάξαι φάνοιτό τις πλείονος δεόμενος ἐπιστροφῆς καὶ νουθετούμενος ταπεινοῦν καὶ κακοῦν καὶ συστέλλειν ἑαυτὸν μὴ πειθιτο, ἀλλ' ἀντιλέγοι: τοῦτο αὐτῷ ἐγκλημα πρὸς ἀφορισμόν. *praemittuntur hisce apud Aristinum*: Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν ἀκοινωνήτων μὲν ὄντων, φόβφ δὲ θανάτου κοινωνούντων, εἶτα ἐπιθυούντων (*sic*) — ἀφαιδρω M, φῆδρω p. — 24 οὕτω R.

διακειμένους ἢ τῇ τραπέζῃ τῇ ἁγίᾳ προσελθεῖν ἢ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος χριστοῦ προσάψασθαι. οὐδὲ γὰρ ἢ τὴν δωδεκαετῆ ρύσιν ἔχουσα πρὸς τὴν ἴασιν [σπεύδουσα] ἔθιγεν αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνου τοῦ κρασπέδου. προσεύχασθαι μὲν γάρ, ὅπως ἂν ἔχη τις, καὶ, ὡς ἂν διά-
 5 κείται, μεμνήσθαι τοῦ δεσπότη καὶ δεῖσθαι βοηθείας τυχεῖν, ἀνεπί-
 φθονον· εἰς δὲ τὰ ἅγια καὶ τὰ ἅγια τῶν ἀγίων ὁ μὴ πάντα καθαρὸς
 καὶ ψυχῇ καὶ σώματι προσιέναι κωλυθήσεται.

α Αὐτάρχεις δὲ καὶ οἱ γεγαμηκότες ἑαυτῶν ὀφείλουσιν εἶναι κριταί. ὅτι γ
 γὰρ ἀπέχεσθαι προσῆκον ἀλλήλων ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχο-
 10 λάσωσι τῇ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὧσιν, ἀκηκόασι Παύλου
 γράφοντος.

β Οἱ δὲ ἐν ἀπροαιρέτῳ ἡ νυκτερινῇ ρύσει γενόμενοι καὶ οὗτοι τῷ δ
 ἰδίῳ συνειδότι κατακολουθήσάτωσαν καὶ ἑαυτοὺς εἴτε διακρίνονται
 περὶ τούτου εἴτε μὴ σκοπεῖτωσαν· ὡς ἐπὶ τῶν βρωμάτων ὁ διακρι-
 15 νόμος, φησὶν, ἐὰν φάγη, κατακέκριται. ταῦτα σὺ μὲν τιμῶν ἡμᾶς
 (οὐ γὰρ ἀγνοῶν), ἀγαπητέ, τὰ πύσματα ἡμῖν προσήγαγες, ὁμό-
 φρονας ἡμᾶς (ὡσπερ οὖν ἐσμέν) καὶ ἰσοψύχους σεαυτῷ παρασκευά-
 ζων. ἐγὼ δὲ οὐχ ὡς διδάσκαλος, ἀλλ' ὡς μετὰ πάσης ἀπλότητος
 προσῆκον ἡμᾶς ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, εἰς κοινὸν τὴν διάνοιαν ἐμαυ-
 20 τοῦ ἐξέθηκα, ἣν ἐπικρίνας καὶ σὺ, συνετώτατέ μου υἱέ, ὅ τι ἂν σοι
 φανῇ βέλτιον ἢ καὶ οὕτως ἔχειν δοκιμάζεις περὶ αὐτῶν ἀντιγράφης.
 ἐρρώσθαι σε, ἀγαπητέ υἱέ μου, ἐν εἰρήνῃ λειτουργοῦντα τῷ κυρίῳ
 εὐχομαι.

α) ἀναγίνωσκε καὶ τὸν ε καὶ ιγ κανόνα τοῦ ἁγίου Τιμοθέου.

β) ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους α [vii 5]. Ὅρα καὶ τὸν ιβ κανόνα τοῦ ἁγίου
 Τιμοθέου.

γ) Ὑπὸ γὰρ τοῦ συνειδότος ἐλέγχεται τις καὶ τε ἐμπαθὲς γέγονε τὸ ἐνούπνιον
 καὶ τε ἐκ φθόνου δαιμόνων. καὶ τὸ μὲν ἐμπαθὲς κωλύει τοῦ μὴ μεταλαμβάνειν,
 ἐὰν [cod. τὸ] δὲ καὶ ἀγωνιζομένου τινὸς καὶ παντοίῳ τρόπῳ φυλάσσοντος ἐξαίφνης
 γένηται τὸ δηλωθὲν ἐνούπνιον, οὗτος μετὰ ἐλπίδος τελείας προσερχέσθω τῷ κυρίῳ
 καὶ τῶν ἁγιασμάτων αὐτοῦ μεταλαμβάνέτω.

2 τοῦ Χρ. Rp. — 3 σπεύδ. R adiecit sequutus bodl. 26, 86, 625. — 6 καὶ τὰ ἅγια Rp.
 bodl. 86, 625. — 8 οἱ γεγαμηκότες, ε. p, sed bodleiani septem et z cum M concinunt. — 9 ἀλλή-
 λων προσῆκον, ἐκ συμφωνίας ἵνα πρὸς καιρὸν σχ. p. sed bodl. octo=M. ἐκ συμφώνου etiam
 bodl. 158. z=M, nisi quod προσῆκον ἀλλ. scribitur. — 8. 9 σχ. τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσ. bodl.
 625. — 12 Οἱ δ' ἐν Rp. — 13 κατακολουθεῖτωσαν Rp. — 14 καὶ ἐπὶ p. ὡς καὶ ἐπὶ z. — Rom.
 xiv 23. — 15 ante ταῦτα Rp: καὶ ἐν τούτοις εὐσυνειδήτος ἔστω καὶ εὐπαρησιαστος κατὰ τὸ
 ἴδιον ἐνθύμιον πᾶς ὁ προσιών τῷ Θεῷ. — 17 σεαυτῷ etiam bodl. tres et z, ἑαυτῷ Rp. —
 18 διδάσκαλος καλός, ἀλλ' bodleiani duo; καλός additum, sed non a librario ipso, etiam in
 rawl. 625. — 20 ἐξέθηκα R. — 21 δίκαιον καὶ ante βέλτ. inserunt bodl. duo et pz. uncis
 inclus. etiam R. — 21 δοκιμάζης Rp. — ἀντιγράφης zp.

VIII.

Ἐπιστολή κανονική τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας τοῦ Θαυματουργοῦ περὶ τῶν ἐν τῇ καταδρομῇ τῶν βαρβάρων εἰδωλό-
φυτα φαγόντων ἢ καὶ ἕτερα πλημμελησάντων.

Οὐ τὰ βρώματα ἡμᾶς βαρεῖ, ἱερὲ πάπα, εἰ ἔφαγον αἰχμαλῶτοι ταῦτα ἅπερ παρετίθεσαν αὐτοῖς οἱ κρατοῦντες αὐτῶν, μάλιστα ἐπειδὴ 5 εἰς λόγος παρὰ πάντων τοὺς καταδραμόντας τὰ ἡμέτερα βαρβάρους εἰδώλοις μὴ τεθυκέναι. ὁ δὲ ἀπόστολός φησι· τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργή-
σει. ἀλλὰ καὶ ὁ σωτὴρ ὁ πάντα καθαρίζων τὰ βρώματα οὐ τὸ εἰσπο-
ρευόμενον, φησί, κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον. καὶ τὸ 10 τὰς γυναῖκας τὰς αἰχμαλώτους διαφθαρήναι, ἐξυβριζόντων τῶν βαρβάρων εἰς τὰ σώματα αὐτῶν, εἰ μὲν καὶ πρότερον κατέγνωστό τινος ὁ βίος πορευομένης ὀπίσω ὀφθαλμῶν τῶν ἐκπορευόντων κατὰ τὸ γεγραμμένον, δῆλον ὅτι ἡ πορνικὴ ἕξις ὑποπτος καὶ ἐν καιρῷ τῆς αἰχμα-
λωσίας καὶ οὐ προχείρως δεῖ ταῖς τοιαύταις κοινωνεῖν τῶν εὐχῶν. εἰ 15 μέντοι τίς ἐν ἄκρᾳ σωφροσύνῃ ζήσασα καὶ καθαρὸν καὶ ἔξω πάσης ὑπονοίας ἐπιδεδειγμένη βίον τὸν πρότερον νῦν περιπέπτωκεν ἐκ βίας καὶ ἀνάγκης ὕβρει· ἔχομεν παράδειγμα τὸ ἐν τῷ δευτερονομίῳ τὸ ἐπὶ τῇ νεάνιδι, ἣν ἐν τῷ πεδίῳ εὗρεν ἄνθρωπος καὶ βιασάμενος αὐτὴν ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς. τῇ νεάνιδι, φησὶν, οὐ ποιήσετε οὐδέν· οὐκ ἔσται 20 τῇ νεάνιδι ἀμάρτημα θανάτου· ὅτι ὡς εἶ τις ἀναστῆ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ θανατώσει αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, οὕτως τὸ πρᾶγμα τοῦτο. ἐβόησεν ἡ νεάνις καὶ ὁ βοηθῶν οὐκ ἦν αὐτῇ. ταῦτα μέντοι τοιαῦτα. δεῖν δὲ καὶ ἡ πλεονεξία καὶ οὐκ ἔστι δι' ἐπιστολῆς μιᾶς παρα-
θέσθαι τὰ θεῖα γράμματα, ἐν οἷς οὐ τὸ ληστεύειν μόνον φευκτὸν καὶ 25 φρικῶδες καταγγέλλεται, ἀλλὰ καθ' ὅλου τὸ πλεονεκτεῖν καὶ ἀλλοτρίου ἐφάπτεσθαι ἐπὶ αἰσχροκερδεῖα. καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος ἐκκήρυκτος ἐκκλη-
σίας Θεοῦ. τὸ δὲ ἐν καιρῷ τῆς καταδρομῆς ἐν τῷ αὐτῇ οἰμωγῇ καὶ τοσοῦτοις θρήνοις τολμῆσαι τινὰς τὸν καιρὸν τὸν πᾶσιν ὄλεθρον φέροντα

Pg. 319+321 M. — 1 ἐπ. post Ne. R. — ἀρχιεπισκόπου p, bodl. 158 et 205. — 2 τοῦ ~ p, et θαυμ. post Γρ. vs. 1. — κατ. βαρβάρων τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ εἰδ. p. — 3 ἕτερα τινα pR. — 4 ἱερὲ bodl. omnes, ἱερώτατε pz. — Πάπα p, Πάπα z. — ἔφ. οἱ αἰχμ. pR. — 5 αὐτῷ, μάλ. p. — 6 ἡμ. μέρη β. pR. — 7 Corinth. I vi 3. — 9 Matth. xv 11. — 10 φησὶ ~ z. — ἐκπ., λέγει z. — ὅμοιον καὶ τὸ suasit Routhius. — 11 τὰς αἰχμ. γυν. δι. p. τὰς alterum R praetermisit. — 12 αὐτῶν. ἀλλ' εἰ pR. — 13 ὁ ~ p. — πορευομένης bodleiani tres et z, πορευομένης nescio quis apud R, πορευομένου p. — Num. xvi 39. — 14 ἐν τῷ x. R. — 19 Deut. xxii 25—28. — 20 φ. post ποι. Rp. — οὐκ ἔστι Rp. — 22 οὕτω Rzp. sunt qui οὕτω καὶ praebent, sed non agnoscunt καὶ nec bodleiani nec z. — 24 δὲ καὶ ~ p, καὶ h. l. ~ etiam R. — 25 φρικτὸν p, φευκτὸν debetur bodleianis sex et z. — 26 ἀλλοτρίου etiam bodleiani octo, ἀλλοτρίων zp. — 27 πᾶς τοιοῦτος bodl. 205, zp.

νομίσαι ἑαυτοῖς κέρδους καιρὸν εἶναι ἀνθρώπων ἐστὶν ἀσεβῶν καὶ θεο-
 στυγῶν οὐδὲ ὑπερβολὴν ἀτοπίας* ἐχόντων. ὁθεν ἔδοξε τοὺς τοιοῦτους
 πάντας ἐκκηρύξαι, μήποτε ἐφ' ὄλον ἔλθῃ τὸν λαὸν ἡ ὀργὴ καὶ ἐπ'
 αὐτοὺς πρῶτον τοὺς προεστῶτας τοὺς μὴ ἐπιζητοῦντας. φοβοῦμαι
 5 γάρ, ὡς ἡ γραφὴ λέγει, μὴ συναπολέσῃ ὁ ἀσεβὴς τὸν δίκαιον. πορνεία
 γάρ, φησί, καὶ πλεονεξία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς
 υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν. ἦτε γάρ
 ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε (ὁ
 γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθῶσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀλη-
 10 θείᾳ) δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε
 τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε. τὰ
 γὰρ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρὸν ἐστὶ καὶ λέγειν· τὰ δὲ πάντα
 ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται. τοιαῦτα μὲν ὁ Παῦλος. ἐὰν δὲ
 15 διὰ τὴν προτέραν πλεονεξίαν τὴν ἐν τῇ εἰρήνῃ γινομένην δίκην τινῶν-
 τες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς ὀργῆς πάλιν πρὸς τὴν πλεονεξίαν ἐκτραπῶσί
 τινες, κερδαίνοντες ἐξ αἵματος καὶ ὀλέθρου ἀνθρώπων ἀναστάτων
 γενομένων ἢ αἰχμαλώτων ἢ πεφονευμένων, τί ἕτερον προσδοκᾶν χρὴ ἢ
 ὡς ἐπαγωνιζομένους τῇ πλεονεξίᾳ ἐπισωρεῦσαι ὀργὴν καὶ ἑαυτοῖς καὶ
 παντὶ τῷ λαῷ; οὐκ ἰδοῦ Ἄχαρ ὁ τοῦ Ζαρά πλημμελείᾳ ἐπλημμέλησεν
 20 ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος καὶ ἐπὶ πάσαν συναγωγὴν Ἰσραὴλ ἐγενήθη ἡ
 ὀργὴ; καὶ οὗτος εἰς μόνος ἤμαρτε· μὴ μόνος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἀμαρ-
 τίᾳ αὐτοῦ; ἡμῖν δὲ πᾶν τὸ μὴ ἡμέτερον, ἀλλὰ ἀλλότριον τῷ καιρῷ
 τούτῳ κέρδος ἀνάθεμα νομισθῆναι προσήκει. κάκεῖνος μὲν γὰρ ὁ Ἄχαρ
 ἐκ τῆς προνομῆς ἔλαβε καὶ αὐτοὶ νῦν ἐκ προνομῆς: κάκεῖνος μὲν τὰ
 25 τῶν πολεμίων, οἱ δὲ νῦν τὰ τῶν ἀδελφῶν, κερδάναντες ὀλέθριον κέρ-
 δος. μηδεὶς ἐξαπατάτω ἑαυτὸν μήτε ὡς εὐρών. οὔτε γὰρ εὐρόντα κερ-
 δαίνειν ἔξεστι[ν]. φησί τὸ δευτερονόμιον· μὴ ἰδὼν τὸν μόσχον τοῦ
 ἀδελφοῦ σου καὶ τὸ πρόβατον πλανώμενον ἐν τῇ ὁδῷ περιιῖθης
 αὐτά. ἀποστραφῆ ἀποστρέψεις αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ σου. ἐὰν δὲ μὴ
 30 ἐγγίξῃ ὁ ἀδελφός σου πρὸς σὲ μηδὲ ἐπίστη αὐτόν, συνάξεις αὐτὰ καὶ

1 νομίσαι αὐτοῖς bodl. 26, rawl. 625. — καιρὸν εἶναι κέρδους bodl. 205 et p contra bodl. reliquos. — 2 θ. καὶ ὑπερβ. R, sequutus bodl. 158 et 195; neque kai neque οὐδὲ praebet bodl. 26, utrumque (καὶ οὐδὲ) z. καὶ πολλὴν ὑπερβολὴν rawl. 625. — * ἀσεβείας rawl. 625, ἀσωτίας bodl. 158. — 5 Genes. xviii 23. — ὁ ~ Rp. — 6 Eph. v 3, 6-13. — πλεον. μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, δι' ἃ R atque ita Gregorii ed. princeps. e libris scriptis ne unus quidem nec pz agnoscunt. — 9 x. τοῦ πνεύματος ἐν rawl. 625. — ἀγαθῶσύνῃ Rp. — 10 ἐστὶν ~ bodl. 205 et p. — συγκοινωνῆτε M. — 13 μὲν ὁ ἀπόστολος. ἐὰν δὲ Rp. — 14 πρότερον p. — γενομένην Rp. — 17 ἢ alterum ~ bodleiani et pz. — 20 ἀναθήματος p. — 21 οὗτος post μόνος p. — in mg. Gregorii vossiani: ἄλλως. ἀλλὰ μὴ μόνος ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀπέθανεν. — 25 κερδαίνοντες Rp. — 26 μήποτε ὡς editio Gregorii princeps. — 27 ἔξεστι Rp. — φ. γὰρ τὸ p. — 28 Deut. xxi 1-3. — πλανώμενα zp. — 30 ἐπίστη Gregorius voss., bodleiani septem et R, ἐπίστασαι bodl. unus et pz, a bodl. 715 verba absunt. ἐπίστη M. ἔπεγνωσ (ita R) in mg. Gregorii vossiani. — αὐτῶν M.

ἔσται μετὰ σοῦ, ἕως ἂν ἐκζητήσῃ αὐτὰ ὁ ἀδελφός σου καὶ ἀποδώσῃς αὐτά· καὶ οὕτως ποιήσεις τὴν ὄνον αὐτοῦ καὶ οὕτως ποιήσεις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ οὕτως ποιήσεις κατὰ * πᾶσαν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὅσα ἂν ἀπόληται παρ' αὐτοῦ καὶ εὐρῆς αὐτά. ταῦτα τὸ δευτερονόμιον. ἐν δὲ τῇ ἐξόδῳ οὐ μόνον ἐὰν τὰ τοῦ ἀδελφοῦ τις εὐρῆ, ἀλλὰ καὶ ἐχθροῦ, 5 ἀποστροφῇ, φησὶν, ἀποστρέψῃς αὐτὰ εἰς τὸν οἶκον τοῦ κυρίου αὐτῶν. εἰ δὲ ἐν εἰρήνῃ ἄρα βραθυμοῦντος καὶ τρυφῶντος καὶ τῶν ἰδίων ἀμελοῦντος ἀδελφοῦ ἢ ἐχθροῦ κερδᾶναι οὐκ ἔξεστι, πόσω μᾶλλον δυστυχοῦντος καὶ πολεμίους φεύγοντος καὶ κατὰ ἀνάγκην τὰ ἴδια ἐγκαταλείποντος; ἄλλοι δὲ ἑαυτοὺς ἐξαπατῶσιν ἀντὶ τῶν ἰδίων τῶν ἀπολομένων ἅ εὐρον ἀλλότρια 10 κατέχοντες, ἵν' ἐπειδὴ αὐτοὺς Βοράδοι καὶ Γότθοι τὰ πολέμου εἰργάσαντο, αὐτοὶ ἄλλοις Βοράδοι καὶ Γότθοι γένωνται. ἀπεστείλαμεν οὖν τὸν ἀδελφὸν καὶ συγγέροντα Εὐφρόσυνον διὰ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς, ἵνα κατὰ τὸν ἐνθάδε τύπον καὶ αὐτοῦ δῶη ὁμοίως καὶ ὧν δεῖ τὰς κατηγορίας προσέσθαι καὶ οὐς ἐκκηρύξαι τῶν εὐχῶν. ἀπηγγέλη δὲ τι 15 ἡμῖν καὶ ἄπιστον ἐν τῇ χώρᾳ ὑμῶν γενόμενον καὶ πάντως που ὑπὸ ἀπίστων καὶ ἀσεβῶν καὶ μὴ εἰδόντων μηδὲ ὄνομα κυρίου ὅτι ἄρα εἰς τοσοῦτόν τινες ἀπανθρωπίας καὶ ὠμότητος προεχώρησαν, ὥστε τινὰς τοὺς διαφυγόντας αἰχμαλώτους βίᾳ κατέχειν. ἀποστείλατέ τινὰς εἰς τὴν χώραν, μὴ καὶ σκηπτοὶ πέσωσιν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. 20 τοὺς μὲν οὖν ἐγκαταλεχθέντας τοῖς βαρβάροις καὶ μετ' αὐτῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὄντας, ἐπιλαθομένους ὅτι ἦσαν Ποντικοὶ καὶ χριστιανοί, ἐκβαρβαρωθέντας δέ, ὡς καὶ φονεύειν τοὺς ὁμοφύλους ἢ ξύλῳ ἢ ἀγχόνη, ὑποδεικνύναι δὲ ἢ ὁδοὺς ἢ οἰκίας ἀγνοοῦσι τοῖς βαρβάροις καὶ τῆς

1 ἀποδόσεις M. — 2 οὕτω pR. — 3 οὕτω pR. — * μετὰ p. — 4 εὐρῆς bodleiani septem, εὐρήσης pz. — 6 Exod. xxiii 4. — 7 ἄρα p. — 8 ἔξεστιν p. — 9 ἐγκαταλιπόντος p. — 10 ἀπολωμένων M, ἀπολλυμένων R. — 11 αὐτοῖς R. — ad Borados et Gotthos Routhio in cod. bodl. 86 Γέται additi videntur, qua de re Jacobus Grimmus viderit. noluit certe tres populos significare librarius, sed Gotthorum nomen notiore e veterum Graecorum monumentis vocabulo explicare. Borados quamvis apud Zosimum esse scirem, quum primum ad haec legenda accessi, Quadorum nomen hoc loco reponendum credideram, nam β et x literarum in libris ante haec sex septemve saecula scriptis discrimen paene nullum est: sed quum in Bardesanis codicem Iondinensem incidissem, verebar ne idem hoc loco nomen lateret, quod apud Bardesaneum (p. 17 syr. v. 4: p. 25 v. 3 angl.) Brusa scribitur; qui Bardesanes Brusae sculptores pictoresque vivere negat. cf. p. 60, 7. — τὰ τοῦ πολέμου bodl. 205 et p: bodleiani reliqui monacensis lectionem tuentur. τὰ τῶν πολεμίων z. — 12 γίνονται p. — 14 καὶ αὐτόθι bodl. duo, καὶ αὐτός bodl. 196 (?) et p, καὶ αὐτοῦ bodl. quinque. — καὶ ὧν δὴ M. — 15 καὶ οὐς δεῖ ἐκκηρ. pz praeter librorum scriptorum auctoritatem. — ἀπηγγέλη pz. quae de librorum notis attulit Routhius in margine scriptis, quibus lectores quanam de re sermo esset moneantur, eis transscribendis neque hic neque alio loco chartam perditum ire decrevi. — 16 γεν. πάντως pR. — 17 μηδὲ ὄνομα pR, bodl. 205 et alii duo, quorum tamen de testimonio dubitare editor anglicus videtur. μήτε τὸ ὄν. nescio quis, μήτε ὄνομα zM. — 18 προεχώρησαν M. — 19 ἀποστ. οὖν τινὰς rawl. 625. — 22 ὄντας quatuor libros bodleianos sequutus delevit R, ἐπέλθόντας zp et bodl. 205. ἐν αἰχμ. γενομένους ἐπιλανθανομένους τε bodl. quatuor.

ἀκροάσεως ἀπειρῆσαι δεῖ, μέχρις ἂν κοινή περὶ αὐτῶν τι δόξη συνελ-
 θοῦσι τοῖς ἀγίοις καὶ πρὸ αὐτῶν τῷ ἀγίῳ πνεύματι. τοὺς δὲ οἴκοις
 ἀλλοτρίοις ἐπελθεῖν τολμήσαντας, ἐὰν μὲν κατηγορηθέντες ἐλεγχθῶσι,
 μηδὲ τῆς ἀκροάσεως ἀξιῶσαι. ἐὰν δὲ ἑαυτοὺς ἐξείπωσι καὶ ἀποδῶσιν,
 5 ἐν τῇ τῶν ὑποστρεφόντων τάξει ὑποπίπτειν αὐτούς. τοὺς δὲ ἐν τῷ
 πεδίῳ εὐρόντας τι ἢ ἐν ταῖς ἑαυτῶν οἰκίαις καταλειφθέντα ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων, ἐὰν μὲν κατηγορηθέντες ἐλεγχθῶσιν, ὁμοίως ἐν τοῖς
 ὑποπίπτουσιν· ἐὰν δὲ αὐτοὺς ἐξείπωσι καὶ ἀποδῶσι, καὶ τῆς εὐχῆς
 ἀξιῶσαι. τοὺς δὲ τὴν ἐντολὴν πληροῦντας ἐκτὸς αἰσχροκερδεῖας πάσης
 10 πληροῦν δεῖ, μήτε μήνυτρα ἢ σῶστρα ἢ εὐρητρα ἢ ᾧ ὀνόματι καλοῦσιν
 ἀπαιτοῦντας.

IX.

Τοῦ ἀγίου Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυρος
 κανόνες φερόμενοι ἐν τῷ περὶ μετανοίας αὐτοῦ λόγῳ.

Ἐπει τοίνυν τέταρτον ἤδη πάσχα ἐπικατεῖληφε τὸν διωγμὸν, αὐτάρ- α
 15 κως ἔχει τοῖς μὲν προσενεχθεῖσι καὶ φυλακισθεῖσι, βασάνους τε ἀνη-
 κέστους ὑπομεμενηκόσι καὶ ἀφορήτους μάστιγας καὶ πολλὰς ἐτέρας
 δεινάς ἀνάγκας, ὕστερον δὲ προδεδομένοις ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς
 σαρκός· εἰ καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς παρεδέχθησαν διὰ τὴν παρακολουθήσα-
 σαν μεγίστην πτώσιν, ὅμως διὰ τὸ πολλὰ αὐτοὺς ἠθληκέναι καὶ ἐπὶ
 20 πολὺ ἀντιμάχεσθαι (οὐ γὰρ κατὰ προαίρεσιν ἐν τούτῳ ἐληλύθησαν,
 ἀλλὰ καταπροδοθέντες ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκός), ἐπειδὴ καὶ
 στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐνδείκνυνται ἐν τοῖς σώμασιν ἑαυτῶν, καὶ ἤδη τινὲς
 τρίτον ἔτος ἔχουσι καταπενθοῦντες, προσεπιτιμηθῆναι αὐτοῖς ἀπὸ τῆς

5 αὐτοὺς \sim p R, bodleiani 3385 et 625 agnoscunt. — τῷ \sim p. e bodl. octo et z adjecit R. idem τινὰ e conjectura loco τι. — οἰκίας p. — καταλειφθέν zp. — 8 ὑποπ. ἔστωσαν. ἐὰν tres bodleiani. — δὲ ἑαυτοὺς R. — 9 πάσης αἰσχρ. p. — 10 ἢ σῶστρα bodl. novem et zp: nonnulli μήτε σ. — εὐρητρα nonnulli: εὐρητρα Gregorius vossianus, zp, libri scripti omnes. — ταῦτα καλοῦσιν bodl. 258 et in margine editionis suae Vossius. ἢ ᾧ ὀνόματι ἐτέρῳ ταῦτα καλοῦσιν bodl. 195 et 625. ἢ ᾧ τινι ὄν. καλ. volebat Routhius. in margine libri monacensis scho-
 lium habetur, quo vocabula μήνυτρα σῶστρα εὐρητρα explicantur: quum vero versus unus cultro resectus, reliqui aut tineis corrosi sint aut propter atramenti livorem legi nequeant, cum lectoribus communicare non possum. — 11 ἀπαιτοῦντος M. — epistola Gregorii canones decem complectitur in editione routhiana: β pg. 60, 24. — γ pg. 61, 19. — δ pg. 61, 26. — ε pg. 62, 9. — ζ pg. 62, 15. — η pg. 62, 21. — θ pg. 63, 2. — ι pg. 63, 5. — κ pg. 63, 9. in p vero duodecim: β pg. 60, 10. — γ pg. 60, 15. — δ pg. 60, 24. — ε pg. 61, 19. — paris. ζ·ιβ = δ·ι routh. — 12 p. 313·318 M. rubricam eodem modo exhibent libri bodleiani septem Routhii. ἐμφερόμενοι p. — περὶ τῶν ἐν καιροῖς διωγμῶν παραπετωκῶτων, εἴτα μετανοησάντων addit p. — 14 Τεσσάρων ἤδη χρόνων ἐπιπαρωχηκῶτων [sic] τῷ διωγμῷ synopsis Aristini teste Harduino apud Routhium. — 15. 16 τε ἀνοπίστους p; cum monacensi faciunt libri bodleiani octo et z. — ὑπομεμνηκόσι R. — 17 δεινάς ἀνάγκας codices Routhii omnes, ἀνάγκας δεινάς p. — προδιδόμενοις Rp. — 18 παρεδέχθησαν R. — 20 εἰς τοῦτο ἐληλ. Routhius e quatuor bodleianis, verba absunt a bodl. 715. — 22 Galat. vi 17. — αὐτῶν Rp.

προσελεύσεως καὶ ὑπόμνησιν ἄλλας τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἃς καίπερ νηστεύσας ὁ κύριος καὶ σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ χριστὸς μετὰ τὸ βαπτισθῆναι ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ διαβόλου· εἰς ἃς καὶ αὐτοὶ κατὰ περισσὸν διαγυμνασθέντες, ἐυτονώτερόν τε νήψαντες γρηγορήσουσιν εἰς προσευχὰς τοῦ λοιποῦ, καταμελετώντες τὸ λελεγμένον ὑπὸ τοῦ κυρίου 5 πρὸς τὸν πειράζοντα αὐτὸν ἵνα προσκυνήσῃ αὐτῷ· ὕπαγε σατανᾶ. γέγραπται γάρ· κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

β Τοῖς δὲ μετὰ τὸ φυλακισθῆναι μόνον καὶ ὑπομεμενηκέναι τὰς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὡς ἂν ἐν πολιορκίᾳ θλίψεις τε καὶ ὀυσωθίας, ὕστερον δὲ 10 χωρὶς πολέμου βασάνων γενομένοις αἰχμαλώτοις κατὰ πολλὴν πτωχείαν δυνάμεως καὶ κατὰ τινὰ τυφλότητα τεθραυσμένοις, ἐπαρκέσει ἐνιαυτὸς πρὸς τῷ ἐτέρῳ χρόνῳ· ἐπεὶ ὅλως καὶ αὐτοὶ ἐπιδεδώκασιν ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου θλιβῆναι· εἰ καὶ ἀπήλαυσαν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τῆς παρὰ τῶν ἀδελφῶν πολλῆς ἀναπαύσεως· ἅπερ 15 πολλαπλασίονα ἀποδώσουσι, ποθοῦντες λυτρωθῆναι ἀπὸ τῆς πικροτάτης αἰχμαλωσίας τοῦ διαβόλου, μεμνημένοι μάλιστα τοῦ λέγοντος· πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτὸν 20 καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως.

γ Τοῖς δὲ μηδ' ὅλως μηδὲν τι τοιοῦτον πεπονθόσι μηδὲ ἐνδειξαμένοις καρπὸν πίστεως, ἀλλ' αὐτομολήσασιν πρὸς τὴν κακίαν, προδεδομένοις ὑπὸ δειλίας καὶ φόβου, νῦν δὲ εἰς μετάνοιαν ἐρχομένοις, ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ ἀρμόζον τὴν τῆς ἀκάρπου συκῆς παραβολὴν παραθέσθαι, ὡς 25 ὁ κύριος λέγει· συκὴν εἶχέ τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ καὶ ἦλθε ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὔρεν· εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὔρισκω· ἐκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· κύριε ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως 30 ὅτου σκάψω τὰ περὶ αὐτήν καὶ βάλω κόπρια, κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν· εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψης αὐτήν. ἦν πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες

1 Matth. iv 2. — 2 ὁ alterum ~ Rp. — 3 κατὰ τὸ περ. bodl. 205, zp. — ἐντονώτερον zp, R e „codicibus multis“ et canone VIII εὐτον. scripsit. — 4 Petr. I v 8. Coloss. iv 2? — 5 λεγόμενον Rp. — 6 Matth. iv 10. — ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ pz. ὀπ. μ. Routhius librorum quinque bodleianorum auctoritate nisus expunxit. — 9 μόνον ~ p, agnoseunt bodl. et z. — ὑπομεμνηκέναι R. — 11 γενομένων contra octo bodleianorum et pedalli fidem p. quae inter πολέμου et πτω. media absunt a bodl. 86. — 14 τοῦ κυρίου etiam bodl. 158 et 86, κυρίου bodl. 3385, τοῦ Χριστοῦ bodl. 205, pz: ὄν. θλιβ. voce nulla interposita bodl. quinque et R. editi quidam etiam τοῦ θεοῦ. — 15 ἅπερ z et bodleiani, οἵπερ p. — 18 Esaj. lxi 1, 2. — πνεύματος ἐπ' p. — τοῦ κυρίου vel τοῦ θεοῦ nonnulli. — 22 τοιοῦτο R. — 26 Luc. xiii 6—9. — 32 ἐκκόψεις Rp.

ἐνδειξάμενοί τε καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας ἐν τῷ διαστήματι τοῦ τοσοῦτου χρόνου μᾶλλον ὠφελήθησονται.

Τοῖς γὰρ παντάπασιν ἀπεγνωσμένοις ἀμετανοήτοις ὄερμα τε Αἰθίοπος δ' ἀμετάβλητον κεκτημένοις καὶ ποικίλματα παρδάλειως, λεχθήσεται τὸ
 5 τῆς ἐτέρας συκῆς· μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. δι' ὃ καὶ παραχρῆμα ξηραίνεται. ἀποπληροῦται γοῦν ἐπ' αὐτοῖς καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστοῦ εἰρημένον· διεστραμμένον οὐ δυνηθήσεται ἐπικοσμηθῆναι καὶ ὑστέρημα οὐ δυνήσεται ἀριθμηθῆναι. εἰ μὴ γὰρ πρότερον τὸ διεστραμμένον διορθωθῆ, ἀδύνατόν ἐστιν αὐτὸ ἐπικοσμη-
 10 θῆναι· καὶ εἰ μὴ πρότερον τὸ ὑστέρημα ἀναπληρωθῆ, ἀδύνατόν ἐστιν αὐτὸ ἀριθμηθῆναι. ὅθεν καὶ ἐπὶ τέλους συμβήσεται αὐτοῖς τὸ λελεγμένον ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἡσαίου· καὶ ὄψονται γὰρ, φησί, τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί. ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσῃ καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβησθήσεται καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν
 15 πᾶση σαρκί. ἐπεὶ καὶ ὡς προλέλεκται ὑπ' αὐτοῦ· οἱ δὲ ἄδικοι οὕτω κλυδωνισθήσονται. οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν, εἶπεν ὁ Θεός.

Τοῖς δὲ καθυποκριναμένοις κατὰ τὸν ἐπίληπτουσάμενον Δαβὶδ ἵνα μὴ ε' ἀποθάνῃ οὐκ ὄντα ἐπίληπτον καὶ μὴ γυμνῶς ἀπογραψάμενοις τὰ πρὸς ἄρνησιν, ἀλλὰ διαπαίξασι κατὰ πολλὴν στενοχωρίαν (ὡς ἂν παιδία
 20 βουλευτικὰ ἔμφρονα ἐν παιδίοις ἄφροσι) τὰς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλὰς, ἦτοι ὡς διεληθόντες βωμούς, ἦτοι ὡς χειρογραφήσαντες, ἦτοι ὡς ἀνθ' ἑαυτῶν βᾶλλοντες ἐθνικούς, εἰ καὶ τισὶν αὐτῶν συνεχώρησάν τινες τῶν ὁμολογητῶν, ὡς ἤκουσα, ἐπεὶ μάλιστα κατὰ πολλὴν εὐλάβειαν ἐξέφυγον αὐτόχειρες γενέσθαι τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως τῶν ἀκαθάρ-
 25 τῶν δαιμόνων· ἐπεὶ τοίνυν ἔλαθεν αὐτοὺς ἀνοία τοῦτο πράξαντας· ὁμως ἐξάμηνος αὐτοῖς ἐπιτεθήσεται τῆς ἐν μετανοίᾳ ἐπιστροφῆς. οὕτω γὰρ μᾶλλον καὶ αὐτοὶ ὠφελήθησονται, καταμελετῶντες τὸ προφητικὸν ῥητὸν καὶ λέγοντες· παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὄμου αὐτοῦ καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βου-
 30 λῆς ἄγγελος. ὅπερ (ὡς ἴστε) ἐν τῷ ἕκτῳ μηνὶ τῆς συλλήψεως τοῦ ἐτέρου

3 post ἀπεγν. Routhius καὶ addidit sumptum e bodl. 26, 158, 3385. ita etiam z. — Jerem. xiii 23. — 5 Marc. xi 14. — 7 Eccl. i 14. — δύναται p, δυνηθήσεται sex libri bodleiani, δυνήσεται tres et zR. — 8 ὑστέρημα R. — 11. 12 λεγόμενον Rp. — 12 Esaj. lxvi 24. — 15 πᾶσι M. — Esaj. lvii 20, 21. — 16 κλυδωνισθήσονται καὶ ἀναπαύσασθαι οὐ μὴ δυνήσονται. οὐκ R. ita etiam p, sed κλυδ. scribitur. — Reg. I xxi 13. — 17 καθυποκριναμένοις R. — 18 ἐπιγραψάμενοις legi vult P. Maranus (v. editionem Cypriani baluzianam p. liv) primum laudatus a Routhio. — 22 βελόντες bene Rp. — 24 ὁμολογησάντων Rp. — 25 ἔλαθον suasit R. — τοῦτο πράξαντας cum bodleianis octo etiam z, τοῦ πράξαντος p. canonibus a quinto usque ad decimum omnibus caret bodl. 86. — 28 Esaj. ix 6. — ἐγενήθη R. — quae inter verba ἐδόθη ἡμῖν et finem canonis intercedunt absunt a codice 625 bodl. — 30 ὅπερ zp, R ὅπερ e septem bodleianis recepit. — Luc. i 36.

παιδίου τοῦ προκηρύξαντος πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν συνελήφθη καὶ αὐτὸ κηρύξαι μετάνοιαν. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἀμφοτέρων ἀκούομεν ἐν πρώτοις κηρυσσόντων οὐ μόνον περὶ μετανοίας, ἀλλὰ καὶ περὶ βασιλείας οὐρανῶν, ἧτις (καθὼς μεμαθήκαμεν) ἐντὸς ἡμῶν ἐστὶ τῷ ἐγγύς ἡμῶν εἶναι τὸ ῥῆμα ὃ πιστεύομεν ἐν τῷ στόματι ἑαυτῶν καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτῶν, περὶ ἧς καὶ αὐτοὶ ὑπομνησθέντες μαθήσονται ὁμολογεῖν ἐν τῷ στόματι ἑαυτῶν ὅτι κύριος Ἰησοῦς, πιστεύοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτῶν ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠγειρεν ἐκ νεκρῶν· ἅτε δὴ ἀκούοντες ὅτι καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.

ζ Τοῖς δὲ δούλους χριστιανούς ἀνθ' ἑαυτῶν ὑποβεβληκόσιν — οἱ μὲν δούλοι ὡς ἂν ὑποχέρινοι ὄντες καὶ τρόπον τινὰ καὶ αὐτοὶ φυλακισθέντες ὑπὸ τῶν δεσποτῶν, καταπειληθέντες δὲ ὑπ' αὐτῶν καὶ διὰ τὸν φόβον αὐτῶν εἰς τοῦτο ἐληλυθότες καὶ ὀλισθήσαντες, ἐν ἐνιαυτῷ τὰ τῆς μετανοίας ἔργα ὑποδείξωσι, μανθάνοντες τοῦ λοιποῦ ὡς δούλοι χριστοῦ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ φοβεῖσθαι αὐτόν· ἀκούοντες μάλιστα ὅτι ἕκαστος, ἐάν τι ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομίζεται παρὰ κυρίου, εἴτε δούλος εἴτε ἐλεύθερος :

ζ οἱ δὲ ἐλεύθεροι ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐξετασθήσονται ἐν μετανοίᾳ καὶ ὡς ὑποκρινάμενοι καὶ ὡς καταναγκάσαντες τοὺς ὁμοδόλους θῦσαι, ἅτε δὴ παρακούσαντες τοῦ ἀπροστόλου τὰ αὐτὰ θέλοντος ποιεῖν τοὺς δεσπότης τοῖς δούλοις, ἀνιέντας τὴν ἀπειλήν. εἰδότες, φησὶν, ὅτι καὶ ὑμῶν καὶ αὐτῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς καὶ προσωποληψία παρ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ ἓνα κύριον ἔχομεν οἱ πάντες ἀπροσωπώληπτον, ἐπεὶ καὶ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ἐστὶν ὁ χριστός, ἐν τε βαρβάρους καὶ Σκύθαις, δούλοις καὶ ἐλευθέρους, σκοπεῖν ὀφείλουσιν ὃ κατειργάσαντο θελήσαντες τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν σῶσαι, οἱ τοὺς συνδούλους ἡμῶν ἐλύσαντες ἐπὶ εἰδωλοατρίαν, δυναμένους καὶ αὐτοὺς ἐκφυγεῖν, εἰ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητά ἦσαν αὐτοῖς παρασχόντες, ὡς πάλιν ὁ ἀπόστολος λέγει.

1 Act. xiii 24. — 2 αὐτὸ e septem libris bodleianis R: αὐτός pz. — 3 κηρυττόντων Rp. — 5 μεμάθηχεν p. — Luc. xvii 21. — Rom. x 8—10. — 6 περὶ+7 ἑαυτῶν ~ p, habet z. — 8 κύριος Ἰησοῦς Χριστός bodl. 205, reliqui libri bodleiani septem ut M et „MS. Reg. [Paris.] 2038“ Harduini. — 10 σητηρίαν R. — 13 δὲ ~ Rp. — 14 ἐν ~ bodl. 205, p. sed z=M. — 15 δεῖξωσι R e libris bodleianis sex: δεῖξουσι pz. — ὡς δούλοι ~ p. — 16 θέλ. τοῦ θεοῦ etiam bodleiani tres quatuorve et z, θέλ. τοῦ Χριστοῦ R, θέλ. καὶ p. — 17 Eph. vi 8. — κομίζεται quatuor libr. bodleiani, κομίσθηται p, κομίζεται rawlinson. 625, z. — 18 ἐλεύθερος ἐστὶν z, ἐλ. ἐστὶ p. — 20 ὑποκρινόμενοι p. — ὁμολούλους R. — 21 Eph. vi 9. — 22 εἰδότες Rp. — ἡμῶν bodl. 205, pz. sed in z ἐν ἄλλοις, καὶ ἡμῶν αὐτῶν additum legitur. — 22. 23 καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν bodl. 625. — 23 καὶ prius ~ bodl. 158: in bodl. 205 serius additum est. — 24 quae a verbis οὐκ ἔστιν usque ad finem canonis habentur rawlinsonianus 625 teste Routhio „omissū“. — ἔχομεν Rzp cum bodleianis septem; ἔχωμεν non nemo. — ἀπροσωπώληπτον R. — Col. iii 11. — 26 θελήσαντες R. — 27 δὲ τὴν M. — 28 εἰδωλοατρίαν Rp. — Coloss. iv 1.

Τοῖς δὲ παραδεδομένοις καὶ ἐκπεπτωκόσι, τοῖς τε ἑαυτοῖς προσεληλυ-
 θόσιν εἰς τὸν ἀγῶνα ὁμολογοῦσιν εἶναι χριστιανοῖς, ἐμβεβλημένοις τε
 ἐν τῇ φυλακῇ μετὰ βασάνων, εὐλογόν ἐστιν ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας συ-
 νεπισχύειν καὶ κοινωνεῖν ἐν πᾶσιν, ἐν τε ταῖς προσευχαῖς καὶ τῇ μετα-
 5 λήψει τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ λόγου· ἵνα
 εὐτονώτερον ἀγωνισάμενοι καταξιώθωσι καὶ αὐτοὶ τοῦ βραβείου τῆς
 ἄνω κλήσεως. καὶ γὰρ ἐπτάκις, φησί, πεσεῖται ὁ δίκαιος καὶ ἀναστή-
 σεται. ὅπερ εἰ καὶ πάντες οἱ ἐκπεπτωκότες πεποιήκεσαν, τελειοτάτην
 καὶ ὀλοκάρδιον μετάνοιαν ἐνεδείξαντο.

10 Καὶ τοῖς δὲ ὡς ἐξ ὕπνου ἑαυτοῖς παραπηθῶσιν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὠδί-
 νοντα καὶ μέλλοντα ἐλκῦσαι, ἑαυτοῖς δὲ πειρασμὸν ἐπισπασαμένοις
 θαλαττομαχίας καὶ πολλῆς κυματώσεως, μᾶλλον δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς
 προσεκαίουσιν ἄνθρακα ἀμαρτωλῶν, καὶ αὐτοῖς κοινωνητέον, ἅτε δὴ
 ἐν ὀνόματι χριστοῦ παρερχομένοις εἰς τοῦτο, εἰ καὶ μὴ προσέχουσιν
 15 αὐτοῦ τοῖς λόγοις διδάσκοντος προσεύχεσθαι μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρα-
 σμὸν. καὶ πάλιν ἐν εὐχῇ λέγει τῷ πατρί· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς
 πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ἴσως δὲ ἀγνοοῦσι τὰς
 γενομένας πολλάκις ἀναχωρήσεις τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ διδασκάλου
 ἡμῶν ἀπὸ τῶν θελότων ἐπιβουλεύειν καὶ ὅτι ἔσθ' ὅτε οὐδὲ παρρησίᾳ
 20 περιεπάτει δι' αὐτοὺς καὶ ὅτι καὶ ὅτε ὁ καιρὸς τοῦ πάθους αὐτοῦ
 προσήγγισεν, οὐχ ἑαυτὸν παρέδωκεν, ἀλλ' ἐδέξατο ἕως ἤλθον ἐπ' αὐτὸν
 μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων. λέγει οὖν πρὸς αὐτούς· ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλ-
 θετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; οἱ καὶ παρέδωκαν αὐτόν,
 φησί, Πιλάτῳ. καθ' ὁμοιότητα γοῦν αὐτοῦ καὶ οἰκατὰ σκοπὸν αὐτοῦ βαι-
 25 νοντες πεπόνθασιν μεμνημένοι τῶν θείων αὐτοῦ λόγων, δι' ὧν ἐπιστηρί-
 ζων ἡμᾶς περὶ τῶν ὁιωγμῶν λέγει· προσέχετε ἑαυτοῖς. παραδώσουσι
 γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν
 ὑμᾶς. παραδώσουσι δὲ εἶπεν, ἀλλ' οὐχί· ἑαυτοὺς παραδώσετε. καὶ ἐπὶ
 ἡγεμόνας δέ, φησί, καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε διὰ τὸ ὄνομά μου, ἀλλ'
 30 οὐχί· ἑαυτοὺς ἄξετε. ἐπεὶ καὶ μεταπηθᾶν ἡμᾶς βούλεται ἀπὸ τόπων εἰς

1 ἑαυτοῖς tres libri bodl., αὐτοῖς Rp. (ἐκπ.) εἰθ' οὕτως τε ἑαυτοῖς προσεληλυθόσιν bodl. 26, 625. — 2 καὶ ὁμολογ. pz, sed καὶ abest a bodleianis sex. — 7 κληρώσεως p. sed z=M. — Prov. xxiv 16. — 8. 9 ἀνεδείξαντο ἂν τελειοτάτην μετάνοιαν Zonaras, ἐνεδείξαντο ἂν τ. μ. Balsamo, ἐνεδείκνυντο bodl. 625. ἂν post μετάνοιαν addere suadet Routhius. z=M. — 11 ὡς ἂν ἐξ Rp. — 13 προσεκαίοντες M. — ἄνθρακας Routhius e Zonara et Balsamone petit. pz=M. — Prov. xxv 22. Rom. xii 20. — ἅτε δὲ nescio quis: pz, bodleiani omnes et coislinianus 38 cum monacensi concinunt. — 15 Marc. xiv 38. — 16 λέγειν Rp. — Matth. vi 53. — 17 δὲ καὶ ἄγν. Rp. — πολλάκις γενομένας Rp. — 19 οὔτε p. — 21 Rz e quinque libris manu scriptis ἐξεδέξατο. — 22 Matth. xxvi 55. — 23 Matth. xxvii 2. — 26 Matth. x 17. — M παραδώσωσι, sed ου pr. m. inter versus additum. — 28 et 30 οὐχ p: R οὐχί e libris nonnullis bodleianis se sumpsisse dicit. z=R. — Matth. x 18. — 29 φησί ~ p. — 30 ἀπὸ τόπου εἰς τόπον pz, sed quatuor bodleiani et coislinianus 38=M. ἀπὸ τόπων εἰς τόπων (sic) bodl. 205: bodl. 196 „τόπους pro τόπον“.

τόπους διωκομένους διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ὡς πάλιν ἀκούομεν αὐτοῦ λέγοντος· καὶ ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν. οὐ γὰρ θελεῖ αὐτομολεῖν ἡμᾶς πρὸς τοὺς τοῦ διαβόλου ὑπασπιστάς καὶ δορυφόρους, ὅπως μὴ πλειόνων θανάτων αἴτιοι αὐτοῖς γενώμεθα, ὡς ἂν καταναγκάζοντες αὐτοὺς μᾶλλον κατατραχύνεσθαι καὶ τελεσιουργεῖν τὰ θανατηφόρα ἔργα· ἀλλ' ἐκδέχεσθαι καὶ προσέχειν ἑαυτοῖς, γρηγορεῖν τε καὶ προσεύχεσθαι, ἵνα μὴ εἰσελθῶμεν εἰς πειρασμόν. οὕτω Στέφανος πρῶτος κατ' ἔχονος αὐτοῦ μαρτύριον ἀναδεξάμενος ἐν Ἱεροσολύμοις, συναρπασθεὶς ὑπὸ τῶν παρανόμων καὶ ἄχθεις ἐν τῷ συνεδρίῳ, λιθοβολούμενος ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ ἐδοξάσθη παρακαλῶν καὶ λέγων· κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν. οὕτως Ἰάκωβος δευτέρος συλληφθεὶς ὑπὸ Ἡρώδου μαχαίρα τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη. οὕτως ὁ πρόκριτος τῶν ἀποστόλων Πέτρος πολλάκις συλληφθεὶς καὶ ἀποκλεισθεὶς καὶ ἀτιμασθεὶς ὕστερον ἐν Ῥώμῃ ἐσταυρώθη. ὁμοίως καὶ ὁ περιβόητος Παῦλος πλεονάκις παραδοθεὶς καὶ ἕως θανάτου κινδυνεύσας, πολλά τε ἀθλήσας καὶ καυχησάμενος ἐν πολλοῖς διωγμοῖς καὶ θλίψεσιν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ αὐτὸς μαχαίρα τὴν κεφαλὴν ἀπεκείρατο, ὅς ἐν οἷς ἐκαυχῆσατο κατέλεξε καὶ ὅτι ἐν Δαμασκῷ σφυρίδι ἐχαλάσθη διὰ τοῦ τείχους νυκτὸς καὶ ἐξέφυγε τὰς χεῖρας τοῦ ζητυῦντος αὐτὸν πιάσαι. τὸ γὰρ προκείμενον ἦν αὐτοῖς ἐν πρώτοις εὐαγγελίζεσθαι καὶ διδάσκειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐν οἷς ἐπιστηρίζοντες τοὺς ἀδελφούς ἐμμένειν τῇ πίστει καὶ τοῦτο ἔλεγον ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ἐζήτουν γὰρ οὐ τὸ ἑαυτῶν συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι[ν]. καὶ ἦν πολλά λέγειν αὐτοῖς εἰς ταῦτα πρὸς τὸ κατὰ λόγον πράσσειν, εἰ μὴ, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος, ἐπιλείπει δ' ἂν ἡμᾶς διηγούμενους ὁ χρόνος.

Ἦσεν οὐκ ἔστιν εὐλογον οὐδὲ τοὺς ἀπὸ κλήρου αὐτομολήσαντας ἐκπεπτωκότας τε καὶ ἀναπαλαίσαντας ἔτι ἐν τῇ λειτουργίᾳ εἶναι, ἅτε δὴ καταλείψαντας τὸ ποίμνιον κυρίου καὶ μωμησαμένους ἑαυτούς· ὅπερ οὐδεὶς τῶν ἀποστόλων πεποίηκε[ν]. καὶ γὰρ ὁ πολλοὺς διωγμοὺς ἐξάντησας

2 Matth. x 23. — ὅταν liber Bernardi Nanii Veneti a Gallandio inspectus, quinque bodleiani, coislinianus 38, ὅθεν p, ὅτε z. — ἐκ τῆς πόλεως ταύτης pz, sed bodleiani sex et coislin. = M. — 4 μὴ καὶ πλ. Rp. — 5 γινώμεθα Rp. — 7 Matth. xxvi 14. — 10 Act. vi 12. — εἰς τὸ συνεδρίον volebat R. — Χριστοῦ pro Ἰ. Rp. — 11 Act. vii 60. — ταύτην τὴν Rp. — 12 Act. xii 2. — 14 συλλ. καὶ φυλακισθεὶς καὶ ἀτ. Rp. — ὁμ. ~ p. — 17 κεφ. ἀπετμήθη pz, sed bodleiani sex et coislinianus = M. — 18 κατέλεξε pz, bodleiani omnes = M. — Corinth. II xi 32, 33. — 21 Act. xi 35. — καὶ φυλάττειν nanianus Gallandii, bodl. 196, 715. — Act. xiv 22. — 22 ε. ἐν τῇ pz, sed abest ἐν a naniano Gallandii, bodl. 158, 3385, coislin. 38. — 23 ἡμᾶς εἰσελθ. Rz e naniani, bodleianorum 158, 3385 et coisliniani fide. — Corinth. I x 33. — 24 σωθῶσι Rp. — 26 Hebr. xi 32. — ἐπιλίπει Rp. — 30 πεποίηκε Rp. — ἐξάντησας pz, ἐξάντλ. bodleiani septem, coislin., nanianus Gallandii.

πολλά τε ἄθλα ἀγωνισμάτων ἐνδειξάμενος ὁ μακάριος ἀπόστολος [Παῦλος] ἐγνωκώς τε ὅτι κάλλιον ἔστιν ἀναλῦσαι καὶ σὺν χριστῷ εἶναι ἐπιφέρει καὶ λέγει· τὸ δὲ ἐπιμεῖναι τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. σκοπῶν γὰρ οὐ τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν ἵνα σωθῶσιν, ἀναγκαιότερον τῆς ἑαυτοῦ ἀναπαύσεως ἠγήσατό τὸ παραμένειν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν, ὃς καὶ τὸν διδάσκοντα θελεῖ εἶναι ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τύπον γινόμενον τῶν πιστῶν. ὅθεν οἱ ἐν τῇ εἰρκτῇ ἐπιδι-
 5 καζόμενοι τῆς λειτουργίας, ἐκπεπτωκότες καὶ ἀναπαλαίσαντες, πάνυ ἀναισθητοῦσι[ν]. πῶς γὰρ αἰτοῦσιν ὃ κατέλειψαν, οὐνάμενοι τοῖς ἀδελ-
 10 φοῖς εὐχρηστοὶ εἶναι ἐν καιρῷ τοιοῦτω; ἕως μὲν οὖν ἄπταιστοὶ ἦσαν. συγγνώμην εἶχον ἐπὶ τῇ παρὰ λόγον αὐτῶν πράξει. ὅτε δὲ ἔπταισαν ὡς ἂν περπερευσάμενοι καὶ ἑαυτοὺς μωμησάμενοι οὐκέτι οὐδύνανται λει-
 15 τουργεῖν. δι' ὃ φροντιζέτωσαν μᾶλλον ἐν ταπεινότητι πῶς ἐκτελέσουσι παυσάμενοι τῆς κενοδοξίας. ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ κοινωνία, μετ' ἐπιστά-
 20 σεως καὶ ἀκριβείας πρὸς ἀμφοτέρα γινομένη — καὶ ἵνα μὴ δόξωσι λυ-
 πεῖσθαι μετὰ βίας περιδρασσόμενοι τῆς ἐντεῦθεν ἀναλύσεως καὶ ἵνα μὴ τινες ἐκπεσόντες προφασίζονται ὡς ἂν διὰ τὴν ἀφορμὴν τῆς ἐπι-
 τιμίας ὑπεκλελυμένοι — ὅτινες πλέον ἀπάντων αἰσχύνῃ καὶ ὄνειδος
 25 ἔξουσι κατ' ἐκείνον τὸν τεθεικότα θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύσαντα ἐκτελέσαι.
 30 ἄρξονται γὰρ, φησί, πάντες οἱ παραπορευόμενοι ἐμπαίξειν αὐτῷ λέγοντες· οὗτος ὁ ἄνθρωπος θεμέλιον τέθεικε καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. Οἱ γὰρ πρῶτοι παραπηδήσαντες ἐν τῷ βράσματι τοῦ διωγμοῦ περιε-
 35 στῶτες εἰς τὸ δικαστήριον καὶ θεωροῦντες τοὺς ἀγίους μάρτυρας σπεύδοντας ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, ἐν καλῷ τῷ ζήλω
 25 προθυμούμενοι ἐπεδίδουσαν ἑαυτοὺς εἰς τοῦτο πολλῇ τῇ παρρησίᾳ χρώ-
 30 μενοι, ἐμβλέποντες μάλιστα τοὺς ὑποσυρομένους καὶ ἐκπίπτοντας, δι' οὓς ὑποθερμαινόμενοι ἔσωθεν καὶ ἐνηχούμενοι καταπολεμήσαι τὸν ὑπεραιρόμενον καὶ ἀντικείμενον ἔσπευδον εἰς τοῦτο, ἵνα μὴ δοκῇ παρ' ἑαυτῷ φρόνιμος εἶναι ἐφ' οἷς καὶ πανουργίαν ἔδοξεν ἡττᾶν, εἰ καὶ ἐλάν-
 30 θανεν ἑαυτὸν νικώμενον ὑπὸ τῶν ἐγκαρτερούντων τὰς τῶν ξυστήρων καὶ μαστίγων βασάνους, τὴν τε οἰζύτητα τῆς μαχαίρας καὶ τὰς φλέξεις τοῦ πυρὸς καὶ τὰς τῶν ὕδατων καταποντώσεις. καὶ τοῖς κατὰ πίστιν

2 [Π.] habent Rp. — Philipp. 1 23, 24. — 3 δι' ἡμᾶς p. — 4 σκοπῶν R. — Cor. I x 33. — 6 ὡς R. — 7 Timoth. I iv 12. — ἐπιδοκιμαζόμενοι M. — 9 ἀναισθητοῦσι Rp. — 11 τῇ παρα-
 λόγῳ αὐ. Rp. — 12 ἑαυτοῖς M. — 13 ἐκτελέτωσι M. — 15 ἀμφοτέρον p, sed Routhius ut Mz,
 sequutus bodleianus quatuor et coislinianum. — γινομένης p, γινομένη M (?) Rz et bodl. novem.
 z in mg. ἐν ἄλλοις, γινομένης. — 17 προφασίζονται Rp. — ἂν ὡ p. — 19 Luc. xiv 29, 30. —
 20 αὐτῶν pz, R sex bodl. sequutus αὐτῶν. — 21 ἔθηκε Rp. — 24 Phil. iii 14. — 25 ἐπεδίδουσαν R.
 — 26 ἐμβλ. bodl. quinque, βλέποντες pz. — ὑποσυρομένους R. — 27 ὑπερθερμ. R, rawl. 625.
 z=M. — 28 μὴ καὶ ὁ. Rp. — 29 οἷς κατὰ π. Rp. — 31 καταφλέξει Rp et bodl. omnes. z=M.

ὑπεξιοῦσιν εὐχὰς καὶ δεήσεις γίνεσθαι — ἦτοι ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακῇ κατα-
 τιμωρηθέντων καὶ προδομένων ὑπὸ λιμοῦ καὶ δίψους, ἦτοι ὑπὲρ
 τῶν ἔξωθεν τῆς φυλακῆς ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου καταβασανισθέντων
 ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς — ἄξιόν ἐστιν ἐπινεῦσαι. συμπάσχειν
 γὰρ καὶ συναλγεῖν τοῖς ὀδυρομένοις καὶ στενάζουσιν ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ 5
 ἀγῶνι ἡττηθέντων ὑπὸ τῆς πολλῆς βίας τοῦ κακομηχάνου διαβόλου
 ἦτοι ὑπὲρ γονέων ἢ ἀδελφῶν ἢ τέκνων οὐδένα οὐδὲν καταβλάπτει.
 ἴσμεν γὰρ καὶ δι' ἑτέρων πίστιν ἀπολάσαντάς τινὰς τῆς τοῦ Θεοῦ
 ἀγαθότητος ἐπὶ τε ἀφέσει ἀμαρτιῶν καὶ ὑγείᾳ σώματος καὶ ἀνα-
 στάσει νεκρῶν. μεμνημένοι τοίνυν τῶν πολλῶν αὐτῶν καμάτων ὧν 10
 προῦπήνεγκαν ἐν ὀνόματι χριστοῦ καὶ τῶν ταυταλισμῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ
 καὶ τῶν μεταγόντων αὐτῶν καὶ ἀποδυρομένων τὸ πεπραγμένον
 αὐτοῖς κατὰ προδοσίαν ἐν ἀτονίᾳ καὶ νεκρότητι τοῦ σώματος, ἔτι τε
 καὶ μεμαρτυρημένων εὐπολιτεῦτων γενομένων ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν συ-
 νε[υ]χόμεθα καὶ συμπαρακαλοῦμεν ὑπὲρ ἰλασμοῦ αὐτῶν μετὰ τῶν 15
 ἄλλων καθηκόντων διὰ τοῦ γινομένου ὑπὲρ ἡμῶν παρακλήτου πρὸς
 τὸν πατέρα ἰλασκομένου ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν. εἴαν τις γὰρ, φησὶν,
 ἀμάρτη, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα Ἰησοῦν χριστὸν δίκαιον,
 καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστιν ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν.

ιβ Τοῖς γὰρ ἀργύρια δεδωκόσι πρὸς τὸ ἀνενοχλήτους αὐτοὺς παντάπασι 20
 γενέσθαι ἀπὸ πάσης κακίας, οὐκ ἔστιν ἐγκλημα προσάγειν. ζημίαν
 γὰρ καὶ ἀπώλειαν χρημάτων ὑπήνεγκαν, ἵνα μὴ τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν
 ζημιωθῶσιν ἢ ἀπολέσωσιν, ὅπερ ἄλλοι κατ' αἰσχροκέρδειαν οὐ πε-
 ποιήκασι, καίτοιγε τοῦ κυρίου λέγοντος· τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπος,
 εἴαν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ ἢ ἀπο- 25
 λέσῃ; καὶ ὅτι οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ. ἐφάνησαν γὰρ
 παρ' ἐκείνους τῷ Θεῷ δουλεύοντες, τὰ ἀργύρια μισήσαντες καὶ κατα-

1 ὑπεξιοῦσιν p, ἐπαξιοῦσιν suasit R. — 2 προδομένων Rp. — 3 δίψης pz, Routhius δίψους
 testatius esse auctor est. — post καταβ. Rp: διὰ ζυστήριων καὶ μαστίγων, ὕστερον δὲ ἡττηθέντων. —
 5 τῷ ~ p. — 9 ἐπὶ τε M. — 11 τοῦ χριστοῦ pz, R articulum sex librorum bodleianorum auctoritate
 fretus delevit. — ταλαισμών Rp. — 12 τῶν ~ Rp. — 14 libri bodleiani plerique aut μεμαρτυρημένων
 aut μεμαρτυρομένων, sed rawlinsonianus 625 μαρτυρημένων atque ita olim etiam bodl. 26, ubi
 nunc syllaba με atramento recentiore adjecta habetur. μεμαρτυρομένων edidit R. μαρτυρομένων
 pz, bodl. 205. — ἀπολιτεῦτων pz, cum monacensi faciunt libri bodleiani quinque, abest vox a bodl.
 158. — 14. 15 συνευχόμεθα Rp. — 16 γενομένου Rp. — 17 καὶ εἴαν Rp. — 18 Johann. I ii 1, 2. —
 πρὸς ~ p. — 20 a bodleiano 86 canon XII et qui sequuntur absunt. — 21 ὑπὸ π. pz, cum monacens
 consentiunt nanianus et bodleiani. — 23 κατὰ Rp. — 24 Marc. viii 36. — erat quum Routhius aut
 ἀνθρωπων aut ὠφελεῖται scribi vellet, sed in consensu librorum nihil mutandum. Petrus si
 scripsisset: τί ὠφελος ἀνθρώπου; idem dixisset. — 26 Matth. vi 24. — μαμμωνᾷ Rp. — 27 παρ'
 ἐκείνων nanianus Gallandii, παρ' ἐκείνων rawlinsonianus, παρ' ἐκείνοις pz et Routhius, qui παρ'
 ἐκείνο suasit, quamvis legi a quibusdam παρ' ἐκείνους sciret: scilicet quid esset παρά πάντας
 apud Lucam xiii 2 non meminerat. — τῷ debetur bodleianis et naniano, ~ pz. — τὰ γὰρ
 nanianus. — μισ. καὶ καταπατήσαντες καὶ καταφρ. Rp praeter codices.

- φρονήσαντες αὐτῶν, ἀπεπλήρωσάν τε καὶ ἐν τούτῳ τὸ γεγραμμένον· λύτρον ἀνδρὸς ψυχῆς ὁ ἴδιος πλοῦτος· ἐπεὶ [καὶ] ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων ἀνέγνωμεν τοὺς συρέντας ἀντὶ Παύλου καὶ Σίλα ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας [μετὰ πλησμονῆς ἀπολυ-
- 5 θέντας. μετὰ γὰρ τὸ καταβαρῆσαι αὐτοὺς πολλὰ διὰ τὸ ὄνομα καὶ ταράξαι τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας,] λαβόντες, φησί, τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς. οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέρροϊαν.
- 10 Ὅθεν οὐδὲ ταῖς καταλείψασι πάντα διὰ τὴν τῆς ψυχῆς σιτηρίαν γρ καὶ ἀναχωρήσασιν ἐστὶν ἐγκαλεῖν ὡς ἂν ἐτέρων δι' αὐτοὺς κατασχεθέντων. καὶ γὰρ καὶ ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἀντὶ Παύλου πάλιν συνήρπασαν Γάϊον εἰς τὸ θέατρον καὶ Ἀρίσταρχον, συνεκδήμους Παύλου βουλο-
- 15 στήσαντα πολὺν ὄχλον ἐπὶ τὴν Θεοσέβειαν ἢ στάσις ἦν γινομένη· οὐκ εἶων αὐτὸν οἱ μαθηταί, φησὶν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τινὲς τῶν ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον· εἰ δὲ ἐπιμένοιεν τινες ἐρεσχολῶντες τοῖς εἰλικρινῶς προσέχουσι τῷ λέγοντι· σῶζων· σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν·
- 20 μὴ περιβλέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω· ὑπομνησθήτωσαν καὶ τοῦ προκρίτου τῶν ἀποστόλων Πέτρου, βεβλημένου τε ἤδη εἰς φυλακὴν καὶ παραδοθέντος τέσσαρσι τετραθίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, οὗ ἐν νυκτὶ φυγόντος καὶ ῥυσθέντος ἐκ χειρὸς τοῦ φωνώδους Ἡρώδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων κατ'
- 25 ἐντολὴν ἀγγέλου κυρίου — γενομένης, φησὶν, ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο. Ἡρώδης δὲ

2 Prov. xiii 8. — καὶ habent Rp. — 3 τοὺς συρρεύσαντας M. — Act. xvii 8+10. — 4 μετὰ καὶ π. pz, R bodleianus et nanianum sequutus καὶ delevit. in bodl. 158 verba non habentur, etiam z: ἐν ἄλλοις οὐ κεῖται. μετὰ πολλῆς ὀνής Routhius, qui non multum aberat quin librum tilianum Herveti has eupedias praebuisse diceret. scribe μετὰ πεισμονῆς; et si inde ab Hadriani temporibus ita Graecos loqui solitos fuisse nescias, vel ea quae tironum in manibus sunt λεξιῶν exempla suppeditaverint. — 4 μετὰ+6 πολιτ. deceptus ὁμοιοτελεῦτω praetermisit codicis monacensis librarius: ego a Routhio petivi. — 8 τότε pro τὸν τε p. — 11 πάλιν e bodleianis quinque adiecit Routhius, ~ pz. — 13 σ. Π. οὐ βουλ. bodl. 26, σ. Π. καὶ βουλ. bodl. 158, σ. οὐ βουλομένου Παύλου rawlins. 625: Παύλου· καὶ Παύλου β. Routhius suaserat: καὶ βουλόμενον idem ex z enotavit. — 18 εἰ δ' ἐπ. R. — 19 λέγοντι πεισθητότατον nanianus probante Gallandio, qui locum geminum ad finem canonis xiv obvium contulit. Gen. xix 17. — 20 καὶ μὴ περιβλέψῃς Rp. — καὶ περὶ τοῦ Rp, sed abest περὶ a nianiano et bodleianis quatuor. — 22 τέσσαρσι Rp. — 23 ῥυσθ. post χειρὸς p. verba τοῦ φων. + 24 λαοῦ ~ p, agnoscent nanianus et bodleiani omnes, uno ducentesimo quinto excepto. eadem in z vocabulo ῥυσθ. praemittuntur. — φωνώδους R. — 25 Act. xii 18, 19. — p vocem φησὶ post ἀγγέλου ponit, z ante ἦν; bodleiani Routhio auctores fuere ut eodem quo monacensis loco exhiberet.

ἐπιζητήσας καὶ μὴ εὐρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπα-
 χθῆναι, δι' οὓς οὐδεμία αἰτία τῷ Πέτρῳ προσάπτεται. ἐξῆν γὰρ καὶ
 αὐτοὺς ἐωρακότας τὸ γενόμενον ἐκφυγεῖν, ὡς καὶ πάντα τὰ παιδία τὰ
 ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὄρισις αὐτῆς, εἰ ἐγνώκεισαν οἱ γονεῖς
 αὐτῶν τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἅπερ ἀνῆρέθησαν ὑπὸ τοῦ μαιφόνου 5
 Ἡρώδου διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ζητούμενον ἀπολέσαι ἐν παιδίῳ, ὅπερ
 καὶ αὐτὸ κατ' ἐντολὴν ἀγγέλου κυρίου ἐξέφυγεν, ἤδη ἀρξάμενον
 ταχέως σκυλεύειν καὶ ὀξέως προνομεύειν κατὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ
 ὀνόματος, καθὼς γέγραπται· κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ταχέως σκυ-
 λευσον, ὀξέως προνόμεισον, δι' ὅτι πρὶν γινῶναι καλεῖν τὸ παιδίον 10
 πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται δύναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκύλα Σαμα-
 ρείας ἐναντι βασιλέως Ἀσσυρίων. οἱ γοῦν μάγοι ὡς ἤδη σκυλευ-
 θέντες ὑποτεταγμένως καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦσι τῷ παιδίῳ ἀνοί-
 γοντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν καὶ προσφέροντες αὐτῷ καιριώτατα
 καὶ πρεπωδέστατα δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν, ὡς βα- 15
 σιλεῖ καὶ Θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ· ὅθεν οὐκέτι πρὸς τὸν Ἀσσύριον ἤξιω-
 σαν ὑποστρέψαι, συνεργούμενοι ὑπὸ τῆς προνοίας. χρηματισθέντες
 κατ' ὄναρ, φησὶν, μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνε-
 χώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. ἐνθεν ἰδὼν ὁ αἰμοβόρος Ἡρώδης
 ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν καὶ ἀποστείλας, φη- 20
 σὶν, ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
 ὄρισις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατοιτέρω κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρί-
 βωσε παρὰ τῶν μάγων· μεθ' ὧν καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ γεννηθὲν ἕτερον
 παιδίον ζητήσας ἀποκτεῖναι καὶ μὴ εὐρών τὸν πατέρα αὐτοῦ Ζαχα-
 ρίαν ἐφόνευσε μετὰ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἐκφυγόντος 25
 τοῦ παιδὸς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλισάβετ· ἐφ' ὧν οὐδεμίαν μέμψιν
 ἔσχσαν.

1. 2 ἐπαχθῆναι bodl. 158, ἀχθῆναι bodl. 625, ἀποκτεῖναι nanianus, ἀπαχθῆναι bod-
 leiani sex et z in margine, ἀπαχθῆναι pz, bodl. 205. — 3 γινόμενον pz, R γενόμενον e
 bodleianis sex receptit. — 5 Matth. ii 16. — 6 ἀπολέσθαι Rp. cf. Krüger griech. sprachl.
 1852 p. 412, 8; Bernhardt syntax p. 360. — 7 ἐξέφυγε nan. — omnia quae inter ἦδη et
 μάγων p. 72, 23 media sunt non habet nanianus. — 9 Esaj. viii 3, 4. — 10 πρὸν Rp. —
 καλ. post παιδ. Rp. — 12. 13 σχολ. καὶ προνομευθέντες ὑπ. Rp. — 13 Matth. ii 11, 12. —
 τῷ παιδίῳ etiam bodleiani quatuor, τὸ παιδίον pz. — 14. 15 καιριώτερα καὶ πρεπωδέστερα p,
 sed bodleiani sex et z = M. καιριώτατα rawl. 625, vocibus x. pr. ut videtur socordia
 librarii praetermissis. — 16 τὸν Ἀσσύριον βασιλέα Rp, Ἡρώδην τὸν βασιλέα bodl. 158.
 adscriptum etiam in monacensi: σημειῶσαι ὅτι τὸν Ἡρώδη ἀσσύριον βασιλέα ὀνόμασεν.
 — ἤξιωσαν bodl. quinque et z, ἠξιώθησαν p. — 17 συνεργούμενοι Rp. — 17. 18 χρ. γάρ,
 φησι, κατ' ὄναρ μὴ Rp. — 19 ἐνθεν bodl. sex, ὅθεν pz. — Ἡρ. ~ p. — 20 Matth. ii 16. —
 24 ἀποκτεῖναι M. — Matth. xxiii 35. — 26 ἀφ' ὧν p, bodleiani omnes et z ἐφ' ὧν, ἐφ' ὧν
 nanianus. — Ἑλισάβετ Rp. — 27 ἔσχσαν bodl. 715, 3385: ἔσχον bodl. 158, rawl. 625 nan.:
 ἔχουσιν Rp.

Εἰ δὲ τινὲς βίαν πολλήν καὶ ἀνάγκην πεπόνθασιν, χάμον λαβόντες ἰδὲ ἐν τῷ στόματι καὶ δεσμούς καὶ ἐπιμείναντες καρτερῶς τῇ διαθήσει τῆς πίστεως [ὡς] καὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν καῆναι προσαγομένων ἀκοντὶ τῷ ἀνιέρῳ θύματι (ὡσπεροῦν ἔγραψάν μοι οἱ ἀπὸ τῆς φυλακῆς τρισμᾶ-
 5 κάριοι μάρτυρες, περὶ τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ καὶ ἕτεροι δὲ συλλειτουργοί): οἱ τοιοῦτοι, συμμαρτυρούντων αὐτοῖς μάλιστα καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν, δύνανται εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ ταχθέντες ἐν τοῖς ὁμολογηταῖς, ὡς καὶ οἱ κατανεκρωθέντες ἐν ταῖς πολλαῖς βασάνοις καὶ μηκέτι ἐξισχύοντες λαλήσαι ἢ φθέξασθαι ἢ κινήσῃναι εἰς τὸ ἀντιστήναι τοῖς εἰς
 10 μάτην ἐκβιαζομένοις. οὐδὲ γὰρ συγκατέθεντο τῇ βδελυρίᾳ αὐτῶν, ὡσπεροῦν παρὰ συλλειτουργῶν πάλιν ἤκουσα. ταχθήσεται δὲ ἐν τοῖς ὁμολογηταῖς καὶ πᾶς ὅστισούν κατὰ Τιμόθεον πολιτεύεται, πειθόμενος καὶ αὐτὸς τῷ λέγοντι· δῖσκε δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραῦσάθειαν*, ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως,
 15 ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης καὶ ὁμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων.

X.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸ πάσχα.

Οὐκ ἐγκαλέσει τις ἡμῖν παρατηρουμένοις τετράδα καὶ παρασκευὴν, ἐν αἷς καὶ νηστεύειν ἡμῖν κατὰ παράδοσιν εὐλόγως προστέ-
 20 τακτο· τὴν μὲν τετράδα διὰ τὸ γενόμενον συμβούλιον ὑπὸ Ἰουδαίων ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ τοῦ κυρίου, τὴν δὲ παρασκευὴν διὰ τὸ πεπονθέναι αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν. τὴν γὰρ κυριακὴν χαρμοσύνης ἡμέραν ἄγομεν διὰ τὸν ἀναστάντα ἐν αὐτῇ, ἐν ἣ οὐδὲ γόνατα κλίνειν παρειλήφαμεν.

1 scio esse qui χάμον (p) et qui χάβον exhibeant: nihil literis ν β μ in libris saeculi tertii decimi similis. — 3 ὡς habet R. atque ita bodl. 158, 3385, nan. ὡς ~ Mp. — post καῆναι z καρτερήσαντες. — προσαγομένοι ἀκοντες nanianus et bodl. 158, προσαγομένων bodleiani quinque, προσαγομένως Rp. — 4 sunt qui θυμιάματι praebeant. — 5 ἐν Λιβ. bodl. 625 et zp, bodleiani reliqui et nanianus cum monacensi concinunt. — 6 αὐτοῖς libri bodl. sex et z, αὐτῶν bodl. 196, utrumque abest a p. — 8. 9 ἐξισχύσαντες Rp. — 10 βιαζομένοις Rp. — 11 loco medentem manum admovit primus Routhius, ante quem ὡςπερ οὖν (ita enim sejunctis vocabulis scribebatur) integrae enunciationis initium erat, mox ἤκουσα, πάλιν ταχθήσονται ἐν τοῖς p. bodleiani omnes et z consentiunt cum monacensi. — δὲ ~ nan. — 13 Tim. I vi 11, 12. — 14 *πρώτητα z. — 15 ἐκλήθης, ὁμολογήσας; Rp. — 17 Routhius ante 17, p ante 18 ΚΑΝΩΝ ΙΕ. quae proxime sequuntur eodem quo in monacensi modo etiam in parisino 2038 Harduini et bodleianis 715 et 3385 Routhii. *similia his* habere bodleianos ceteros edocemur a Routhio. — 19 παράδοσιν M. cf. constitutt. VII xxiii. — 19. 20 προστέτακτο p, προστέτακται bodleiani sex, z et paris. 2038 Harduini et hos sequutus Routhius. — 20 τὴν μὲν γὰρ τετρ. zp cf. Cotelierum ad constit. apost. II lix. — γυόμενον z. — ὑπὸ τῶν Ἰ. Rp. — 21 παρασκ., ὅτι αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθε. κυριακὴν δὲ χαρμ. non nemo: contra libri bodleiani, coislinianus, parisinus Harduini, z eadem quae monacensis praebent. — 21 διὰ z 22 κυρ. ~ p. — 22 Τὴν δὲ Κυρ. z: sed in margine idem: ἐν ἄλλοις, τὴν γὰρ Κυριακὴν. cf. Constit. apost. V xv.

XI.

Αἱ διαταγαὶ αἱ διὰ Κλήμεντος καὶ κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων.

Χαίρετε, υἱοὶ καὶ θυγατέρες, ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ. Ἰωάννης καὶ Ματθαῖος καὶ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ Σίμων καὶ Ἰάκωβος καὶ Ναθαναήλ καὶ Θωμᾶς καὶ Κηφᾶς καὶ Βαρθολομαῖος 5 καὶ Ἰούδας Ἰακώβου.

- α Κατὰ κέλευσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος συναθροισθέντων ἡμῶν, καθὼς διέταξεν πρὸ τοῦ μέλλετε κληροῦσθαι τὰς ἐπαρχίας, καταλογίσασθαι τόπων ἀριθμούς, ἐπισκόπων ἀξίας, πρεσβυτέρων ἑδρας, διακόνων παρεδρείας, ἀναγνωστῶν νοητικίας, 10 χηρῶν ἀνεγκλησίας καὶ ὅσα δεῖ πρὸς θεμελίωσιν ἐκκλησίας, ἵνα τύπον τῶν ἐπουρανίων εἰδότες φυλάσσωνται ἀπὸ παντός ἀστοχήματος, εἰδότες ὅτι λόγον ὑπέξωσιν ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως περὶ ὧν ἀκούσαντες οὐκ ἐφύλαξαν — καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς ἐκπέμψασθαι τοὺς λόγους εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην: 15
- β ἔδοξεν οὖν ἡμῖν πρὸς ὑπόμνησιν τῆς ἀδελφότητος καὶ νοητικίας, ἐκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἀπεκάλυψε, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, διὰ πνεύματος ἀγίου, μνησθεῖσι λόγου ἐντείλασθαι ὑμῖν.
- γ Ἰωάννης εἶπεν· ἄνδρες ἀδελφοί, εἰδότες ὅτι λόγον ὑπέξωμεν περὶ τῶν διατεταγμένων ἡμῖν εἰς ἐνὸς πρόσωπον μὴ λαμβάνωμεν: ἀλλ' ἐάν τις 20 ὁρκῆ συμφέρον ἀντιλέγειν, ἀντιλεγέσθω αὐτῷ. ἔδοξε δὲ πᾶσι πρῶτον Ἰωάννην εἰπεῖν.
- δ Ἰωάννης εἶπεν· ὁδοὶ δύο εἰσὶ, μία τῆς ζωῆς καὶ μία τοῦ θανάτου, διαφορὰ δὲ πολλὴ μεταξὺ τῶν δύο ὁδῶν. ἡ μὲν γὰρ ὁδὸς τῆς ζωῆς ἐστὶν αὕτη· πρῶτον, ἀγαπήσεις τὸν θεὸν τὸν ποιήσαντά σε ἐξ ὅλης τῆς 25 καρδίας σου καὶ ὁξάσεις τὸν λυτρωσάμενόν σε ἐκ θανάτου, ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη: δεύτερον· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν, ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ δευτέρα, ἐν οἷς ὁλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.
- ε Ματθαῖος εἶπεν· πάντα ὅσα μὴ θέλεις σοὶ γενέσθαι μὴδὲ σὺ ἄλλῳ ποιήσεις. τούτων δὲ τῶν λόγων τὴν διδασχὴν εἶπέ, ἀδελφὲ Πέτρε. 30

1 Positi huius non suo loco libelli culpa ego non teneor: nam veritus ne Bickellius codicem vindobonensem hist. graec. 45, unde hunc librum primus edidit, interdum non satis recte legisset, Vindobonam scripseram, ut denuo conferri codicem curarem. ad trinas literas responsum non est: tandem aliquis se novam codicis collationem institutum promittit, sed, dum continuo moras nequit opusque differt, febris intercipitur. cf. pg. 9, 6. — 8 μέλλεται vind. — 9 ἐπ' ἀρχίας. — καταλογίσασθαι. — 11 ἀνεκκλησίας. — 12 φυλάσσονται. — 16 οὖν deletum vellem. — νοητικίας. — 17 τοῦ θεοῦ serius add. — 18 μνησθεῖς. — 19 ὑπέξωμεν. — 25 et 27 ἀγαπήσης. — Matth. xxii 40. — 26 ὁξάσης. — 27 δευτέρα. — 29 Const. I i 4 Luc. vi 31 Matth. vii 12. Clemens alex. p. 181, 33 Sylb. τούτο βραχέως ἢ γραφὴ δεδήλωκεν εἰρηκνία· ὁ μισίς, ἀλλῶ οὐ ποιήσεις. — θέλεις vind. — σὺ vind. ante μηδὲ, sed non a librario ipso scriptum.

Πέτρος εἶπεν· οὐ φονεύσεις. οὐ μοιχεύσεις. οὐ πορνεύσεις. οὐ φαρμα-
 κεύσεις. οὐ φονεύσεις τέκνον ἐν φθορᾷ οὐ [δὲ] γεννηθὲν [αὐτό] ἀποκτενεῖς.
 οὐ ψευδομαρτυρήσεις. οὐ κακολογήσεις οὐδὲ μνησικακήσεις. οὐκ ἔση
 δίγλωσμος οὐδὲ δίγλωσσος. παγίς γὰρ θανάτου ἐστὶν ἡ δίγλωσσία.
 5 οὐκ ἔσται ὁ λόγος σου κενὸς οὐδὲ ψευδής. οὐκ ἔση πλεονέκτης οὐδὲ
 ἄρπαξ οὐδὲ ὑποκριτὴς οὐδὲ κακοήθης οὐδὲ ὑπερήφανος οὐδὲ λήψη
 βουλήν πονηρὰν κατὰ τοῦ πλησίον σου. οὐ μισήσεις πάντα ἄνθρωπον,
 ἀλλ' οὓς μὲν ἐλέγξεις, οὓς δὲ ἐλέησεις, περὶ ὧν δὲ προσεύξη, οὓς δὲ
 ἀγαπήσεις ὑπὲρ τὴν ψυχὴν σου.

10 Ἄνδρέας εἶπεν· τέκνον μου, φεῦγε ἀπὸ παντὸς πονηροῦ καὶ ἀπὸ παντὸς
 ὁμοίου αὐτοῦ. μὴ γίνου ὀργίλος. ὀδηγεῖ γὰρ ἡ ὀργὴ πρὸς φόνον. ἔστι
 γὰρ δαιμόνιον ἀρρενικὸν ὁ θυμὸς. μὴ γίνου ζηλωτὴς μηδὲ ἐριστικὸς
 μηδὲ θυμαντικὸς. ἐκ γὰρ τούτων φόνος γεννᾶται.

Φίλιππος εἶπεν· τέκνον, μὴ γίνου ἐπιθυμητής. ὀδηγεῖ γὰρ ἡ ἐπιθυμία
 15 πρὸς τὴν πορνείαν καὶ ἔλκει τοὺς ἄνθρώπους πρὸς ἑαυτήν. ἔστι γὰρ
 θελυκὸν δαιμόνιον τῆς ἐπιθυμίας καὶ ὃ μὲν μετ' ὀργῆς, ὃ δὲ μεθ' ἡδονῆς
 ἀπόλλυσι τοὺς εἰσδεχομένους αὐτά. ὁδὸς δὲ πονηροῦ πνεύματος ἀμαρτία
 ψυχῆς καὶ ὅταν βραχείαν εἰσδυσιν σχῆ ἐν αὐτῷ, πλατύνει αὐτὴν καὶ
 ἄγει ἐπὶ πάντα τὰ κακὰ τὴν ψυχὴν ἐκείνην καὶ οὐκ ἔα διαβλέψαι τὸν
 20 ἄνθρωπον καὶ ἰδεῖν τὴν ἀλήθειαν. ὁ θυμὸς ὑμῶν μέτρον ἔχεται καὶ ἐν
 βραχεί διαστήματι αὐτὸν ἡνιοχεῖτε καὶ ἀνακρούετε, ἵνα μὴ ἐμβάλλῃ
 ὑμᾶς εἰς ἔργον πονηρὸν. θυμὸς γὰρ καὶ ἡδονὴ πονηρὰ ἐπὶ πολὺ παρα-
 μένοντα κατὰ ἐπίτασιν δαιμόνια γίνονται καὶ ὅταν ἐπιστρέψῃ αὐτοῖς ὁ
 ἄνθρωπος, οἰδαίνουσι ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ καὶ γίνονται μείζονες καὶ
 25 ἀπάγουσι αὐτὸν εἰς ἔργα ἄδικα καὶ ἐπιγελώσι αὐτῷ καὶ ἡδονται ἐπὶ
 τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἀνθρώπων.

2 ubi equidem αὐτὸ exhibui, in libro vindob. nescio quid radendo deletum. — ἀπο-
 κτείνης. — 3 μνησικακίσεις. — 6 κακοήθης. — 11 cf. εἰς ἕκτασιν ἄγει testam. Symeonis 4
 p. 155 Grabe et locos ab Astio lex. platon. I p. 22 allatos. ὁδὸς ἐπὶ ἀναισχυντίαν ἢ αἰσχρολο-
 γία Clemens alex. p. 182, 36: τῶν ἀπαγόντων εἰς τὴν τελείωσιν τῆς σωτηρίας· ὁδοὶ εὐρίσκοντο
 ὁμοῖον idem p. 210, 8: αἱ ὁδοὶ αἱ ἐπὶ τούτῳ ἄγουσαι Lucian. rhetor. praeceptor 1. — 15 ex evan-
 gelio κατ' Αἰγυπτίους attulit Clemens alex. Strom. III p. 194, 25 εἶπεν ὁ σωτήρ· ἦλθον κατα-
 λύσαι τὰ ἔργα τῆς θηλείας· θηλείας μὲν (haec explicaturus addit Clemens) τῆς ἐπιθυμίας,
 ἔργα δὲ γένεσιν καὶ φθορᾶν. cf. p. 191, 17. eodem pertinent quae ex eodem evangelio sumpta
 Clemens romanus in epistola ad Corinthios altera cp. 12 habet coll. Clemente alex. Strom. IV
 p. 200, 7. ceterum theologi meminere etiam Platonis mei conviv. p. 191 D ὁ ἔρωσ . . .
 ἐπιχειρῶν ποιῆσαι ἐν ἐκ δυοῖν καὶ ἰάσασθαι τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην. videntur haec Carpo-
 cratianis et Epiphani opponi Clemens alex. p. 184, 34 Sylbg. — literae vocis ἑαυτὴν primae
 commode legi in libro vind. nequeunt. — 19 cf. διορατικὸς Lucian. saltat. 4 Clem. alex.
 p. 122, 49: 235, 32: 308, 4: 80, 49. διορᾶν idem p. 37, 13: 136, 45: 154, 11: 155, 3: 158,
 18: 167, 13: 178, 7: 249, 11: 266, 42: 271, 15: 281, 52: 289, 3: 299, 36: 306, 11: 308,
 38: 309, 42: 323, 3. διαθρεῖν Clem. 12, 9: 21, 31: 233, 6: 286, 8: 288, 51: 296, 6. —
 20 εἰδεῖν. — 21 ἡνιοχεῖται.

- θ Σίμων εἶπεν· τέκνον, μὴ γίνου αἰσχρολόγος μηδὲ ὑψηλόφθαλμος. ἐκ γὰρ τούτων μοιχείαι γίνονται.
- ι Ἰάκωβος εἶπεν· τέκνον, μὴ γίνου οἰωνοσκόπος, ἐπειδὴ ὁδηγεῖ πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν, μηδὲ ἐπαιθὸς μηδὲ μαθηματικὸς μηδὲ περικαθαίρων μηδὲ θελε αὐτὰ εἰδέναι μηδὲ ἀκούειν. ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων εἰδωλο- 5 λατρείαι γεννῶνται.
- ια Ναθαναὴλ εἶπεν· τέκνον, μὴ γίνου ψεύστης, ἐπειδὴ ὁδηγεῖ τὸ ψεῦσμα ἐπὶ τὴν κλοπὴν, μήτε φιλάργυρος μήτε κενόδοξος. ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων κλοπαὶ γεννῶνται. τέκνον μὴ γίνου γόγγυσος, ἐπειδὴ ἄγει πρὸς τὴν βλασφημίαν, μήτε αὐθάδης μήτε πονηρόφρων. ἐκ γὰρ τούτων 10 ἀπάντων βλασφημίαι γεννῶνται. ἴσθι δὲ πραῦς, ἐπεὶ πραεῖς κληρονομοῦσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. γίνου μακρόθυμος, ἐλεήμων, εἰρηνοποιός, καθαρὸς τῇ καρδίᾳ ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ἄκακος καὶ ἡσύχιος, ἀγαθὸς καὶ φυλάσσων καὶ τρέμων τοὺς λόγους οὓς ἤκουσας. οὐχ ὑψώσεις σεαυτὸν οὐδὲ δώσεις τὴν ψυχὴν σου μετὰ ὑψηλῶν, ἀλλὰ μετὰ 15 δικαίων καὶ ταπεινῶν ἀναστραφήσῃ. τὰ δὲ συμβαίνοντά σοι ἐνεργήματα ὡς ἀγαθὰ προσδέξῃ, εἰδὼς ὅτι ἄτερ θεοῦ οὐδὲν γίνεται.
- ιβ Θωμᾶς εἶπεν· τέκνον, τὸν λαοῦντά σοι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ παραίτιόν σοι γινόμενον τῆς ζωῆς καὶ δόντα σοι τὴν ἐν κυρίῳ σφραγιδα ἀγαπήσεις ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ σου, μνησθήσῃ δὲ αὐτοῦ νύκτα καὶ 20 ἡμέραν. τιμήσεις αὐτὸν ὡς τὸν κύριον. ὁ θεὸς γὰρ ἡ κυριότης λαλεῖται, ἐκεῖ κύριός ἐστιν. ἐκζητήσεις δὲ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καθ' ἡμέραν καὶ τοὺς λοιποὺς ἀγίους, ἵνα ἐπαναπαύσῃ τοῖς λόγοις αὐτῶν κολλώμενος. ὡς ἅγιος γὰρ ἀγίοις ἀγιασθήσῃ. τιμήσεις αὐτὸν, καθ' ὃ δυνατός εἶ, ἐκ τοῦ ἰδρωτὸς σου καὶ ἐκ τοῦ πόνου τῶν χειρῶν σου. εἰ γὰρ ὁ κύριος 25 δι' αὐτοῦ ἠξίωσέν σοι δοθῆναι πνευματικὴν τροφήν καὶ ποτόν καὶ ζωὴν αἰώνιον, σὺ ὀφείλεις πολὺ μᾶλλον τὴν φθαρτὴν καὶ πρόσκαιρον προσφέρειν τροφήν. ἄξιός γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ καὶ βουὴν ἀλωῶντα οὐ φιμώσεις καὶ οὐδεὶς φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει. 30
- ιγ Κηφᾶς εἶπεν· οὐ ποιήσεις σχίσματα, εἰρηνεύσεις δὲ μαχομένους. κρινεῖς δικαίως. οὐ λήψῃ πρόσωπον τινὰ ἐλέγξας ἐπὶ παραπτώματι. οὐ γὰρ ἰσχύει πλοῦτος παρὰ κυρίῳ (οὐ γὰρ ἀξίας προκρίνει) οὐδὲ κάλλος ὠφελεῖ, ἀλλὰ ἰσότης ἐστὶ πάντων παρ' αὐτῷ. ἐν προσευχῇ σου μὴ

3 ὁδηγῆ. — 5 αὐτὰς. — 7 magno gaudio implebar, quum apud Clementem p. 138, 14. 15 Sylburg. (Strom. I) haec legerem: οὗτος κλέπτῃς ὑπὸ τῆς γραφῆς λέγεται· φησὶ γ' οὖν, Ἰῆ, μὴ γίνου ψεύστης· ὁδηγεῖ γὰρ τὸ ψεῦσμα πρὸς τὴν κλοπὴν. — 9 ante τέκνον versio aethiopia: Ἰούδας εἶπεν, quae verba neque emphiticus neque sahidicus liber agnoscit. — 11 ἀπάντως. — Matth. v 4. — 24 ἀγιασθήσει. — 26 δοδεῖναι. — 28 Luc. x 7 Timoth. I v 18 Cor. I ix 9 Deut. xxv 4. — 29 ἀλωῶντα. — 32 λέψει. — ἐλέγξει.

διψυχῆσης πότερον ἔσται ἢ οὐ. μὴ γίνου πρὸς μὲν τὸ λαβεῖν ἐκτείνων τὰς χεῖρας, πρὸς δὲ τὸ δοῦναι συσπῶν. ἐὰν ἔχῃς, διὰ τῶν χειρῶν σου δώσεις λύτρωσιν τῶν ἀμαρτιῶν σου. οὐ διστάσεις διδόναι οὐδὲ διδοῦς γογγύσεις. γνώση γὰρ τίς ἐστίν ὁ τοῦ μισθοῦ καλὸς ἀνταποδότης.
 5 οὐκ ἀποστραφήσῃ ἐνδεόμενον, κοινωνήσεις δὲ ἀπάντων τῷ ἀδελφῷ σου καὶ οὐκ ἐρεῖς ἴδια εἶναι. εἰ γὰρ ἐν τῷ ἀθανάτῳ κοινωνοὶ ἐστε, πόσω μᾶλλον ἐν τοῖς φθαρτοῖς;

Βαρθολομαῖος εἶπεν· ἐρωτῶμεν ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὡς ἔτι καιρὸς ἐστὶ καὶ ἰδ ἔχετε εἰς οὓς ἐργάζεσθε μεθ' ἑαυτῶν, μὴ ἐκλίπητε ἐν μηδενὶ ἐξ οὗ ἂν ἔχητε. ἐγγὺς γὰρ ἡ ἡμέρα κυρίου, ἐν ἣ συναπολεῖται πάντα σὺν τῷ πονηρῷ. ἤξει γὰρ ὁ κύριος καὶ ὁ μισθὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. ἑαυτῶν γίνεσθε σύμβουλοι ἀγαθοί, διδασκτοί· φυλάξεις ἅπερ ἔλαβες μῆτε προσθεῖς μῆτε ὑφαιρῶν.

Πέτρος εἶπεν· ἀδελφοί, τὰ περὶ τῶν λοιπῶν νουθεσιῶν αἱ γραφαὶ διδά-
 15 ξουσιν, ἡμεῖς δὲ ἃ ἐκελεύσθημεν διατάξωμεν. πάντες εἶπαν· Πέτρος λεγέτω.

Πέτρος εἶπεν· ἐὰν ὀλιγανθρία ὑπάρχη καὶ μήπου πλήθος τυγχάνῃ ἐς τῶν δυναμένων ψηφίσασθαι περὶ ἐπισκόπου ἐντὸς δεκαδύο ἀνδρῶν· εἰς τὰς πλησίον ἐκκλησίας, ὅπου τυγχάνει πεπηγυῖα, γραφέτωσαν, ὅπως
 20 ἐκεῖθεν ἐκλεκτοὶ τρεῖς ἄνδρες παραγενόμενοι δοκιμῇ δοκιμάσωσι τὸν ἄξιον ὄντα, εἰ τις φήμην καλὴν ἔχει ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, εἰ ἀναμάρτητος ὑπάρχει, εἰ φιλόπτωχος, εἰ σώφρων, μὴ μέθυστος, μὴ πόρνος, μὴ πλεονέκτης ἢ λοιδώρος ἢ προσωπολήπτης καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. καλὸν μὲν εἶναι ἀγύναϊος*· εἰ δὲ μὴ, ἀπὸ μιᾶς γυναικὸς. παιδείας μέτοχος,
 25 θυνάμενος τὰς γραφὰς ἐρμηνεύειν· εἰ δὲ ἀγράμματος, πραῦς ὑπάρχων. καὶ τῇ ἀγάπῃ εἰς πάντας περισσεύτω, μὴ ποτε περὶ τινὸς ἐλεγχθεῖς ἐπίσκοπος ἀπὸ τῶν πολλῶν γενηθεῖη.

Ἰωάννης εἶπεν· ὁ κατασταθεὶς ἐπίσκοπος, εἰδὼς τὸ προσεχές καὶ φιλό-
 30 θεον τῶν σὺν αὐτῷ, καταστήσει οὓς ἂν δοκιμάσῃ πρεσβυτέρους δύο. Πάντες ἀντεῖπον ὅτι οὐ δύο, ἀλλὰ τρεῖς. εἴκοσι γὰρ καὶ τέσσαρες εἰσι ἐν πρεσβύτεροι, δώδεκα ἐκ δεξιῶν καὶ δώδεκα ἐξ εὐωνύμων. Ἰωάννης εἶπεν· καλῶς ὑπεμνήσατε, ἀδελφοί. οἱ μὲν γὰρ ἐκ δεξιῶν δεχόμενοι ἀπὸ τῶν ἀρχαγγέλων τὰς φιάλας προσφέρουσι τῷ δεσπότη, οἱ δὲ ἐξ ἀριστερῶν ἐπέχουσι τῷ πλήθει τῶν ἀγγέλων. δεῖ οὖν εἶναι τοὺς
 35 πρεσβυτέρους ἤδη κεχρονικότας ἐπὶ τῷ κόσμῳ τρόπῳ τινί, ἀπεχομένους

Sir. iv 31. — 2 ἔχεις. — 3 δώσης. — 4 γογγύσης. — 7 πόσον. — 9 ἐξοῦ ἐάν codex, ἐξουσίαν ἐάν Bickellius. Johann. xii 8. — 11 Esaj. xl 10. — 17 ὑπάρχει et τυγχάνει. — 20 δοκιμάσαντες. — 22 ὑπάρχη. — 24 Krüger gr. 55, 2. 2. — 29 ἐάν pro ἂν. — 30 Apoc. iv 4. τυχεῖν τῶν δεξιῶν μερῶν τοῦ ἀγιάσματος dixit Clemens alex. p. 206, 24: 208, 23 coll. Ezech. x 3.

τῆς πρὸς γυναῖκας συνελύσεως, εὐμεταδότους εἰς τὴν ἀδελφότητα, πρόσωπον ἀνθρώπου μὴ λαμβάνοντας, συμμύστας τοῦ ἐπισκόπου καὶ συνεπιμάχους, συναθροίζοντας τὸ πλῆθος, προθυμομένους τὸν ποιμένα. οἱ ἐκ δεξιῶν πρεσβύτεροι προνοήσονται τῶν ἐπισκόπων πρὸς τὸ
 θυσιαστήριον, ὅπως τιμήσωσι καὶ ἐντιμηθῶσιν εἰς ὃ ἂν ᾄῃ. οἱ ἐξ 5
 ἀριστερῶν πρεσβύτεροι προνοήσονται τοῦ πλήθους, ὅπως εὐσταθήσῃ καὶ ἀθόρυβον ἦ, πρῶτον μεμαθηκὸς ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. εἰ δὲ τις νοθετούμενος ἀυθάδως ἀποκριθῇ, τὸ ἐν ποιήσαντες οἱ ἐπὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τὸν τοιοῦτον μετὰ ἴσης βουλήσ, ὃ ἂν ἦ ἄξιον, δικασάτωσαν, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι, μὴ ποτε ἐνός πρόσωπον λάβωσι καὶ ἐπὶ πλείον 10
 νεμηθῇ ὡς γάγγραινα καὶ αἰχμαλωτισθῶσι[ν] οἱ πάντες.

ιβ Ἰάκωβος εἶπεν· ἀναγνώστης καθιστανέσθω πρῶτον δοκιμῇ θεδοκιμασμένος, μὴ γλωσσοκόπος, μὴ μέθυσος μήτε γελωτολόγος, εὐτροπος, εὐπειθής, εὐγνώμων, ἐν ταῖς κυριακαῖς συνόδοις πρῶτος σύνδρομος, εὐήκοος, διηγητικός, εἰδὼς ὅτι εὐαγγελιστοῦ τόπον ἐργάζεται. ὁ γὰρ 15
 ἐμπιπλῶν ὦτα μὴ νοῦντος ἐγγραφος λογισθήσεται παρὰ τῷ Θεῷ.

κ Ματθαῖος εἶπεν· διάκονοι καθιστάσθωσαν. γέγραπται· ἐπὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα κυρίου. ἔστωσαν θεδοκιμασμένοι πάσῃ διακονίᾳ, μεμαρτυρημένοι παρὰ τοῦ πλήθους, μονόγαμοι, τεκνοτρόφοι, σώφρονες, ἐπεικεῖς, ἥσυχοι, μὴ γόγγυσοι, μὴ δίγλωσσοι, μὴ ὀργίλοι (ὀργῇ γὰρ 20
 ἀπόλλυσιν ἄνθρωπον φρόνιμον), μὴ πρόσωπον πλουσίου λαμβάνοντες μηδὲ πένητα καταδυναστεύοντες μηδὲ οἴνῳ πολλῷ χρώμενοι, εὐσχυλοὶ, τῶν κρυφίων ἔργων καλοὶ προτρεπτικοί, ἐπαναγκάζοντες τοὺς ἔχοντας τῶν ἀδελφῶν ἀπλοῦν τὰς χεῖρας, καὶ αὐτοὶ εὐμετάδοτοι, κοινωνικοί, πάσῃ τιμῇ καὶ ἐντροπῇ καὶ φόβῳ τιμώμενοι ὑπὸ τοῦ πλήθους, ἐπιμελῶς προ- 25
 σέχοντες τοῖς ἀτάκτως περιπατοῦσιν, οὓς μὲν νοθετοῦντες, οὓς δὲ ἐπιτιμῶντες, τοὺς δὲ καταφρονοῦντας τελέως παραπεμπόμενοι, εἰδότες ὅτι οἱ ἀντίλογοι καὶ καταφρονηταὶ καὶ λοιδοροὶ χριστῷ ἀντετάξαντο.

κα Κηφᾶς εἶπεν· χήραι καθιστανέσθωσαν τρεῖς, αἱ δύο προσμένουσαι τῇ προσευχῇ, περὶ πάντων [τῶν] ἐν πείρᾳ καὶ πρὸς τὰς ἀποκαλύψεις 30
 περὶ οὗ ἂν ᾄῃ, μία δὲ παρεδρεύουσα ταῖς ἐν ταῖς νόσοις πειραζομέναις εὐδιάκονος ἦ, νηπιτικῇ, τὰ θέοντα ἀπαγγέλλουσα τοῖς πρεσβυτέροις, μὴ αἰσχροκερδῆς, μὴ οἴνῳ πολλῷ προσέχουσα, ἵνα ὀύνηται νήφειν πρὸς τὰς νυκτερινὰς ὑπηρεσίας καὶ εἴ τινα ἕτερα βούλοιο ἐργαγαθεῖν. καὶ γὰρ ταῦτα πρῶτα κυρίου θησαυρίσματα εἰσιν ἀγαθά. 35

6 εὐσταθής ἢ codex (?) et Bickellius. eidem mox ἀθόρυβος et μεμαθηκός. — 7 ἄθ. εἴη. — 9 ὃ ἂν εἰ codex, ὃ ἂν εἴη Bickellius. — 10 ἔχουσι. — 13 γελωτολόγος. — 14 εὐπειθεῖς. — 17 Cor. II xiii 1 Deut. xvii 6 xix 5 Matth. xviii 15 Joh. viii 17 Timoth. I v 19. — 25 τμ. ἀπό τ — 33 δύναται. — 34 εἴ τις ἕτερα cod. et Bick.

Ἄνδρέας εἶπεν· διάκονοι ἐργάται τῶν καλῶν ἔργων νυχθήμερον ἐπε- κβ
λεύσοντες πανταχοῦ, μήτε πένητα ὑπεροπτεύοντες μήτε πλούσιον προ-
σωποληπτοῦντες ἐπιγνώσκονται τὸν θλιβόμενον καὶ ἐκ τῆς λογίας οὐ
παραπέμψονται, ἐπαναγκάσουσι [δὲ] τοὺς δυναμένους ἀποθησαυρίζειν
5 εἰς ἔργα ἀγαθὰ, προορῶντας τοὺς λόγους τοῦ διδασκάλου ἡμῶν· εἶδετέ
με πεινῶντα* καὶ οὐκ ἐθρέψατέ με. οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες καὶ
ἀμέμπτως τόπον ἑαυτοῖς περιποιῶνται τὸν ποιμενικόν.

Φίλιππος εἶπεν· ὁ λαϊκὸς τοῖς λαϊκοῖς πράγμασι περιπειθέσθω ὑπο- κγ
τασσόμενος τοῖς παρεδρεύουσι τῷ θυσιαστηρίῳ. ἕκαστος τῷ ἰδίῳ
10 τόπῳ ἀρεσκέτω τῷ θεῷ, μὴ φιλεχθροῦντες ἀλλήλοις περὶ τῶν τετα-
γμένων, ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη παρὰ τῷ θεῷ. ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου τὸν
δρόμον μὴ παρατεμέτω. οὐδὲ γὰρ οἱ ἄγγελοι παρὰ τὸ διατεταγμένον
αὐτοῖς οὐδὲν ἕτερον ἐξελίσσουσιν.

Ἄνδρέας εἶπεν· εὐχρηστόν ἐστιν, ἀδελφοί, ταῖς γυναίξι διακονίαν κδ
15 καταστήσαι.

Πέτρος εἶπεν· ἐφθάσαμεν τάξαντες· περὶ δὲ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώμα- κε
τος καὶ τοῦ αἵματος ἀκριβῶς μηνύσωμεν.

Ἰωάννης εἶπεν· ἐπελάθεσθε, ἀδελφοί, ὅτε ἤτησεν ὁ διδάσκαλος τὸν κς
ἄρτον καὶ τὸ ποτήριον καὶ ἠυλόγησεν αὐτὰ λέγων· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά
20 μου καὶ τὸ αἷμα· ὅτι οὐκ ἐπέτρεψε ταύταις συστήναι ἡμῖν. Μάρθα
εἶπεν· διὰ Μαριάμ, ὅτι εἶδεν αὐτὴν μειδιῶσαν. Μαρία εἶπεν· οὐκέτι ἐγέ-
λασα. πρόελεγε γὰρ ἡμῖν, ὅτε ἐδίδασκεν, ὅτι τὸ ἀσθενὲς διὰ τοῦ ἰσχυροῦ
σωθήσεται. Κηφᾶς εἶπεν· ἐνίων μέμνησθε δὲ [λεγόντων] ὅτι ταῖς γυναίξι κζ
μὴ ὀρθαῖς [πρέπει] προσεύχεσθαι, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς γῆς καθεζομέναις.

Ἰάκωβος εἶπεν· πῶς οὖν δυνάμεθα περὶ γυναικῶν διακονίας ὀρίσαι, κη
εἰ μὴ τι διακονίαν ἵνα ἐπισχῶσι ταῖς ἐνδεομέναις;

Φίλιππος εἶπεν· τοῦτο, ἀδελφοί, περὶ τῆς μεταδόσεως. ὁ ποιῶν ἔργον κθ
καλὸν ἑαυτῷ θησαυρὸν περιποιεῖται. ὁ γὰρ θησαυρίζων ἐν τῇ βασι-
λείᾳ ἔγγραφος ἐργάτης λογισθήσεται παρὰ τῷ θεῷ.

Πέτρος εἶπεν· ταῦτα, ἀδελφοί, οὐχ ὡς ἐξουσίαν τινὸς ἔχοντες πρὸς λ
ἀναγκην, ἀλλ' ἐπιταγὴν ἔχοντες παρὰ κυρίου ἐρωτῶμεν ὑμᾶς, φυλάξαι
20 τὰς ἐντολὰς μηδὲν ἀφαιροῦντας ἢ προστιθέντας ἐν τῷ ὀνόματι [τοῦ]
κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

6 * πίνοντα. — διακονίσαντες. — 8 περιποιθέσθω cod. et Bick. — 9 Lucian. iudic. vocal. 4
καλὸν ἕκαστον μένειν ἐφ' ἧς τετύχηκε τάξεως. constitutt. VIII xlvi 1 Corinth. I vii 20 Ter-
tullian. de idololatr. 5: *tum quod et de scripturis audent argumentari, dicitse apostolum:*
ut quisque fuerit inventus, ita et perseveret. id. de corona 11: *si quos militia praevenitas fides*
posterior invenit, alia conditio est. — 12 παρατεμνέιτο. — 21 μηδιῶσαν. — 26 ἐπισχῶσαι
cod. et Bick. — 20 μεταδώσεως, ὅποιον quod Bickellius intactum reliquerat. — 28 καλὸν
post θησ. codex et Bick.

XII.

Βιβλίον Κλήμεντος πρῶτον τὸ καλούμενον διαθήκη τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ· οἱ λόγοι οὗς μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἐλάλησε τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ.

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀναστῆναι τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν καὶ ὑψῆσθαι ἡμῖν καὶ ψηλαφισθῆναι ὑπὸ Θωμᾶ καὶ Ματθαίου καὶ Ἰωάννου καὶ πεισθῆναι ἡμᾶς ὅτι 5
ἀνέστη ἀληθῶς ὁ διδάσκαλος ἡμῶν ἐκ νεκρῶν: πεσόντες ἐπὶ τὰ πρόσωπα ἡμῶν
ἠύλογοῦμεν τὸν κόσμον καινοῦ* πατέρα θεόν τὸν διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου
ἡμῶν ῥυσάμενον ἡμᾶς καὶ ἐν φόβῳ πολλῷ λίαν τρέμοντες ἐμείναμεν βεβλημένοι*
ὡς τέκνα ἄφωνα. ἐπιθεῖς δὲ τὴν χεῖρα ἐνὶ ἑκάστῳ ἡμῶν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς
ἔστησεν ἡμᾶς λέγων· ἵνατί οὕτως ἐξέπεσεν ἡ καρδία ὑμῶν καὶ σφόδρα ἐπλήγητε 10
θάμβει; οὐκ οἴδατε ὅτι δύναται ὁ ἀποστείλας με θαυμαστά ποιῆσαι εἰς σωτηρίαν
τῶν ἐκ καρδίας πεπιστευκότων εἰς αὐτόν; μὴ οὖν οὕτως ὡς ἐνεοὶ αἰδοῦμενοι καὶ
ὀκνοῦντες στήτε, ἀλλ' ὡς υἱοὶ φωτός αἰτεῖτε παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς τὸ πνεῦμα τῆς δόξης καὶ τῆς τελειότητος καὶ ἐμπλήσει ὑμᾶς πνεύματος
ἀγίου καὶ δώσει ὑμῖν μετ' ἐμοῦ εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα. 15

α Καὶ ἀπεκρίθημεν λέγοντες· κύριε ἡμῶν, τί ἔστι τὸ ἅγιον πνεῦμα ἢ τίς [Λ] ἡ
δύναμις αὐτοῦ, ἣν εἶπες ἡμῖν αἰτεῖν; καὶ εἶπεν ἡμῖν ὁ κύριος ἡμῶν· ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι οὐκ ἔσσεθε υἱοὶ φωτός, εἰ μὴ διὰ τοῦ ἀγίου πνεύματος. καὶ ἀπεκρίθημεν
αὐτῷ καὶ εἶπομεν· κύριε ἡμῶν, δὸς ἡμῖν ἐκεῖνο. καὶ εὐθέως ἐνεφύσησεν εἰς ἡμᾶς ὁ
Ἰησοῦς [ὁ κύριος ἡμῶν]* καὶ μετὰ τὸ λαβεῖν ἡμᾶς τὸ ἅγιον πνεῦμα εἶπεν ἡμῖν· 20
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ μαθητευθέντες τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν*, οἱ ἐν
καρδίᾳ μὴ μεμερισμένῃ πιστεύσαντες εἰς ἐμέ καὶ ἀκολουθήσαντές μοι μετ' ἐμοῦ
ἔσσεθε· καὶ πάντες οἱ δι' ὑμῶν γιγνώσκοντες καὶ ποιῶντες τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς
μου καὶ τηροῦντες τοὺς λόγους μου καὶ γιγνώσκοντες τὰ παθήματά μου, οὗτοι
ἀγιασθήσονται καὶ ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ πατρὸς μου οἰκήσουσι καὶ σωθήσονται ἐκ 25
τῶν ἡμερῶν τῶν πονηρῶν τῶν μελλουσῶν ἔρχεσθαι καὶ ἔσομαι μετ' αὐτῶν, φανε-
ρῶν αὐτοῖς τὰς ὁδοὺς μου, ἐν αἷς ζήσουνται.

β Ἐρωτήματα τῶν ἀποστόλων πρὸς τὸν κύριον ἡμῶν περὶ τοῦ τέλους.
Καὶ ὑπέλαβον Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ εἶπον αὐτῷ· κύριε ἡμῶν, εἶπέ ἡμῖν τὰ
σημεῖα τοῦ τέλους καὶ πάντα τὰ πράγματα τὰ γινόμενα τότε ἐν αὐτῷ ὑπὸ τῶν 30
οἰκούντων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἵνα καὶ ἡμεῖς γνωρίσωμεν τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ
ὄνομά σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ἵνα τηρήσωσι καὶ ζήσωσιν αἱ φυλαὶ αὐταί. ὑπέ-
λαβε δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· οὐχὶ πρὸ τοῦ με παθεῖν ὑπὲρ τῶν οἰκούντων ἐπὶ τῆς
γῆς εἶπον ὑμῖν τινα περὶ τοῦ τέλους; καὶ ἀπεκρίθημεν καὶ εἶπομεν· κύριε ἡμῶν,
ἀλλὰ νῦν θεόμεθα ἵνα γνῶμεν τὰ πράγματα ταῦτα τῶν σημείων τῆς συντελείας 35
τοῦ κόσμου τούτου, εἴπερ κρίνει ὁ κύριος ἡμῶν συμφέρειν ἡμῖν ἵνα γνῶμεν τοῦτο,
ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἀκρωμένοις.

γ Περὶ τῶν σημείων τοῦ τέλους.

Ἐπέλαβε δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἐν μὲν τῷ καιρῷ μου πρὸ τοῦ δοξασθῆναι με
εἶπον ὑμῖν τὰ σημεῖα ὡς ἐγγιζούσης [η] τῆς συντελείας οὕτως ὅτι ἔσονται ἐπὶ τῆς 40

7 * nota pluralis in oratione syriaca haud scio an delenda sit. nam adiectivum καινός pluralem excludere videatur, quum uni veteri foederi unum tantum novum foedus opponi queat. ut redderem quae in codice syriaco sunt, κόσμων vel αἰῶνων καινῶν ponere debebam. cf. Tischend. act. apost. apocr. p. 169. — 8 * cf. Matth. viii 6 fab. aesop. 284 ed. Halm. — 20 * quae uncis inclusi, in codice syriaco a secunda manu sunt inter versus scripta. — 21 * Matth. xiii 52.

γῆς λιμοὶ καὶ λοιμοὶ*, συγχύσεις καὶ ἀταξίαι, στάσεις ἐθνῶν πρὸς ἔθνη καὶ τὰ λοιπὰ ἄλλα ἃ εἶπον ὑμῖν. προσέταξα δὲ ὑμῖν νῆφειν καὶ προσεύχεσθαι. νῦν δέ, υἱοὶ φωτός, ἀκούσατε. ὅτι γοῦν προώρισεν ὁ πατήρ μου ὁ ἀποστείλας με εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ καὶ προηοῦς ὅτι μέλλει ἔσσεσθαι σκευὴ ἅγια καὶ τίμια καὶ ἐκλεκτὰ ἐν

5 ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐκ τῶν ἐσχάτων φυλῶν: διὰ τοῦτο δι' ἀκριβείας γνωρίζω ὑμῖν τὰ μέλλοντα ἔσσεσθαι καὶ πότε ἐγείρεται ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας ὁ ἐχθρὸς καὶ ἀντίπαλος καὶ πῶτός ἐστιν.
*Ἔσται οὖν σημεῖα ἐγημισίας τῆς βασιλείας τοιαῦτα. μετὰ τοὺς λιμοὺς καὶ τοὺς δ λοιμοὺς καὶ τὰς συγχύσεις τὰς ἐν ταῖς ἔθνεσι τότε κυριεύσουσι καὶ ἐγερθήσονται

10 πρῶτον ἄρχοντες φιλάργυροι, μισοῦντες τὴν ἀλήθειαν, ἀδελφοκτόνοι, ψεῦσται, μισοῦντες τοὺς πιστοὺς, ἀλαζόνες, φιλόχρυσοι, ὁμογενεῖς ἀλλ' οὐχ ὁμοπαθεῖς. εἰς γὰρ ἕκαστος αὐτῶν τὸν τοῦ πλησίον αὐτοῦ βίον ζητεῖ καταστρέψαι. ἔσται δὲ ἐν ταῖς θυνάμεσιν αὐτῶν θλίψις πολλή καὶ φυγὴ καὶ ἐκχυσις αἱμάτων

Περὶ βασιλείως ἀλλοφύλου. ε

15 *Ἐγερθήσεται δὲ καὶ ἐν τῇ θύσει βασιλεὺς ἀλλόφυλος, ἄρχων μηχανῆς πολλῆς, ἄθεος, ἀνθρωποκτόνος, πλάνος, φιλόχρυσος, πολύφρων, κακός, μισῶν τοὺς πιστοὺς, διώκτης. κυριεύσει δὲ καὶ ἐθνῶν βαρβάρων καὶ ἐκχυνεῖ αἵματα πολλὰ. τότε ἔσται τὸ ἀργύριον καταφρονούμενον* καὶ τιμηθήσεται ὁ χρυσός. ἔσται δὲ ἐν

πάσῃ πύλει καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἀρπαγὴ καὶ ἐπιδρομὴ* ληστῶν καὶ ἐκχύσεις αἱμάτων.

20 Περὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ σημείων. ς

Τότε ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ σημεῖα. τόξον [ⲓⲛ] ὀφθήσεται καὶ κέρασ καὶ λαμπὰς καὶ ἦχοι* ἀκαιροὶ καὶ φωναὶ καὶ βράσματα θαλάσσης καὶ μυκηθμοὶ γῆς.

Περὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. ζ

Καὶ ἐπὶ δὲ τῆς γῆς ἔσται σημεῖα· γεννήσεις κητῶν ἐξ ἀνθρώπων, ὁμοίως καὶ θηρίων

25 ἀγρίων. καὶ κόραι νεωστὶ συνφκηκυῖαι ἀνδράσι* τέξονται τέκνα λαλοῦντα ῥήματα τέλεια καὶ παραγγέλλοντα καιροὺς ἐσχάτους καὶ θεόμενα ἀναιρεθῆναι. ἢ δὲ ὄψις αὐτῶν γενήσεται ὡς τῶν προβεβηκότων ἐν τοῖς ἔτεσιν*. πολιοὶ γὰρ ἔσονται οἱ τικτόμενοι. ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τέξονται τέκνα τετράποδα, αἱ δὲ πνεύματα μόνον

τέξονται, αἱ δὲ παρὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων τέξονται τὰ βρέφη αὐτῶν. ἄλλαι δὲ

30 ἐγγαστριμάντιες καὶ ἐγγαστρίμουθοι ἔσονται. καὶ πολλὰ ἄλλα σημεῖα φοβερὰ ἔσται.

Περὶ τῆς ταραχῆς καὶ τῆς συγχύσεως τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ποιμένων. η

*Ἐν δὲ τῇ συναγωγῇ τῶν ἐθνῶν καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συγχύσεις πολλαὶ ἔσονται. ἐγερθήσονται γὰρ ποιμένες ἄνομοι, ἄδικοι, καταφρονηταί, πλεονέκται, φιλήδονοι,

1 * sumptum hoc ex evangelio Matthaevi xxiv 7. similes paronomasias multas habes apud Clementem alexandrinum: φλυαρία θεωρία p. 127, 34 Sylb.; ἴματα χρίματα p. 126, 52; κτήσις χρῆσις p. 231, 45. 46: 282, 7: 309, 13; κρώζων κλώζων p. 29, 24; τροφή τρυφή p. 60, 47; ἀπαλότης ἀπλότης p. 38, 17; ἀταλός ἀπαλός ἀπλοῦς p. 39, 29; σύντομος σύντονος p. 37, 18; ῥύψις στύψις p. 87, 45. 46; ἀφή βαφή p. 97, 43. 44; ῥῆμα σχῆμα p. 99, 17; μέλη μέρη; p. 107, 9; κλεπτέτω κοπιάτω p. 113, 35; ἀνόνητος ἀνόητος p. 26, 39. hoc ultimo loco posui quo faciliorem ad epistolam Philemoni missam transitum haberem, cuius versu 20 ὀναίμην explicandum est ex lucianeis hisce: οὕτως ὄναιο Icaromen. 20 Pseudolog. 22 dialog. meretr. iv 1 xiv 4 Lapith. 23 merced. conduct. 34 οὕτως ὀναίμην Philopseud. 27 ὄνησο Halcyon. 20. — 18 * Reg. γ x 21. — 19 * ⲕⲓⲛⲁⲃ scriptum est: quum ἐφέδρα non conveniat, donec meliora edoceat ⲛⲟⲩⲓⲛⲁⲃ legendum esse censeo. — 22 *? ⲓⲛⲓ τομῆ Geopon. 10 A 4: ⲓⲛⲓ ἀποτέμνει ib. 3. — 25 * γενόμενα ἀνδράσι nolui scribere. si quis miraculis delectatur, verba syriaca non obstant, quominus γενόμενα εἰς ἄνδρας fuisse credat. cf. hebr. Genes. ii 7 Nehem. vi 6. etiam Spoleti quondam ex muliere vir factus, teste Livio xxiv 10, ut de Tiresia taceam. Agrelli supplem. § 36. sed νεωστὶ additum non placeret. — 27 * cf. Luc. i 7. 18.

φιλοκερδείς, φιλάργυροι, πολύλαλοι, ἀλαζόνες, υπεραιρούμενοι, λαρυγγिताί, στρεβλοί, προπετεῖς, θρυπτικοί, κενόδοξοι, ἐναντιούμενοι πρὸς τὰς ὁδοὺς τοῦ εὐαγγελίου καὶ φεύγοντες ἀπὸ τῆς στενῆς πύλης* καὶ ἀπωθούμενοι ἀφ' ἑαυτῶν πᾶσαν συντριβὴν καὶ μὴ πάσχοντες ἐπὶ τῇ συντριβῇ τοῦ λαοῦ μου* καὶ ἀθετοῦντες πάντα τὰ ῥήματα τῆς ἀληθείας καὶ ἀτιμάζοντες πᾶσαν τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας καὶ μὴ πεν- 5 θούντες ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν. καὶ ἐκχυθῆσονται τότε ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀπιστία, μισαδελφία, κακία, πικρία, καταφρόνησις, ζήλος, [9] ἔχθρα, ἔριδες, κλοπαί, πλεονεξίαι, μέθαι, ἀσωταί, ἀσελγείαι, ἀκολασία, πορνεία καὶ πᾶσαι αἱ πράξεις αἱ ἐναντιαζόμεναι πρὸς τὰς ἐντολὰς τῆς ζωῆς. φεύξεται γὰρ ἀπὸ πολλῶν πένθος καὶ ταπεινοφροσύνη καὶ εἰρήνη καὶ πραύτης καὶ πτωχεία καὶ ἔλεος καὶ κλαυθμός, ὅτι 10 οἱ ποιμένες ἤκουσαν αὐτὰ καὶ οὐκ ἐποίησαν οὐδὲ ἐφανερώσαν τὰς ἐντολὰς μου, αὐτοὶ ὄντες τύποι τῆς ἀδικίας ἐν τῷ λαῷ. ἐλεύσεται δὲ χρόνος, ὅταν τινὲς αὐτῶν ἀρνήσωνται με καὶ ἀκαταστασίας ἐν τῇ γῆ ποιήσωσι καὶ ἐλπίσωσιν ἐπὶ βασιλεῦσι φθαρτοῖς· οἱ δὲ ἐλπίζοντες ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου εἰς τέλος ζήσονται. τότε ζήσουσιν ἐντολὰς τοῖς ἀνθρώποις οὐχὶ κατὰ τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἐντολὴν ἐν οἷς ὁ πατήρ 15 ἐβουλήθη καὶ ἀποβλήθησονται παρ' αὐτῶν οἱ ἐκλεκτοί μου καὶ οἱ ἅγιοί μου καὶ ὡς μεμιασμένοι ὀνομασθήσονται ἐν μέσῳ αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ εἰσιν εὐθεῖς, καθαροί, συντετριμμένοι, ἐλεήμονες, πραεῖς, χρηστοί, ἐπιστάμενοι πάντοτε ὅτι αἰεὶ ἔστιν ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ μανικὸν κληθήσονται δι' ἐμὲ τὸν διατάξαντα αὐτοῖς. καὶ γενήσεται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, συναθροίσει ὁ πατήρ μου ἐκ τῆς γενεᾶς ταύτης τοὺς 20 καθαροὺς καὶ τὰς ψυχὰς τὰς καθαρὰς καὶ τὰς πιστάς, οἷς ἐγὼ ὀφθήσομαι καὶ μονὴν παρ' αὐτοῖς ποιήσομαι καὶ ἀποστελῶ αὐτοῖς φρόνησιν γνώσεως καὶ ἀληθείας καὶ φρόνησιν ἀγιοσύνης καὶ οὐ παύσονται δοξάζοντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν θεὸν αὐτῶν, τὸν πατέρα μου τὸν ἀποστείλαντά με, καὶ πάντοτε τὴν ἀλήθειαν λαλήσουσι καὶ διδάξουσι τούτους ὅτι, ἐὰν δοκιμάσωσι τὸ πνεῦμα αὐτῶν, εὐθεῖς εἰσὶ καὶ χρή- 25 σιμοὶ ὡς εἰς τὴν βασιλείαν καὶ ἀπαγγελουῶσιν αὐτοῖς γνώσιν καὶ ἀρετὴν καὶ σύνεσιν. καὶ οἱ δικώμενοι διὰ τὸ ζῆσαι αὐτοὺς ἐν εὐσεβείᾳ μισθὸν λήψονται [1] τῆς δόξης* αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς, ταραχθήσονται πᾶσαι αἱ βασιλείαι καὶ πᾶς ὁ κόσμος. ἔτι θλίψις καὶ ἔνδεια. καὶ πᾶς ὁ κόσμος οὗτος οὐδὲν λογισθήσεται καὶ πᾶν τὸ κτήμα αὐτοῦ ἀπολείπεται ἀπὸ πολλῶν καὶ ἀπορία καρπῶν ἔσται μεγάλη 30 καὶ χειμῶν ἐπιταθήσεται κρατερός καὶ ἔσονται ἄρχοντες ὀλίγοι καὶ μικροὶ δυνατοὶ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εὐθαλεῖς. καὶ κρατήσουσιν οἱ υἱοὶ τοῦ κόσμου τούτου τῶν ταμείων αὐτῶν καὶ τῶν ἀποθηκῶν αὐτῶν καὶ κυριεύσουσι τῶν ἀγορῶν τῆς πωλήσεως καὶ τῆς ἀγοράσεως. καὶ θλιβήσονται πολλοὶ καὶ τότε ἐπικαλέσουσι τὸν θεὸν αὐτῶν ἵνα σωθῶσιν. μακάριοι 35 οἱ μὴ γενόμενοι ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καὶ οἱ γιγνόμενοι καὶ ὑπομένοντες. ὅταν γὰρ γένηται ταῦτα, ἤδη ἐγγύς ἐστιν ἡ ὠδίνουσα τοῦ τεκεῖν, ὅτι ἐπληρώθη ὁ καιρὸς αὐτῆς.

¶ Περὶ τῆς παρουσίας τοῦ διαβόλου.

Τότε ἐλεύσεται ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας ὁ ἀντίπαλος καὶ ὑψόμενος καὶ ἐπαιρούμενος, 40 ποιῶν σημεῖα καὶ δυνάμεις πολλὰς πρὸς τὸ πλανῆσαι ὅλην τὴν γῆν καὶ ἐνδυναμωθήσεται τοὺς χρόνους τοὺς ἀγίους μου. μακάριοι οἱ ὑπομένοντες ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, οὐαὶ δὲ ἔσται τοῖς πλανωμένοις.

3 Matth. vii 13. — 4 Amos vi 6. — 21 masculinum οἷς prudens posui. — 27 Syrus δόξαν gloriam interpretatus est, quum sit opinio.

Περὶ τῆς ἀπωλείας τῶν κλιμάτων.

Ἡ δὲ Συρία ἔσται αἰχμάλωτος καὶ κλαύσεται τοὺς υἱοὺς αὐτῆς. ἡ Κιλικία ἀρεῖ τὸν τράχηλον αὐτῆς ἕως ἀν ὄφθῃ ὁ κρίνων αὐτήν. ἀναστήσεται ἐκ τοῦ θρόνου τῆς δόξης αὐτῆς ἡ θυγάτηρ Βάβελ, ἵνα πῖγ τὸν κρατῆρα* τὸν κερασθέντα αὐτῆ. Καππαδοκία, 5 Λυκία, Λυκαονία κάμψει νῶτον, ὅτι συναγωγαὶ πολλαὶ βλαβήσονται τῇ φθορᾷ τῆς ἀνομίας αὐτῶν. τότε ἀνοιγήσονται αἱ παρεμβολαὶ τῶν βαρβάρων. ἐκπορευθήσεται γὰρ ἄρματα [Δ] πολλά, ὥστε καλύψαι τὴν γῆν Ἀρμενίας πᾶσαν καὶ Πόντου καὶ Βι- 10 θυνίας. αἱ νῆσοι ἐν μαχαίρα πεσοῦνται, υἱοὶ καὶ θυγατέρες αἰχμάλωτοι ἔσονται, ὅτι οἱ Λυκαόνιοι* αἵματι κερασθήσονται, ἡ Πισιδία ἡ ἀλαζονεύουσα καὶ ἐπὶ τῷ 10 πλούτῳ πεποιθυῖα καταβληθήσεται ἐπὶ τῇ γῆ, εἰς τὴν Φοινίκην μάχαιρα εἰσελεύσε- ται. υἱοὶ γὰρ φθορᾶς εἰσιν. ἡ Ἰουδαία πένθος ἐνδυθήσεται καὶ ἐτοιμασθήσεται εἰς τὴν ἡμέραν τῆς ἀπωλείας διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς. τότε συσταθήσεται τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρρημώσεως· ἡ ἀνατολὴ ἀνοιγήσεται αὐτῷ καὶ αἱ ὁδοὶ ἀναπετασθήσονται αὐτῷ· 15 μάχαιρα καὶ φλόξ* ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ· καίεται θυμῷ καὶ ὄργῃ πυρός· οὗτός 15 ἔστιν ὕπλον* κρίσεως φθαρτικὸν γηγενῶν καὶ ἐξαιλιπτικὸν πιστῶν. ὁδὸς [αἷματ] ἐκχυσίας, ὅτι ἡ ὁδὸς αὐτοῦ ἐν θόλῳ καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν βλασφημίᾳ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ πλάνη* καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ ἐν ταλαιπωρίᾳ καὶ ἡ ἀριστερὰ αὐτοῦ ἐν σκότηι. Περὶ τῶν σημείων τῆς ὕψεως καὶ τῶν εἰδῶν τοῦ διαβόλου, ποιᾶ ἔστιν. 1α

Καὶ ταῦτα τὰ σημεῖα αὐτοῦ· ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, ὁ ὄφθαλμὸς αὐτοῦ 20 ὁ δεξιὸς αἵματι ἀνακεκραμένον, ὁ δὲ ἀριστερός ἐστι γλαῦκος, δύο κόρας ἔχων. αἱ ὀφρῦς αὐτοῦ λευκαί, τὸ χεῖλος αὐτοῦ τὸ κατώτερον μέγα, ὁ δὲ μηρὸς αὐτοῦ ὁ δεξιὸς λεπτός, οἱ πόδες αὐτοῦ πλατεῖς, κατεαγῶς καὶ ἰσχνός ὁ δάκτυλος αὐτοῦ ὁ μέγας. οὗτός ἐστιν ὁ πύργος* τῆς ἐρρημώσεως.

4 * **קלניב** κοτύλη Geopon. γ 8: armen. *bažak?* cf. **קניב** ἐπαρυστήρ = armen. *bazmakal* Exod. xxv 38. **קשניב** viola = armen. *manovšak*, pers. *banafšah*: **קריב** = βανκίς. — 9* in vocabulo syriaco ribbui addendum videtur. — 14* una literula mutata si scribimus **קלניב** **קלניב**, habemus μάχαιρα φλογίνη Genes. iii 24. — 15* haud scio an σκεῦος ponendum fuerit. inveni ὕπλον δυναστείας Nahum ii 3, ὕπλον λειτουργίας Sap. xviii 2, ὕπλον εὐδοκίας Psalm. v 15: sed σκεῦος ὄργης Ierem. i 25 et notissimum illud σκεῦος ἐκλογῆς. at σκεῦος vulgo **קניב**, unde nomen diaboli **Μανσημάτ** (Tischendf. acta apost. apocr. p. 98) explicandum: est enim **קניב** **קניב** σκεῦος ὄργης, litera **ב** per sibilantem expressa v. Larsow dialect. syr. p. 4. hinc Epiphanius Manis haeresiarchi nomen dictum esse vult, quod Cyrillus hierosolymitanus ὁμιλίαν vel ὁμιλητῆς significare ait. indice *samāna* similis aequalis: *sāmāna* communis, quae vocabula secundum legem notissimam ab E. Burnouffio inventam S in lingua persica mutare debebant in H. pers. *hamān* idem. ceterum **קני** est ind. *šayana*, ut **קני** Hebraeis et Syris usitatum forma durior est vocabuli persici *zih*, armenici *šig* (Ierem. hebr. arm. 50, graec. 27, vs. 14), quod ad indicum *šyā* et graecum βύς referendum. — 17 **κλάνη** auctori libri huius erat, ni fallor, femininum adiectivi **κλάνος**: v. H. Stephani thes. tom. vi p. 1140 med. paris. sed interpres syriacus substantivum esse credidit — 23 in margine codicis syriaci lectionis varietas notata est, sed ita ut equidem extricare nequeam quid voluerit indicare librarius. de **קניב** **δρέπανον** Geopon. ια 7 Marc. iv 29 Apoc. xiv 17—19 vix quisquam cogitaverit. arm. *mangal* **δρέπανον** Deut. xvi 9 servato Nun radicis, quod in voce *margarē* **προφήτης** in R abiit. nam *margarē*, cuius terminatio statum emphaticum Syrorum reddit, videtur participium coniugationis septimae. radix **קני** [= indic. *gr* = graec. *γηρύειν* (de ἄγγελος v. Boehlingk-Roth sanskritwörterb. I 55) = lat. *garrere*] in linguis semiticis marcida, sed late florent rami. aeth. **קני** **ἐγγύσσε** psalm. lxxviii 16, hebr. **קני** guttur. postea e coniugatione septima radicis **קני** efficta est nova radix **קני** apud Aethiopes sensu loquendi frequens. et nihil obstat, quominus *margarē* a radia **קני** dictum esse credamus, formatum ut **קני** angelus a **קני** = **קני** ire. alternantium literarum liquidarum exempla crebro obvia. v. zur urgeschichte der Armenier vs. 33 et 638. sumpsisse hoc videntur Armeni e lingua assyriaca, cuius et apud Mesrobi cives et in pentateucho samaritano sat multa vocabula latent.

ιβ Περὶ τοῦ ἐγγίσει τὸν καιρὸν τῆς κρίσεως.

Διὰ τοῦτο λέγω [Λ] ὑμῖν, οἱ υἱοὶ τοῦ φωτός, ὅτι καὶ ὁ καιρὸς ἤγγισεν καὶ ὁ θερῖσμός ἤλθεν, ἵνα θερῖσθῶσιν οἱ ἔνοχοι ἐν κρίσει καὶ ἐπὶ πολλοὺς ὡς ἐν ἐπιθεσίᾳ * σταθῆ ὁ κριτὴς καὶ παραστήσῃ αὐτοῖς τὰ ἔργα αὐτῶν. ἀλλὰ ἐγγίσαντος αὐτοῦ τοῦ ἐλθεῖν, δοθήσεται σημεῖον μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν τῶν τηρούντων τὸν νόμον τοῦ πατρὸς μου. 5

[ιγ] Τότε οἱ φοβούμενοι τὰ βήματά μου καὶ ποιοῦντες αὐτὰ ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν διανοίᾳ πιστῇ νήψουσι καὶ προσεύξονται ἀδιαλείπτως, ἔργον ἠγγισάμενοι τὴν πάντοτε θέησιν, μηδ' ἐν ἐνὶ βεμβύμενοι ἢ περιερχόμενοι ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ καὶ περὶ μηδενὸς φροντίζοντες, ἀλλὰ ψυχῇ στερεῶ καὶ διανοίᾳ μὴ μεμερισμένη καθ' ἡμέραν τὸν σταυρὸν ἄραντες ἐφ' ἑαυτῶν, τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς 10 οὐρανοῖς ἐν καρδίᾳ ταπεινῇ. ὁ γὰρ φροντίζων καὶ ἐπιμελούμενος τῶν πεποιθότων ἐπὶ τῇ ἀληθείᾳ κύριός ἐστι καὶ πέμπει αὐτοῖς τὰ πρέποντα καὶ τὰ συμφέροντα ἃ οἶδε καὶ δι' ὧν οἶδεν*.

ιδ Εἶπον οὖν ταῦτα ὑμῖν, ἵνα, ὅποι ἂν πορευθῆτε, δοκιμάσητε τὰς ψυχὰς τὰς ὁσίας καὶ λαλήσητε αὐτοῖς * τὰ συμφέροντα καὶ τὰ πρέποντα καὶ τὰ μέλλοντα καὶ 15 πάντα ἃ πρὸ τοῦ δοξασθῆναί με ἐντετελέσθη ὑμῖν, ἵνα ἀληθῶς πιστεύοντες ζήσωσιν. ἀπὸ τοῦ νῦν γὰρ ἡ ἀρχὴ τῶν ὠδίνων ποιεῖται καὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἀπωλείας. Στρεφόμενοι οὖν πρὸς τὰς ἐκκλησίας διορθοῦτε.

λε Περὶ τοῦ ἐπισκέψασθαι πρεσβύτερον τοὺς ἀρρώστους καὶ μάλιστα τοὺς πιστοὺς. Πρεσβύτερος ὡς πρέπει καὶ καθῆκει περιερχέσθω ἐπὶ τὰς τῶν ἀρρώστων οἰκίας 20 μετὰ διακόνου καὶ ἐπισκεπέσθω αὐτοὺς καὶ τὰ καθήκοντα καὶ συμφέροντα διανοείσθω καὶ λεγέτω αὐτοῖς, μάλιστα [ρ] τοῖς πιστοῖς. τοῖς πτωχοῖς οὖσι τῶν ἀρρώστων παρὰ τῆς ἐκκλησίας βοηθεῖσθαι παρακαλεῖτω, ἵνα καὶ οἱ ποιοῦντες ἐλεημοσύνην εἰσέλθωσιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου αὐτῶν χαράν.

λς Πάλιν, πῶς ἀναστρέφεσθαι δεῖ πρεσβύτερον καὶ πῶς διδάσκειν καὶ ἵνα μὴ κατα- 25 φρονῇ * τῶν προσευχῶν αὐτοῦ.

Τοὺς νεωστὶ κατηχηθέντας στηριζέτω τοῖς προφητικοῖς καὶ εὐαγγελικοῖς λογίοις ἐν λόγῳ διδασκαλικῶ. τῶν προσευχῶν αὐτοῦ μὴ καταφρονεῖτω *. εἰκῶν γὰρ τῶν ἀρχαγγέλων ἐστίν. ἴστω * δὲ ὅτι ἀγγέλων ἀμαρτησάντων ὁ θεὸς οὐκ ἐφείσατο **. νηστευέτω καὶ ἔαν συμφέρη, λαμβανέτω ἐκ τοῦ ποτηρίου *. οἶνος ἀρκεῖται αὐτῷ ὅσον 30 κρίνει ὠφέλιμον ἑαυτῷ εἶναι καὶ χρήσιμον, ἵνα μὴ τὸν γενόμενον εἰς θεραπείαν πότον εἰς βλάβην λάβῃ. ἐν νόσῳ λάχανον καὶ ἰχθὺν ἐσθιέτω καὶ πάλιν τοῦ ἔργου ἑαυτοῦ φροντιζέτω. ἐν πᾶσιν ἔστωσαν τύποι οἱ ἱερεῖς τοῖς πιστοῖς τοῦ ἔργου τῆς ἀγιωσύνης.

λζ Περὶ διακόνου.

Διάκονος δὲ προχειριζέσθω ἐκλεχθεὶς καθ' ἃ προεργέθη, εἰ ἔστιν εὐτροπος, εἰ 35 ἔστι καθαρὸς, εἰ διὰ τὴν καθαρότητα αὐτοῦ ἐξελέχθη καὶ διὰ τὸ ἀπηλλάχθαι ἀπὸ

3 * כִּי־נִסְּ אֲנִי est χειρπιθεσία, hinc אֲנִי ἐπιθεσία Aquila Psalm. xxxiv 23, sed significatione irruptionis subitae accipiendum. cf. Thessal. α v 2 Petr. β iii 10 Apoc. iii 3 xvi 15. — 13 * solenne Graecis est pronomen relativum hoc modo repetere: Clemens alex. p. 102, 14 εἰς ἃ χρῆ καὶ ἐφ' ὅσον χρῆ. Pseudo-Origenes vii 24 p. 237, 7 Miller: ὅτε δεῖ καὶ οἷα δεῖ καὶ ὡς δεῖ, ubi codicis ὅτε δικαιοὶ ἃ δεῖ emendavit Scottius (T. K. Arnold, the theological critic, Lond. 1852 iv). hoc recipere ab illo debebunt qui in Germania hunc librum edituri sunt, ut patrum apostolicorum nuperus editor a C. Wordsworthio in martyrio Polycarpi 16 sumere debuerat ἐξῆλθε περὶ στύρακα πλῆθος αἵματος, ubi intactum reliquit ε. περιστέρα καὶ π. ἄ. cf. στύρακιον Lucian. Toxaris 55. sed inspicienda erit eiusdem martyrii versio syriaca in cod. mus. brit. 14641 p. 146 A seqq. superstes. — 15 * ita Syr. — 17 כִּי־נִסְּ אֲנִי scripsi, sed cf. ἐνεργεῖται τὸ μυστήριον τῆς ἀπωλείας. — 26. 28 * καταφρονῶμεν? — 29 * εἰδῶμεν? — ** Petr. β ii 4. — 30 * librarius syriacus ἀργυρίου scripserat (אֲרָגוּר), sed erasa litera η effecit אֲרָגוּ ποτηρίου.

περιπασμών. εἰ δὲ μή, κἄν ἀπὸ γάμου μιᾶς γυναικὸς ὦν * καὶ μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν πιστῶν, βιωτικαῖς χρείαις μὴ περιπλεκόμενος, τέχνην μὴ εἰδώς, πλοῦτον μὴ κεκτημένος, ἄτεκνος. εἰ δὲ ἔγγαμός ἐστι καὶ εἰ ἔχει τέκνα, διδασχθήτω τὰ τέκνα αὐτοῦ εὐσέβειαν ἐργάζεσθαι καὶ εἶναι καθαρὰ, ἵνα γένηται εὐάρεστα τῇ

5 ἐκκλησίᾳ τῷ κανόνι τῆς λειτουργίας*. ἐπιμελείσθω δὲ αὐτῶν ἡ ἐκκλησία, ἵνα [ἐκεῖνα] μὲν προσκαρτερῇ τῷ νόμῳ καὶ τῇ διακονίᾳ τῆς λειτουργίας, αὐτὸς δὲ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιτελέσῃ τὰ θέοντα. ἔστω δὲ ἡ λειτουργία τοιαύτη· πρῶτον μὲν τῶν παρὰ τοῦ ἐπίσκοπου κελευομένων ὡς ἐπὶ τροφῇ [Κ] γενέσθω ἐργάτης μόνον καὶ παντὸς τοῦ κλήρου σύμβουλος ἔστω καὶ σύμβολον* τῆς ἐκκλησίας, διακονῶν τοῖς

10 ἄρρωστοῖς, διακονῶν τοῖς ξένοις, συνεργῶν ταῖς χήραις, γινόμενος πατήρ τῶν ὄρφανῶν, περιερχόμενος ἐν πάσαις ταῖς τῶν ἐνδεομένων οἰκίαις, μὴ τις ἢ ἐν θλίψει ἢ ἐν νόσῳ ἢ ἐν ταλαιπωρίᾳ. ἐν ταῖς τῶν κατηχουμένων οἰκίαις περιερχέσθω, ἵνα ἐπιστηρίξῃ τοὺς θιστάζοντας καὶ διδάξῃ τοὺς ὄντας ἰδιώτας. ἄνδρας προειμένους ἐνδυσάτω, κοσμῶν κρύους ὄντος τοὺς ξένους, ὄδηγῶν τοὺς ἐκ τῆς παροικίας

15 αὐτῶν παρερχομένους ἢ φυγαθευομένους. περὶ τῆς τῶν ἐνδεομένων βοηθείας διαγγελιέτω τῇ ἐκκλησίᾳ. τὸν ἐπίσκοπον μὴ ὑπωπιασάτω, μόνον δὲ ἐν τῇ κυριακῇ αὐτὸν ἀναμνησκέτω περὶ πάντων ἵνα εἰδῇ. ἔστω δὲ νήφων τῇ ὥρᾳ τῆς συναγωγῆς, περιερχόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἔστω προνοῶν μὴ τις ἢ πεφυσιωμένος ἢ εὐτράπελος ἢ στασιάστης ἢ ματαιολόγος. πάντα ἄνθρωπον ὄρων καὶ ἀκούων ἐλεγγέτω

20 καὶ τὸν ὑφείλοντα τιμωρίαν ἀναδέξασθαι ἐξωθείτω, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν. καὶ εἰ ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως συγχωρήσῃ αὐτῷ κοινωνῆσαι, παράκλησιν ποιείσθω αὐτῷ. εἰ δὲ ἐπιμένει τις ἐν τῇ πτώσει αὐτοῦ ἢ ἐν τῇ ἀταξίᾳ, ἀναφερέτω περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον καὶ ἀφοριζέσθω ἡμέρας ἑπτὰ καὶ καλείσθω ἔπειτα, ἵνα μὴ αἰχμαλωτισθῇ. εἰ δὲ ἔλθῶν πάλιν ἀκολασταῖνοι καὶ ἐπιμένει ἐν τῷ παραπτώματι

25 αὐτοῦ, ἀποβαλλέσθω, ἕως ἂν μετανοήσας ἀληθῶς πρὸς ἑαυτὸν ἔλθῃ θεόμενος. εἰ ἐν πόλει ἐπὶ αἰγμάλῳ θαλάσσης ἐστί, περιερχέσθω ἐν τοῖς περιθαλασσίαις τύποις, εἴποτέ ἐστί τις τεθνηκῶς ἐν τῇ θαλάσῃ, ἐνδυσάτω αὐτὸν καὶ θαψάτω. ὁμοίως καὶ τὸ [Δ] ὄχεϊτον ἐρευνάτω, εἴποτέ ἐστί τις καταλύων που ἄρρωστος ἢ ἐνδεὴς ἢ νεκρός, καὶ ἀγγελιέτω τῇ ἐκκλησίᾳ, ἵνα τὰ θέοντα ἐνὶ ἐκάστῳ προνοήσῃται.

30 τοὺς παραλυτικούς καὶ τοὺς ἀσθενεῖς λουσάτω ὡς πρέπει, ἵνα γένηται αὐτοῖς ἀνάψυξις ἀπὸ τῶν ὀδυνῶν αὐτῶν. ἐνὶ ἐκάστῳ τὰ θέοντα διὰ τῆς ἐκκλησίας διδύτω. Περὶ τῶν βραδυνόντων ἤκειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅτι μὴ εἰσελθέτωσαν γενομένης τῆς μβ λειτουργίας, ἀλλὰ ἔξω ἔστωσαν, ἕως ἂν τελεσθῇ.

Εἴ τις βραδέως ἔλθῃ εἰς τὴν λειτουργίαν ἢ τοῦ στῶμεν καλῶς* λεγομένου ἢ τῆς

35 προσφορᾶς προσφερομένης, ὅστις ἂν ἦ, ἔξω μενέτω καὶ μὴ εἰσαγαγέτω αὐτὸν ὁ διάκονος. τύπος γὰρ ἔστι τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως τῆς μελλούσης καὶ ἵνα μὴ διὰ τῆς φωνῆς τῆς εἰσελεύσεως ἐνέθρα τοῖς προσευχαμένοις γένηται. ἔλθῶν δὲ καὶ εὐρῶν κεκλεισμένην τὴν θύραν μὴ κοψάτω διὰ τὰ προειρημένα. μετὰ δὲ τὸ τελεσθῆναι τὴν προκειμένην δοξολογίαν εἰσελθέτω πιστὸς ἢ πιστή. Διάκονος λεγέτω ἢ

1 * haec verba procul dubio aut a me male versa aut corrupta sunt, τοῖς συμφιλόλογοις μελήσει ταῦτά γε. in codice syriaco ea leguntur quae edidi. — 5 * ἵνα εὐαρεστούνηται τῇ ἐκκλησίᾳ γένηται εἰς κανόνα τ. λ. ? licet tum י'רדש 73 exspectaveris. cf. Genes. ii 7 ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. — 8. 9 * vehementer mihi displicent quae dedi, meliora appositurus, si habuissem. כרתב'ם est τροφή Matth. vi 25 xxiv 45 Luc. xii 23 Act. ii 46 ix 19 xxvii 33 Iac. ii 15: βρώματα Matth. xiv 15 Luc. ix 13 iii 11: ἐπισιτισμός Luc. ix 12. pro σύμβολον poni potuisset μυστήριον cf. constit. β xxviii. — 32 βραδέως ἠκόντων? — 34 * in codice syriaco: ἢ τῆς καλῆς λεγομένης, sed in margine στῶμεν καλῶς adscriptum.

ἐπὶ προσφοραῖς ἢ διὰ δοξολογίαν δεηθῆτω, ἵνα ὁ κύριος ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς τὰς δεήσεις ἡμῶν γράφῃ καὶ ὁ αἰδιος θεὸς μνησθῇ ἡμῶν ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ φωτός ταῖς ἀγίαις αὐτοῦ. ὑπὲρ τοῦ χρονίσαντος ἀδελφοῦ δεηθῆτω, ἵνα ὁ κύριος δῶ αὐτῷ σπουδὴν καὶ κόπον, ἀποστρέψῃ δὲ ἀπ' αὐτοῦ πάντα τὰ θεσμὰ τοῦ κόσμου τούτου καὶ δῶ αὐτῷ γνώμην φιλίας καὶ ἀγάπης καὶ ἐλπίδος. ὁμοίως ἢ ὑπὲρ ἀδελ- 5 φῆς ἢ ὑπὲρ διακονίσσης, ὑπὲρ τῶν βραδυνασῶν ἢ ἔξω μενουσῶν παραγγελιέτω, ἵνα δεηθῇ πᾶς ὁ λαὸς ὑπὲρ αὐτῶν. οὕτω γὰρ τοῦ διακόνου μαρτυροῦντος καὶ παραγγέλλοντος περὶ αὐτῶν ἢ σπουδῇ κραταιοῦται καὶ ὁ θεσμὸς τῆς ἀγάπης πληροῦται καὶ ὁ καταφρονητὴς καὶ ὁ βραδὺς παιδεύεται.

μλ [Λ] Περὶ γυναικὸς βιαζομένης παρὰ ἀνδρός. 10

Εἴ τις γυνὴ ἐκ τῶν γυναικῶν βίαν παρὰ ἀνδρὸς πάσῃ, ἐρευνάτω ἀκριβῶς ὁ διάκονος. καὶ ἀληθῶς βίαν ἔπαθεν, εἰ καὶ ὁ βιασάμενος αὐτὴν μὴ ἐστὶν φιλῶν αὐτὴν. καὶ εἰ ὄντως ἐστὶν οὕτω καὶ πενθεῖ ἢ παθοῦσα περὶ τῆς βίας ἢ ἐγένετο ἐν αὐτῇ: ἀνα- φερέτω εἰς τὴν ἀκοὴν τοῦ ἐπισκόπου, ἵνα συγκοινωνῶς τῆς ἐκκλησίας ἐν πᾶσιν ἀναδειχθῇ. εἰ ὁ βιασάμενος αὐτὴν πιστὸς εἶη, μὴ εἰσαγαγέτω αὐτὸν ὁ διάκονος 15 εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς κοινωνίαν, κἄν μετανοήσῃ. εἰ δὲ κατηχούμενος εἶη καὶ μετα- νοήσῃ, βαπτισθῆτω καὶ κοινωνεῖτω. τοὺς μετανοοῦντας ὁ διάκονος κατηχεῖτω καὶ ἀπαγέτω αὐτοὺς πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἢ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, ἵνα κατηχη- θῶσι καὶ διδασκῶσι τὴν γνῶσιν. εἰ δὲ δυνατὸς ἐστὶ πληρῶσαι τὸν βαθμὸν τῆς διακονίας, τῇ προσευχῇ μόνον προσκαρτερεῖτω καὶ ἔργον ἡγησάσθω τὴν δέησιν 20 καὶ τὴν μελέτην. ὑφείλημα τῆς ὕδου * πένθος καὶ κατ' ὄφθαλμοὺς φόβος καὶ υἶδος φωτὸς κληθήσεται. ἢ δὲ προχειρίσις διακόνου γινέσθω οὕτως: ὁ ἐπίσκοπος μόνος ἐπιτιθεῖται χεῖρας αὐτῷ, ὅτι οὐκ εἰς ἱερατεῖαν προχειρίζεται, ἀλλ' εἰς διακονίαν ὑπηρεσίας τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῆς ἐκκλησίας.

νβ Περὶ παρθενίας. 25

Παρθένος * δὲ ὑπ' οὐδενὸς καθίσταται ἢ προχειρίζεται, ἀλλὰ ἀπὸ γνώμης ἀφο- ρίζεται καὶ ὀνομάζεται. οὐ χειροθετεῖται δὲ ὡς εἰς παρθενίαν. γνώμης γὰρ ἰδίας ἐστὶ τὸ τάγμα τοῦτο. θεῖ δὲ τὰς * παρθένοὺς τῷ παθήματι [Ϛ] τῆς ὑγαινουσύνης σαρκὸς αὐτῶν νηστείας καὶ προσευχαῖς ἐμπεπηγέναι τε καὶ προσδεθῆσθαι. κλαυθμῷ καὶ πένθει καθ' ἡμέραν προσεχέτωσαν, πάντοτε δὲ τὴν ἐκ τῆς σαρκὸς ἐξοδὸν προ- 30 σθεχέσθωσαν καὶ ὡς ἐν ἐξόδῳ ἀγωνιζέσθωσαν. μὴ λύσσαν ἢ ἀσωτίαν ἢ μέθην ἢ ματαιολογίαν ἐργασάσθωσαν ἢ ἐν ἔργῳ κοσμικῷ ἢ ἐν περισπασμῷ, ἀλλὰ ὡς ἐν σταυρῷ ὄντων αὐτῶν ἄνω γενέσθωσαν αὐτῶν αἱ καρδίαι μετὰ πάσης ταπεινοφρο- σύνης καὶ κοσμιότητος ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ἀγίων γραφῶν, ἐν διανοαῖς πισταῖς, ἐν παρακλήσεσι χρησταῖς, ἵνα προσευχόμενοι σχολάζωσι πρὸς ἃ αἰτοῦσιν. οὓς 35 θέλουσιν ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν πιστοὺς μὴ ἀθετησάτωσαν, ἵνα δι' αὐτῶν καὶ ἐκεί- νοις προσνεμηθῇ ἢ μερὶς τῆς ζωῆς. ἐν ἀγάπῃ καὶ χρηστότητι καὶ χάριτι ἀληθεῖ καὶ τελείᾳ ἔστωσαν βέβαιοι. ἐν παρακλήσει ἔστωσαν ἔκτενεις, παρακαλοῦντες τοὺς πλησίον αὐτῶν καὶ κατηχοῦντες καὶ διδάσκοντες τοὺς νεωστὶ πιστοὺς ἀποθεθε- γμένους φρόνησιν καὶ γνῶσιν καὶ χρηστότητα. τοῖς λίαν νέοις ἐνεργεῖτωσαν *, τύποι 40 ὄντες ἀγιωσύνης ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς. ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες ποιεῖτωσαν. ἐν τάξει δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει λαλεῖτωσαν καὶ πρᾶστέωσαν, ἵνα ἀληθῶς γένωνται τὸ ἄλλας τῆς γῆς τῆς κληθείσης. αἱ παρθένοι καλυπτέσθωσαν τὰς

21 * ⲛⲡⲓⲛⲧ scripsi. — 26 * diligenter cavet interpretes syriacus, ne unquam παρθένοὺς mares etiam esse posse oblivisceremur; postea semper genus masculinum adhibuit atque ita ego quoque. — 28 * τὸς Syr. — 40 * Polyb. II vi 7. peš. Gal. ii 8 Phil. ii 13.

κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τὰς δὲ τρίχας αὐτῶν μόνον περικαλυπτέτωσαν, τιμῆς δὲ παρὰ παντὸς ἀξιούσθωσαν πρὸς τὸ καὶ τὰς λοιπὰς βουλομένας παραζηλώσαι ἐπ' αὐταῖς.

[ϞϞ] Ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου τοῦ Κλήμεντος.

- ⁵ Τῶ βουλομένῳ γαμῆν παρεμπόδισμα μηδὲν ἔστω*, ἵνα μὴ θηρευθῆ παρὰ τοῦ πονηροῦ ἐν πορνείᾳ. γαμῆτω δὲ χριστιανὴν πιστὴν ἐκ γένους χριστιανῶν, ἱκανὴν ἐν πίστει τηρῆσαι τὸν ἄνδρα αὐτῆς· τοῦ ἐπισκόπου προστασσοντος καὶ οὕτως αὐτοῦ μεριμνῶντος. . . . *
- αὐτοῦ.* καὶ πάλιν ἐρωτάσθω ὁ ἐγγίζων, εἰ δοῦλός ἐστιν ἢ ἐλεύθερος. καὶ ἐὰν μὲν
- ¹⁰ πιστοῦ δοῦλος ἢ καὶ ἐὰν καὶ ὁ δεσπότης αὐτοῦ συγχωρῆ αὐτῶ, ἀκουέτω. ἐὰν δὲ πιστὸς μὴ ἢ ὁ δεσπότης αὐτοῦ καὶ μὴ συγχωρῆ: παρακαλείσθω συγχωρῆσαι. καὶ εἰ λέγει περὶ αὐτοῦ αἰτίας ἀληθοῦς καὶ ὡς μισῶν τὸν δεσπότην αὐτοῦ παρίσταται ζητῶν εἶναι χριστιανός: ἐκβαλλέσθω. εἰ δὲ μηδεμίαν αἰτία φανεροῦται μισοδουλίᾳς, θέλει δὲ εἶναι χριστιανός: ἀκουέτω. εἰ δὲ πιστὸς ἐστιν ὁ δεσπότης αὐτοῦ καὶ μὴ
- ¹⁵ μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, ἐκβαλλέσθω. ὁμοίως εἰ καὶ γυνὴ τινός ἐστι, διδασκείσθω ἢ γυνὴ εὐαρεστεῖν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἐν φόβῳ θεοῦ. εἰ δὲ οἱ δύο θέλουσιν ἐν εὐσεβείᾳ ἐργάζεσθαι καθαρότητα, μισθὸς ἔσται αὐτοῖς. ὁ ἄγαμος μὴ πορνευσάτω, ἀλλὰ νόμῳ γαμῆτω. εἰ δὲ οὕτως διαμῆναι θέλει, μενέτω ἐν κυρίῳ. εἴ τις θαίμωνι θλίβεται, μὴ ἀκουσάτω τὸν λόγον παρὰ τοῦ διδασκάλου, ἕως ἂν καθαρισθῆ. ὁ γὰρ νοῦς
- ²⁰ πνεύματι ὑλικῶ βαρυνθεὶς οὐ δέχεται λόγον ἀνυλον καὶ ἅγιον. ἐὰν δὲ καθαρισθῆ, κατηχεῖσθω τῷ λόγῳ. εἴ τις πόρνη ἢ τις πορνοβύσκος ἢ μέθυσος ἢ εἰδωλοποιὸς ἢ ζωγράφος ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς [Ϟ] ἢ ἡνίοχος ἢ ἀθλητῆς ἢ ἀγωνιστῆς ἢ πύκτης ἢ θηρευτῆς τοῦ θημοσίου ἢ εἰδῶλων ἱερεὺς ἢ φύλαξ ἐστί: μὴ προσδεχθήτω. εἰ θέλει τοιοῦτός τις πιστὸς εἶναι, παυσάσθω τούτων καὶ μόγις πιστεύων καὶ βαπτι-
- ²⁵ ζόμενος προσδεχέσθω καὶ κοινωνεῖτω. καὶ εἰ μὴ πάυεται, ἀποβαλλέσθω. εἴ τις παιδαγωγός ἐστιν ἐν σοφίᾳ κοσμικῇ, καλὸν εἰ πάυεται. εἰ δὲ ἄλλο ἐπιτήθευμα πρὸς τὸ βιώσθαι μὴ ἔχει, ἄνεσις ἔστω αὐτῷ. εἴ τις στρατιώτης ἐστὶν ἢ ἐν ἐξουσίᾳ, διδασκείσθω μὴ πλεονεκτεῖν μηδὲ φονεύειν μηδὲ ἀρπάζειν μηδὲ ἐπιθυμεῖν μηδὲ παροξύνεσθαι καὶ λυπεῖν τινα, ἀλλ' ἀρκεῖτω αὐτῷ τὰ διδόμενα αὐτῷ ὀψόνια. εἰ
- ³⁰ δὲ θέλουσι βαπτισθῆναι ἐν κυρίῳ, παυσάσθωσαν τῶν στρατιωτικῶν ἢ τῆς ἐξουσίας· καὶ εἰ δὲ μή, μὴ δεξάσθωσαν*. κατηχούμενος ἢ πιστὸς ἐκ τοῦ λαοῦ ἐὰν στρατεύσθαι θέλῃ, ἢ παυσάσθω τῆς ἐννοίας· εἰ δὲ μή, ἀποβαλλέσθω. κατεφρόνησε γὰρ ἐν τῷ διαλογισμῷ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ λιπῶν τὰ τοῦ πνεύματος κατέγνω καὶ παρωλιγωρήσατο τῆς πίστεως. πόρνη ἢ ἄσωτος ἢ μέθυσος, εἰ μηκέτι πράξειεν,
- ³⁵ θέλοιεν δὲ πιστεύοντες κατηχηθῆναι, δύνανται. καὶ εἰ προκύπτουσι*, βαπτισθῆσαν· εἰ δὲ μή, ἀποβαλλέσθωσαν. παλλακὴ τινος ἐὰν ἦ, δοῦλη οὖσα καὶ θέλουσα

* τὸν βουλούμενον γαμῆν μηδὲν κωλύετω? cf. Act. viii 36. — 8* quum syriaca edem, speraveram fore, ut extricarem aliquando quid sibi voluisset auctor, nunc nihil auxilli video; sed quum ϞϞ (edit. syr. p. 71 5) sit extremum vocabulum in pagina codicis 194 vel ϞϞ B perscriptum, veri simile est intercidisse folium unum, licet ea pagina, cuius initium fit a voce ϞϞ, numeretur 195 vel ϞϞ, ut E. Renaudotium et monachum syriacum, qui numeros foliorum syriacos adscripsit, vel me melius rem intellexisse vel iacturam ne suspicatos quidem esse certum sit. utrumque cur negem fieri potuisse non video. ceterum librarius syriacus annotavit in margine haec laudari a Severo patriarcha (antiocheno), sed quaenam verba paginae apud ἄνεσις ἔστω vs. 27 finientis? — 9* cf. constit. VIII xxxii. canon. copt. 41. — 31* nempe baptismum. — 35* ϞϞϞϞ Athanas. p. 40, 8: Ϟ 21: Ϟ 14: ϞϞ 7: ϞϞ 16: ϞϞϞ ἐξέτεινε Didasc. 7, 24 Spicileg. syr. p. 40, 23 Curet.

πιστεῦσαι, εἰ μὲν τεκνοτροφεῖ καὶ ἀφίσταται τοῦ δεσπότου αὐτῆς ἢ αὐτῷ μόνῳ
 σύνεστι γάμῳ: ἀκουέτω καὶ βαπτίζομένη κοινωνεῖτω τῆς προσφορᾶς. εἰ δὲ μή,
 [ⲛ] ἀποβαλλέσθω. ἀρρητοποιὸς ἢ μάντις ἢ μάγος ἢ νεκρόμαντις, οὗτοι μισμοὶ εἰσιν
 οὐδὲ εἰς κρίσιν ἔρχονται. ἐπαιθὸς ἢ ἀστρολόγος ἢ ἐνουπνίων ἐρμηνεὺς ἢ οὐφύμαντις
 ἢ ὄχλαγωγὸς ἢ ἀστροθεάμων ἢ ἀγαλματομαντις* ἢ παυσάσθω καὶ παυόμενος
 ἐξορκιζέσθω καὶ βαπτιζέσθω· καὶ εἰ δὲ μή, ἀποβαλλέσθω. εἴ τις παλλακὴν ἔχει,
 ἀνιέτω αὐτὴν καὶ νόμῳ γαμεῖτω καὶ ἀκουέτω λόγον κατηγήσεως.

καὶ μετ' ὀλίγα·

Ἐν δὲ τῷ ὑστάτῳ σαββάτῳ προελθέτωσαν ἐν νυκτὶ καὶ ἐξορκιζόμενοι οἱ κατη-
 χούμενοι μέχρι τοῦ σαββάτου ἐν μέσῳ νυκτός* 10

μηδὲν ἄλλο μετενεγάτωσαν οἱ μέλλοντες βαπτισθῆναι, ἀλλ' ἢ ἄρτον ἕνα εἰς
 εὐχαριστίαν. βαπτιζέσθωσαν δὲ οὕτως. προσερχόμενοι τῷ ὕδατι (ἔστω δὲ τὸ
 ὕδωρ καθαρὸν καὶ ῥυτόν) πρῶτον τέκνα, ἔπειτα ἄνδρες, ἔπειτα γυναῖκες. εἰ δὲ
 [τις] ὡς εἰς παρθενίαν θέλει προσελθεῖν, οὗτος πρῶτος βαπτιζέσθω διὰ τοῦ
 ἐπισκόπου. αἱ δὲ γυναῖκες βαπτιζόμεναι τὰς κόμας αὐτῶν λυέτωσαν. οἱ παῖδες 15
 πάντες οἱ δυνάμενοι ἀποκριθῆναι ἐν τῷ βαπτίσματι, ἀμειβέσθωσαν καὶ ἀποκρι-
 νέσθωσαν μετὰ τὸν ἱερέα. εἰ δὲ μή θύνανται, οἱ πατέρες αὐτῶν ἀντ' αὐτῶν ἀμειψά-
 σθωσαν ἢ τις ἐκ τῶν οἰκιδῶν* αὐτῶν. καταβαινόντων δὲ τῶν βαπτιζομένων μετὰ
 τὸ ἀποκριθῆναι καὶ εἰπεῖν, σκοπεῖτω ὁ ἐπίσκοπος, μήποτε ἢ τις ἐν αὐτοῖς ἢ ἀνὴρ
 ἔχων δακτύλιον χρυσοῦν ἢ γυνὴ ἔχουσα ἐφ' ἑαυτῆς χρυσόν. οὐδένα γὰρ δεῖ ἔχειν 20
 τι μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῷ ὕδατι ἀλλύτριον, ἀλλὰ παραδιθῆτω τοῖς ἐγγύς οὖσιν αὐτῷ.

καὶ μετ' ὀλίγα·

Οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἐστίασιν [ⲛ] καλούμενοι μὴ ἐπιβαλέτωσαν χεῖρα πρὸ τῶν πρε-
 σβυτέρων, ἀλλὰ ἔσχατοι ἐσθιέτωσαν καὶ πρῶτοι παυέσθωσαν. οἱ ἐσθιόντες μὴ
 σκανδαλισθῆτωσαν λόγῳ, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ ἐσθιέτωσαν. ἀλλ' εἴ τινα θέλει ἢ ἐπί- 25
 σκοπος ἢ πρεσβύτερος ἐρωτᾶν, ἀποκρινέσθω. εἰπόντος δὲ τοῦ ἐπισκόπου λόγον
 ἕκαστος ἡρέμα δοξάζων ἡσυχίαν αἰρείσθω, ἕως ἂν πάλιν ἐρωτηθῆ. εἴ τις καρ-
 ποὺς ἢ πρωτογενήματα ὀπίρας ποιεῖ, τὰς ἀπαρχὰς προσφερέτω τῷ ἐπισκόπῳ.
 εἴ τις ἐξέρχεται ἐκ τοῦ κόσμου ἢ πιστὸς ἢ πιστὴ ἔχοντες υἱοὺς, τὰ κτήματα
 αὐτῶν διδύτωσαν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἵνα ἡ ἐκκλησία μεριμνήῃ τῶν υἱῶν αὐτῶν καὶ ἐκ 30
 τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς πένητες ἀναπαύωνται, ἵνα δῶ ὁ θεὸς ἔλεος τοῖς υἱοῖς
 αὐτῶν καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κοιμηθεῖσιν. εἰ δὲ ἄτεκνός ἐστί τις, πολυκτῆμων μὴ
 ἔστω, ἀλλὰ τὰ πλείονα τῶν κτημάτων δοῦς τοῖς πένησι καὶ τῷ δεσμοτηρίῳ, τὰ
 θέοντα καὶ ἀρκοῦντα αὐτῷ μόνον κεκτήσθω. εἴ τις ἔχει κτήματα καὶ θέλει εἰς παρ-
 θενίαν ἐμπλέεσθαι, τὰ κτήματα αὐτοῦ πάντα τοῖς πένησι διδοῦς προσκαρτερεῖτω 35
 καὶ προσμενέτω τῇ ἐκκλησίᾳ, προσσευχαῖς προσκαρτερῶν καὶ εὐλογίαις.

καὶ μετ' ὀλίγα·

Ἐπίσκοπος παρακαλεῖτω κηρύσσειν μὴ τις γεύηταιί τινος, ἕως ἂν τελεσθῆ ἡ προ-
 σφορὰ καὶ πᾶν τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας λάβῃ τροφήν καινὴν. τότε ἀπ' αὐτῆς τῆς
 ἐσπέρας οἱ βαπτιζόμενοι βαπτιζέσθωσαν μετ' ἀνάγνωσιν μίαν. εἰ δὲ πρὸ τοῦ
 προσενεχθῆναι καὶ λαβεῖν τῆς εὐχαριστίας ἕτερόν τι ἐσθίει τις, ἡμαρτε καὶ οὐ
 λογισθήσεται αὐτῷ ἡ νηστεία αὐτοῦ. κατηχομένοις ἀπολυομένοις χεῖρ ἐπιτίθεται.

5 * hoc vocabulum ipse formare ausus sum cf. Porphy. de philosophia ex oraculis
 haurienda ed. G. Wolff p. 206—213. — 10 * videtur pagina intercidisse. nam ⲙⲃⲏ p. 17
 est primum vocabulum paginae 197. — 18 * paene certum videtur οικειῶν legendum esse,
 quod a Syris per ⲛⲓⲛⲓ reddi solet. — 25 πταισάτωσαν λόγῳ??

εἴ τις πιστός διὰ νόσον περιλείπεται, φερέτω [Λ] αὐτῷ διάκονος τὴν προσφοράν. εἴ τις πρεσβύτερός ἐστιν ὁ μὴ δυνάμενος ἐλθεῖν, πρεσβύτερος φερέτω αὐτῷ. ὁμοίως εἰ γυνὴ ἐγκύμων εἴη ἐν νόσῳ καὶ μὴ δύναται νηστεῦσαι ταύτας τὰς δύο ἡμέρας, νηστευέτω τὴν μίαν ἡμέραν, λαμβάνουσα ἐν τῷ πρώτῳ ἄρτον καὶ ὕδωρ.
 5 καὶ ἐὰν μὴ δύνηται ἐλθεῖν, διακόνισσα φερέτω αὐτῇ. Περὶ τῶν ἀρρωστούτων ἀναφερέτωσαν εἰς τὴν ἀκοὴν τοῦ ἐπισκόπου, ἵνα εἰ δοκοῖη τῷ ἐπισκόπῳ ἐπισκέψηται αὐτούς. πολὺ γὰρ παραμυθεῖται ὁ ἀρρωστών, μάλιστα πιστός ὢν, τοῦ ἀρχιερέως ἀναμνησθέντος αὐτοῦ.

XIII.

[Δ] Ἐκ τῆς βίβλου τῆς διδαχῆς Ἀδδαίου τοῦ ἀποστόλου, ὃς ἐμαθήτευσε καὶ
 10 ἐδίδαξε τοὺς Ἑδεσσηνοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐν τῷ κλίματι τῆς Μεσοποταμίας, πότε ἀνέβη ὁ χριστὸς πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ πῶς ἔλαβον τὴν δωρεάν τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησίας οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι καὶ ποῖ ἐπορεύθη εἰς ἕκαστος αὐτῶν καὶ πόθεν ἔλαβε τὴν χειροθεσίαν τῆς ἱερατείας τὰ κλίματα τῶν Ἑλλήνων πάντα καὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ
 15 ἀρχικῶς τὰ μαθητευθέντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.
 Ἔπει μὲν τῆς βασιλείας τῶν Ἑλλήνων μηνὶ Ἰουλίῳ*, τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ αὐτοῦ, ἡμέρᾳ κυριακῇ ἦτις ἦν ἡ συντέλεια τῆς πεντηκοστῆς, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἦλθον οἱ μαθηταὶ ἐκ Ναζαρέθ τῆς Γαλιλαίας, ὁπόθεν εὐηγγελίσθη ἡ σύλληψις τοῦ κυρίου ἡμῶν, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἔλαιῶν. καὶ ὁ κύριος ἡμῶν μετ' αὐτῶν ὢν οὐκ
 20 ὤφθη αὐτοῖς. καὶ τῷ καιρῷ τοῦ βαθέος ὄρθρου ἦρεν [Λ] ὁ κύριος ἡμῶν τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ ἐπέτιθει αὐτάς ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἑνδεκα μαθητῶν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν δωρεάν τῆς ἱερατείας καὶ παραυτίκα νεφέλη φωτεινὴ ὑπέλαμβανεν αὐτὸν καὶ εἶδον αὐτὸν ἀναβαίνοντα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ καθήμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν ὅτι εἶδον τὴν ἀνάληψιν αὐτοῦ καθὼς εἶπεν αὐτοῖς καὶ ἐλάμβανον
 25 παρ' αὐτοῦ χειροθεσίαν ἱερατικὴν* τοῦ οἴκου Μωσέως καὶ Ἀαρῶν. καὶ ἐκεῖθεν ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερφῶν ὅπου ἦσθιεν ὁ κύριος ἡμῶν μετ' αὐτῶν τὸ πάσχα καὶ ἐν ᾧ τόπῳ ἦσαν ἐρωτήσαντες, τίς παραδιδοῖ τὸν κύριον ἡμῶν τοῖς σταυρωταῖς, ἐκεῖ ἦσαν ἐρωτήσαντες καὶ πῶς κηρύξοιεν τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ· καὶ ὡς ἐν μέσῳ τῷ ὑπερφῶν ἤρξατο τὸ μυστήριον τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου ἡμῶν βασιλεῦσαι ἐν τῷ κόσμῳ, οὕτως ἐκεῖθεν ἤρξατο καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ κρατυνθῆναι ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. καὶ τῶν μαθητῶν ἐν ἀπυρίᾳ βεβλημένων πῶς κηρύξουσι τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ γλώσσαις ξενικαῖς, ἃς οὐκ ᾔδεισαν αὐτάς, καὶ οὕτω πρὸς ἀλλήλους διαλεγόμενων ὅτι εἰ δυνάμεις καὶ τέρατα πεποιθᾶμεν ὅτι
 35 ποιεῖ ὁ χριστὸς δι' ἡμῶν ἐνώπιον τῶν ξένων ἔθνῶν ὧν οὐκ οἶδαμεν τὰς γλώσσας οὐδὲ ἐκεῖνα ἐπίσταται τὴν γλῶσσαν ἡμῶν: τί οὖν πείσομεν αὐτὰ καὶ ἀγγελουῦμεν αὐτοῖς ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ τοῦ ἐσταυρωμένου γίνονται αἱ δυνάμεις καὶ τὰ τέρατα; — ἐν τούτοις τοῖς διαλογισμοῖς ὄντων τῶν μαθητῶν ἀνέστη Σίμων Πέτρος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἄνδρες ἀδελφοί, οὐχ ἡμέτερόν ἐστι τοῦτο, πῶς κηρύξομεν τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. ἀλλὰ τοῦτο τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐστίν, ὅτι αὐτός
 40 οἶδε πῶς δυνάμεθα κηρύξαι τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. πεποιθᾶμεν δὲ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς χάριτι καὶ ὅτι ὑπέσχετο [Λ] ἡμῖν καὶ εἶπεν ὅτι ὅταν

16 * nomen mensis romanum posui, ne si macedonicum vel aegyptiacum adhiberem de loco quo haec scripta sunt viderer iudicare. — 24 pg. 27 6 117 scr. — 25 * ubi Syrus χεῖρα τῆς ἱερατείας habet, semper χειροθεσίαν ἱερατικὴν scripsi; fortasse ἐγχείρισις τῆς ἱερατε

ἀναβῶ πρὸς τὸν πατέρα μου, πέμπω ὑμῖν τὸ πνεῦμα τὸ παράκλητον ὃ διδάξει ὑμᾶς πάντα ἃ θεῖ ὑμᾶς εἰδέναι καὶ ἀπαγγεῖλαι: ὅτι αὐτὸς ἐκτελεῖ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς. καὶ Σίμωνος Πέτρου ταῦτα τοῖς συναποστόλοις εἰπόντος καὶ διασαφήσαντος αὐτοῖς: φωνὴ κρυφία ἠκούσθη αὐτοῖς καὶ ὁσμὴ ἡθεῖα, ξένη οὖσα τῷ κόσμῳ, προσέπεσεν αὐτοῖς καὶ γλῶσσαι πυρὸς μεταξὺ τῆς φωνῆς καὶ τῆς ὁσμῆς 5 κατέβησαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπ' αὐτούς καὶ κατέλυσαν ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν καὶ οὕτως ἠτοιμάσε* τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν ἐν ἧ ἔλαλειτο καὶ ἠκούετο ἡ γλῶσσα αὕτη. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὄψει τοῦ πνεύματος τῆ δοξείῃ αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἔβησαν τάξεις καὶ νόμους τοὺς καθήκοντας καὶ πρέποντας τῷ εὐαγγελίῳ καὶ τῷ ἐξ αὐτῶν κηρύγματι καὶ ταῖς διδασκαλίαις ταῖς ἀληθεῖσι καὶ 10 ταῖς πισταῖς τῆς διδασχῆς αὐτῶν.

α Ἐβησαν* οὖν οἱ ἀπόστολοι πρῶτον πρὸς ἀνατολὴν** προσεύχεσθαι, ὅτι ὡς ἡ ἀστραπή* ἡ ἀστράπτουσα ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαινομένη ἕως δυσμῶν οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἐν τούτῳ εἰδόμεν καὶ γινώμεν προσευχόμενοι ὅτι ἀπὸ ἀνατολῶν φαίνεται ἐξαίφνης. 15

[β] Πάλιν ἔβησαν τῇ κυριακῇ εἶναι λειτουργίαν καὶ ἀνάγνωσιν τῶν ἁγίων γραφῶν καὶ προσφορὰν, ὅτι τῇ κυριακῇ ἀνέστη ὁ χριστὸς ἐξ ἄδου καὶ τῇ κυριακῇ ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τῇ κυριακῇ πάλιν φαίνεται εἰς τέλος μετὰ τῶν ἁγίων ἀγγελῶν αὐτοῦ.

γ Πάλιν ἔβησαν τῇ τετράδι εἶναι λειτουργίαν, ὅτι αὐτῇ ἐπεφανερῶκει αὐτοῖς ὁ κύριος 20 ἡμῶν περὶ τῆς κρίσεως καὶ τοῦ παθήματος καὶ τῆς σταυρώσεως καὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ* καὶ διὰ τοῦτο ἐν λύπῃ ἐγένοντο οἱ μαθηταί.

δ Πάλιν ἔβησαν οἱ ἀπόστολοι [α.δ.] τῇ παρασκευῇ, ὥρα ἐνάτη, εἶναι λειτουργίαν, ὅτι, ὅπερ ἐρρέθη τῇ τετράδι περὶ τοῦ παθήματος τοῦ σωτήρος ἡμῶν, τῇ παρασκευῇ ἐπράχθη, κινήσεντος τοῦ κόσμου καὶ πάντων τῶν κτισμάτων καὶ σκοτισθέντων τῶν 25 ἐν τῷ οὐρανῷ φωστῆρων.

ε Πάλιν ἔβησαν οἱ ἀπόστολοι γενέσθαι τοὺς πρεσβυτέρους ὡς τοὺς ἱερεῖς τοὺς υἱοὺς Ἰακώβου καὶ τοὺς διακόνους ὡς τοὺς λευῖτας καὶ τοὺς ὑποδιακόνους ὡς τοὺς βαστάζοντας τὰ σκευὴ τῆς σκηνῆς τοῦ ἱεροῦ* τοῦ κυρίου καὶ τὸν σκοπὸν** τὸν ὄντα ἡγεμόνα παντὸς τοῦ λαοῦ ὡς Ἰακώβου τὸν ἀρχιερέα κεφαλὴν καὶ ἡγεμόνα πάντων τῶν 30 ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ πάσης τῆς παρεμβολῆς.

ς Πάλιν ἔβησαν οἱ ἀπόστολοι ποιεῖν* τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτήρος ἡμῶν, ἣ ἔστιν ἀρχὴ τῶν ἑορτῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ τῇ ἕκτῃ τοῦ Ἰαννουαρίου* κατ' ἀριθμὸν τῶν μηνῶν τῶν Ἑλλήνων.

ζ Πάλιν ἔβησαν οἱ ἀπόστολοι τεσσαράκοντα ἡμέρας πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ πάθους τοῦ 35 σωτήρος ἡμῶν νηστεύειν καὶ τότε ποιεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ πάθους αὐτοῦ καὶ τὴν

7 * sc. lingua ignea eius capiti insidens. — 12 * notum est τιθεσθαι de populis, τιθέναι de legislatoribus adhiberi. cf. Xenoph. reip. laced. I 5 ἔβηκεν αἰθεῖσθαι. — ** Tertullian. ad nation. I 14: *alii solem christianum deum aestimant, quod innotuit ad orientis partem facere nos precationem*: idem apolog. 16 *innotuit nos ad orientis regionem precari*: Clemens alex. p. 307 41 πρὸς τὴν ἐσθληνὴν ἀνατολὴν αἱ εὐχαί: Pseudo-Iustinus respons. ad orthodox. 118 p. 285 Steph: ἡ ἀνατολή ὡς τιμιώτερον μέρος τῆς κτίσεως εἰς προσκύνησιν θεοῦ ἀφώρισται. Constitt. II lvii: ἐπ' ἀνατολᾶς κατανοήσαντες . . . προσευξάσθωσαν. VII xliν προσευξάσθω κατὰ ἀνατολᾶς laudato loco Paralip. II v 12. — 13 * Matth. xxiv 27. — 22 * Syrus αὐτοῦ post singulos genitivos repetiit. — 29 * nomen inusitatum: vulgo τοῦ μαρτυρίου. — * * * κρητ σκοπὸς Didase. p. 13, 7. 10 coll. Ezech. xxxiii 2. 6. — 32 * ποιεῖν ἑορτὴν dixit Plato Phaed. 61 A Reip. 327 A. — 33 * v. supra p. 89, 16.

ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν κύριος τῆς ἑορτῆς [ῶν] τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐνήστευσε καὶ Μωσῆς καὶ Ἡλίας οἱ τὸ μυστήριον τοῦτο ἐνδεδυμένοι* τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐνήστευσαν καὶ ἔπειτα ἐλαμπρύνθησαν.

Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι ἐπὶ τέλος πάντων τῶν βιβλίων ἀναγιγνώσκεσθαι ἡ τὸ εὐαγγέλιον ὡς πάντων τῶν βιβλίων τελεσιουργὸν καὶ σταθέντα τὸν λαὸν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἀκούειν αὐτό, ὅτι ἀγγελία τῆς σωτηρίας πάντων τῶν ἀνθρώπων ἐστίν.

Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι ἐπὶ τέλος τεσσαράκοντα ἡμερῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἠ αὐτοῦ ποιεῖν μνήμην τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ τὸν δεδοξασμένον.

10 Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι εἰ μὴ [α] τὴν παλαιὰν διαθήκην καὶ τοὺς προφήτας καὶ τὸ εὐαγγέλιον καὶ τὰς πράξεις τῶν ἀνδραγαθῶν αὐτῶν* μὴ ἀναγιγνώσκεσθαι ἐπὶ τοῦ βήματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι τὸν μὴ εἰδῶτα τὴν πίστιν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰς τάξεις καὶ τοὺς νόμους τοὺς τεθέντας ἐν αὐτῇ μὴ εἶναι ἡγεμόνα καὶ προστάτην* καὶ τὸν 15 εἰδῶτα αὐτοὺς καὶ παραβαίνοντα μηκέτι λειτουργεῖν, ὅτι ἀληθῆς οὐκ ἔστιν ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ ψεύστης.

Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι τὸν ἐπιροκοῦντα ἢ ψευδομαρτυροῦντα ἢ τὸν πορευόμενον πρὸς* ἐπασιδοὺς καὶ μάντις καὶ Χαλδαίους καὶ πληροφορούμενον ἐπὶ κλήροις καὶ ὠροσκοπίαις καὶ ἐφ' ᾧτινι ἔχουσιν οἱ μὴ εἰδότες τὸν Θεόν, καὶ αὐτὸν ὡς ἄνδρα μὴ 20 εἰδῶτα τὸν Θεὸν λύεσθαι τῆς λειτουργίας καὶ μὴ λειτουργεῖν ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτοῦ.

Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι, εἰ εἴη τις δισταζὼν περὶ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ καὶ μὴ ἀληθῆς πρὸς αὐτόν, μηκέτι λειτουργεῖν αὐτόν, διότι οὐκ ἀληθῆς αὐτῶ ὁ κύριος τῆς λειτουργίας καὶ ἀνθρώπων ἀπατᾷ, ἀλλ' οὐ Θεόν, οὗ ἐπιτηδεύματα οὐ καθίστανται ἐνώπιον αὐτοῦ*.

25 Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι τὸν θανείζοντα καὶ λαμβάνοντα τόκους ἢ τὸν χρωμένον ἐμπορίᾳ πλεονεξίας μηκέτι λειτουργεῖν μηδὲ ἐπιμένειν τῇ λειτουργίᾳ αὐτοῦ.

Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι τὸν φιλοῦντα τοὺς Ἰουδαίους (ὡς Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ φιλῶν αὐτοῦς) ἢ τοὺς ἐθνικοὺς τοὺς λατρεύοντας τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα* μὴ εἰσέρχεσθαι ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ λειτουργεῖν. καὶ εἰ δὲ ἐν μέσῳ αὐτῶν 30 εἴη, οὐκ ἔαν αὐτόν, ἀλλ' ἀφορίζεσθαι αὐτόν ἀπ' αὐτῶν καὶ μὴ λειτουργεῖν μετ' αὐτῶν.

Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι, εἰ τις τῶν Ἰουδαίων ἢ τῶν ἐθνικῶν ἔρχοιτο καὶ συναναμιγνύοιτο [α] μετ' αὐτῶν καὶ ἐλθῶν καὶ προσδεχθεὶς καὶ συναναμιγείς μετ' αὐτῶν ἀνέρχοιτο πάλιν εἰς τὸ μέρος* ἐν ᾧ ἦν καὶ πάλιν ἐπανέρχοιτο πρὸς αὐτοὺς δεύτερον, μηκέτι προσδέχεσθαι αὐτόν, ἀλλὰ καθ' ὃ μέρος ἦν τὸ πρότερον νοεῖν 35 αὐτόν τοὺς γιγνώσκοντας αὐτόν.

Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι μὴ ἐξεῖναι τῷ ἡγεμόνι χωρὶς τῶν συλλειτουργούντων αὐτῷ πράσσειν τὰ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐκ τῆς πάντων συμβουλίας διατάσσειν καὶ ἐνεργεῖσθαι τοῦτο ἐφ' ᾧ ἀναπαύονται πάντες καὶ παντελῶς οὐκ ἀδημονοῦσιν ἐπ' αὐτῷ.

3 * Cureton corp. ignat. p. 1, 6: 2, 7: 263 Iob viii 22 xxix 14 Psalm xcii 1 Sap. v 19. — 11 * peš. Maccab. a v 56. ceterum cf. testamentum Beniamini 11 (Grabe spicileg. I p. 252): ἐν βίβλοις ταῖς ἀγίαις ἔστι ἀναγραφόμενος (sc. Paulus), καὶ τὸ ἔργον καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ. — 14 * vocabuli ܩܝܪܐ per προστάτης versi exemplum habeo ne unum quidem. videatur vero interpres προστάτης ad προστάτης retulisse. — 18 * in domum incantatorum etc. syr. — 24 * Reg. a ii 3 v. infra pg. 93, 21. — 29 * sumpta haec e Pauli, τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν, epistola ad Romanos data i 25. — 33 * Act. xxiii 9.

- 17 Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι πάντων τῶν ἐκπορευομένων ἐκ τούτου τοῦ κόσμου ἐν μαρτυρίᾳ ἀγαθῇ τῆς πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ καὶ τῆ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ θλίψει ποιεῖν μνησὶν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ φόνου αὐτῶν.
- 18 Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι, ὅταν ἀνίστανται εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησίας λέγειν αὐτοὺς τὰς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ ἐκάστη ἡμέρᾳ διὰ τὸ εὐλογῆσαι τὸν κύριον ἐν παντὶ καιρῷ καὶ διὰ παντός αἰ αἰνέσεις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου * καὶ ἐν νυκτὶ μελετήσω καὶ ἐρῶ καὶ ἀκουστὴν ποιήσω τὴν φωνὴν μου ἐνώπιόν σου.
- κ Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι τοὺς κενουμένους τοῦ μαμωνᾶ καὶ μὴ μεταδιώκοντας κέρδος ἀργυρίου ἐκλέγεσθαι καὶ προσεγγίζεσθαι * πρὸς λειτουργίαν ἡγεμόνος.
- κα Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι ἱερέα δῆσαντα ὡς ἂν τύχοι * ἀδίκως τιμωρίαν ἀναδέχεσθαι ἐνδίκως, τὸν δὲ δεθέντα ἀναδέχεσθαι τὸν δεσμὸν ὡς τὸν κατὰ λόγον * δεθέντα.
- κβ Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι τοὺς εἰωθότας δίκην ἀκοῦσαι εἰ φαίνοιτο ὅτι ἐπροσωπολήπτουν [ΔΔ] καὶ κατεδίκασαν τὸν ἀδῶν καὶ ἠθύωσαν τὸν ἔνοχον, μηκέτι ἀκούειν δίκην ἐτέραν, καὶ ἐπιτίμησιν ἀναδεχομένους τῆς προσωποληψίας αὐτῶν.
- κγ Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι τοὺς ὑψηλόφρονας καὶ ἐπηρμένους φυσιώσει ἀλαζονείας μὴ προσδέχεσθαι εἰς λειτουργίαν, διότι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδελύγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστὶ *, δι' ἃ καὶ εἴρηται ὅτι ἀνταποδίδωσι τοῖς ὑπερηφάνοις **.
- κδ Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι εἶναι προστάτας ἐπὶ τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἐν ταῖς χώραις ἐκκλησιῶν, ἵνα γνωσθῇ ὁ αὐτῶν πάντων πρῶτος, δι' οὗ αὐτοὶ πάντες ἐκζητοῦνται. καὶ γὰρ Σαμουὴλ οὕτως ἐπεσκέπτετο ἐκ τόπου εἰς τόπον καὶ διετάσσετο*.
- κε Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι τοῖς βασιλεῦσι τοῖς μέλλουσι πιστεῦσαι εἰς τὸν χριστὸν ἐξεῖναι ἀναβᾶσις σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου μετὰ τῶν ἡγεμόνων τῆς ἐκκλησίας, διότι καὶ Δαβὶδ καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῦ γεγονότες ἀνέβαινον καὶ ἕστησαν ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου.
- κς Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι μηθένα παρατόλμως πράσσειν τι ἐν ἐξουσίᾳ ἱερατείας ἀδίκως καὶ μὴ κατὰ λόγον, ἀλλ' ἐν δικαιοσύνῃ χωρὶς ἐγκλήματος προσωποληψίας.
- κζ Πάλιν ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι τὸν ἄρτον τῆς προσφορᾶς αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἣ πέσσειται ἀναφέρεσθαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ μὴ δι' ἡμερῶν, ὅπερ οὐκ ἐξεστίν.
- Ταῦτα οὖν πάντα οὐχ ἑαυτοῖς ἔθηκαν οἱ ἀπόστολοι, ἀλλὰ τοῖς μέλλουσιν ἔρχεσθαι μετ' αὐτοὺς. εὐλαβοῦντο γάρ, ὅτι ἤδεσαν ὅτι λύκοι ἔμελλον εἰσθῆναι θορᾶν ἀμνῶν. αὐτοῖς γὰρ ἤρκεσε τὸ πνεῦμα τὸ παράκλητον ἐν αὐτοῖς ὅτι ὡς ἔθηκε [ΔΔ] δι' αὐτῶν τούτους τοὺς νόμους, οὕτως ὁδηγήσοι αὐτοὺς ἐν νόμῳ. οἱ γὰρ εἰληφότες παρὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν οὐκ ἐδέοντο ἵνα παρ' ἐτέρων νόμοι αὐτοῖς τεθῶσιν. καὶ γὰρ Παῦλος καὶ Τιμόθεος περιερχόμενοι ἐν τῷ κλίματι τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας αὐτὰς τὰς ἐντολάς καὶ τοὺς νόμους τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν γενομένων ὑπὸ χειρὸς τῶν ἀποστόλων παρεδίδοσαν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν κλιμάτων καὶ ἐκήρυσσον ἐν αὐτοῖς καὶ εὐηγγελίζοντο *. οἱ δὲ μαθηταὶ μετὰ τὰς τάξεις ἐκείνας καὶ τοὺς νόμους οὐκ ἔθηκαν οὐκ ἐπαύοντο τοῦ κηρύγματος

6 * Psalm. xxxiii 2. sed quae sequuntur invenire non potui, cf. Psalm. lxxvi 7 lxxxviii 2. — 9 * Pseudo-Lucian. amor. 53. — 10 * e conjectura scriptum. — 11 * Act. xviii 14. — 18 * Luc. xvii 5. — * Psalm. xxx 24. — 21 * Reg. α vii 16. — 36 τὸς γενομένους? — 38 * Act. xvi 4. adeo non indigebant apostoli Pauli luminibus, ut Paulum et Timotheum certissimum sit antequam defecissent (videntur enim nostro homini paene haeretici fuisse) nihil egisse aliud quam ut traditas sibi ab apostolis leges non tantum non everterent, sed etiam aliis observandas imponerent.

τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῶν δυνάμεων τῶν θαυμασῶν ἃς ἐποίει ὁ κύριος ἡμῶν δι' αὐτῶν. λαὸς γὰρ πολὺς ἠθροίζετο κατ' ἡμέραν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἤκουον καὶ ἐδέχοντο τοὺς λόγους αὐτῶν. Νικόδημος δὲ καὶ Γαμαλιήλ ὁ ἀρχισυνάγωγος τῶν Ἰουδαίων πρὸς τοὺς ἀποστόλους ἐφοίτων λάθρα, παραδιόντας τὴν διδασχὴν αὐτῶν.

5 Ἰούδας δὲ καὶ Λευὶ καὶ Φερὶ καὶ Ἰωσήφ καὶ Ἰούστος, οἱ υἱοὶ Ἀνανία καὶ Καϊάφα καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν ἱερέων, ἐφοίτων καὶ αὐτοὶ πρὸς τοὺς ἀποστόλους νυκτός, ὁμολογοῦντες τὸν χριστὸν υἱὸν εἶναι τοῦ θεοῦ. καὶ ἀπὸ τοῦ ἔθνους αὐτῶν ἐφοβούντο φανεράν ποιῆσαι τὴν πρὸς τοὺς μαθητὰς διάνοιαν αὐτῶν. καὶ ἐδέξαντο αὐτοὺς οἱ ἀπόστολοι ἀγαπητικῶς λέγοντες αὐτοῖς ὅτι μὴ διὰ αἰδῶ καὶ φόβου

10 ἀνθρώπων ἀπολέσητε τὴν ζωὴν ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ἀπαιτηθῆτε μετὰ τῶν πατέρων ὑμῶν τὸ αἷμα τοῦ χριστοῦ, ὃ ἀνεδέχοντο ἐφ' ἑαυτοῖς. οὐ γὰρ δεκτὸν ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὄντας μετὰ τῶν πρὸςκυνησάντων αὐτὸν πορεύεσθαι ὑμᾶς [P] καὶ ἀναμιγῆναι μετὰ τῶν ἀποκτεινάντων τὸν προσκυνητὸν υἱὸν αὐτοῦ. πῶς ὄντες μετὰ τῶν ψευστῶν περιμένετε δεχθῆναι τὴν πίστιν ὑμῶν μετὰ τῶν ἀληθῶν; ἀλλ'

15 ἔδει ὑμᾶς ὡς ἄνδρας πιστεύοντας ἐν χριστῷ ὁμολογήσαι φανερῶς τὴν πίστιν ταύτην ἣν κηρύσσομεν. καὶ ἐκεῖνοι ἀκούσαντες ταῦτα παρὰ τῶν μαθητῶν, ἔκραξαν πάντες κατὰ τὸ αὐτὸ οἱ υἱοὶ τῶν ἱερέων ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ τῶν ἀποστόλων ὅτι χριστὸν τὸν σταυρωθέντα ὁμολογοῦμεν καὶ πιστεύομεν, καὶ ὅτι ἀπ' αἰῶνός* ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁμολογοῦμεν, καὶ τοῖς παρατόλμως αὐτὸν σταυρώσασιν ἀποτασσόμεθα*. καὶ

20 οἱ ἱερεῖς τοῦ λαοῦ ὁμολογοῦσι τὸν χριστὸν λαθραίως καὶ διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ λαοῦ, ἣν φιλοῦσιν, οὐ θέλουσιν ὁμολογεῖν φανερῶς καὶ ἐπελάθοντο τοῦ γεγραμμένου* ὅτι γνώσεώς ἐστι κύριος καὶ οὐ κατίστανται ἐπιτηδεύματα ἐνώπιον αὐτοῦ. ἀκούσαντες οὖν ταῦτα οἱ ἱερεῖς παρὰ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἐνεῖχον αὐτοῖς δεινῶς, οὐχ ὅτι ἐπίστευσαν εἰς τὸν χριστὸν ἀλλ' ὅτι ἐφάνέρωσαν καὶ διεσάφησαν τὴν διάνοιαν τῶν

25 πατέρων αὐτῶν ἔμπροσθεν τοῦ ἔθνους αὐτῶν. οἱ οὖν πιστεύσαντες ἠκολούθουν τοῖς μαθηταῖς καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐ παρεχώρουν, ὅτι εἶδον αὐτοὺς διδάσκοντας πολλοὺς καὶ αὐτοὺς μόνον* ἔργῳ πράξαντας ὅπερ ἐδίδασκον, καὶ ἐλίψεως καὶ διωγμοῦ ἐπιστάντος τοῖς μαθηταῖς ἔχαιρον ὅτι συνεβλίβοντο αὐτοῖς καὶ ἐν χαρᾷ μάστιγας καὶ δεσμὰ ἐδέχοντο ὑπὲρ τῆς ὁμολογίας τῆς ἐν χριστῷ πίστεως αὐτῶν. πάσας τὰς

30 ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν τὸν χριστὸν ἐκήρυσσον ἔμπροσθεν Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν καὶ μετὰ τῶν ἀποστόλων θάνατον αὐτοὶ ἤσαν ἠγεμόνες καὶ προστάται τῆς ἐκκλησίας καὶ ὅπερ παρεδεδώκεισαν αὐτοῖς οἱ ἀπόστολοι καὶ παρειλήφεισαν παρ' αὐτῶν, τοῦτο ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ [τῆς ζωῆς] αὐτῶν ἐδίδασκον πολλοὺς. ἔτι καὶ [K] αὐτοὶ ἐν τῷ ἀποθανεῖν αὐτοὺς παρέδωσαν* τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν μετ'

35 αὐτοὺς πάντα ἅπερ παρειλήφεισαν παρὰ τῶν ἀποστόλων καὶ ἄτινα ἔγραψεν Ἰάκωβος

18 * versae formulae ἀπ' αἰῶνος per **ⲁⲓⲛⲃ** **ⲓⲃ** exemplum nullum habeo, sed nihilominus certus sum hoc in graeco fuisse. tria sunt quae hac fidei professione continentur; primum Iesu mortem ignominiosam nihil eius dignitati messianicae refragari credunt, mirum enim quantum Iudaeis Christi crux displicuerit: deinde hunc Iesum in crucem actum hominem tantum fuisse negant, sed divinae naturae participem fuisse ferunt: postremo e castris Iudaeorum secedendum sibi esse profitentur, intellecto ecclesiae christianae et synagogae iudaicae discrimine. — 19 * in syriaco est: καὶ τοὺς τολμήσαντας καὶ σταυρώσαντας αὐτὸν ἀρνούμεθα, sed v. Agrell. supplem. syntax. §. 9. radix **ⲕⲃⲥ** ἐξέμαξε Geopon. 81 B 9: **ⲕⲓⲛⲓⲃⲟⲕⲁⲥ** **ⲕⲃⲥ** ἐσπόγγισεν ibid. 81 A 18: **ⲕ** **ⲕⲃⲥ** ἠρνήσατο frequentissimum ut Didasc. p. 3, 6. — 21 * Reg. α ii 3. sed versionem syriacam sequutus est interpres, nisi forte haec ipsa Aquilam expressit. — 27 * maluisse μόνους, sed non est in syr. — 34 * vocabulum unum graecum binis syriacis expressum.

- ἀπὸ Ἱερουσαλήμ καὶ Σίμων ἀπὸ Ῥώμης τῆς πόλεως καὶ Ἰωάννης ἀπὸ Ἐφέσου καὶ Μάρκος ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀνδρέας ἀπὸ Φρυγίας καὶ Λουκᾶς ἀπὸ Μακεδονίας καὶ Ἰούδας Θωμᾶς ἀπὸ Ἰνδῶν, τὰς τῶν ἀποστόλων ἐπιστολάς δεχθῆναι καὶ ἀναγνωσθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν παντὶ τόπῳ, ὡς ἀναγιγνωσκονται αἱ ἀνδραγαθίαι τῶν πράξεων αὐτῶν, ἃς ἔγραψε Λουκᾶς, ἵνα ἐν τούτῳ γνωσθῶσιν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται καὶ ἡ διαθήκη ἡ παλαιὰ καὶ ἡ καινὴ ὅτι μία ἀλήθεια ἐκηρύχθη ἐν πᾶσι καὶ παρ' ἐνὸς Θεοῦ*, ὃν προσεκύνησαν πάντες καὶ εὐηγγελίσαντο πάντες. καὶ ἐδέξατο τὰ κλίματα τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν καὶ πάντα ἅπερ ἐρρέθη παρὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν τοῖς ἀποστόλοις καὶ οἱ ἀπόστολοι παρεδεδούκεισαν τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν ἐπιστεύθη καὶ ἐδέχθη ἐν παντὶ τόπῳ διὰ τοῦ συνεργήματος τοῦ κυρίου τοῦ εἰπόντος* αὐτοῖς ὅτι μεθ' ὑμῶν ἔσομαι ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. καὶ συνεζήτησαν τοῖς Ἰουδαίοις οἱ ἡγεμόνες ἐκ τῶν βιβλίων τῶν προφητῶν καὶ ἐπολέμουν τοῖς πλανωμένοις ἔθνικοις ἐν τῇ δυνάμει ἣν ἐποίουν ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ. τὰ δὲ ἔθνη πάντα καὶ μὴν καὶ τὰ οἰκοῦντα ἐν ταῖς ἐσχάτοις* κλίμασιν ἐπαύσατο καὶ ἡσύχασεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ. καὶ οἱ ὁμολογοῦντες καὶ κεκραγότες διωγμῶν, ὅτι ὁ σήμερον διωγμὸς ἡμῶν συνηγορος ἔσται ὑπὲρ ἡμῶν, ὅτι ἡμεῖς διώκται τὸ πρότερον. ἦσαν γὰρ ἐκ τῶν μαθητῶν ἐφ' οἷς θάνατος μαχαίρας κατέγνωστο καὶ ἦσαν ἐξ αὐτῶν οἷς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ἀφείλον καὶ ἔλειπον αὐτοῦς. καὶ τῆς θλίψεως ἐπιστάσης αὐτοῖς αἱ συναγωγαὶ αὐτῶν ἐπερίσσευσεν [αδδ] καὶ ἠυξάνοντο καὶ ἐν τῇ χαρᾷ τῆς καρδίας αὐτῶν θανάτους παντοίους ὑπέδελοντο καὶ διὰ τῆς ἱερατικῆς χειρεπιθεσίας, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν οἱ ἀπόστολοι, ταχέως ἔπατο τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ κόσμου καὶ ἐπισκεπτόμενοι ἀλλήλους συνελειτούργουν ἀλλήλοις.
- α ἔλαβε γὰρ τὴν χειρεπιθεσίαν ἱερατικὴν τῶν ἀποστόλων Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶν τὸ κλίμα τῆς Παλαιστίνης καὶ οἶκος Σαμαρειτῶν καὶ οἶκος Φυλιστιεῖμ καὶ τὸ κλίμα τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Φοινίκης παρὰ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ὃς ἐγένετο ἡγεμῶν καὶ προστάτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἀποστόλων τῇ οἰκοδομηθείσῃ ἐν Σιών.
- β ἔλαβε χειρεπιθεσίαν ἱερατικὴν τῶν ἀποστόλων Ἀλεξάνδρεια ἡ μεγάλη καὶ ἡ Θηβαῖς καὶ ἡ Πεντάπολις καὶ πᾶν τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τῶν ὀρίων τῆς Παλαιστίνης ἕως τῶν ὀρίων τῶν Αἰθιοπῶν παρὰ Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ὃς ἐγένετο ἐκεῖ ἡγεμῶν καὶ προστάτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣν ἔπηξεν ἐκεῖ καὶ ἐλειτούργησεν ἐν αὐτῇ.
- γ ἔλαβε χειρεπιθεσίαν ἱερατικὴν τῶν ἀποστόλων ἡ Ἰνδία καὶ πάντα τὰ περὶ αὐτὴν κλίματα ἕως εἰς τὴν ἐσχάτην θάλασσαν* παρὰ Ἰούδα Θωμᾶ, ὃς ἐγένετο ἡγεμῶν καὶ προστάτης ἐν τῇ ἐκεῖ ἐκκλησίᾳ.

7 * Clemens alex. p. 241, 31. 32 προφήτας ἅμα καὶ δικαίους εἶναι τοὺς ἀποστόλους λέγοντες εὐ ἂν εἰπομεν, ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνεργούντος διὰ πάντων ἁγίου πνεύματος. cf. canonis muratoriani verba: *licet varia singulis evangeliorum libris principia doceantur, nihil tamen differt [διαφέρει] credentium fidei, cum uno ac principali spiritu declarata sint in omnibus omnia.* qui loci similiter gemini ac tertullianus ille apolog. 21: *duobus enim eius adventibus significatis, primo qui iam expunctus est in humilitate condicionis humanae, secundo qui concludendo saeculo imminet in sublimitate divinitatis exertae et alter eiusdem canonis muratoriani: de gemino eius adventu, primo in humilitate dispectus, quod fo. ., secundum potestate regali praeclarum quod futurum est.* pertinent vero haec ad regulam fidei antiquissimam et tempus est ut colligantur. — 11 * omnino ܡܬܢܐܘܠܐ legendum. Matth. xxviii 20. — 14 * ܡܘܨܝܘܢ codex, sed videtur ܡܘܨܝܘܢ legendum. — 15. 16 ? — 35 * εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης Psalm. 128, 9 ?

- ἔλαβε χειρεπιθεσίαν ἱερατικὴν τῶν ἀποστόλων Ἀντιόχεια καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Κιλικία δ καὶ ἡ Καππαδοκία ἕως ὁρίων Πόντου παρὰ Σίμωνος Πέτρου, ὃς ἐτίθει τὰ θεμέλια ἐκεῖ καὶ ᾠκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἱεράτευσε καὶ ἐλειτούργησεν ἐκεῖ ἕως οὗ ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην τὴν πόλιν διὰ Σίμωνα τὸν μάγον τὸν πλανήσαντα ἐκεῖ.
- ἔλαβε χειρεπιθεσίαν ἱερατικὴν τῶν ἀποστόλων Ῥώμη ἢ πόλιν καὶ πᾶσα ἡ Ἰταλία ε καὶ Ἰσπανία καὶ Βρετανία καὶ Γαλλία μετὰ τῶν λοιπῶν ἄλλων * κλιμάτων τῶν περὶ αὐτάς παρὰ τοῦ αὐτοῦ Σίμωνος Πέτρου, ὃς ἐξ Ἀντιοχείας ἀνέβη ἐκεῖσε [Ϡ] καὶ ἐγένετο ἡγεμῶν καὶ προστάτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣν ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ. ἔλαβε χειρεπιθεσίαν ἱερατικὴν τῶν ἀποστόλων Ἐφεσος καὶ πᾶσα ἡ Ἀσία καὶ ζ
- Θεσσαλονίκη καὶ πᾶσα ἡ Μακεδονία καὶ πᾶν τὸ κλίμα τῶν Κορινθίων καὶ ἡ Ἀχαΐα πᾶσα καὶ τὰ περὶ αὐτὴν παρὰ Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ὃς ᾠκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν ἐκεῖ καὶ ἐλειτούργησεν ἐν αὐτῇ ἐν ἡγεμονίᾳ.
- ἔλαβε χειρεπιθεσίαν ἱερατικὴν τῶν ἀποστόλων Νικαία καὶ Νικομήθεια καὶ πᾶν ζ τὸ κλίμα τῆς Βιθυνίας καὶ τῆς ἐσωτέρας Γαλατίας καὶ πάντα τὰ κλίματα τὰ περὶ αὐτάς παρὰ Ἀνδρέου τοῦ ἀδελφοῦ Σίμωνος Πέτρου, ὃς ἐμαθήτευσε καὶ ἐδίδαξεν ἐκεῖ καὶ ἐγένετο ἡγεμῶν καὶ προστάτης ἐκεῖ.
- ἔλαβε χειρεπιθεσίαν ἱερατικὴν τῶν ἀποστόλων Βυζάντιον καὶ πᾶν τὸ κλίμα τῆς η Θράκης καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἕως τοῦ ποταμοῦ Δανουβίου τοῦ διαιροῦντος μεταξὺ Θράκης καὶ τῶν βαρβάρων παρὰ Λουκᾶ τοῦ μαθητοῦ τῶν ἀποστόλων, ὃς ἔηξεν ἐκεῖ ἐκκλησίαν καὶ ἐλειτούργησεν ἐν αὐτῇ ἐν ἡγεμονίᾳ.
- ἔλαβε χειρεπιθεσίαν ἱερατικὴν τῶν ἀποστόλων Ἐδεσσα καὶ τὰ κλίματα πάντα τὰ θ περὶ αὐτὴν καὶ πᾶσα ἡ Μεσοποταμία παρὰ Ἀδδαίου τοῦ ἀποστόλου, ἐνὸς τῶν ἐβδόμηκοντα, ὃς ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἐκκλησίαν καὶ ἐλειτούργησεν ἐν αὐτῇ ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ προστασία.
- ἔλαβε χειρεπιθεσίαν ἱερατικὴν τῶν ἀποστόλων ἡ Περσις πᾶσα καὶ τὸ κλίμα τῶν ι Ἀσσυρίων καὶ τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Μηδῶν καὶ τὰ κλίματα Βαβυλῶνος καὶ τὰ περὶ αὐτὴν καὶ οἶκος Κισσίων καὶ Γηλαίων * ἕως τῶν ὁρίων τῶν Ἰνδῶν παρὰ Ἀγγαίου τοῦ σηριοδιαστοῦ * τοῦ μαθητοῦ Ἀδδαίου τοῦ ἀποστόλου.
- τοῦ δὲ λοιποῦ ἄλλοι ἑταῖροι καὶ μαθηταὶ τῶν ἀποστόλων ἐπορεύθησαν εἰς ἄλλα ια
- κλίματα μακρὰν ἀπέχοντα καὶ βαρβαρακὰ καὶ ἐκ τύπου εἰς τύπον ἐμαθήτευον καὶ παρέβαινον καὶ ἐκεῖ λειτούργησεν τὸ κήρυγμα αὐτῶν καὶ ἐκεῖ γέγονεν ἡ ἕξοδος αὐτῶν ἐκ τοῦ κόσμου [Ϡ] τούτου. καὶ οὕτως ἐδέξαντο παρ' αὐτῶν οἱ μαθηταὶ αὐτῶν καὶ πορεύονται ὀπίσω αὐτῶν ἕως τοῦ σήμερον καὶ ἀλλαγὴν ἢ προσθήκην οὐκ ἐποίησαν πρὸς τὸ κήρυγμα αὐτῶν. τῷ δὲ Λουκᾷ τῷ εὐαγγελιστῇ ἦν σπουδὴ
- καὶ ἔγραψε τὰς ἀνδραγαθίας τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων καὶ τὰς τάξεις καὶ τοὺς νόμους τῆς λειτουργίας τῆς ἱερατείας αὐτῶν καὶ ποῖ ἐπορεύθη εἰς ἕκαστος αὐτῶν. σπουδῇ οὖν τοῦ Λουκᾶ ταῦτα καὶ πλείονα τούτων ἐγράφη *. καὶ ἔθηκε διὰ Πρισκίλλης καὶ Ἀκύλα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τῶν κολλωμένων αὐτῷ μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὡς Παύλῳ ἐκεκόλλητο Τιμόθεος καὶ Ἐραστος ἐκ Λύστρας
- καὶ Μάνος * ἀρχαῖοι μαθηταὶ τῶν ἀποστόλων ἕως οὗ ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην τὴν πόλιν καὶ ἐκεῖ ἀνέστη κατ' αὐτοῦ Τέρταλλος καὶ ἐφόνευσεν ὁ Νέρων καὶ αὐτὸν καὶ Σίμωνα Πέτρον, σταυρώσας αὐτὸν ἐπὶ ξύλου *.

6 * p. 81, 2. Tzetztes histor. vi 466. — 27 * Cissios posui quia accuratius reddere nomen כ״י״ז non poteram. idem *Uwaš* in lapidibus, nunc *Chuzistan*: de Gelaeis v. Cureton. spicileg. syr. p. 20. — 28 * hoc incertissimum. vocabulum ex Palladio petivi. — 37 * ἔγραψε Syrus, quod vereor ut recte emendaverim. — 40 * ? Act. xxi 16 xiii 1. — 42 * subscriptum in cod. syr. *explicit doctrina Addaei apostoli*.

In editione reliquiarum syriaca notari diligenter codicis scripturam rationi consentaneum erat. lingua enim syriaca ita nota non est, ut de quavis scriptura iudicium in promptu sit, possumusque etiam e librarii erroribus discere. ita e scriptura p. 17 21 (19) 11 11 2 2 4 obvia videmus, vocalem illam furtivam, quam Šewa appellant Hebraeorum grammatici, sonum vocalis sequentis habuisse apud Syros. idem usu venisse apud Iudaeos constat e versione veteris testamenti alexandrina Σόδομα Σαβαώθ Ὀδολλάμ scribente. Aleph post ב et ל praepositiones pronunciatum non esse clarum e p. 21 9 17 24 5. 9 24. in editione graeca volui quidem Fabricii et Routhii errorem ne unum quidem tacere, sed rem non bene cessisse video. addatur igitur ad commentarium *lectionis varietas* haecce: 5, 17 ἀνεπίλεπτος: 8, 9 λειτουργικῶν: 8, 19 πρεβύτερον: 12, 3 δυσένιπτος: 17, 31 προσχειρσάμεθα. addatur e Cotelerio p. 33, 12 πεπεπληγμένος, unde librarium codicis a Cotelerio vel Clerico adhibiti lingua haesitavisse et palpitavisse haud scio an possimus probare. τοῖς κριτικοῖς τοῦτο προπίνω τοῖς καλοῖς. corrigantur denique quae me ipsum male emendavisse invenio p. 13, 25 ἐσπέρας: p. 15, 7 φαμέν: p. 25, 5 ἦ: p. 28, 9 προσεδρεύοντας: p. 35, 32 τε: p. 37, 23 βαπτίζεσθαι: p. 41, 16 adn. — ὅμον P. — 16 ~: p. 43, 14 τοῦτο: p. 47 adn. 3. 4 ἔξω ignoscantur cetera quae non dubito quin invito mihi exciderint.

